

Sosyal Bilimler
Enstitüsü

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

**GELENEKTEN GÜNÜMÜZE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NİN
MUKAYESELİ MÜZİKAL ANALİZİ**

Doktora Tezi

İSMAİL ARAS

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

**GELENEKTEN GÜNÜMÜZE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NİN MUKAYESELİ
MÜZİKAL ANALİZİ**

Doktora Tezi

İSMAİL ARAS

Tez Savunma Jürisi

- Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Hakkı TURABİ
- Üye : Prof. Dr. Safa YEPREM
- Üye : Prof. Dr. Ubeydullah SEZİKLİ
- Üye : Prof. Dr. Ayşe Başak HARMANCI
- Üye : Doç. Dr. Selman BENLİOĞLU

İstanbul, 2024

ÖZET

GELENEKTEN GÜNÜMÜZE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NİN MUKAYESELİ MÜZİKAL ANALİZİ

Asırlar geçmesine rağmen, Allah (cc.) aşkını ve Peygamber (sav.) sevgisini en içten ve coşkulu bir şekilde dile getiren Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât adlı mevlidi, günümüzde dahi sadece Müslüman Türkler arasında değil, diğer Müslüman milletlerde de büyük bir rağbet ve sevgiyle okunmaktadır.

Cami ve tekkelerde icrâ edilen tüm dini musiki formlarında olduğu gibi, Mevlid-i Şerif de Türk musikisinin çeşitli makamlarıyla, güzel sese ve musiki zevkine ve donanımına sahip kişilerce günümüze kadar titizlikle okunmuştur. Bunun yanı sıra mevlidin musiki makamlarıyla icra edilmesi, onun bazı dinî musiki formlarında olduğu gibi bestelenmesi de bazı kaynaklarda geçmektedir.

Besteli mevlidin, meşk sisteminin etkisiyle de hangi makamlarla nasıl bir tavırla okunduğu konusunda günümüze kadar ulaşan net bir bilgi bulunmamaktadır. Bazı kütüphanelerimizde bulunan mevlid nüshalarında, makam kayıtları bulunmaktadır. Bu da bize o dönemdeki besteli mevlid hakkında birtakım ipuçları verebilmektedir. Bu çalışmamızda tespit edebildiğimiz kadarıyla, 21 adet makamlı mevlidin makam kayıtlarının analizi, detaylı bir şekilde yapılmış ve zaman içerisinde ne gibi değişikliklere uğradığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çeşitli zamanlarda bestelendiği belirtilen mevlid okunuşunun, günümüze kadar ulaşp ulaşmadığını tespit edebilmek amacıyla; yakın zamanımızda meşhur olmuş belirli mevlidhanların mevlid icraları nota altına alınarak bunların makamsal analizi yapılmıştır. Bu şekilde makam kayıtlı mevlid nüshaları ile yakın zamanımızdaki bu icralar, karşılaştırılarak makamsal benzerlikler ve farklılıklar ortaya koyulmuştur.

Yapılan mukayeseler sonucunda görülmüştür ki makamlı mevlid nüshaları arasında makamsal olarak bazı istisnalar dışında herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır. Nüshalarda makamsal benzerlikleri olan beyitler ile yakın zamanımızda yapılan icralar da karşılaştırıldığında, bu benzerliğin tamamen kaybolduğu görülmektedir. Bu da bizlere geçmişte bestelenmiş olan mevlidin günümüze kadar ulaşamadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Çelebi, Mevlid, Vesîletü'n-Necât, Besteli Mevlid, Mevlidhan.

ABSTRACT

THE COMPARATIVE MUSICAL ANALYSIS OF SÜLEYMAN ÇELEBİ'S MAWLİD FROM TRADITION TO THE PRESENT

Despite the passage of centuries, Süleyman Çelebi's Mawlid named Vesîletü'n-Necât, expressing the love for Allah and the Prophet with utmost sincerity and enthusiasm, is not only cherished among Muslim Turks today but also widely read with great affection in other Muslim regions.

As with all forms of religious music performed in mosques and lodges, Mawlid-i Serif has been meticulously read with various authorities of Turkish music, beautiful sound and musical taste and equipment from the past to the present day. In addition to this, it is mentioned in some sources that the mawlid performed with musical modes and that it is composed as in some forms of religious music.

There is no clear information that has survived to the present day about which authorities and in what manner this composed mawlid was read under the influence of the mesh system. However, there are maqam records in the Mawlid copies in some of our libraries. This can give us some clues about the composed mawlid of that period. As far as we can determine in this study, 21 the maqam records of the mawlid with menstrual maqam have been analyzed in detail and it has been tried to reveal what kind of changes it has undergone over time.

In addition, to determine whether the Mawlidhan (Mevlid Reciter) noted to have been composed at various times have reached our present day. In recent times, the melodic performances of certain Mawlid reciters who have become famous have been transcribed with musical notation to conduct a modal analysis. In this manner, maqam similarities and differences have been revealed by comparing the maqam-registered mawlid copies with these recent performances.

As a result of the comparisons made, it has been observed that there is no complete similarity between the maqam mawlid copies, with some exceptions. When the couplets with modal similarities in the copies are compared with the performances made in present times, it is seen that this similarity has completely disappeared. This showed us that the mawlid composed in the past has not survived to the present day.

Keyword: Süleyman Çelebi, Mawlid, Vesîletü'n-Necât, The Komposed Mawlid, Mawlidhan.

ÖNSÖZ

Merhabâ ey âlî Sultân merhabâ

Merhabâ ey kân-ı irfân merhabâ

Merhabâ ey âlemin Mustafâ'sı sen

Merhabâ ey Hâlık'ın mahbûbı sen

Peygamber Efendimiz (sav.) hayattayken dahi yanında bulunan şair sahabeler tarafından, onu (sav.) metheden şiirler söylenegelmiştir. Kendisinin vefatından sonra da Peygamber âşıkları tarafından ona (sav.) olan özlem ve muhabbet duygusu, şiirler vasıtasıyla gönüllerdeki yerini korumuştur.

Şüphesiz bu şiirlerin en önemlilerinden biri de Süleyman Çelebi Hazretleri'nin yazmış olduğu Vesîletü'n-Necât adlı mevlid türündeki manzum eseridir. Peygamber aşkıyla yazılmış olan bu eser, aradan 614 yıl geçmesine rağmen sadece Müslüman Türkler arasında değil, İslam coğrafyasının diğer toplumları tarafından da çeşitli vesilelerle, büyük bir coşkuyla okunagelmiştir.

Bu mevlide olan büyük ilgi, yazıldığı ilk dönemlere kadar dayandırılan rivayetlere göre bestelenmiş ve İslam dininin musiki formları arasındaki yerini almıştır. Geçmişten günümüze değin; kandillerde, düğün, sünnet, cenaze ve asker uğurlama gibi çeşitli merasimlerde vazgeçilmez bir unsur olmuştur.

Zaman içerisinde Mevlid-i Şerif'in bestelerinin uzun bir form olması, meşk sisteminin etkisi ve öğrenilmesinin bir hayli gayret ve maharet isteyişi gibi sebeplerden dolayı unutulmuştur. Mevlidin bazı yazma nüshalarında bulunan makam kayıtları, bizlere besteli mevlid hakkında ipuçları verebilmektedir. Buradan hareketle tespit edebildiğimiz farklı yıllarda yazılmış 21 makam kayıtlı mevlid nüshası, yaptığımız bu tez çalışmasıyla mukayese edilmiş ve yakın zamanımızdaki meşhur mevlidhanların icra örnekleriyle de karşılaştırılarak, besteli mevlid geleneğinin günümüze kadar gelip gelmediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu tez çalışmam süresi boyunca bilgisini ve yardımlarını esirgemedi danışmanlığımı yapan Prof. Dr. Ahmet Hakkı TURABİ Hocama, bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğim Prof. Dr. Safa YEPREM, Prof. Dr. Ubeydullah SEZİKLİ, Prof. Dr. Ayşe Başak HARMANCI, Prof. Dr. Adem ÇATAK ve Doç. Dr. Selman BENLİOĞLU Hocalarıma, tez konumun belirlenmesinden itibaren bana her konuda yardımlarını esirgemeyen kardeşim M. Taha ARAS'a, çalışmam süresince beni destekleyen Eşime ve üzerimden dualarını eksik etmeyen Anne ve Babama teşekkürü bir borç bilirim.

İsmail ARAS

2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
GÖRSELLER LİSTESİ	xii
I. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Kapsamı ve İçeriği	1
1.1.1. Literatür Taraması	1
1.1.2. Metodoloji	1
1.1.3. Evren ve Örneklem.....	1
1.1.4. Sınırlamalar	2
1.1.5. Varsayımlar	4
1.1.6. Çalışmanın Önemi ve Amacı.....	5
1.2. Problem Durumu	5
1.2.1. Problem Sorusu	6
1.3. Alt Problemler	6
1.4. Hipotezler	7
1.5. Çalışma ile İlgili Geliştirilen Yöntem	7
II. BÖLÜM: MEVLİD VE SÜLEYMAN ÇELEBİ’NİN VESİLETÜ’N-NECÂT ADLI MEVLİDİ	8
2.1. Mevlid	8
2.2. Süleyman Çelebi’nin Hayatı.....	8
2.3. Vesiletü’n-Necât.....	11
2.4. Vesiletü’n-Necât’ın Bestelenmesi	13
III. BÖLÜM: SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ’NİN MAKAM KAYITLI YAZMA NÜSHALARI VE BU NÜSHALARIN MAKAMSAL ANALİZİ.....	16
3.1. Süleyman Çelebi Mevlidinin Makam Kayıtlı Yazma Nüshaları.....	16
3.1.1. Atatürk Kitaplığı 564 No’lu Nüsha	17
3.1.2. Mühimmâtü’l-mü’minîn Nüshası	18
3.1.3. Millî Kütüphane 7940 No’lu Nüsha	18

3.1.4. Atatürk Kitaplığı 425 No'lu Nüsha	19
3.1.5. Bursa Orhan Kütüphanesi Nüshası.....	19
3.1.6. Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı Nüshası	20
3.1.7. Millî Kütüphane TO 9 No'lu Nüsha.....	20
3.1.8. Nadir Eserler Kütüphanesi 549 No'lu Nüsha	21
3.1.9. Koç Üniversitesi 323 No'lu Nüsha.....	21
3.1.10. Atatürk Kitaplığı 415 No'lu Nüsha	21
3.1.11. Hüdaî Nüshası	22
3.1.12. Millî Kütüphane 219 No'lu Nüsha	22
3.1.13. Koç Üniversitesi 289 No'lu Nüsha.....	22
3.1.14. Michigan Üniversitesi Nüshası.....	23
3.1.15. Nadir Eserler Kütüphanesi 742 No'lu Nüsha	23
3.1.16. Marmara İlahiyat Kütüphanesi Nüshası	24
3.1.17. Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları Nüshası	24
3.1.18. Yazma Bağışlar Nüshası.....	24
3.1.19. Millî Kütüphane 2576 No'lu Nüsha	25
3.1.20. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası.....	25
3.1.21. Millet Kütüphanesi Nüshası	26
3.2. Mevlid Nüshalarındaki Makam Kayıtları Hakkında Genel Bilgi.....	26
3.4. Süleyman Çelebi'nin Makamlı Mevlid Yazmalarındaki Makam Kayıtlarının Analizi.....	30
IV. BÖLÜM: SON DÖNEMİMİZDEKİ BAZI MEŞHUR MEVLİDHÂNLARIN MEVLİD İCRALARININ NOTASYONU VE MAKAMSAL ANALİZİ	95
4.1. Kani Karaca'nın Tevhid Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi	95
4.1.1. Kani Karaca'nın Tevhid Bahri İcrasının Notasyonu	98
4.1.2. Kani Karaca'nın Tevhid Bahri İcrasının Makam Analizi	102
4.2. Hafız Kemal Bey'in Nur Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi	106
4.2.1. Hafız Kemal Bey'in Nur Bahri İcrasının Notasyonu	108
4.2.2. Hafız Kemal Bey'in Nur Bahri İcrasının Makam Analizi.....	110
4.3. Üsküdarlı Ali Efendi'nin Veladet Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi	111
4.3.1.Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet Bahri İcrasının Notasyonu.....	115
4.3.2.Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet Bahri İcrasının Makam Analizi	120
4.4. Hafız Mecid Sesigür'ün Merhaba Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi	123
4.4.1.Hafız Mecid Sesigür'ün Merhaba Bahri İcrasının Notasyonu	126
4.4.2.Hafız Mecid Sesigür'ün Merhaba Bahri İcrasının Makam Analizi.....	128
4.5. Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi.....	130
4.5.1. Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri İcrasının Notasyonu.....	134

4.5.2. Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri İcrasının Makam Analizi	141
4.6. Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi	141
4.6.1. Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahri İcrasının Notasyonu.....	144
4.6.2. Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahri İcrasının Makam Analizi	147
V. BÖLÜM: SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NİN MAKAM KAYITLI YAZMA NÜSHALARI İLE SON DÖNEMİMİZDEKİ BAZI MEŞHUR MEVLİDHÂNLARIN MEVLİD İCRALARININ MAKAMSAL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ.....	151
5.1. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarının Beyit ve Makam Kayıt Oranları.....	151
5.2. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarının Beyit ve Makam Kayıt Oranlarının Değerlendirilmesi .	165
5.3. Makamlı Mevlid Nüshalarının Makamsal Olarak Genel Değerlendirilmesi.....	169
5.3.1. Tevhid Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi	170
5.3.2. Dua Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi	172
5.3.3. Nur Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi.....	173
5.3.4. Velâdet Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi	176
5.3.5. Merhaba Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi.....	179
5.3.6. Refref'in Belirmesi Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi.....	184
5.3.7. Miraç Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi	188
5.3.8. Münâcaat Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi	191
5.4. Nüshalarda En Fazla Kullanılan Makam Oranına Göre Bahirlerin Makam Seyri	192
5.4.1. Tevhid Bahri.....	193
5.4.2. Dua Bahri	195
5.4.3. Nur Bahri.....	195
5.4.4. Velâdet Bahri.....	196
5.4.5. Merhabâ Bahri.....	200
5.4.6. Refref'in Belirmesi Bahri	202
5.4.7. Miraç Bahri.....	208
5.4.8. Münâcaat Bahri	214
5.5. Makamlı Mevlid Nüshaları ile Yakın Zamanımızdaki Meşhur Mevlidhanların Mevlid İcralarının Mukayesesi	216
5.5.1. Tevhid Bahrinin Mukayesesi.....	216
5.5.2. Dua Bahrinin Mukayesesi	217
5.5.3. Nur Bahrinin Mukayesesi.....	217
5.5.4. Velâdet Bahrinin Mukayesesi.....	218
5.5.5. Merhaba Bahrinin Mukayesesi	218
5.5.6. Miraç Bahrinin Mukayesesi	219
5.5.7. Münacaat Bahrinin Mukayesesi	219

5.6. Analiz ve Yorumlar	220
5.6.1. 1.3.1. No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar	220
5.6.2. 1.3.2.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar	221
5.6.3. 1.3.3.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar	222
5.6.4. 1.3.4.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar	222
5.6.5. 1.3.5.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar	222
5.6.6. 1.3.6.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar	223
5.7. Hipotez Sonuçları	223
5.7.1. 1. Hipoteze Ait Değerlendirme.....	223
5.7.2. 2. Hipoteze Ait Değerlendirme.....	223
5.7.3. 3. Hipoteze Ait Değerlendirme.....	223
SONUÇ	224
KAYNAKLAR.....	227
EKLER.....	230
1. İLGİLİ LİTERATÜR	230
1.1. İçerikli Literatür Tablosu.....	230
1.2. Literatür Çalışması ile İlgili Genel Bir Değerlendirme	241

KISALTMALAR

Bkz.: Bakınız

C.: Cilt

Çev.: Çeviren

DİA.: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Ed.: Editör

Hız.: Hazreti

İBB.: İstanbul Büyükşehir belediyesi

İnt.: İnternet

Kütp.: Kütüphane

No: Numara

S.: Sayfa

Sav.: Sallallâhu aleyhi vesellem

TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

Üni.: Üniversite

Vb.: Ve bunun gibi

Vr.: Varak

Yay.: Yayınları, Yayınevi

Yy.: Yüzyıl

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarının İstinsah Tarihi ve Müstensihlerin İsim Tablosu.....	16
Tablo 2.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Tevhid Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	32
Tablo 3.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Dua Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	37
Tablo 4.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Nur Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	39
Tablo 5.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Velâdet Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	43
Tablo 6.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Merhaba Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	51
Tablo 7.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Refref'in Belirmesi Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	59
Tablo 8.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Miraç Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	75
Tablo 9.	Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Münacaat Bahrinin Makamsal Mukayesesi.....	90
Tablo 10.	Kani Karaca'nın Tevhid Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları.....	95
Tablo 11.	Kemal Bey'in Nur Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları.....	106
Tablo 12.	Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları.....	112
Tablo 13.	Hafız Mecid Sesigür'ün Merhabâ Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları.....	124
Tablo 14.	Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları.....	130
Tablo 15.	Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları.....	142
Tablo 16.	Atatürk Kitaplığı 564 No'lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	151
Tablo 17.	Mühimmâtü'l-mü'minîn'deki Mevlidin Beyit/ Makamlı Beyit Adedi.....	152
Tablo 18.	Millî Kütüphane 7940 No'lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	152
Tablo 19.	Atatürk Kitaplığı 425 No'lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	153
Tablo 20.	Bursa Orhan Kütüphanesi Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	154
Tablo 21.	Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	154
Tablo 22.	Millî Kütüphane TO 9 No'lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	155
Tablo 23.	Nadir Eserler Kütüphanesi 549 No'lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi...	156

Tablo 24. Koç Üniversitesi 323 No’lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	156
Tablo 25. Atatürk Kitaplığı 415 No’lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	157
Tablo 26. Hüdaî Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	158
Tablo 27. Millî Kütüphane 219 No’lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	158
Tablo 28. Koç Üniversitesi 289 No’lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	159
Tablo 29. Michigan Üniversitesi Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	162
Tablo 30. Nadir Eserler Kütüphanesi 742 No’lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi...	161
Tablo 31. Marmara İlahiyata Kütüphanesi Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	161
Tablo 32. Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları Nüshası Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	162
Tablo 33. Yazma Bağışlar Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	163
Tablo 34. Millî Kütüphane 2576 No’lu Nüshadaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	163
Tablo 35. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüp. Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	164
Tablo 36. Millet Kütüphanesi Nüshasındaki Mevlidin Beyit/Makamlı Beyit Adedi.....	165
Tablo 37. İçerikli Literatür Tablosu.....	230

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Tevhid Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	36
Grafik 2. İltimas-ı Dua Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	38
Grafik 3. Nur Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	42
Grafik 4. Veladet Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	49
Grafik 5. Merhaba Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	57
Grafik 6. Refref'in Belirmesi Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	71
Grafik 7. Miraç Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	86
Grafik 8. Münâcaat Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği.....	94
Grafik 9. Bahirlerdeki Toplam Beyit SayısıGrafiği.....	166
Grafik 10. Nüshalardaki Toplam Makam Kayıt Sayısı Grafiği.....	167
Grafik 11. Tevhid Bahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	169
Grafik 12. İltimas-ı Dua Bahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	171
Grafik 13. Nur Bahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	173
Grafik 14. Veladet Bahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	174
Grafik 15. Merhaba Bahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	178
Grafik 16. MiraçBahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	180
Grafik 17. Refref'in BelirmesiBahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	185
Grafik 18. Münacaat Bahrinde En Çok Kullanılan Beyitlerin Yüzdelik Oranı.....	190
Grafik 19. Literatür Yayın Yeri ve Yayın SayısıGrafiği.....	238
Grafik 20. Literatür Yayın Sayısı ve Yayın Yeri Oranı Grafiği.....	238
Grafik 21. LiteratürYayın Yılı ve Sayısı Grafiği.....	239
Grafik 22. LiteratürYayın Yılı ve Sayısı Oranı Grafiği.....	240
Grafik 23. LiteratürEser Türü/Oranı Grafiği.....	240

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Süleyman Çelebi'nin Bursa'da Bulunan Türbesi	11
Görsel 2. Milli Kütüphane TO9 No'lu Nüshadaki Tevhid Bahri.....	27
Görsel 3. Bursa Nüshasındaki Nur Bahri.....	28
Görsel 4. Atatürk Kitaplığı 415 No'lu Nüshadaki Tevhid Bahri.....	29
Görsel 5. Milli Kütüphane'deki 7940 No'lu Nüshadaki Nur Bahri.....	30

I. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Kapsamı ve İçeriği

1.1.1. Literatür Taraması

Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât adlı mevlid türündeki eserinin tarafımızca iki ana başlık altında değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu ana başlıklardan ilki bu eserin edebî yönden incelenmesidir. Diğer ise müzikal yönden incelenmesidir. Tez çalışmamız bu iki ana başlıktan ikincisi; müzikal yönden inceleme üzerine olduğundan, literatür taramasına Süleyman Çelebi'nin mevlidi üzerine yapılmış edebi çalışmalar dahil edilmemiştir.

Çalışmamızla ilgili literatür taraması 2022 ve 2024 yıllarında yapılmıştır. Bu alanla ilgi tespit edilen eserlerin çoğunluğu, çalışmamızda değerlendirilmiştir. Bazıları ise çalışmamıza katkısı olmadığından dâhil edilmemiştir. Literatüre dair detaylı bilgiler Ek'ler bölümünde sunulmuştur.

1.1.2. Metodoloji

Çalışmamızda, bilimsel araştırmalarda kullanılan niceliksel yaklaşım metotlarından 'Bağıntısal Model' kullanılmıştır. Bağıntısal modelle gerçekleştirilen bir araştırmada değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını, varsa bu ilişkinin yönünü ve gücünü göstermekte kullanılır. (Akbulut, 2018: 182)

Çalışmamızda tümevarım metodu kullanılarak benzer veriler gözlemlenecektir. Bu yolla elde edilen veriler ile genel bir sonuca ulaşılabilecektir. Tümevarım; Teklik olandan, özel olandan genel olana giden, tek tek olgulardan genel önermelere varan yöntem, istikra, endüksiyon olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntem ile eldeki veriler, tek tek ele alınarak incelenecek ve hipotezlerin doğruluğu test edilecektir.

1.1.3. Evren ve Örneklem

Çalışmamızın evrenini, Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu Vesîletü'n-Necât adlı mevlidi oluşturmaktadır. Örneklemine ise bu mevlidin derkenarında¹ makam² isimleri bulunan, farklı

¹Derkenar; Farsça bir kelime olan der-kenâr sözlükte "kenara veya alta yazılmış yazı, not, esas metne göre çıkma" anlamına gelir. (Atilla Çetin, Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA.), "Derkenar", C. 9, S., 179)

zamanlarda yazılmış ve farklı kütüphanelerde bulunan 21 adet yazma mevlid nüshası ile yakın zamanımızda bu mevlidi icrâ etmede meşhur olmuş; Kani Karaca, Hafız Kemal Bey, Üsküdarlı Ali Efendi, Hafız Mecid Sesigür, Yusuf Gebzeli, Bekir Sıdkı Sezgin adlı 6 değerli mevlidhanın mevlid icraları oluşturmaktadır.

1.1.4. Sınırlamalar

Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu Vesîletü'n-Necât adlı mevlidin bazı yazma nüshaların derkenarında makam isimleri yazmaktadır. Bu çalışmamızda geçmişten günümüze mevlid icralarında aynı makamların kullanılıp kullanılmadığı incelenip araştırılacağından, çalışmamızın alanını Süleyman Çelebi'nin mevlidinin sadece makam kayıtlı yazma nüshaları oluşturmaktadır.

Yaptığımız araştırmalarda çeşitli kütüphanelerden 21 adet makamlı yazma mevlid nüshası tespit edilebildiğinden çalışmamızın sınırını bu nüshalar oluşturmaktadır.

Bu yazma nüshaların bulundukları yerler şu şekildedir:

1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB.) Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Koleksiyonu'nda bulunan 564 no'lu Nüsha.
2. Hüsameddin Bursevî'ye ait Mühimmâtü'l-Mü'minîn adlı eserin 52. babında bulunan mevlid nüshası.
3. Ankara Millî Kütüphane'de bulunan 7940/1 no'lu Nüsha.
4. İBB. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Koleksiyonu'nda bulunan 425 no'lu Nüsha.
5. Bursa Orhan Kütüphanesi'nde bulunan 985 no'lu Nüsha.
6. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı'nda bulunan 4470 no'lu Nüsha.
7. Ankara Millî Kütüphane'de bulunan TO9 no'lu Nüsha.
8. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan 549 no'lu Nüsha.
9. Koç Üniversitesi Nadir Eserler Koleksiyonu'nda bulunan MS 323 no'lu Nüsha.
10. İBB. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Koleksiyonunda bulunan 415 no'lu Nüsha.
11. Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdâî Kitaplığı'nda bulunan 1286 no'lu Nüsha.
12. Ankara Millî Kütüphane'de bulunan A 219 no'lu Nüsha.
13. Koç Üniversitesi Nadir Eserler Koleksiyonu'nda bulunan MS 289 no'lu Nüsha.
14. Michigân Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan 406 no'lu Nüsha.
15. İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan 742 no'lu Nüsha.

²Makam; Sözlükte “durulan yer, durak” manasına gelen kelime, Türk musikisi tarihinde ve onun etkili olduğu coğrafyalarda kullanılan müzik sistemlerinin temelini teşkil eden bir kavramdır. (İsmail Hakkı Özkan, DİA., C. 27, S. 410)

16. Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Öğüt Bölümü'nde bulunan MİF 67 no'lu Nüsha.
17. İBB. Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları Koleksiyonu'nda bulunan K 1059 no'lu Nüsha.
18. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü'nde bulunan 5657 no'lu Nüsha.
19. Ankara Millî Kütüphane'de bulunan 2576 no'lu Nüsha.
20. Topkapı Sarayı Müzesi Yeni Kütüphane'de bulunan 55 no'lu Nüsha.
21. İstanbul Millet Kütüphanesi'nde bulunan 1358 no'lu Nüsha.

Yukarıdaki makam kayıtlı mevlid nüshaları dışında Merhum Emin Işık'ın bir makalesinde bahsettiği³ ve şu an İstanbul Karagümrük'teki Nurettin Cerrahi Asitânesi'nde bulunan bir makamlı mevlid nüshası bulunmaktadır. Bu nüsha tekkenin özel koleksiyonunda bulunduğundan temini için özel izin alınması gerektiği belirtilmiştir. Çalışmamız esnasında tekkenin şeyhi konumundaki Ömer Tuğrul İnançer Hoca Efendi'nin vefatı dolayısıyla bu izin alınamadığından bu nüsha değerlendirmeye alınamamıştır.

Çalışmamıza dâhil etmediğimiz bir nüsha ise Selman Benlioğlu'nun bir makalesinde bahsettiği⁴ Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Kütüphanesi'nde bulunan makam kayıtlı mevlid nüshasıdır. Bu nüshanın yapılan çalışmalar neticesinde dijital görselleri temin edilemediğinden, çalışmamızın sonucunu değiştirmeyeceği düşünüldüğünden bu nüsha da çalışmamızda değerlendirilmeye alınmamıştır.

Çalışmamıza konu olan 21 makam kayıtlı mevlid yazmasının bazılarında mevlid dışında metinler bulunmakla birlikte, bu metinler konumuz dışında kaldığından tavsifi yapılmamıştır.

Vefat bahri, mukayesesi yapılan 21 nüshanın 6'sında bulunmakta olup bu nüshaların da sadece 3 tanesinde makam kaydı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Necla Pekolcay, vefat bahriyle ilgili olarak; dinî kanaatleri rencide edecek şekilde değişikliğe uğratıldığını ve bu bahrin okutulmasının din uleması tarafından yasak edildiğini belirtmiştir. (Pekolcay, 2018: 28) Ekrem Karadeniz de vefat bahriyle ilgili olarak; kadın dinleyicilerin çok olduğu mevlid merasimlerinde duyguyu daha da artırmak için Edirne'de bulunan Karaduman lakaplı bir imamın bu bahri yazdığını belirtmiştir. İçerisinde Peygamberimizi (sav.) küçük düşürecek sözlerin de bulunduğu ve bozuk üslupla, vezinsiz-kafiyesiz bir şekilde yazıldığı için mevlidin nazmını bozduğundan bahsetmektedir. Bu yüzden de vefat bahrinin zamanının İstanbul Müftülüğü tarafından camilerde okunmasının yasaklandığını bildiren bir

³ Detaylı bilgi için bkz.: Emin IŞIK, (2010), “*Mevlid Nasıl OkuNur ve Nasıl Okunmalı?*” Kemikli, B., Çetin, O. (Ed.), Bir Kutlu Doğum Şaheseri Mevlid ve Süleyman Çelebi, 541-546.

⁴Detaylı bilgi için bkz.: Benlioğlu, S. (2022), Mevlid Nasıl OkuNurdu? Yazma Nüshalardaki Makam Kayıtları Üzerine Bir Değerlendirme, Cumhuriyet İlahiyat Dergisi, 26/1: 191-211.

genelgenin yayınlandığından belirtmiştir. (Karadeniz, 1965: 168). Ayrıca bu bahir yakın zamanımızdaki meşhur mevlidhanlar tarafından da icrâ edilmemesi sebebiyle, vefat bahrinin değerlendirilmesine çalışmamızda yer verilmemiştir.

Makam kayıtlı mevlid nüshalarında Miraç bahrinden önce ‘Refref’in Belirmesi’ adlı bir bahir daha bulunmaktadır. Bu bahirdeki beyitlerin karşısında da makam kayıtları bulunmaktadır. Yakın zamanımızda yaşamış meşhur mevlidhanlar tarafından bu bahrin icrasına dair herhangi bir kayda rastlanılmamıştır. Bu duruma Ekrem Karadeniz de hazırlamış olduğu kitabında değinerek (Karadeniz, 1965: 168), Miraç bahrinin birinci bölümü olan ve “Gel berû ey aşk oduyla yanıcı” mısrasıyla başlayan Refref’in Belirmesi bahrinin artık okunmamasından bahsetmiştir. Bu sebeple çalışmamızda refref’in belirmesi bahrinin sadece nüshalar arasında beyit\makam analizi ve değerlendirilmesinin yapılmasıyla sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmamızın bir bölümünde de yakın zamanımızda mevlid icralarıyla meşhur olmuş mevlidhanların icraları makamsal olarak analiz edilmiş, makam kayıtlı yazma nüshalar ile karşılaştırması yapılmıştır. Yakın zamanımızda mevlid icralarıyla meşhur olmuş çok fazla sayıda mevlidhan bulunduğundan bu çalışmamızın sınırlarını;

- Tevhid bahrinde Kani Karaca’nın icrası,
- Nur bahrinde Hafız Kemal Bey’in icrası,
- Velâdet bahrinde Üsküdarlı Ali Efendi’nin İcrası,
- Merhaba bahrinde Hafız Mecid Sesigür’ün icrası,
- Miraç bahrinde Yusuf Gebzeli’nin icrası,
- Münacat bahrinde Bekir Sıdkı Sezgin’in icrası oluşturmaktadır.

Çalışmamızda nakledilen bilgiler erişilen kaynaklar ile sınırlı tutulmuştur.

1.1.5. Varsayımlar

- Tespit edilen makam kayıtlı mevlid nüshalarındaki beyitler, Süleyman Çelebi’nin yazmış olduğu mevliddeki beyitlerle aynı olduğu varsayılmaktadır.
- Elde edilen makam kayıtlı mevlid nüshalarındaki yazan makamlar o dönemde mevlid icralarında kullanılan makamlar olarak varsayılmaktadır.
- Çalışmamızda ele aldığımız mevlid bahirlerini⁵ icra eden mevlidhanların yeterli bilgi, tecrübe, donanım ve kabiliyete sahip oldukları varsayılmaktadır.

⁵Bahir; Metinlerin kısım, bab, fasıl, şeklinde düzenlenen bâzı eserlerde büyük bölümlerden her birine verilen ad. (Kubbealtı Lügati, (<http://lugatim.com/s/bahir>, Erş. 11.08.2023))

- Çalışmamız hakkında kaynaklardan elde edilen bilgilerin doğru olduğu ve doğru anlaşıldığı varsayılmaktadır.
- Çalışmamız ile ilgili kişilerden gelen bilgilerin doğru olduğu varsayılmaktadır.
- Çalışmamız ile ilgili elde ettiğimiz verilerin doğru olduğu varsayılmaktadır.

1.1.6. Çalışmanın Önemi ve Amacı

Tezimiz ile ilgili yaptığımız alan/saha araştırmalarında konumuz ile ilgili; Süleyman Çelebi mevlidinin bestelenip bestelenmediği, bestelendiyse mevlid bahirlerinin hangi makamlarla icra edildiği, günümüzde mevlidin hangi makamlarla icra edildiği, geçmişten günümüze mevlid bahirlerinde aynı makamların kullanılıp kullanılmadığı ile alakalı yeterince ve kapsamlıca bir çalışma olmadığı kanaatine varılmıştır.

Çalışmamızda tespit edebildiğimiz kadarıyla farklı tarihlerde yazılmış derkenarlarında makam ismi yazan 21adet mevlid nüshasının bahirlerinde hangi makamların kullanıldığı incelenmiştir. Farklı tarihlerdeki bu nüshalar arasında makamsal olarak karşılaştırma yapılarak mevlid bahirlerinin aynı makamlarla yapılıp yapılmadığı, yapıldıysa icralarındaki makamsal farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca yakın tarihimizdeki meşhur mevlidhanların mevlid icraları notaya alınarak makamsal olarak analizi yapılmaya çalışılmıştır. Son olarak da makam kayıtlı mevlid nüshaları ile mevlidhanların icraları karşılaştırma yapılarak geçmişten günümüze mevlid icralarında hangi makamların kullanıldığı, mevlid bahirlerinin geçmişten günümüze hangi makamlarla okunduğu, grafiksel olarak analizi yapılarak sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmamız neticesinde (elimizdeki veriler doğrultusunda) geçmişten günümüze geleneksel mevlid icralarında kullanılan makamlar ortaya koyulup günümüz icralarıyla da karşılaştırma yapılarak, mevlid bahirleri okunurken hangi makamlar kullanılır sorusunun cevabını ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu tezimizle birlikte bundan sonra yapılacak olan mevlid ile ilgili icra çalışmalarında makamsal olarak yol gösterici bir örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Durumu

Geçmişten günümüze İslam coğrafyasının çeşitli bölgelerinde Peygamberimiz (sav.) ile ilgili birçok mevlid manzumesi yazılmıştır. Bunlardan Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu Vesîletü'n-Necât adlı mevlid, yazıldığı günden bugüne kadar, İslam coğrafyasının büyük bir bölümünde çeşitli vesilelerle okunması, bir merasim şekline dönüşerek adeta bir gelenek haline gelmiştir.

Eldeki kaynaklara bakıldığında bu mevlidin Türk musikisinin makamlarıyla okunduğu bilinmekte olup ne zamandan beri bu makamlarla okunduğuyla alakalı kesin bir bilgi

bulunmamaktadır. Kütüphanelerimizde bulunan yazma nüshalar araştırıldığında; Süleyman Çelebi mevlidinin bazen tek nüsha halinde örneklerine rastlanmakta bazen de bir yazmanın içerisindeki bölümünün alındığı görülmektedir. Bu nüshaların bazılarında beyitlerin derkenarlarına, makam isimleri yazılmıştır. Bu makamlar bize mevlidin hangi makamlar ile okunduğu, bahirlerde aynı makamların kullanılıp kullanılmadığı yani bestesinin yapılıp yapılmadığıyla alakalı ipuçları verebilmektedir.

Süleyman Çelebi mevlidinin geçmişten günümüze kadar hangi makamlarla okunduğu, aynı makamların kullanılıp kullanılmadığı, geçmişte kullanılan makamların günümüzde de kullanılıp kullanılmadığıyla alakalı bazı çalışmalar yapılmış olsa da kapsamlı bir şekilde bu konunun ele alınmadığı görülmektedir. Bu tezimizle birlikte makamlı mevlid nüshaları ile günümüz mevlidhanlarının icraları karşılaştırılarak; mevlid okunurken geçmişten günümüze aynı makamlar kullanılmış mıdır sorusunun cevabı bulunmaya çalışılacaktır. Bu vesileyle mevlid ile ilgili icralarda bahirlerin elimizdeki nüshalardan edindiğimiz bilgiler doğrultusunda geleneksel olarak hangi makamlarla okunabileceğinin bir örneğini sunmak amaçlanmaktadır.

1.2.1. Problem Sorusu

Süleyman Çelebi mevlidinin geçmişten günümüze makamsal olarak geçirdiği aşamalar nelerdir?

1.3.Alt Problemler

1.3.1. Makamlı mevlid nüshalarındaki bahirlerde kullanılan makamlar nelerdir?

1.3.2. Farklı tarihlerde yazılmış makamlı mevlid nüshalarındaki bahirler arasında makamsal benzerlikler nelerdir?

1.3.3. Farklı tarihlerde yazılmış makamlı mevlid nüshalarındaki bahirler arasında makamsal farklılıklar nelerdir?

1.3.4. Yakın zamanımızda okunan mevlid bahirlerinde kullanılan makamlar nelerdir?

1.3.5. Makam kayıtlı mevlid nüshalarındaki bahirler ile yakın zamanımızdaki mevlid bahirlerinin icralarındaki makamsal benzerlikler nelerdir?

1.3.6. Makam kayıtlı mevlid nüshalarındaki bahirler ile yakın zamanımızda mevlid bahirleri icralarındaki makamsal farklılıklar nelerdir?

1.4. Hipotezler

- Farklı tarihlerde yazılmış mevlid nüshalarındaki makam isimleri birebir uyumaktadır.
- Geçmişte mevlidin bahirlerinin icralarında birden fazla makam kullanılmıştır.
- Geçmiş ile günümüz karşılaştırıldığında mevlid icralarında aynı makamlar kullanılmıştır.

1.5. Çalışma ile İlgili Geliştirilen Yöntem

Çalışmamızda öncelikle kütüphanelerden tespit edilebildiği kadarıyla makamlı mevlid nüshalarının dijital görüntüleri elde edilmiştir. Daha sonra bu nüshalardaki mevlid beyitleri bir tablo halinde yazılarak karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmada bir nüshada olup diğer nüshada bulunmayan mevlid beyitleri tabloda ‘Bu beyit yok’ şeklinde ifade edilmiştir. Farklı zamanlarda yazılmış olan mevlid nüshalarındaki beyitlerde nasıl bir değişiklik olduğu tabloda bu şekilde görülebilecektir.

Tüm nüshalardaki beyitlerin karşısında yazan makam isimleri tabloda bulunan beyitlerin karşısına yazılmıştır. Beyitlerin karşısında makam ismi yazmıyor ise ‘Makam Yazmıyor’ şeklinde ifade edilmiştir. Böylelikle bir bahirde bulunan beyitler hangi nüshada ve hangi makamla okunduğu tek bir tabloda görülebilecek ve makamsal benzerliklerle farklılıklar hakkında karşılaştırma yapılabilecektir. Nüshalardaki beyitlerin ve okundukları makamların grafiksel olarak karşılaştırılması yapılarak zaman içerisinde en çok hangi makamla okunduğuna dair oranları belirtilmiştir.

Günümüzde mevlid icralarıyla meşhur olmuş kişiler ile bir anket çalışması yapılarak hangi mevlid bahrinin yakın zamanımızda hangi mevlidhan tarafından daha güzel okunduğuna dair sorular yönetilmiş ancak ortak bir cevap alınamamıştır. Bu yüzden tez danışman Hocamız Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi ile istişareler sonucu mevlidhanlar ve icraları seçilmiştir. Seçilen mevlidhanların en iyi okuduğu bahirler nota altına alınarak makamsal bunların analizi yapılmıştır.

Son olarak da makamlı mevlid nüshaları ile söz konusu mevlidhanların mevlid icraları makamsal olarak karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma vesilesiyle geçmişten günümüze mevlid icralarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

II. BÖLÜM: MEVLİD VE SÜLEYMAN ÇELEBİ’NİN VESİLETÜ’N-NECÂT ADLI MEVLİDİ

2.1. Mevlid

Arapça “v-l-d” (ولد) kökünden gelen mevlid kelimesi sözlükte; doğum yeri, insanın doğduğu yer olarak tanımlanmaktadır. (TDK. “Mevlid”) İslâm kültüründe ise Hz. Peygamber’in doğumunu, bu vesileyle yapılan törenleri ve yazılan eserleri ifade etmek için kullanılır. (Özel, 2004: 475-479)

Hz. Peygamber (sav.) henüz hayatta iken onu metheden ve üstün vasıflarını yücelten şiirler, aralarında Hz. Peygamberin şairlerinin de olduğu sahabeler tarafından söylenmiştir. (Kemikli, 2016: 31) Kendisinin vefatından sonra bu gelenek devam etmiş ve tarih boyunca Müslümanlar tarafından Hz. Peygambere duyulan aşk ve muhabbet sebebiyle çeşitli dillerde birçok mevlid metinleri yazılmıştır. Kaynaklara bakıldığında; Türkçe yazılmış 200’den fazla mevlid türünün bulunduğu belirtilmektedir. (Pekolcay, 2018: 38) Kaynaklarda ilk mevlid manzumesinin Endülüslü muhaddis ve tarihçi İbn Dihye el-Kelbî’nin yazdığı ‘et-Tenvîr fî mevlidi’s-sirâci’l-münîr’ adlı eserin olduğu bildirilmektedir. (Turabi, 2018: 96)

Hz. Peygamber’e (sav.) olan bu hürmet ve tazim, zamanla merasim hatta bayram şenliklerine dönüşmüştür. Bilinen ilk mevlid merasimi 604\1207 yılında İrbil’de Atabeğ Muzafferüddîn Gökborû tarafından tertip edilmiş ve İbn Dihye el-Kelbî’nin yazdığı mevlid manzumesinin bu merasimlerde okunduğu bilinmektedir. Daha sonraları bu mevlid merasimleri diğer İslâm ülkelerine de yayılmıştır. Osmanlı İmparatorluğunda ise ilk olarak mevlid merasimi resmen 996\ 1558’de Sultan II Murad devrinde başlamış ve millî bir bayram halini almıştır. (Kemikli, 2016: 34)

Müslüman toplumlarda mevlid merasimi geleneği iyice yaygınlaşarak, cenaze, sünnet, nikâh ve mübarek kandil gecelerinde de mevlid okutulmuştur. Tarih boyunca birçok mevlid manzumesi yazılmış ve okunmuş olsa da bunların arasında en meşhur olanı ve günümüze kadar büyük bir ilgi ile okunarak geleni hiç kuşkusuz Süleyman Çelebi’nin yazmış olduğu Vesîlet’ün-Necât adlı mevlid manzumesi olmuştur. Bu şaheser Türkçe yazılmış olmasına rağmen farklı dillere de çevrilmiş ve farklı Müslüman toplumlar tarafından da çeşitli vesilelerle okunmuştur.

2.2. Süleyman Çelebi’nin Hayatı

Kaynaklara bakıldığında Süleyman Çelebi’nin hayatı hakkında detaylı ve kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Kendisinin Bursa’da doğduğu ve buralı olduğu bilinmektedir. Kaç yılında

doğduğuna dair bir yazma nüshada geçen (Pekolcay, 1967: 87) “Yiğitlik dahi geçti şöyle hoca / Erişti şaştlık u oldu koca” sözünden yola çıkarak Vesiletü’n-Necât’ın 1409 yılında yazıldığı kesin bilindiğinden, Süleyman Çelebi’nin 60 yaşında olabileceği bu sebeple de 752/1351 tarihinde doğduğu söylenebilmektedir. Ayrıca Necla Pekolcay Ayasofya Kütüphanesi’ne kayıtlı bir mevlid mecmuasında⁶ da aynı kayda Rastlayınca bu bilginin kesinlik kazandığı bilgisini vermektedir. (Pekolcay, 2018: 9)

Süleyman Çelebi’nin doğum tarihi olan 1351’den itibaren bakıldığında kendisinin, Osmanlı padişahlarından; Orhan Gazi (1281-1362), I. Murad (Murâd-ı Hüdâvendigâr) (1326-1389), I. Bayezid (Yıldırım Bayezid) (1360-1403), Fetret devri padişahları, Emir Süleyman (1375-1375), Musa Çelebi (1388-1413), I. Mehmed (Çelebi Mehmet) (1382-1421) ve Sultan II. Murad’ın da padişahlığının ilk yılına şahitlik ettiği söylenebilir.

Kaynaklara bakıldığında kendisinin köklü, kültürlü, saraya yakın ilişkileri bulunan ve tanınmış bir aileye mensup olduğu görülmektedir. Dedesi, Orhan Gazi’nin silah arkadaşı, Muhyiddin İbnü’l-Arabî’nin meşhur eseri Fusûsu’l-hikem’e şerh yazmış ve dönemin meşhur âlimlerinden olan Şeyh Mahmud’dur. Orhan Gazi’nin kendisine ilminden faydalanılması için İznik’te bir medrese yaptırdığı da bilinmektedir. Rivayetlerde Şeyh Mahmud’un Osman Gazi’nin kayınbiraderi olabileceği de öne sürülmektedir. (Kemikli, 2016: 15, 16)

Süleyman Çelebi’nin babasının kim olduğuyla alakalı bilgiler de bazı kaynaklarda net olmamakla birlikte ihtilaflıdır. Bunlardan ilki, Dedesi Şeyh Mahmud’un oğlu olan Ahmed Paşa’nın Süleyman Çelebi’nin babası olduğudur. Bazı kaynaklar Süleyman Çelebi’nin, Şeyh Mahmud’un anne tarafında torunu olduğunu iddia ederek, Ahmed Paşa’nın babası olamayacağı bilgisini vermektedir. (Kahraman, 1972: 7, 8)

Süleyman Çelebi’nin babasının kim olduğuyla alakalı diğer bir bilgi ise, Latîfî Efendi’nin tezkiresinde geçmektedir. Latîfî Efendi, Atayî’nin hayatından bahsederken, Süleyman Çelebi’nin küçük kardeşi olduğunu ve her ikisinin babalarının da İvaz Paşa olduğunu belirtir. (İsen, 1999: 124) Bu bilgi Gelibolulu Mustafa Âlî’ye göre zamansal olarak, Süleyman Çelebi’nin hayatı ile İvaz Paşa’nın yaşadığı yıllar uyuşmadığından doğru bir bilgi değildir. Âlî, Süleyman Çelebi vefat ettiğinde Atayî’nin çok küçük olduğu bilgisini verir. (Uğur, Çavuşoğlu, 2014: Vr.115)

⁶ Mecmua; sözlükte “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamındaki cem mastarından türeyen mecmû’dan (bir araya getirilmiş, toplanmış) gelmektedir. Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır. (Mustafa İsmet UZUN, DİA., C.28, S. 265.)

Son olarak da Evliya Çelebi, Seyahatnamesinde; Süleyman Çelebi'nin babasının Sarımsakçızâde Süleyman Efendi olduğunu iddia eder. Diğer kaynaklarda bunu teyit edecek bir bilgi bulunmadığından doğru olup olmadığı bilinmemektedir.

Süleyman Çelebi nerelerde ve hangi hocalardan ders almıştır? Bu konuda da elimizde bir bilgi bulunmamaktadır. Gerek ailesinin bulunduğu konumundan dolayı -hükümdar ailesiyle yakından ilişkili olduğundan- gerek kendisine verilen görevler bakımından ve en önemlisi de yazmış olduğu mevlidin üstün dil ve üslubu bakımından kendisinin iyi, köklü bir eğitim ve öğretim aldığı anlaşılmaktadır. İsmi yanındaki çelebi unvanı Osmanlı zamanında, kültürlü yüksek tabakaya mensup olanlara, ilmiye ricâline, divan şairlerine, kalem erbabına, Dîvân-ı Hümâyûn kâtipleri gibi genel olarak okumuş, bilgili kimselere verilen bir unvandır. (İpşirli, 1993: 259) Bu da bize Süleyman Çelebi'nin yaşamış olduğu dönemde önemli bir âlim olduğunu göstermektedir. Ayrıca Süleyman Çelebi'ye bazı kaynaklarda dede unvanı verildiği de görülmektedir. Bu unvanın Süleyman Çelebi'nin Bursa'da Emir Sultan'a intisabından dolayı verildiği belirtilmektedir. (Kemikli, 2016: 17) Bu yönüyle de Süleyman Çelebi'nin Emir Sultan'ın sohbetlerine katıldığından kendisinin derviş olduğu da söylenebilir. Mehmet Akif Ersoy da Safahat adlı eserindeki Asım adlı şiirinde, “Yetişilmez ki: Süleyman Dede yükseklerde” ifadesiyle Süleyman Çelebi için ‘Süleyman Dede’ ismini kullanmıştır. (Düzdağ, 2010: 324)

Süleyman Çelebi'nin ilmini ve irfânını, kemal ve faziletini gösteren bir diğer husus ise onun almış olduğu vazifelerdir. Kaynaklarda Sultan Bayezid tarafından Süleyman Çelebi'ye Divân-ı Hümâyûn İmamlığı görevi verildiği belirtilir. (Pekolcay, 2004: 485-486) Diğer bir adıyla Hünkâr İmamlığı, saray içinde veya Sultanın saray dışında gittiği camilerde, ona vekâleten Cuma ve bayram namazlarını kıldırان görevlinin adıdır. Bu kişilerden çok iyi yetişmiş olması beklenir, ayrıca güzel bir sese ve makam bilgisine sahip olması da gerekir. (Baltacı, 1998: 487-488) Daha sonra Süleyman Çelebi Emir Buhârî'nin tavsiyesi üzerine dönemin Padişahı Yıldırım Bayezid tarafından 802/ 1400 yılında yapımı biten Bursa Ulu Cami'ne başıma olarak getirildiği rivayet edilmektedir.

Bu bilgilerden hareketle Süleyman Çelebi'nin âlim ve ârif bir zat olduğunu net bir şekilde söyleyebiliriz. Aynı zamanda yapmış olduğu bu görevlerden de kendisinin musikiden anlayan, sesi güzel birisi olduğunu söyleyebiliriz.

Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necâtta başka bir eserinin varlığı bilinmemektedir. Yakın zamanda Michigan Üniversitesinde bulunan ve Vesîletü'n-Necât'ın en eski nüshası olduğu ifade edilen bir yazmanın 54^b- 6^a varaklarında, Süleyman Çelebi'ye ait daha önce bilinmeyen şiirlerinin olduğu belirtilmektedir. (Köksal, Kütük, 2022: 384)

Süleyman Çelebi Hazretleri'nin, Bursa Ulucami'nde imamlik görevini yürütmekte iken 825/1422 yılında vefat ettiği bilinmektedir. Cenazesi, Bursa Çekirge Yolu'nda bulunan Yoğurtlu Baba haziresine defnedilmiştir. Daha sonra kabrinin üzerine bir türbe yaptırılmıştır. Bu türbenin çeşitli nedenlerle 1620 yılında yıkıldığı belirtilir. (Kepecioğlu, 2009: 129)

Süleyman Çelebi'nin kaybolmaya yüz tutmuş türbesinin, Kazım Baykal'ın başkanlığında Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu vasıtasıyla, tekrar yapılmasına karar verilmiştir. Bu vesileyle türbenin ne şekilde olacağıyla alakalı ödüllü bir proje yarışması düzenlenmiştir. Birinci olan proje hayata geçirilerek türbe 1 Kasım 1952 yılında tamamlanmıştır. Kitabesi için de bir yarışma düzenlenmiş, yarışmada birinci olan kitabe mezar taşına yazılmıştır. (Baykal, 1952: 16)

Görsel-1 (Süleyman Çelebi'nin Bursa'da Bulunan Türbesi)

2.3. Vesîletü'n-Necât

Süleyman Çelebi'nin, Vesîletü'n-Necât'ı yazmasına vesile olarak kaynakların ekserisi yaşanan şu olayı belirtmektedir: Kendisinin Bursa Ulu Cami'nde imamlik yaptığı sırada camide vaaz veren bâtinî olabileceği belirtilen İran asıllı bir vaiz, vaazında Bakara suresinin 285. ayetindeki “O'nun elçilerinden hiç birini diğerinden ayırt etmeyiz...” ayetinin tefsirini yaparken aynı surenin 283. ayetini görmezden gelerek tüm peygamberlerin eşit olduğunu, peygamberlerin herhangi birinin diğerinden üstün olmadığını, Hz. Peygamberin (sav.) de Hz. İsa'dan (as.) üstün tutulamayacağını söyler. Bu sözler üzerine o sırada camide bulunan Peygamber aşığı Arap bir âlim, itirazda bulunarak İranlı vaize karşı çıkmış, Bakara suresi 285. ayetin, Hz. Peygamberin ve müminlerin ağızından çıktığı sözler olarak

anlaşılması gerektiğinden bahsetmiştir. Bakara suresinin 253. ayetini açıklayarak vaizi susturmuştur. Orada bulunan cami cemaati vaiz tarafını tuttuğundan âlim Arap, Arabistan, Mısır ve Halep'ten İranlı vaizin hata yaptığına dair fetvalar almıştır. Hatta Peygamber aşığı Arap cemaat tarafından bu fetvaların altı kere getirildiği, İranlı vaizin sözünden dönmediği ve sonunda yedinci fetvada vaizin fetvayı kabul ettiği bilgisi de bulunmaktadır. (Timurtaş, 1970: 5) Bunun yanı sıra bu fetvalar ile birlikte İranlı vaizin katledilmesine yönelik hükmün de çıktığı belirtilmektedir. Bu hadisenin büyümesinden dolayıdır ki Süleyman Çelebi bir hayli müteessir olmuştur. Bunun üzerine gönlündeki peygamber sevgisini ilk olarak şu beş beyitle ifade ettiği rivayet edilmektedir:

Ölmeyüp İsâ göğsü bulduğu yol
Ümmetinden olmak için idi ol

Hem dahi Mûsâ elindeki âsâ
Oldı anun izzetine ejderhâ

Ceddi olduğün anun ol Halîl
Nârı cennet kıldı ana ol Celîl

Cümle anun dostlugına adını
Bunca izzet oldu ol ecdâdına

Çok temennâ kıldılar Hak'dan bular
Kim Muhammed ümmetinden olalar

Bu beyitlerin halkın çok hoşuna gitmesi üzerine Süleyman Çelebi'nin, Vesîletü'n-Necât adlı eserini 812/1409 yılında Bursa Ulu Cami'nde yazıp tamamladığını belirtilmektedir. Eserin bitirildiği tarihi kendisi, “*Hem sekiz yüz on ikide tarihi, Bursa'da oldı tamâm bu iy ahi.*” şeklindeki yazmış olduğu beyitte belirtmiştir. Süleyman Çelebi bu eserin ismini kendisi koymuş ve eserin son kısmın da şu beyitle belirtmiştir; “*İşbu kân-ı şehd ki şîrindir dadı, Bil Vesîletü'n-Necât oldı adı.*”

Süleyman Çelebi bu eserini, ‘fâilâtün fâilâtün fâilün’ aruz vezni ile Sehl-i Mümteni sanatını çok iyi kullanarak mesnevî tarzında yazmıştır. Süleyman Çelebi'nin bu eseri yazarken bazı kaynaklardan istifade ettiği belirtilmektedir. Veled Çelebi'nin yazmış olduğu bir makalede verdiği bilgiye göre Süleyman Çelebi Vesîletü'n-Necât'ı oluştururken Âşık Paşa'nın Garipnâmesi ile Darîri Mevlevî'nin Siyer-i Nebvî'sinin tercümesini okuyup istifade ettiğinden bahseder. Hatta bu

makalesinde, Süleyman Çelebi'nin istifade ettiği bu iki eser ile Vesîletü'n-Necât arasındaki benzerlikleri de göstermiştir. (Çelebi, 1927: 15)

2.4. Vesîletü'n-Necât'ın Bestelenmesi

Asırlar geçmesine rağmen, Allah aşkını ve Peygamber sevgisini en içten ve coşkulu bir şekilde dile getiren Vesîletü'n-Necât, günümüzde dahi sadece Müslüman Türkler arasında değil, diğer Müslüman coğrafyanın da geniş bir bölümünde büyük bir rağbet görmektedir. Bunun yanı sıra Türk edebiyatının bilindiği kadarıyla dini konuda kendi alanında yazılmış ilk eseri olan Vesîletü'n-Necât, yine dini konuda en çok okunan ve beğenilen bir şaheser halini almıştır.

Bu şaheserin sevilerek okunması, Müslümanlar tarafından Arapça, Boşnakça, Arnavutça, Gürcüce, Rumca, İngilizce vb. çeşitli dillere çevrilerek geniş bir coğrafyada sahiplenilmesini de sağlamıştır. (Kemikli, 2016: 27) Osmanlıdan önceki Müslüman toplumlar tarafından bir gelenek halinde, Peygamber (sav.) doğum gününde kutlanılan mevlid bayramları, Padişah III. Murat sayesinde tekrar canlanmıştır. Bu Padişah ile birlikte mevlid okutulması adeta resmî bir merasim halini almıştır. (Pekolcay, 2018: 21) Hatta bundan sonra her padişahın bir mevlidhanı olmuştur. (Sağman, 1951: 6) Sadece mevlid günlerinde değil, doğum, ölüm, sünnet, evlenme ve askere gönderme vb. vesilelerle de mevlid okutmak bir geleneğe dönüşmüştür. Hatta mevlid okunması için vakıflar bile tesis edilmiştir. Dolayısıyla mevlid, cami ve tekke musiki formlarının da en önemlilerinden birisi olmuştur.

Cami ve tekkelerde icrâ edilen tüm dini musiki formlarında olduğu gibi Mevlid-i Şerif de Türk musikisinin çeşitli makamlarıyla, güzel sese ve musiki zevkine ve donanımına sahip kişilerce titizlikle okunmuştur. Bunun yanı sıra mevlidin musiki makamlarıyla icra edilmesi, onun bazı dini musiki formlarında olduğu gibi bestelenmesi günümüze kadar ulaşmasa bile bazı kaynaklarda geçmektedir.

Kaynaklara bakıldığında Süleyman Çelebi mevlidinin bestelenmesi, yazıldığı tarihlere kadar dayandırılmaktadır. Bu görüşü belirten kişilerden bir tanesi Sadeddin Nüzhet Ergun'dur. Kendisi, mevlidin yazıldığı tarihte bestelendiğinin kuvvetle muhtemel olduğunu belirtir. Hatta mevlidin bizzat musiki bilgisi ve kabiliyeti gayet iyi olduğu bilinen Süleyman Çelebi tarafından bile bestelenmiş olabileceği tahmininde bulunmaktadır. Bunun dışında zaman içerisinde mevlidi besteleyenlerin olduğu bilgisini de vermektedir. (Ergun, 2017:42) İstanbul'da doğup, 973\1565'te vefat eden ve İstanbul'un önemli camilerinde imamlık görevinde bulunan Sinaneddin Yusuf'un, mevlidi yeni bir tarz ile bestelediği bilgisini vermektedir. Şakâyık Tercümesi'nde geçen "Mevlidde sahib-i tarz" ifadesiyle Sinaneddin Yusuf'un mevlidin eski bestesini ya başka bir tarzda okuduğu ya da bu eseri yeniden bestelediği anlamına geldiğini belirtmiştir. (Ergun, 2017: 47) Ancak Süleyman Çelebi'nin mevlidi bestelemesiyle alakalı elimizde bundan başka bilgi ya da belge bulunmamaktadır.

İsmail Belig ise Güldeste-i Riyâz-ı İrfân adlı eserinde, Süleyman Çelebi mevlidinin Bursalı Sekban tarafından bestelendiğinin ve bu besteli mevlidi, talibi olan kişilere öğreterek mezun ettiği bilgisini vermektedir. (Abdulkerimoğlu, 1998: 525)

Ekrem Karadeniz, besteli mevlid ile ilgili, bu eserin değişik makamlar ile usulsüz olarak çeşitli kişiler tarafından bestelendiğinden bahsetmektedir. Bu besteleri, öğrenmek isteyen talebelere üstadları tarafından kulaktan öğretildiğini, bazı kişilerin ise mevlidi irticalen okuduğunu belirtmektedir. Ayrıca mevlidin II. Mahmud zamanında başhânende olan Bursalı Sekban'ın her bir satırı ayrı ayrı ve gayet sanatlı bir şekilde bestelediğinden de bahsetmektedir. (Karadeniz, 1965:168) Ancak Sekban'ın II. Mahmud zamanında başhânende olamayacağını, bu bilginin çelişkili olduğunu, bunun sebebinin de Bursalı Sekban ile II. Mahmud'un aynı zamanlarda yaşamamış olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanısıra Ekrem Karadeniz'in ifade ettiği üzere; Sekban'ın mevlidi, "her bir satırı ayrı ayrı ve gayet sanatlı bir şekilde bestelemesiyle" ilgili elimizde somut bir belge de bulunmamaktadır.

Mevlidin bestelendiğini ifade eden kişilerden bir tanesi de Bedri Mermutlu'dur. Kendisi mevlidin Bursa'da yazılmış olduğu gibi yine Bursa'da bestelendiğinin net olduğunu söyler. Ayrıca kendisi İsmail Belig'in Güldeste î Riyâz-ı İrfan adlı eserinde geçen, Bursalı Sekban'ın mevlidi öğrencisi Ubeyd Efendi'ye meşk ettirmesi bilgisinden yola çıkarak mevlidin bestelenme tarihinin XVI. yy. sonları veya XVII. yüzyılın ilk çeyreği içinde olabileceğini bildirmektedir. (Mermutlu, 2008: 416)

Mevlidin bestelenmiş olması göz önünde bulundurulduğunda, besteli mevlidi icra eden birisinin, bu okuyuşu bir başka kişiye ne şekilde aktardığıyla ilgili kaynaklarda geçen birkaç bilgiye değinilecektir.

Bilindiği üzere Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necât adlı mevlidi, diğer dini musiki formlarına bakıldığında beyit sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu formun bestelenmesi ve bu bestenin bir başka kişiye aktarılması zahmetli bir iştir. Bu konuyla alakalı Bedri Mermutlu, bu büyüklükteki bir eseri öğrenecek bir kişinin; güçlü bir musiki bilgisi ve ses alt yapısı olması gerektiği bilgisini verir. Bu zorluklardan dolayı besteli mevlidi doğru bir şekilde meşk eden kişilerin sayısının çok az olduğunu belirtmektedir. (Mermutlu, 2008: 417) Mevlidi okuyan kişilerin az olmasının sebebini Ali Rıza Sağman, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce her önüne gelenin mevlid okumaya cesaret edemediğinden, mesleğin ciddiyet ve ulviyetinden dolayı utanma, korkma ve hürmet edilmesinden kaynaklandığına bağlamaktadır. Bunun yanı sıra Besteyi uzun süre dinlemeden, üstad önüne oturup çalışma ve üstadlar tarafından "mezuniyet mahiyetinde" terğîb ve teşrik görmeden mevlid kürsüsüne tırmanmazdı, şeklinde ifade eder. Ayrıca Sağman, mevlidhan olmak için bu işe mahsus bir ses tipi olduğundan ve bir okuma tarzı olduğundan bahseder. Mevlidhanın mevlidi okurken

diğer formları icradaki aynı olan kelimeleri, telaffuz ve nağmeleme tarzının farklı olduğunu da belirtir. (Sağman, 1951: 8)

İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyaz-ı İrfan adlı eserinde vermiş olduğu bilgilere göre besteli mevlidin bir silsile yoluyla ve titiz bir şekilde, meşk yoluyla aktarımı yapılmıştır. Bu vesileyle Bursa ve İstanbul ekolü şeklinde okuyuş tarzları oluşmuştur. Edinilen bilgilere göre bizzat mevlidin bestekârı olan Sekban'ın yapmış olduğu mevlid bestesini ilk önce Ubeyd adlı talebesine meşk yöntemi ile aktarmıştır. Ubeyd ise XVII. yüzyıl ortalarında vefat ettiği rivayet edilen Osman Efendi isimli bir zâtın besteli mevlidini meşk etmiştir. Bunun neticesinde de Mevlidî lakabını alarak icazet sahibi olmuştur. Bu icazet de "Kıraatine mezun olmuştur." ifadesiyle belirtilmiştir. (Abdulkerimoğlu, 1998: 526) Daha sonra bu şekilde meşk yoluyla besteli mevlid, hocadan talebeye intikal ettirilmiştir. Bunun neticesinde Bursa ekolü ortaya çıkmıştır. Bu işin zorluğundan dolayı talep azalmış ve zamanla bu ekol ve mevlid bestesi unutulmuştur. (Mermutlu, 2008: 417) Bu durumla ilgili Nuri Özcan, mevlidin bestesini bilen üstadların bu besteyi aktaracak ve meşk ettirecek talebeyi bulamayışından dolayı rağbetin azaldığını ve bu sebeple unutulmuş olduğunu belirtir. (Özcan, 2010: 488)

Tüm bu bilgiler ışığında; Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât adlı mevlidinin zaman içerisinde bestelendiğini söyleyebiliriz. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi mevlidin tek bir bestesi yapıp o bestenin geleneksel olarak yıllarca aynı makamlar ile mi okunmuştur? Yoksa yapılan besteler üzerinde bazı makamsal değişiklikler yapıp mı icra edilmiştir? Bunlarla ilgili günümüze intikal eden kaynaklarda, net bir bilgi bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra mevlidin bestelenmesi günümüzde bilinen şekliyle mi yani belirli kurallar ölçüsünde, durağı, güçlüsü ve çeşnileri bulunan ve bu doğrultuda çeşitli nağmeler kullanılarak mı bestelenmiştir? Yoksa makamların küçük melodik kalıpları mı kullanılmıştır? Bu konu da tam olarak net değildir. Nuri Özcan bir makalesinde bu konuyla ilgili, her ne kadar mevlidin bestesi günümüze kadar intikal etmese de o dönemden sonra devam edip günümüze kadar ulaşan mevlid icralarında, bahirlerin belli makam seyirleri takip edilerek irticale dayalı bir şekil etrafında okunduğunu ifade etmektedir. Bu sonucun meydana gelmesindeki en önemli etkenlerden birisi de zaten meşke dayalı bir şekilde devam eden ve musiki öğretimine yardımcı olan el yazması güfte mecmuaları olduğunu belirtir. (Özcan, 2010: 488) Mevlidin bestesinin ne şekilde olduğuyla alakalı detaylı bilgi Mevlid Nüshalarındaki Makam Kayıtları Hakkında Genel Bilgi başlığı altında verilecektir.

Bu nüshalardaki beyitlerin yanında bulunan makam kayıtlarının mukayesesi ile zaman içerisinde mevlidin icra edildiği makamlarla bu makamların benzerlik ve farklılıklarının tespit edilebileceği düşünülmektedir.

III. BÖLÜM: SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ’NİN MAKAM KAYITLI YAZMA NÜSHALARI VE BU NÜSHALARIN MAKAMSAL ANALİZİ

3.1. Süleyman Çelebi Mevlidinin Makam Kayıtlı Yazma Nüshaları

Vesiletü’n-Necât’ın yazıldığı günden itibaren İslâm coğrafyasının geniş bir kısmında çeşitli vesilelerle ve büyük bir ilgiyle okunduğu daha önce belirtilmişti. Bu ilgi ve beğeniden dolayı bu eserin birçok yazma nüshası günümüze ulaşmış ve kütüphanelerimizde muhafaza edilmiştir.

Yaptığımız araştırmalarda kütüphanelerde bulunan çok sayıdaki mevlid nüshaları arasında makam kaydı bulunan 21 adet mevlid yazması tespit edilebilmiştir. Bu yazma nüshaların istinsah⁷ tarihleri; bilinenleri esas alınarak en eskiden yeniye doğru sıralanmaya çalışılmıştır. İstinsah tarihi bilinmeyenler ise makam kayıtlarındaki benzerlik ve bazı kaynaklardaki bilgiler ışığında, tarihsel olarak sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Ancak burada şunu belirtmek gerekir ki Süleyman Çelebi’nin mevlidinin bulunduğu nüshaların çoğunda başka metinler de bulunmaktadır. Bu yüzden nüshalarda bulunan istinsah kayıtlarının sonradan da eklenmiş olabileceği veya mevlid metninin bu nüshalara sonradan eklenmiş olabileceği göz önünde bulundurulduğunda bu istinsah tarihlerinin tam olarak makam kayıtlı mevlidin yazıldığı tarihi göstermeyeceği ifade edilebilir. Düşük bir ihtimal olarak da mevlid metninin derkenarlarında bulunan makam kayıtlarının sonradan eklenmiş olabileceği de göz önünde bulundurulabilir. Tüm bu ihtimaller dahilinde, eldeki bilinen bilgilere göre aşağıda verilen tablodaki gibi bir tarihsel sıralama oluşturulmuştur:

Tablo 1

Sıra No	Makam Kayıtlı Nüsha İsmi	İstinsah Tarihi	Müstensihi
1	Atatürk Kitaplığı 564 No’lu Nüsha	Şevval 940/1534	?
2	Mühimmâtü’l-mü’minîn Nüshası	1021/1613	Semerkindî Şeyhi Hüsameddin Bursevî
3	Millî Kütüphane 7940 No’lu Nüsha	Şaban 1110/ 1699	Hasan bin Abdullah
4	Atatürk Kitaplığı 425 No’lu Nüsha	?	?
5	Bursa Orhan Kütüphanesi Nüshası	1115/1703	Kâtip Hüseyin

⁷İstinsah; Arapça nesh kökünden türemiş olup “bir kitabın yahut yazılı bir metnin nüshasını çıkarma, onu harfi harfine kopya etme” anlamına gelir. (BOZKURT, Nevzat KAYA, DİA., C. 23, S. 369)

6	Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı Nüshası	Rebiü'l-Evvel 1197/ Şubat 1783	Sâbık Eğriboz Kadısı el-Hac Abdülgani bin el-Hac Abdülkerim
7	Millî Kütüphane TO 9 No'lu Nüsha	1201/1786	?
8	Nadir Eserler Kütüphanesi 549 No'lu Nüsha	1 Muharrem 1213/ 15 Haziran 1798	Mehmed Emîn b. Mehmed Emîn
9	Koç Üniversitesi 323 No'lu Nüsha	?	?
10	Atatürk Kitaplığı 415 No'lu Nüsha	1228\ 1813	Ahmed b. Muhammed
11	Hüdaî Nüshası	17 Şaban 1242/16 Mart 1827	Hüdaî Cami İkinci İmamı Hafız Sırrî bin Muhammed
12	Millî Kütüphane 219 No'lu Nüsha	1253\1837-1838	?
13	Koç Üniversitesi 289 No'lu Nüsha	1306\ 1888	Muhammed Şerâfeddin el-Eyyûbî
14	Michigan Üniversitesi Nüshası	?	Mehmed bin Mahmud
15	Nadir Eserler Kütüphanesi 742 No'lu Nüsha	?	?
16	Marmara İlahiyat Kütüphanesi Nüshası	19. Yy.	?
17	Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları Nüshası	?	?
18	Yazma Bağışlar Nüshası	?	?
19	Millî Kütüphane 2576 No'lu Nüsha	?	?
20	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası	?	?
21	Millet Kütüphanesi Nüshası	?	?

Elimizdeki makam kayıtlı mevlid nüshaları hakkında genel bir tanıtım bilgisi, aşağıdaki şekilde verilmeye çalışılmıştır. Çalışma boyunca yazma mevlid nüshaları aşağıda verilen başlıklardaki isimlerle anılacaktır.

3.1.1. Atatürk Kitaplığı 564 No'lu Nüsha

Mecmua, Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Kütüphanesi'nde 564 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 12^a ile 18^b no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Tarih olarak 172^b no'lu varağının sonunda Şevval 940/1534 yazmaktadır. Selman Benlioğlu'nun bir makalesinde bu nüshanın başka bir yerinde vefat tarihi 1574 olan Ebussuûd Efendi'den merhum diye bahsetmesi, bu nüshanın istinsah tarihi hakkında bir çelişki olduğunu göstermektedir. (Benlioğlu, 2022: 196) Mukayese edilen nüshalara bakıldığında; bu nüshaya en yakın tarihli olan nüsha 1021/1613 tarihinde istinsah edilen Mühimmâtü'l-Mü'minîn olduğundan bu nüsha kesin olmamakla birlikte en eski tarihli nüsha olarak tarafımızdan kabul edilmiştir. Eserin kim tarafından istinsah edildiği bilinmemektedir.

Mecmua, dikey olarak aşağıdan yukarı doğru açılan cönk şeklinde yazılmıştır. 172 varaktan oluşmaktadır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi 12^b-18^b varakları arasında bulunmaktadır. Eserin dijital çekimlerinde dış kapağına yer verilmediğinden, dış kapak hakkında bilgi bulunmamaktadır. Mevlid bahirleri siyah cetvel ile iki sütun halinde harekeli Nesih⁸ hattıyla yazılmıştır.

Mevlid, 233 beyit olarak yazılmıştır. Varakların kenarları zaman içerisinde zarar görmüştür. Sonradan yapılan tadilatlar rağmen beyitlerin kenarındaki makam isimlerinin bazıları okunamamaktadır.

3.1.2. Mühimmâtü'l-mü'minîn Nüshası

Mecmuanın tam ismi, 'Mühimmâtü'l-mü'minîn fî umûri'd-dünya ve'd-dîn'dir. Bilinen tek nüshası, Topkapı Sarayı Müzesi, Bağdat Kitaplığı'nda, 189 no ile kayıtlı bulunmaktadır. Mecmua, Bursa'da yaşamış olan Halvetî- Semerkandî Şeyhi Hüsameddin Bursevî (ö.1632) tarafından Zilhicce ayının 1021/1613 yılında tamamlanmıştır. (Saraç, 2016: 49) Hüsameddin Bursevî'nin hayatı hakkında kaynaklarda çeşitli bilgiler bulunmasına rağmen mevlid icracılığı ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

312 varaktan oluşan bu mecmua, ansiklopedik bir eserdir. Çeşitli dini ve kültürel bilgilerin yer verildiği eserin 52. bâbında, Hz. Peygamber'in doğumuna ayrılan bölümün sonu olan 272^a ile 284^a varakları arasında Süleyman Çelebi'nin mevlidine de yer verilmiştir.

Mevlid bahirleri; cetvelsiz, çift sütun şeklinde, siyah mürekkep kullanılarak Nesih hattıyla yazılmıştır. Mevliddeki her bahrin başında '*Fasıl*' ibaresi yazmaktadır. Makam isimlerinin ve bahir başlarındaki '*fasıl*' kelimelerinin yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Dua bahrinin derkenarında, "*Bu mahalde ruhiçün Fatiha denilüb*" yazmaktadır. Nur bahrindeki "*Geldi bir akkuş kanadıyla revân*" ile başlayan beytin karşısında, "*Ayak üzere kalkulub*" yazmaktadır.

3.1.3. Millî Kütüphane 7940 No'lu Nüsha

Mecmua, Ankara Millî Kütüphane'de 7940/1 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi nüshanın 1^b ile 8^b no'lu varakları arasında bulunmaktadır. Eserin 8^b varağında istinsah tarihinin, 1110 Şaban/ 1699 Şubat ayı olduğu ve müstensihinin de Hasan bin Abdullah olduğu yazmaktadır.

⁸ Nesih; sözlükte "hükümünü ortadan kaldırmak, bir eseri istinsah etmek" gibi anlamlara gelen "nesh" kelimesi, hat sanatında özellikle kitap istinsahında ve basma eserlerde yaygın biçimde kullanılan bir yazı çeşididir. (M. Uğur DERMAN, DİA., C. 33, S. 1)

Mecmua 125 varaktan oluşmaktadır. Mevlid ilk 8 varakta bulunmaktadır. Dış Kapağı kahverengi rengine olup üzerinde desenler bulunmaktadır. Eser oldukça yıpranmış ve tamirat görmüştür. Yapılan tamiratta sehven Miraç bahrinin bulunduğu varağın, Tevhid bahrinden sonraki ikinci varağın yerine eklendiği tespit edilmiştir. Bu sebeple Dua bahri 3^a no'lu varakta bulunmaktadır. Nüsha varaklarına sonradan verilen numaralandırmanın bu karışıklık yapıldıktan sonra yazıldığı tespit edilmiştir. Yine özensiz yapılan bu tamirattan sonra derkenarlarda yazan bazı makam isimleri okunamamaktadır.

Mevlid bahirleri, harekeli Nesih hattıyla, siyah mürekkep kullanılarak yazılmış olup yazı kenarları kırmızı cetvelle iki sütuna ayrılmıştır. Makam isimleri kırmızı mürekkep ile bahirlerin derkenarlarına yazılmıştır. Mevlid, “*Hâzâ kitâbü mevlûdi'n-Nebiyyi aleyhi's-selam*” ile başlayıp besmele ile Tevhid bahriyle devam etmektedir. Tevhid bahrinin başında kırmızı mürekkep ile “*Meclîsi evvel*” yazmaktadır.

3.1.4. Atatürk Kitaplığı 425 No'lu Nüsha

Mecmua, İBB. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Kütüphanesinde, 425 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi nüshanın 1^b ile 26^a no'lu varakları arasında bulunmaktadır. Eserin kim tarafından ve hangi tarihte istinsah edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Bedri Mermutlu bu nüshanın, Millî Kütüphane 7940 No'lu nüsha ile yakın bir tarihte istinsah edilmiş olabileceğini öne sürmektedir. Bunun sebebi olarak da her iki nüshadaki makamsal paralellik, ‘Bülend’ ve ‘Karâr’ ifadelerinin bu iki nüshada benzer yerlerde kullanılmış olmasındandır. Makamsal olarak ilginç bir şekilde uyumlu olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu iki nüshanın fiziksel özelliklerinin de birbirine benzediğinden bahsetmektedir. (Mermutlu, 2014: 172)

Mecmua 26 varaktan oluşmaktadır. Dış kapak bej rengine olup mukavvadır. Mevlid bahirleri iki sütun halinde cetvelsiz ve harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Bahir başlıkları ve derkenardaki makam isimleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. İlk sahifenin başında, *Hâzâkitâbümevlûdi'n-Nebiyyialeyhi's-salâtüve's-selam*” ve devamında ‘*Meclîs-i evvel*’ yazmaktadır.

3.1.5. Bursa Orhan Kütüphanesi Nüshası

Karşılaştırma yaptığımız yazma nüshalardan bir tanesi de Bursa Orhan Kütüphanesi'nde bulunan, 985 no'lu mecmuadır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 1^b ile 7^a no'lu varakları arasında yazmaktadır. Mecmuanın 7^a varağında eserin Kâtip Hüseyin tarafından 1115/1703 tarihinde istinsah edildiği belirtilmiştir.

Mecmua 7 varaktan oluşmaktadır. Dış kapak krem renginde olup ebru desenleri bulunmaktadır. Üzerinde “Mevlîd’i Şerif, yedi sahifedir” yazmaktadır. Bahirler altın yaldızlı cetvelle iki sütun halinde ayrılarak Nesih hattı ile harekeli bir şekilde yazılmıştır. Bahirlerin başlıkları ve derkenarlarında bulunan makam isimleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Tevhid bahrinin başında tezhipli bir serlevha⁹ bulunmakta ve kırmızı mürekkep ile “*Hâzâmevlûdü Hazreti HabîbuHüdâ Muhammed Mustafa*” yazmaktadır.

3.1.6. Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı Nüshası

Mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı’nda, 4470 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi’nin mevlidi bu nüshada 11^a ile 17^a no’lu varakları arasında bulunmaktadır. Mecmuanın son varağı olan 11^b no’lu varakta eserin, Sâbık Eğriboz Kadısı el-Hac Abdülgani bin el-Hac Abdülkerim tarafından Rebiü’l-evvel 1197/ Şubat 1783 yılında istinsah edildiği yazmaktadır. Yapılan araştırmada İstanbul Kadı Sicilleri arşivlerinde müstensihin hayatı ve mevlid icracılığı ile alakalı herhangi bir bilgi ve belgeye rastlanılmamıştır.

Mecmua 7 varaktan oluşmaktadır. İç kapakta “*Mevlîd-iŞerîf*” yazmaktadır. Mevlid bahirleri; cetvelsiz iki sütun halinde, kırık ta’lik hattı ile siyah mürekkep kullanılarak yazılmış olup, bahirlerin derkenarlarında makam isimleri de siyah mürekkep ile yazılmıştır.

3.1.7. Millî Kütüphane TO 9 No’lu Nüsha

Mecmua, Ankara Millî Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu’nda To 9 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi’nin mevlidi bu nüshada 3^a ile 16^b no’lu varakları arasında bulunmaktadır. Eserin müstensihi belli olmamakla birlikte 16^b no’lu varakta, istinsah tarihinin 1201/1786 olduğu yazmaktadır.

Mecmua 286 varaktan oluşmaktadır. Bahirler siyah mürekkep ile cetvelsiz, beyitler alt alta gelecek bir biçimde, harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Bahir başları ve makam isimlerinin yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Beyitlerin derkenarlarında bazı notlar bulunmaktadır. Dış kapağı şemseli¹⁰, zencirekli¹¹, koyu kahverengi ve meşin malzemeden ciltlenmiştir.

⁹Serlevha; Sözlükte “baş” anlamındaki Farsça ser ile Arapça levha kelimelerinden oluşan ser-levha “bir yazının başlığı” demektir. Tezhip sanatında terim olarak el yazması kitapların zahriye sayfasından sonra karşılıklı iki sayfasına yapılan bezemeli başlığı ifade eder. (Gülnur Duran, “Serlevha”, DİA., C. 36, S. 567)

¹⁰Şemse; Tezhip, ciltçilik ve işlemlerde güneş şeklinde süsleme motifi. (Kubbealtı Lügati, <http://lugatim.com/s/%C5%9EEMSE>, Erş. 21.08.2023)

3.1.8. Nadir Eserler Kütüphanesi 549 No'lu Nüsha

Bu mecmua, İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'nde 549 no ile kayıtlıdır. Bu nüshada Süleyman Çelebi'nin mevlidi 1^b ile 5^b no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Mehmed Emîn b. Mehmed Emîn tarafından 1 Muharrem 1213/ 15 Haziran 1798 yılında istinsah edilmiştir.¹²

Mecmua 21 varaktan oluşmaktadır. İlk 8 varağında mevlid bulunmaktadır. Dış kapak vişneçürüğü renginde, kabartma desenlidir. Dış kapakta altın yaldızla “Mevlûdi'n-nebevî” yazmaktadır. Kapağın iç tarafında “*El-Fakîr Es-Seyyîd Mustafa Gülşenî*” yazmaktadır. Bahirler, harekesiz Rik'a¹³ hattıyla, cetvelsiz, siyah mürekkep kullanılarak iki sütun halinde yazılmıştır. Bahirlerin derkenarlarında siyah mürekkep ile makam isimleri yazmaktadır.

3.1.9. Koç Üniversitesi 323 No'lu Nüsha

Mecmua, Koç Üniversitesi, Suna Kırâç Kütüphanesi, El Yazmaları Koleksiyonu'nda, MS 323 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 1^b ile 6^b no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir. Eserin bu kütüphaneye Şinasi Tekin tarafından bağışlandığı bilgisi verilmektedir¹⁴.

Mecmua, 7 varaktan oluşmaktadır. Dış kapağı ebru desenli karton malzemedir. Varaklar beyaz aharlı, suyollu ve filigranlı kâğıttır. Bahirler siyah mürekkep ile iki sütun halinde cetveli, harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Başlıklar ve makam isimlerinin yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

3.1.10. Atatürk Kitaplığı 415 No'lu Nüsha

Mecmua, Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Kütüphanesi'nde 415 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 1^b ile 7^a no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Mecmuanın son varağı olan 42^a'da, eserin H.1228\1813 yılında Ahmed b. Muhammed tarafından istinsah edildiği belirtilmiştir.

¹¹Zencirek; Levhaların, yazma kitapların sayfa kenarlarına yapılan, iç içe geçmiş halkalar şeklindeki süsleme. (Kubbealtı Lügati, <http://lugatim.com/s/ZENC%C3%8EREK>, Erş. 21.08.2023)

¹²Bu nüshanın istinsah tarihi, Necla Pekolcay'ın doktora tezinde sehven 1810 olarak yazılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. (Necla Pekolcay, (1950), *Türkçe Mevlid Metinleri*, Doktora tezi, İstanbul üniversitesi, Edebiyat Fakültesi)

¹³Rik'a; Sözlükte “hızlanmak, hızlı yürümek” manasındaki rak kökünden türeyen, “kâğıt ve deri parçası” anlamına gelen ruk'a kelimesinin çoğulu olan rikâ', hat sanatında boyutları belirlenmiş küçük kâğıt ve parşömen parçaları üzerine süratle yazılan yazının adı olmuştur. (Muhittin SERİN, DİA., C. 35, S. 109.)

¹⁴Tevşih-i Mevlid, MS 323- Koç University Manuscripts Collection- SKL Digital Collections (ku.edu.tr) Erş. 21.06.2023

Mecmua 21 varaktan oluşmaktadır. Dış kapak bej renginde olup mukavvadır. İç kapakta ve 1^a no'lu varakta başka birisi tarafından kötü bir hat ile güfte yazmaktadır. Mevlid bahirleri iki sütun halinde cetvelsiz, harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Bahir başlıkları ve derkenardaki makam isimleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. 3^b no'lu varakta, “*Hâzâkitâbümevlûdi'n-Nebiyyialehyi's-salâtüve's-selam*” yazmaktadır.

3.1.11. Hüdaî Nüshası

Mecmua, Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hüdaî Kitaplığında 1286 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 9^b ile 16^a no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Mecmuanın son varağı olan 18^b'de, Hüdaî Cami İkinci İmamı Hafız Sırrî bin Muhammed tarafından 17 Şaban 1242/ 16 Mart 1827 yılında yazıldığı belirtilmiştir.

Mecmuanın dış kapağı kahverengi renginde olup kenarlarında altın yaldız ile şerit çerçeveli süslemeler yapılmıştır. Sayfalar kırmızı cetvel ile ikiye ayrılmış olup, harekesiz Nesih hattı ile yazılmıştır. Makam isimleri ve başlıklar ise kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. 18 varaktan oluşan mecmuanın 9^b varağında “*Hâzâ kitâbü mevlûdi'n-Nebiyyi aleyhi's-salâtü ve's-selam*” yazmakta ve besmele ile Tevhid bahri başlamaktadır.

3.1.12. Millî Kütüphane 219 No'lu Nüsha

Mecmua, Ankara Millî Kütüphane'de 219 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 2^b ile 9^a no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Eserin kim tarafından istinsah edildiği belli değildir. Ancak 10^b no'lu varakta istinsah tarihi 1253\ 1837-1838 olarak belirtilmiştir.

Mecmua 14 varaktan oluşmaktadır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi ilk 8 varakta bulunmaktadır. Mevlid bahirleri, harekeli nesih hattıyla siyah mürekkep kullanılarak yazılmış olup, beyitler iki sütun halinde cetvelsizdir. Bahir başlıkları ve makam isimlerinde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Mecmuanın 2^b varağında bulunan Tevhid bahrinin derkenarında “*Failâtün fâilâtün fâilün*” yazmaktadır.

3.1.13. Koç Üniversitesi 289 No'lu Nüsha

Mecmua, Koç Üniversitesi Suna Kırâç Kütüphanesi El Yazmaları Koleksiyonu'nda MS 289 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi mevlidi bu nüshada 7^a ile 12^a no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Mecmuanın 12^b no'lu varağında bulunan mevlidin son kısmında eserin müstensihinin Muhammed

Şerâfeddin el- Eyyûbî olduğu yazmakta ve İstinsah tarihinin de 1306\ 1888 olduğu belirtilmektedir. Eserin bu kütüphaneye Şinasi Tekin tarafından bağışlandığı bilgisi verilmektedir¹⁵

Mecmua 16 varaktan oluşmaktadır. Dış kapağı şemse yerine yaldızlı dikdörtgen şekilli ve zencirekli deri kaplı karton malzemedir. Bahirler siyah mürekkep ile iki sütun halinde cetveli, harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Başlıklar ve makam isimlerinin yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi 7^a no'lu varaktan başlayıp 12^a no'lu varakta son bulmaktadır.

3.1.14. Michigan Üniversitesi Nüshası

Bu mecmua, Amerika'da bulunan Michigan Üniversitesi Kütüphanesi'nde Isl. Ml. 406 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 2^a ile 16^a varakları arasında bulunmaktadır. Eserin son varağı olan 17^a no'lu varakta, Üsküdarlı Süleyman Efendi'nin Öğrencisi Mehmed bin Mahmud tarafından istinsah edildiği yazmaktadır. Eserin hangi tarihte yazıldığıyla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Mecmua 9 varaktan oluşmaktadır. Dış kapak kahverengi rengine olup ortasında altın yaldızdan şemse benzeri bir süsleme yapılmıştır. Kapağın kenarında yine altın yaldızdan bir şerit vardır. İlk varakta, Tevhid bahrinin üzerinde tezhipli bir serlevha bulunmaktadır ve içerisinde “*HâzâMevlid-i Şerîf*” yazmaktadır. Eserin varakları altın yaldızlı cetvel ile ikiye ayrılarak, mevlid bahirleri bu iki sütuna harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Bahirlerin derkenarlarında kırmızı mürekkep ile makam isimleri bulunmaktadır. Bedri Mermutlu bir makalesinde, (Mermutlu, 2014: 171) nüshanın hem temiz bir nesihle yazılmasından ve varak süslemelerinin özenle hazırlanmış olmasından hem de müstensihnin adından hareketle bu nüshanın el-Hafizü'l-Üsküdarî Mehmet Efendi tarafından 18. yüzyılda yazılmış olabileceğini bildirmektedir.

3.1.15. Nadir Eserler Kütüphanesi 742 No'lu Nüsha

Mecmua, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde 742 no ile kayıtlı bulunmaktadır. Eserin kimin tarafından ve hangi tarihte istinsah edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Mecmua 251 varaktan oluşmaktadır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi 21^a ile 31^b no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Dış kapak kahverengi renkte, altın yaldız cetvellidir. Kapağın orta kısmında altın yaldızlı ve kabartmalı olarak şemse süslemesi bulunmaktadır. Mevlid, “*HâzâmevlûdiŞerîf*” başlığıyla başlayıp, Tevhid bahri ile devam etmektedir. Bahirler, harekesiz nesih hattıyla, cetvelsiz,

¹⁵Tevşih-i Mevlid, MS 323- Koç University Manuscripts Collection- SKL Digital Collections (ku.edu.tr) Erş. 21.06.2023

siyah mürekkep kullanılarak düzensiz bir şekilde, bazen iki sütun halinde bazen de mısralar alt alta getirilerek yazılmıştır. Bahirlerin derkenarlarında kırmızı mürekkep ile makam isimleri yazmaktadır.

3.1.16. Marmara İlahiyat Kütüphanesi Nüshası

Mecmua, Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi Öğüt bölümünde, 67 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 29^b ile 35^ano'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Mecmuanın kim tarafından ve hangi tarihte istinsah edildiğiyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Selman Benlioğlu bir makalesinde (Benlioğlu, 2022:196), mecmuanın 153^a-172^b no'lu varaklarında 1836'da vefat eden Abdullah Eyyûbî'nin bir risalesinin bulunması sebebiyle bu yazmanın 19. yüzyıla ait olabileceği bilgisini vermektedir.

Mecmuanın dış kapağı karton ve üzerinde tam belli olmayan desenler bulunmaktadır. Mevlid bahirleri kırmızı cetvelle iki sütun halinde, siyah mürekkeple, harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Makam isimleri ve bahir başlıklarının yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Mecmua 172 varaktan oluşmaktadır. Vesîletü'n-Necât, 29^b-37^b no'lu varakları arasında bulunmaktadır.

3.1.17. Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları Nüshası

Mecmua, İBB. Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları Bölümü'nde 1059 no ile kayıtlıdır. Eserin müstensih ve istinsah tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır.

50 varaktan oluşan mecmuanın 30^b ile 33^a no'lu varakları arasında Süleyman Çelebi'nin mevlidi yazmaktadır. Bahir beyitleri kırmızı cetvelli, iki sütun halinde, harekeli nesih hattı kullanılarak yazılmıştır. Bahir başlıkları ve makam isimleri kırmızı mürekkep kullanılarak yazılmıştır.

Beyitlerin tamamında makam ismi yazmakla birlikte, beyitlerin hem baş taraflarında hem de son taraflarında iki kere makam ismi yazılmıştır. Bazı makam isimleri, yazmanın yıpranması ve sonradan yapılan tadilatlar sebebiyle okunamamaktadır.

3.1.18. Yazma Bağışlar Nüshası

Mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar bölümünde 5657 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 1^b ile 7^b no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Eserin kim tarafından istinsah edildiği ve istinsah edildiği tarih bulunmamaktadır.

7 varaktan oluşan mecmuanın dış kapağı su yeşili renğinde olup üzerinde ebru desenleri bulunmaktadır. Mevlid bahirleri kırmızı cetvelle iki sütuna ayrılmış olan bölümlere harekesiz nesih hattıyla siyah mürekkep kullanılarak özenli bir şekilde yazılmıştır. Bahir başlıkları ve makam isimleri

kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Mecmuadaki 143 beytin 6'sı hariç tamamında makam isimleri yazmaktadır.

3.1.19. Millî Kütüphane 2576 No'lu Nüsha

Mecmua, Ankara Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu'nda 2576 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 68^b ile 75^a no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Yazmanın müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir.

Mecmua 14 varaktan oluşmaktadır. Yazmanın dış kapağı sonradan tadilat gördüğü için sade düz bir mukavva kapak yapıştırılmıştır. Mevlid bahirleri cetvelsiz bir şekilde, iki sütun halinde, harekeli nesih hattıyla, siyah mürekkep kullanılarak yazılmıştır. Bahir başlıkları ve makam isimleri kırmızı mürekkep kullanılarak yazılmıştır.

3.1.20. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası

Mecmua, Topkapı Müzesi Yeni kütüphanede, Y.55 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 1^b ile 8^a no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Eserin hangi tarihte ve kim tarafından istinsah edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

22 varaktan oluşan mecmuanın kapağı açık yeşil renkte, üzerinde motifleri bulunan mukavvadan oluşmaktadır. Kapağın iç kısmında Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı'nın mührü bulunmaktadır. Bahirler, altın yaldızlı ve kırmızı çizgili cetvel ile ayrılmış olan bölümlere iki sütun şeklinde, siyah mürekkep kullanılarak harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Bahir başlıklarında ve bahirlerin sonlarında bulunan “*Ger dilersiz bulasız oddan necât, Aşk ile derd ile idin es-Salât*” beyitleri yine kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bahirlerin derkenarlarında kırmızı mürekkep ile yazılmış makam isimleri bulunmaktadır.

Mecmuanın ilk sayfasında altın yaldızdan bir serlevha bulunmakta, serlevhanın altında “*Hâzâkitâbü'n-Mevlûdi'n-Nebî sallallahu aleyhi ve selem*” yazmaktadır. Daha sonra besmele ile Tevhid bahri başlamaktadır. Mevlid bahirleri 13^b varağına kadar yazmaktadır. Nur bahrindeki “*Âdeme kıldı ferîşteler sücûd/ Hem ana çok kıldı ol lutfi issücûd*” derkenarında “*Sahihdir gaflet olunmaya*” ibaresi yazmaktadır. Nüshadaki bazı beyitlerin hem başında hem de sonunda makam ismi yazmaktadır.

3.1.21. Millet Kütüphanesi Nüshası

Mecmua, İstanbul Millet Kütüphanesinde 1358 no ile kayıtlıdır. Süleyman Çelebi'nin mevlidi bu nüshada 1^b ile 11^b no'lu varaklar arasında bulunmaktadır. Mecmuanın kim tarafından ve hangi tarihte istinsah edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Mecmua 20 varaktan oluşmaktadır. Son varağa bakıldığında nüshanın eksik olduğu görülmektedir. Tevhid bahrinin başında, yaldızlı ve kırmızı mürekkep ile süslenmiş bir çerçeve içerisinde, “*Mevlûdi'n-Nebî alehi's-selam*” yazılıdır. Mevlid bahirleri iki sütun halinde siyah mürekkep kullanılarak harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Bahir başlıkları ve derkenardaki makam isimleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.^{1b} ve 2^a no'lu varaklarda bahirlerin kenarlarında, çift sütunlu, kırmızı ve siyah mürekkepten cetvel çizilip içi yaldız ile doldurulmuştur. Diğer varaklarda ise sadece kırmızı mürekkep ile çift sütunlu cetvel bulunmaktadır.

3.2. Mevlid Nüshalarındaki Makam Kayıtları Hakkında Genel Bilgi

Mevlid nüshalarındaki makam kayıtlarını analize geçmeden önce bu nüshalarda bulunan makam kayıtları hakkında önemli birkaç değerlendirmenin yapılması gerekmektedir.

Bu hususlardan bir tanesi, beyitlerin derkenarlarında bulunan makam kayıtlarının bir bütün olarak makamı mı yoksa o makamla ilgili küçük melodik kalıpları mı ifade ettiğidir. Bunun yanı sıra bazı nüshalardaki örneğin, Koç Üniversitesi'ndeki 323 no'lu nüsha ile Nadir Eserler'deki 549 no'lu nüsha'da beyitlerin hem başında hem de sonunda makam kaydı bulunmaktadır. Hatta bazı nüshalarda beytin ortasında da makam isminin yazıldığı görülmüştür.

Günümüzdeki müzik literatürüne bakıldığında makam kavramı Türk müziğinde, bir dizi olarak belirli kurallar ölçüsünde durağı, güçlüsü ve çeşnileri bulunan ve bu doğrultuda çeşitli nağmelerin oluşturulmasıdır. Dizi, makamın esasını teşkil eder. Bir dizide belirli kurallarla gezinilmezse makam meydana gelmemektedir. (Özkan, 2017: 94)

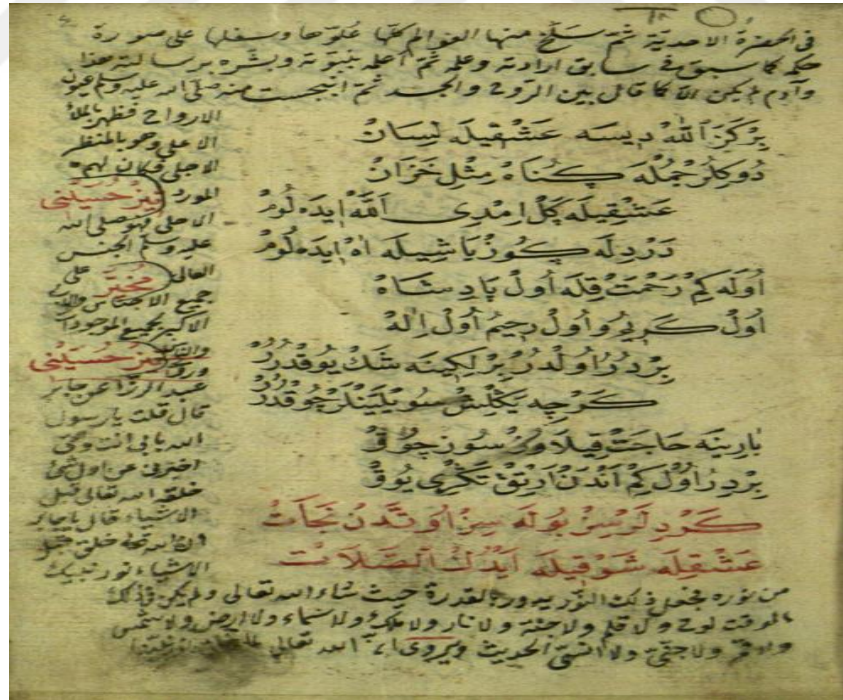
Cem Behar, geçmişte makam kavramının günümüzdekinden daha farklı bir şekilde ele alınmış olabileceğinden bahseder. Özellikle 16. yüzyıl sonundaki birçok eser incelendiğinde makam teriminin bugünkünden farklı bir anlam ifade edebildiğini belirtir. O zamanlardaki makam kavramının günümüzdeki kurallarıyla birlikte karmaşık bir yapı olmadığından, sadece sınırlı sayıda nağme kalıpları ve motiflerinden oluşan bir ezgi dağarını kapsadığından söz eder. (Behar, 2020: 180)

Bu durumda da nüshalardaki makam kayıtlarına bakıldığında, makam isimlerinin tüm nitelikleriyle müstakil bir makamı temsil etmediği, aksine bunların o makamı gösteren küçük melodik kalıplar olduğu ifade edilebilir. Mevlidin bestelenmesinin de günümüzde bildiğimiz şekilde, hece hece

veya kelime kelime bestelemenin aksine makamların küçük melodik kalıplarının sıralanarak, birbirine uyumlu bir şekilde makamsal geçkiler yapılması şeklinde ifade edilebilir.

Mevlid icrasının nasıl olmasıyla ilgili dikkat edilmesi gereken hususları ele aldığı bir eserinde Ali Rıza Sağman, mevlid metinlerinin derkenarında bulunan makam kayıtlarıyla ilgili bazı önemli bilgiler vermektedir. Sağman, kitabında bir tembih olarak müzik bahsinin yazı ile anlatılmasının çok zor olduğundan hatta imkânsıza yakın olduğundan bahsederek eserin icrasının nasıl olacağını ifade etmek için sadece o makamın ancak ismini belirtebildiğini, bunun dışında başka bir şey yapamadığını söyler. Bu durumu da “Ağzımdan çıkan bal, bilenlere balın müsemması anlatır, bilmeyenlere de ismini öğretir.” şeklinde ifade eder. (Sağman, 1951: 83)

Bir diğer husus ise yapılan nüsha incelemelerinde bazı nüshalarda makamların başına ‘tiz’ ifadesinin koyulmasıdır. (Tiz Hüseyinî, Tiz Pençgâh, Tiz Nevâ vb.) Bu durum bazen bir beytin bir makamla okunduktan sonra, devamındaki beytin kenarına yazılmasıyla görülür. Bazen de bir makamla icra edilen beyitten sonra devam eden beyitte, farklı bir makamın başına ‘tiz’ ifadesinin konduğu tespit edilmiştir. Bu ilk bakışta bir makamla icra edilen beytin, devam eden beyitte o makamın tiz perdelerine çıkılmasını göstermesi için yazıldığı düşünülse de farklı makamlar arasına ‘tiz’ ifadesinin koyulması belirsizliğe sebep olmuştur.

Görsel 2. (Milli Kütüphane TO9 No'lu Nüshasının 4a Vırağındaki Tevhid Bahri)

Yukarıda Milli Kütüphane'de bulunan TO9 no'lu nüshadaki Tevhid bahrine ait görselde görüldüğü üzere Küçük makamından sonra beyte makam kaydı düşülmeden bir sonraki beytin kenarına Tiz Hüseyinî kaydı yazılmıştır. Daha sonra tiz Hüseyinî kaydından Muhayyere geçilmiş, bu

makam kayıtlı beyitten sonra devam eden beyte Tiz Hüseyinî kaydı düşülmüştür. Bu sebeple ‘Tiz’ ile başlayan makam kayıtları da müstakil bir makammış gibi değerlendirmeye almak durumunda kalınmıştır.

Bazı beyitlerin kenarına ‘Bülend’ ifadesinin yazıldığı görülmüştür. Bu terimin de kenarına konduğu o beytin yüksek sesle okunacağını belli etmek için yazıldığı düşünülmektedir. İncelenen bazı nüshalarda beyitlerin kenarına ‘Karâr’ veya ‘Teslim’ kaydı düşülmüştür. Bu ifadeyle de icra edilen o makamın seyrinin son bulduğunu belirtmek için not düşüldüğü söylenebilir. Bazı nüshaların derkenarlarında “Hâfî, Tiz Hâfî, Zâkirî, Pehlûvan, Yekîz” gibi isimler yazmaktadır. Bunların o dönem ait makam isimleri olduğu varsayıldığından değerlendirmelerde bir makammış gibi analiz edilmiştir.

Bazı beyitlerde kelimelerin kenarına çeşitli adetlerde çizgilerin konduğu gözlemlenmiştir. Bu çizgilerin ne anlama geldiğini Bedri Mermutlu bir makalesinde; beyitlerin icrasında sadece makam kayıtlarıyla yetinilmeyip metin içinde bazı makam geçkilerinin ve uzatma yerlerinin çizgileri ile ifade edildiğinden bahseder. Bursa Nüshasını örnek göstererek, Nur bahrinin ilk mısrasındaki ‘Adem’i’ lafzının uzatılması gerektiğini belirtmek için üç çizgi konduğunu, bunun da üç elif miktarı uzatılması gerektiği için böyle bir yola başvurulduğunu belirtir. Yine Miraç bahrindeki ‘Sevdiğin can ile matlubun benem’ mısrasındaki ‘sevdiğin’ kelimesinin başına beş adet çizgi konmuş, buranın beş elif miktarı uzatılması gerektiği için bu şekilde yazıldığını söylemiştir. (Mermutlu, 2014: 169)

Görsel 3. (Bursa Nüshasının 2a No’lu Varağındaki Nur Bahri)

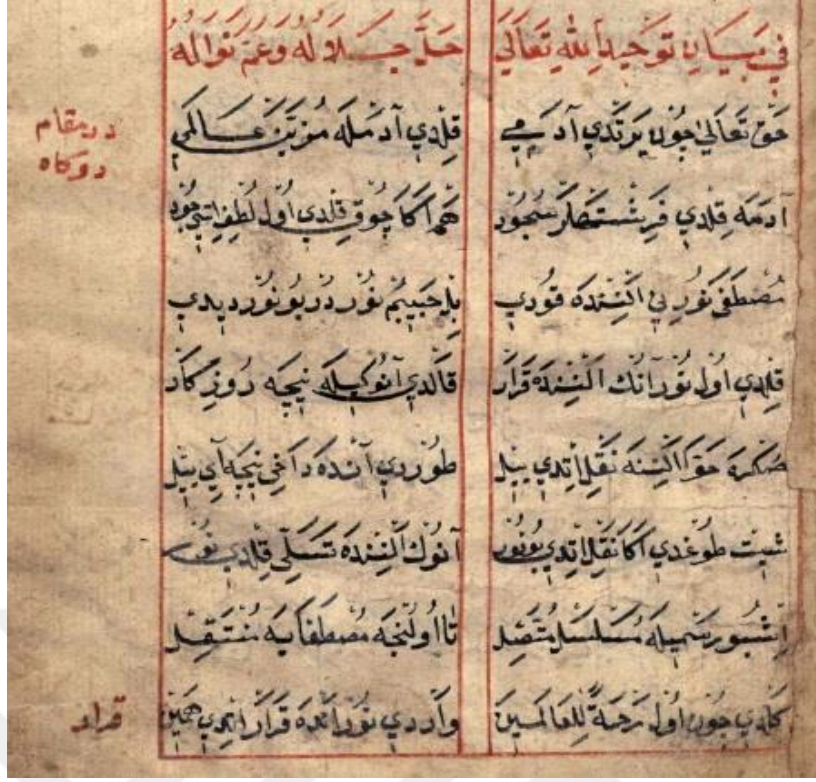
Yukarıdaki tüm bu ipuçlarına bakıldığında kişisel kullanım için oluşturulmuş bu mevlid mecmualarının her birinin, mevlidin hangi makamlarda okunması ve bu icralarda makam seyrinin nasıl olması gerektiğini belirtmek amacıyla yazıldığı söylenebilir.

Mukayese yaptığımız nüshalardan bazılarında, aşağıdaki Atatürk Kitaplığı 415 no'lu nüshadaki Tevhid bahri örneğinde görüldüğü gibi beyitlerin tamamının derkenarında makam kaydı bulunmamaktadır.

Görsel 4. (Atatürk Kitaplığı 415 No'lu Nüshanın 1b Varağındaki Tevhid Bahri)

Bunun sebebi olarak da makamlı beyitten sonra gelen makamsız beyitlerin aynı makamla devam etmesinden dolayı tekrar yazma gereği duyulmaması düşüncesidir. Bu durumu kuvvetlendirecek bir diğer husus ise daha önce de bahsedildiği gibi bir beytin başına bir makam kaydı düşüldükten sonra devam eden beyitlere makam kaydı düşülmeden birkaç beyit sonra veya bahrin en son beytine 'Karâr' veya 'Teslîm' ifadesinin yazılmasıdır. Türk müziğinde karar veya teslim ifadesi, bir makamın seyrinin sona ermesi veya ezginin bitiş yeri anlamına gelmektedir. (Öztuna, 1969: 328) Böyle bir durumda makamlı beyitten sonra gelen aralardaki makamsız beyitlerin aynı makam ile devam edip karar yazan beyitte o makam ile karar verildiği ihtimalidir. Bu konuya örnek teşkil edecek aşağıdaki görsel Milli Kütüphane'deki 7940 no'lu nüshanın 3^a no'lu varağında bulunan Nur bahrine aittir.

Görsel 5. (Milli Kütüphane 7940 No'lu Nüshanın 3a Varağındaki Nur Bahri)

Burada görüldüğü üzere Nur bahrine ‘Der makâm’ ifadesiyle Dügâh makamında başlanmış ve bahir bitene kadar herhangi bir makam kaydı düşülmemiştir. Bahrin son beytinin sonuna da ‘Karâr’ ifadesi yazılmıştır. Dolayısıyla bu nüshadaki Nur bahrinin icrasında okuyucu tarafından sadece Dügâh makamı tercih edilmiş ve başka herhangi bir makama geçiş yapılmadan bitirildiği kanısına varılmıştır.

Bu ihtimaller dikkate alındığında yukarıdaki tablolarda verilen makam kayıtlı beyitlerin sayılarının bazıları değişmesi muhtemeldir. Bu durumlar kesinlik ifade etmediğinden dolayı karışıklığa sebep olacağı varsayıldığından tablolarda sadece makam kayıtlı beyitler değerlendirmeye alınacaktır.

3.4. Süleyman Çelebi’nin Makamlı Mevlid Yazmalarındaki Makam Kayıtlarının Analizi

Bu başlık altında da mevzu bahis nüshalar arasında beyitlerin icrasında kullanılan makamların benzerlik ve farklılıkları analiz edilmeye çalışılacaktır. Aşağıda verilen tabloda mukayese edilen nüshaların isimleri tespit edilebildiği kadarıyla en eski tarihliden başlayıp en yeni tarihli nüshaya göre sıralanmaya çalışılmıştır. Hangi bahirde hangi beyitlerin bulunup bulunmadığı, hangi beytin karşısında makam kaydının bulunup bulunmadığı ve makam kaydı bulunan beyitlerin hangi makamlar ile icra edildiği mukayese edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan bu karşılaştırma tablosunda, bir nüshada bulunup diğer nüshada bulunmayan beyitlerin karşısına ‘Bu Beyit Yok’ ibaresi yazılmıştır. Eğer bir beytin derkenarında makam kaydı yok

ise ‘Makam *Yazmıyor*’ ibaresi konulmuştur. Yazma nüshalar zaman içerisinde yıpranmıştır. Tamirat esnasında makam kayıtları okunamayacak durumda ise bu beytin karşısına da ‘*Makam Okunmuyor*’ ifadesi yazılmıştır. Makam isimleri, ilk beyitten başlanarak en fazla hangi makam kullanılmışsa ona göre sıralaması yapılarak oluşturulmuştur. Bazı nüshalarda beyitlerin hem başında hem de sonunda makam ismi yazmaktadır. Böyle durumda olan beyitlerdeki makam isimlerinin ikisinin arasına ‘-‘ işareti konulmuştur.

Karşılaştırma tablolarından sonra verilen grafiklerde hangi bahrin hangi makamda kaç defa okunduğu sayısal olarak belirtilmeye çalışılmıştır. Böylelikle benzerlik ve farklılıklar sayısal olarak daha net bir şekilde ortaya koyulmaya gayret edilmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere bazı makam isimlerinin başına ‘Bülend’ ifadesi koyulmuştur. Bu da başına yazıldığı beytin o makamın tiz perdelerine çıkılarak okunması gerektiği için yazıldığı ifade edilmişti. Dolayısıyla bu şekilde yazılan ‘Bülend’ ifadesi aşağıdaki oransal tablolarda bir önceki makama dâhil edilerek değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 2. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Tevhid Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Tevhid Bahri Beyitleri	Mualim Cevdet (564)	Mühimmatü'lîm ü'minin	Millî Kütüp. (7940)	Mualim Cevdet (425)	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler (549)	Koç Üniversitesi MS 323	Mualim Cevdet (415)	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler (742)	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
1	“Allah adın zikr idelim evvelâ Vâcib oldur cümle işte her kula”	Dügâh	Der-makam Rast	Der-makam Dügâh	Der-makam Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh- Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh- Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh	Makam Yazmıyor	Dügâh	Dügâh
2	“Allah adın her kim evvel ana Her işi âsânider Allah ana”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Sabâ	Makam Yazmıyor	Sabâ	Sabâ-Dügâh	Sabâ- Dügâh	Makam Yazmıyor	Dügâh	Makam Yazmıyor	Sabâ- Dügâh	Dügâh	Sabâ	Makam Yazmıyor	Dügâh-Dügâh	Sabâ	Makam Yazmıyor	Dügâh	Sabâ
3	“Allah adı olsa her işin önü Hergiz ebter olmaya anın sonu”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ- Hüseyinî	Nevâ	Nevâ	Nevâ-Dügâh	Nevâ- Dügâh	Makam Yazmıyor	Sabâ	Nevâ	Nevâ- Dügâh	Dügâh	Nevâ-Sabâ	Makam Yazmıyor	Sabâ-Dügâh	Dügâh-Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Dügâh	Nevâ
4	“Her nefeste Allah adın dimüdâm Allah adıyla olur her iş tamam”	Kûçek	Der-Makam Hüseyinî	Kûçek	Makam Yazmıyor	Kûçek-Hicâz	Kûçek	Kûçek	Kûçek-Dügâh	Kûçek- Dügâh	Kûçek	Hüseyinî	Kûçek	Kûçek- Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî-Hicâz	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Uzzal	Kûçek-Hicâz	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Kûçek

No	Tevhid Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet (564)	Mühimmatü'İm ü'minîn	Millî Kütü. (7940)	Muallim Cevdet (425)	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler (549)	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet (415)	Hüdaî Nüshası	Millî Kütü. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler (742)	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
10	“Oldurur hem pâdişâhı bî zevâl Bî-şebih ü bî-nazîr ü bî-misâl”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
11	“Âlim ü Allâm ü Gaffârü’z-Zünûb Şâni ü Tevvâb ü Settârü’l-Uyûb”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyin	Bu Beyit Yok
12	“Birdir ol birliğine şek yokdurur Gerçi yanlış söyleyenler çokdurur”	Tiz Hüseyin	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Tiz Hüseyin	Evic Hüseyin- Dügâh	Hüseyin- Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Hüseyin	Tiz Hüseyin- Dügâh	Hüseyin	Tiz Hüseyin	Makam Yazmıyor	Hüseyin-Dügâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Tiz Hüseyin
13	“Cümle âlem yoğiken ol var idi Yaradılmışdan ganî Cebbâr idi”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor

No	Tevhid Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet (564)	Mühimmatü'İm ü'minîn	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet (425)	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler (549)	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet (415)	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler (742)	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
14	“Bâri ne hâcet kılavuz sözü çok Birdir Allah andan artık tanrı yok”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Muhayyer- Hüseynî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseynî- Dügâh	Muhayyer- Dügâh	Muhayyer	Muhayyer	Tiz Hüseynî ¹⁶	Hâfî- Dügâh	Hüseynî	Muhayyer	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseynî- Dügâh	Muhayyer- Hüseynî	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Hüseynî Dügâh
15	“Haşrede ger dinilürse bu kelâm Nîce haşrola bu olmaya temâm”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
16	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile Derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 49)	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Sabâ	Makam Yazmıyor	Hüseynî-Dügâh	Hüseynî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Hüseynî Dügâh

¹⁶ Bu beytin yanında “Dügâh yüzünde Karar” yazmaktadır.

Grafik 1. Tevhid Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Dügâh	Sabâ	Nevâ	Kûçek	Rast	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Hicâz	Uzzâl	Muhayyer	Hafî	Bilinmeyen
1. Beyit	19	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	0
2. Beyit	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
3. Beyit	3	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	6
4. Beyit	-	-	-	12	-	6	-	-	-	-	-	2
5. Beyit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	19
6. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
7. Beyit	-	-	-	-	-	12	2	-	-	-	-	6
8. Beyit	-	-	-	-	-	7	1	-	-	3	-	9
9. Beyit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	19
10. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
11. Beyit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	19
12. Beyit	-	-	-	-	-	8	5	-	-	-	-	7
13. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
14. Beyit	-	-	-	-	-	3	3	-	-	6	1	7
15. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
16. Beyit	-	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-	9

Tablo 3. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Dua Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Dua Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'min	Millî Kütü. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütü. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	İzmir İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
1	“Ey azîzler işte başlarınız söze Bir vasiyet kılarız illâ size”	Dügâh	Der-makam Rast	Der-makam Dügâh	Der-Makam Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh	Makam Yazmıyor	Dügâh	Dügâh-Hüseynî
2	“Ol vasiyet kim direm her kim tuta Mis gibi kokusu canlarda tüte”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Sabâ	Muhayyer	Sabâ	Sabâ-Dügâh	Sabâ-Dügâh	Sabâ	Sabâ	Hüseynî	Sabâ	Sabâ	Sabâ	Makam Yazmıyor	Sabâ-Dügâh	Sabâ	Sabâ	Dügâh	Sabâ
3	“Hak Teâlâ rahmet eyleye ana Kim beni ol bir duâ ile ana“	Kûçek-Muhayyer	Makam Yazmıyor	Kûçek Bülend	Makam Yazmıyor	Kûçek	Kûçek	Kûçek	Kûçek-Dügâh	Kûçek-Dügâh	Kûçek	Kûçek	Kûçek	Kûçek- Şehnâz	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseynî- Uzzal	Kûçek	Evic	Sabâ	Kûçek
4	“Her ki diler bu duâda buluna Fâtiha ihsân ide ben kuluna” (Akkuş, Derman, 2017: 49)	Çargâh- Hüseynî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Sabâ	Hüseynî	Hüseynî-Dügâh	Hüseynî-Dügâh	Sabâ	Hüseynî	Sabâ	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Hüseynî-Dügâh	Hüseynî	Dügâh	Hüseynî	Hüseynî

Grafik 2.İltimas-ı Dua Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Dügâh	Sabâ	Kûçek	Hüseynî	Rast	Çargâh	Tiz Hüseynî	Muhayyer	Evic	Bilinmeyen
1. Beyit	19	-	-	-	1	-	-	-	-	1
2. Beyit	1	13	-	1	-	-	-	1	-	5
3. Beyit	-	1	13	1	-	-	2	-	1	3
4. Beyit	1	3	-	11	-	1	-	-	-	5

Tablo 4.Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Nur Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Nur Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l-İm ü'minin	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
1	“Hak Teâla çün yaratdı Âdemi Kıldı Âdem’le müzeyyen âlemi”	Dügâh	Der-makam Rast	Der-makam Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh-Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh	Dügâh- Dügâh	Dügâh	Dügâh	Makam Yazmıyor	Dügâh-Dügâh	Dügâh	Hüseyinî	Dügâh	Dügâh- Hüseyinî
2	“Âdem’e kıldı ferîşteler sücûd Hem ana çok kıldı ol lutf ıssı cûd”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Sabâ	Makam Yazmıyor	Sabâ	Sabâ-Dügâh	Sabâ-Dügâh	Sabâ	Sabâ	Hüseyinî	Sabâ- Kûçek Dügâh	Dügâh	Çargâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî -Dügâh	Sabâ	Tiz Hüseyinî	Dügâh	Dügâh
3	“Mustafa nûrını alında kodi Bil Habîbim nûrudır bu nûr idi”	Kûçek	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bûselik	Kûçek	Kûçek	Kûçek	Kûçek-Dügâh	Kûçek- Dügâh	Kûçek	Kûçek	Kûçek	Kûçek- Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî Muhâyyer	Makam Yazmıyor	Hüseyinî Teslim- Dügâh	Kûçek	Rast	Hüseyinî	Makam Yazmıyor
4	“Kıldı ol nûr anın alında karâr Kaldı ânında nice rûzigâr”	Bûselik	Der-makam Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Sabâ	Hüseyinî	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî	Hâfî- Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî- Dügâh	Hüseyinî	Nevâ	Hüseyinî	Kûçek

Grafik 3. Nur Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Dügâh	Sabâ	Kûçek	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Muhayyer	Rast	Nevâ	Mâhûr	Bûselik	Çargâh	Pençgâh	Nikriz	Hâfî	Segâh	Bilinmeyen
1. Beyit	18	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2. Beyit	3	8	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5
3. Beyit	-	-	11	4	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3
4. Beyit	1	1	1	13	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
5. Beyit	-	-	-	10	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
6. Beyit	-	-	-	3	8	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4
7. Beyit	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
8. Beyit	-	-	-	2	3	8	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5
9. Beyit	-	-	-	10	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	8
10. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
11. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20

Tablo 5.Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Veladet Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Velâdet Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatî'îM ii'minîn	Millî Kütüph. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüph. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
1	“Âmine hâtûn Muhammed ânesi Ol sadeften doğdu ol dür dânesi”	Rast-Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh Uşşâk	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	Rast-Rast	Rast-Rast	Rast	Rast	Rast	Rast	Rast	Rast	Pençgâh/ Rast	Rast- Pençgâh	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Rast
2	“ÇünküAbdullah’dan oldu hâmile Vakt irişdi hafta vüeyyâm ile”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	Gerdâniye-Rast	Gerdâniye-Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast- Pençgâh	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor
3	“Hem Muhammed gelmesi oldu yakın Çok alâmetler belürdi gelmedin”	Rast-Mâhûr	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast	Karîğâr	Gerdâniye-Rast	Gerdâniye-Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast- Pençgâh	Rast	Hicâz	Rast	Makam Yazmıyor
4	“Ol Rebiu’l-evvel ayı nicesi On ikinci gice isneyn gicesi”	Nikrîz	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nikrîz	Makam Yazmıyor	Mâhûr	Makam Yazmıyor	Hisâr-Rast	Hisâr-Rast	Karîğâr	Karîğâr	Nikrîz- Rast	Nevâ- Rast	Rast	Zâvil	Nikrîz	Nikrîz -Pençgâh	Nikrîz	Makam Yazmıyor	Rast	Karîğâr
5	“Didi gördüm ol Habîb’inânesi Bir acebnûr kim güneş pervânesi”	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Rast	Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Tiz Pençgâh-Rast	Pençgâh- Tiz Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Geveşt-Nişabûr	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Nevâ

No	Velâdet Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'minîn	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Başlıklar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
6	“Berk urub çıktı evimden nâgehân Göklere dek nûr ile doldu cihân”	Tiz Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Gerdâniye	Mâhur	Mâhur-Rast	Mâhur-Rast	Gerdâniye	Gerdâniye	Muhayyer- Mâhur-Evic	Mahûr	Tiz Pencgâh	Mâhur	Makam Yazmıyor	Evic Pencgâh	Tiz Gerdâniye	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Mâhur
7	“İndiler gökten melekler saf saf Kâbe gibi kıldılar evin tavaf”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
8	“Hem hevâ üzere dōşendi bir dōšek Adı Sündüs dōşeyen ânı melek”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Der-makam Pencgâh	Pencgâh	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
9	“Üç alem dahi dikildi üç yire Her birisi aydayunnire-nire”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
10	“Mağrib ü maşırıkda ikisi ânun Biri damında dikilde Kâbe'nin”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor

No	Velâdet Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmâtü'İM i'minîn	Millî Kütü. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütü. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
11	“Bildim anlardan kim ol halkın yeni Kim yakîn oldu cihânda gelmeni”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Karâr	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
12	“Yarılub dîvar çıkdı nâgehân Üç bile hûri bana oldıayân”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bülend Pencgâh	Pencgâh	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
13	“Çevre yanıma gelüb oturdular Mustafa'yı birbirine muştular”	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Der-makam?	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Geveşt-Nişabûr	Pencgâh	Dügâh	Pencgâh	Pencgâh
14	“Dediler oğlun gibi hiçbir oğul Yaradılalı cihân gelmiş değil”	Tiz Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Nevâ me'a Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Nevâ	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Tiz Pencgâh	Tiz Pencgâh	Bu Beyit Yok	Nevâ Tiz- Niasbur	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Tiz Pencgâh
15	“Bu senin oğlun gibi kadr-i cemîl Bir anâya vermemiştir ol Celil”	Tiz	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nişabûr	Nevâ	Evic-Pencgâh	Evic-Pencgâh	Evic	Pencgâh	Pencgâh	Tiz Pencgâh	Tiz Pencgâh	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Nevâ- Nişabûr	Pencgâh	Bu Beyit Yok	Pencgâh	Makam Yazmıyor

No	Velâdet Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İM ü'minîn	Millî Kütü. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütü. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
16	“Ulu devlet buldun ey dil-dâre sen Doğıserdir senden ol hulk-ı hasen”	Tiz Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bülend	Makam Yazmıyor	Mâhur	Evic	Evic-Pencgâh	Evic-Pencgâh	Evic	Pencgâh	Nişaburek	Mahfûr-Tiz Pencgâh	Tiz Pencgâh	Evic	Makam Yazmıyor	Nevâ-Nişabûr	Mâhurme' a Segâh	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Evic
17	“Bu gice ol gicedir kim ol şerif Nûr ile âlemleri eyler latîf”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
18	“Bu gice dünyâyı ol cennet kılur Bu giceşyâya Hak rahmet kılur”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
19	“Bu gelen ilm-i ledün sultânıdır Bu gelen tevhid ü irfan kâmidir”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ	Nevâ	Nevâ-Pencgâh	Nevâ-Pencgâh	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâ-Nevâ	Nevâ	Hüseynî	Pencgâh	Nevâ
20	“Bu gelen aşkına devr eyler felek Yüzüne müştâkdır ins ü melek”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Karâr	Bu Beyit Yok	Makam yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor

No	Velâdet Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'minîn	Millî Kütüp. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
21	“Vasfını bu resme tertîb itdiler Ol mübârek nura terğîb itdiler”	Nikrûz	Makam Yazmıyor	Der-makam Zâkîrî	Nikrûz	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nikrûz	Nikrûz-Nevâ	Nikrûz-Nevâ	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz- Tiz Neva	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz Nevâ	Nikrûz	Pengâh	Nevâ	Nikrûz
22	“Âmine ider çüvakt oldu tamâm Küm vücûda gele ol hayru'l-enâm”	Nevâ	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâ-Nevâ	Nevâ-Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ-Nevâ	Nevâ	Makam Yazmıyor	Yekrûz	Nevâ
23	“Hûriler cennet kapısını açdılar Cümle gelüb âna saçî saçtılar”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Nevâ-Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Nevâ-Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
24	“Susadım gâyet harâretten kati Sundular bir câm dolusu şerbeti”	Tiz Nevâ	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Tiz Nevâ	Zavil	Tiz Nevâ-Nevâ	Tiz Nevâ-Nevâ	Makam Yok	Tiz Nevâ	Tiz Nevâ	Tiz Nevâ Hüseyinî	Tiz Nevâ	Tiz Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâtiz Nevâ	Tiz Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâ	Zavil
25	“Kardan ağidi ve hem soğuk idi Dahi şirindi şekerden lezzeti”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Velâdet Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'minîn	Millî Kütüp. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
26	“İçdim âni oldu vücudum nûra gark İdemezdim nûrdan kendimi fark”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Tiz Nevâ	Bu Beyit Yok
27	“Geldi bir akkuş kanadıyla revân Arkamı sığadı kuvvetle hemân”	Pençgâh	Makam Yazmıyor ¹⁷	Karâr	Karâr	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Geveşt-Nişabur	Pençgâh	Dügâh	Nevâ	Pençgâh
28	“Doğdu ol saâtde ol Sultân-ı dîn Nûra gark oldu semâvât ü zemîn”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Hüseyinî	Nikrîz- Rast	Pençgâh	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Geveşt-?	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Makam Yazmıyor
29	Sallû aleyhi ve sellimûteslîme Hattâ tenâlû cennete’v-ve naîme	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Pençgâh-Pençgâh	Nikrîz	Bu Beyit Yok	Pençgâh	Bu Beyit Yok
30	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile Derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 54)	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Bu Beyit Yok

¹⁷ Derkenarında, “Ayak üzre kalkub” yazmaktadır.

Grafik 4. Veladet Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Rast	Nikriz	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Mâhûr	Nevâ	Tiz Nevâ	Hüseynî	Hisâr	Dügâh	Hicâz	Zâvil	Geveşt	Çargâh	Muhayyer	Gerdâniye	Tiz Gerdâniye	Karcığâr	Nişabûr	Nişabûrek	Evic	Zâkirî	Yekrîz	Bülend	Bilimleyen
1. Beyit	14	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2. Beyit	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	10
3. Beyit	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	7
4. Beyit	2	6	-	-	1	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3
5. Beyit	1	-	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
6. Beyit	-	-	1	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	1	-	-	-	4
7. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
8. Beyit	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
9. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
10. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
11. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
12. Beyit	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
13. Beyit	-	-	15	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
14. Beyit	-	-	8	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
15. Beyit	-	-	5	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	5

Beyitler	Rast	Nikriz	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Mâhûr	Nevâ	Tiz Nevâ	Hüseyinî	Hisâr	Dûgâh	Hicâz	Zâvil	Geveşt	Çargâh	Muhayyer	Gerdâniye	Tiz Gerdâniye	Karcîgâr	Nişabûr	Nişabûrek	Evic	Zâkirî	Yekrîz	Bülend	Bilinmeyen
16. Beyit	-	-	2	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	-	-	1	3
17. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
18. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
19. Beyit	-	-	1	-	-	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
20. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
21. Beyit	-	15	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
22. Beyit	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5
23. Beyit	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
24. Beyit	-	-	-	-	-	1	11	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
25. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
26. Beyit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
27. Beyit	-	-	12	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
28. Beyit	-	1	7	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
29. Beyit	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
30. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18

Tablo 6.Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Merhaba Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Merhaba Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İM it' minin	Millî Kütüp- (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nişası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdat Nişası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289 ¹⁸	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB, Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphanesi
1	“Yaradılmış cümle oldu şâdman Gam gidüp âlem yeniden buldu cân”	Pengâh	Makam Yazmıyor	Der-makam Pengâh	Pengâh	Makam Yazmıyor	Pengâh	Pengâh	Pengâh-Pengâh	Pengâh-Pengâh	Pengâh	Pengâh	Pengâh- Rast	Bu Bahir Yok	Pengâh	Pengâh	Pengâh	?-Nişabür	Pengâh	Makam Yazmıyor	Pengâh	Nişabur
2	“Ol münevver nuri çünkim gördüler Yüzlerini ayağına sürdüler”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
3	“Cümle zerrât-ı cihan idüp nidâ Çağrıuşu ben didiler kim merhabâ”	Pengâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Tiz Pengâh	Evic	Evic-Pengâh	Evic-Pengâh	Makam Yazmıyor	Evic	Evic- Irak	Bu Bahir Yok	Pengâh	Evic	Makam Yazmıyor	?- Nişabür	Tiz Pengâh	Makam Yazmıyor	Pengâh	Evic
4	“Merhabâ ey âlî Sultan merhabâ Merhabâ ey kân-ı irfân merhabâ”	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Pengâh-Pengâh	Pengâh-Pengâh	Pengâh	Pengâh	Pengâh	Bu Bahir Yok	Pengâh	Pengâh	Makam Yazmıyor	Geveşt- Nişabür	Dügâh	Bu Beyit Yok	Pengâh	Pengâh

¹⁸ Bu mecmuada Merhaba bahri bulunmamaktadır.

No	Merhaba Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü' minin	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289 ¹⁹	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
5	“Merhabâ ey âlemin Mustafâsı sen Merhabâ ey Hâlıkın mahbûbı sen”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
6	“Merhabâ ey cân-ı cânân merhabâ Merhabâ ey mâh-ı tâyân merhabâ”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
7	“Merhabâ ey sırr-ı Furkân merhabâ Merhabâ ey derde dermân merhabâ”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	İsfahan Pengâh	Hüseyinî
8	“Merhabâ ey cümlemin maksudu sen Merhabâ ey Hâlıkın mahbûbu sen”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

¹⁹ Bu mecmuada Merhaba bahri bulunmamaktadır.

No	Merhaba Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü' minin	Millî Kütüphanesi (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nîshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nîshası	Millî Kütüphanesi (219)	Koç Üniversitesi MS 289 ²⁰	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
9	“Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı cemâl Merhabâ ey âşinâ-yızü'l-Celâl”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
10	“Merhabâ ey mâh ı hurşid-i Hüda Merhabâ Hak’dan olmayan cüdâ”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
11	“Merhabâ ey âsî ümmet melcei Merhabâ ey çaresizler eşfa’i”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Hüseynî	Pencgâh-Dügâh	Pencgâh-Dügâh	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	İsfahan- Pencgâh	İsfahan	Makam Yazmıyor	Geveşt-Hüseynî Karar	Dügâh	Makam Yazmıyor	Uzzal	Dügâh
12	“Merhabâ ey cân-ı bâkî merhabâ Merhabâ Uşşâka sâkî merhabâ”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseynî	Makam Yazmıyor

²⁰ Bu mecmuada Merhaba bahri bulunmamaktadır.

No	Merhaba Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü' minin	Millî Kütü. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütü. (219)	Koç Üniversitesi MS 289 ²¹	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
13	“Merhabâ ey kurretü'l-aynı Halil Merhabâ ey hâs mahbûb-ı Celil”	Hüseyin	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin-Dügâh	Hüseyin-Dügâh	Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin- Acem	Bu Bahir Yok	Tiz Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin-Hüseyin	Hüseyin	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyin	Tiz Hüseyin
14	“Merhabâ ey rahmetenli'l-âlemîn Merhabâ sensin şefîu'l-müznibîn”	Tiz Hüseyin- Acem	Makam Yazmıyor	Der-makam Hüseyin	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Acem	Tiz Hüseyin	Tiz Hüseyin- Dügâh	Tiz Hüseyin- Dügâh	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyin	Tiz Hüseyin	Bu Bahir Yok	Hüseyin	Tiz Hüseyin	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyin- Hüseyin	Tiz Hüseyin	Makam Yazmıyor	Hüseyin	Tiz Hüseyin
15	“Merhabâ ey pâdişah-ı dü-cihân Senin içün oldu kevn ile mekân”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
16	“Çün cemâlin rüşenitdi âlemi Gül cemâlin Gülşen itdi âlemi”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

²¹ Bu mecmuada Merhaba bahri bulunmamaktadır.

No	Merhaba Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü' minin	Millî Kütüphanesi (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphanesi (219)	Koç Üniversitesi MS 289 ²²	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
17	“Ey cemâli gün yüzü bedr-i münîr Ey kamû düşmüşlere sen dest-gîr”	Çargâh	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Çargâh	Çargâh	Çargâh	Tiz Hüseyinî-Çargâh	Tiz Hüseyinî-Çargâh	Çargâh	Çargâh	Çargâh	Bu Bahir Yok	Hüseyinî	Hüseyinî	Çargâh	Hüseyinî Çargâh Karar	Çargâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî
18	“Dest-gîrisin kamu üftâdenin Hem penâhı bende vü âzadenin”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
19	“Ey gönüller derdinin dermânı sen Ey yaradılmışların Sultânı sen”	Sabâ-Segâh	Makam Yazmıyor	Der-makam Çargâh	Çargâh	Çargâh	Çargâh	Çargâh	Çargâh-Dügâh	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Çargâh	Sabâ- Çargâh	Bu Bahir Yok	Çargâh	Çargâh	Makam Yazmıyor	?-Saba Karâr	Çargâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Çargâh
20	“Sensin ol Sultân-ı cümle enbiyâ Nûr-ı çeşm-i evliyâ vü asfiyâ”	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Karâr	Hüseyinî	Hüseyinî	Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Bu Bahir Yok	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	?- SabâKarar	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

²² Bu mecmuada Merhaba bahri bulunmamaktadır.

No	Merhaba Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü' minin	Millî Kütüphanesi (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphanesi (219)	Koç Üniversitesi MS 289 ²³	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
21	“Ey risalet tahtının sen hâtemi Ey nübüvvet mührünün sen hatemi”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyinî
22	“Aşıkısın sen âna ey nîk-nâm Aşk ile di es-Salât ü ve's-Selâm”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
23	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 54)	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Bahir Yok	Hüseyinî	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Dügâh-Uzzâl	Hüseyinî	Makam Yazmıyor ²⁴	Hüseyinî	Makam Yazmıyor

²³ Bu mecmuada Merhaba bahri bulunmamaktadır.

²⁴ Bu beytin yanında müellif tarafından, “Doğurmayan avrata yazıp suyun içireler” yazmaktadır.

Grafik 5. Merhaba Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Çargâh	Sabâ	Dügâh	Isfahân	Geveşt	Nişabûr	Acem	Uzzal	Bilinmeyen
1. Beyit	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3
2. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
3. Beyit	3	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
4. Beyit	9	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	6
5. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
6. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
7. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	17
8. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
9. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
10. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
11. Beyit	3	-	-	2	-	-	-	2	2	1	-	-	1	8
12. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
13. Beyit	-	-	-	13	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3
14. Beyit	-	-	-	4	10	-	-	-	-	-	-	1	-	4
15. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19

Beyitler	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Çargâh	Sabâ	Dügâh	Isfahân	Geveşt	Nişabûr	Acem	Uzzal	Blinmeyen
16. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
17. Beyit	-	-	-	5	2	9	-	-	-	-	-	-	-	3
18. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
19. Beyit	-	-	-	1	-	11	3	-	-	-	-	-	-	4
20. Beyit	-	-	-	11	-	-	1	1	-	-	-	-	-	6
21. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
22. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
23. Beyit	-	-	-	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	9

Tablo 7. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Refref'in Belirmesi Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l Mü'minîn	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları ²⁵	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
1	“Gel berü ey aşk oduna yanıcı Kendüyü ma'şûka âşık sanıcı”	Pençgâh	Der-makam Rast	Der-makam Rast	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Rast	Rast-Rast	Rast-Rast	Rast	Rast	Rast	Pençgâh-Rast	Rast	Rast	Pençgâh-Rast	Bu bahir Yok	Rast	Acem	Rast	Rast
2	“Dinle gel mi'râcın ol şâhın ayân Âşık isen aşk oduna durma yan”	Rast	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	Gerdâniye-Rast	Gerdâniye-Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Rast	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Rast	Tiz Acem	Rast	Makam Yazmıyor
3	“Bir dü-şenbe gicesi tahkîk haber Leyle-i Kadr idi ol gice meğr”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	GerdâniyeMüberk a'a	GerdâniyeMüberk a'a	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Rast	Rast	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Rast	Makam Yazmıyor	Rast	Makam Yazmıyor
4	“Nâgehân ol gice ol şâh-ı güzîn Ümmühânî evine geldi hemîn” ²⁶	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Gerdâniye-Rast	Gerdâniye-Rast	Pençgâh	Rast	Nikrîz	Makam Yazmıyor	Rast	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Rast	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor

²⁵ İBB. Belediye Yazmalarında kayıtlı olan nüshada Miraç bahri bulunmamaktadır.

²⁶ Bu beyit Michigan, Yazma bağışlar, Millet Kütüphanesi, Muallim Cevdet 415, Nadir eserler 549 ve 742 Nüshalarında farklı yazıyor.

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri			
5	“Ol hümâyûn baht ol kadri yüce Ümmü Hânî hânesindeydi gice”			
6	“Anda iken nâgehân ol yüzü ak Cennete var didi Cebrâil’le Hak”			
7	“Bir murassa’ tâc bir hulle kemer Hem dahi al bir burâk-ı mu’teber”			
8	“Ol Habîb’ime ilet binsin anı Arşımı seyreylesün görsün beni”			
	Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Der-makam Rast	Bu Beyit Yok
	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Nikrîz	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
	Nevâ	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Evic	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Bu Beyit Yok
	Nevâ-Neva	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Bu Beyit Yok
	Nevâ-Neva	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Bu Beyit Yok
	Nevâ	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
	Nevâ	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Nevâ- Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Tiz Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor
	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
	Bu bahir Yok	Bu bahir Yok	Bu bahir Yok	Makam Yazmıyor
	Pençgâh	Pençgâh	Rast	Makam Yazmıyor
	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
	Tiz Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Rast
	Evic- Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Makam Yazmıyor

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'minû	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmut Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
9	"Cebrâîl çün cennete vardı revân Gördü kim bî-had burâk otlar hemân"	Makam Yok	Makam Yazmıyor	Der-makam Zâkîrî	Makam Yok	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Nişaburek	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Makam Yok
10	"İçlerinde bir Burak ağlar katı Yimez içmez kalmamış hiç tâkatı"	Tiz Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Nevâ	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Evic	Evic	Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Nevâ	Nevâ	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Tiz Pencgâh	Makam Yazmıyor	Nevâ	Nevâ
11	"Gözlerinden yaşı ceyhûn eylemiş Ciğerini derd ile hûn eylemiş"	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Nikrûz	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Nişaburek	Pencgâh	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Pencgâh	Bu Beyit Yok	Pencgâh	Makam Yazmıyor
12	"Didi Cebrâîl nedir ağladığın Hüzün ile cân u ciğer dağladığın"	Nikrûz	Makam Yazmıyor	Der-Makam Pencgâh	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz-Nevâ	Nikrûz Pencgâh	Nikrûz	İsfahân	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz	Nikrûz	Bu bahir Yok	Nikrûz	Makam Yazmıyor	Nikrûz	Nikrûz
13	"Bâkî yoldaşın yiyübiçüb gezer Sen ne inilersin cânın ne sezer"	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh-Pencgâh	Pencgâh	Pencgâh	Nişaburek	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Tiz Pencgâh	Pencgâh	Bu bahir Yok	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Makam Yazmıyor

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l-Mü'minîn ü'minûn	Millî Kütüph. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Kütüphane (7940)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüph. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet	Kütüphanesi
14	“Didi kırk bin yıl durur kim yâemîn Aşkdır bana yemek içmek hemîn”	Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Evic me'a Nişabûr	Tiz Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Evic	Evic	Nişaburek	Mahûr-Tiz Pençgâh	Tiz Pençgâh	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Nikrûz	Evic-Tiz	Pençgâh
15	“Nâgehân bir ün işitdi kulağım Gitdi aklım bilmezem solım sağım”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nâgehân	Pençgâh me'a Nevâ	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Nişaburek	Makam Yazmıyor	Pençgâh Nevâ	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh Nevâ	Makam Yazmıyor	Pençgâh
16	“Yâ Muhammed deyüben çağırdılar Bir sadâ birle ki yürekler deler”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ Uşşâk	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Evic Me'a Hüseynî	Pençgâh-Nevâ	Tiz Pençgâh-Pençgâh	Nevâ	Nevâ	Nişaburek	Mahûr-Tiz Hüseynî	Pençgâh Bayatî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Nevâ	Makam Yazmıyor	Pençgâh Bayatî	Makam Yazmıyor	Pençgâh
17	“Ol zamandan bilmezem ki noldu Ol adın ıssına âşık olmuşam”	Nevâ	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ	Hüseynî	Pençgâh-Nevâ	Nevâ- Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Nevâ- Nevâ	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Nevâ	Bu bahir Yok	Tiz Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâ	Nevâ	Nevâ
18	“Yüreğim içinde eridi yağım Âşık oldu görmeden bu kulağım” ²⁷	Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Der-Makam Çargâh	Çargâh	Makam Yazmıyor	Nevâ	Bu Beyit Yok	Nevâ-Nevâ	Tiz Nevâ- Nevâ	Pençgâh	Pençgâh	Nevâ	Tiz Nevâ-Tiz Pençgâh	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Zavil Nevâ	

²⁷ Bu beyit Muallim Cevdet 564'te yeri değiştirilmiştir. Bu beytin karşısında tiz Pençgâh yazmaktadır.

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'minîn	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
19	“Cenneti başıma aşkı dar ider Gice gündüz işim âh u zârider”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor
20	“Gerçi zahir cennet içre dururam Ma'nâda hasret azâbın görürüm” ²⁸	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Pencgâh-Hüseyinî Teslim	Pencgâh- Dügâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Pencgâh- Pencgâh Teslim	Hüseyinî	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Pencgâh
21	“Ger iremezsem visâlineanın İdiserem terkini cân u tenin”	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Karâr	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Hüseyinî- Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Bu bahir Yok	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Hüseyinî
22	“Dedi Cebrâîl Burâk'a ey Burâk Virdi Hak maksûdunu kılma fırâk”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Der-Makam Uşşâk	Uşşâk	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Büselik	Büselik	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor

²⁸ Bu beyit Hacı Mahmud Efendi nüshasında yeri değiştirilmiştir. Bu beytin karşısında Hüseyinî ismi yazmaktadır.

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'IM ü'minû	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmut Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
23	“Kimde kim aşkın nişânı var durur Âkıbet ma'sûka anı irgörür”	Tiz Hüseyinî	Der-makam Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî-Dügâh	Tiz Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Muhayyer	Muhayyer	Tiz Hüseyinî-Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Tiz Hüseyinî	Irak	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî
24	“Gel berûma'sûkuna irgöreyim Yüreğin zahmına merhem urayım”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Muhayyer Hüseyinî-Dügâh	Muhayyer-Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Muhayyer	Hüseyinî	Muhayyer Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî
25	“Aldı Cebrâil burâkı ol zaman Tâcenâb-ı Ahmed'e geldi revân”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Segâh	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Dügâh	Bu bahir Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor
26	“Dedi yâ Ahmed icazet var mıdır? İçeru girmeye işâret var mıdır?”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bülend	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
27	“Hak selâm itdi sana yâ Mustafâ Kim mübârek hâtırın bulsun safâ”	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî-Segâh	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Segâh	Makam Yazmıyor	Segâh	Muhayyer	Hüseyinî	Hüseyinî	Segâh	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Pengâh	Segâh Hüseyinî

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'IM ü'minû	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
28	“Didi kim gelsün konuklaram anı Arşımı seyreylesün görsün beni”	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Segâh	Segâh	Segâh-Dügâh	Segâh- Segâh	Makam Yazmıyor	İsfahân	Hüseynî	Pençgâh- Pençgâh	Segâh	Segâh	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Segâh	Dügâh	Tiz Pençgâh	Segâh
29	“Dâim ister hazretimden her melek Arş ü ferşây gün hem nüh felek”	Uzzâl	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Segâh	Makam Yazmıyor	Tiz Segâh-Dügâh	Zavil- Segâh	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Uzzal	Makam Yazmıyor	Tiz Segâh	Segâh	Uzzal	Bu bahir Yok	Tiz Segâh Uzzal	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Zavîl Segâh
30	“Cümlesi anın yüzün görmek diler Ayağına yüzlerin sürmek diler”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Evic	Muhalif Hüseynî	Tiz Evic-Dügâh	Evic- Dügâh	Makam Yazmıyor	Tîz Hüseynî	Uzzal	Evic	Tiz Segâh	Segâh	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Tiz Evic	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Hüseynî Muhtelif
31	“Bu gicezâhir olur esrâr ı dost Gösterisendir sana didâr ı dost”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
32	“Gel gidelim Hazrete Yâ Mustafâ Muntazırdır anda ashâb-ı safâ”	Hüseynî	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Katâr	Makam Yazmıyor	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Hüseynî-Hüseynî	Hüseynî- Dügâh	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseynî	Büselik	Hüseynî	Hüseynî	Hüseynî	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Hüseynî	Irak	Hüseynî	Hüseynî

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İM ü'minûn	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmut Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
33	“Sana cennetten getürdüm bir burâk Da’vet-i Rahman’dır ey nûr-ı Hak”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî Dügâh	Hüseyinî- Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Büselik	Hâfî	Hüseyinî	Hüseyinî	Büselik	Bu bahir Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî
34	“Durdu yerinden hemân-dem Mustafâ Koydu tâci başına ol pür-safâ”	Büselik	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Büselik	Makam Yazmıyor	Büselik	Makam Yazmıyor	Büselik-Büselik	Büselik-Büselik	Makam Yazmıyor	Büselik	Büselik	Büselik	Büselik	Büselik	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Büselik	Hüseyinî	Büselik	Büselik
35	“Çekdi ol demde burâkıCebrâil Önüne düşdü ana oldu delîl”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Segâh	Acem	Acem- Acem	Acem- Büselik	Makam Yazmıyor	Acem	Acem	Acem	Acem	Acem	Acem	Bu bahir Yok	Acem	Makam Yazmıyor	Acem	Acem
36	“Tarfetü'l-ayn içre Sultân-ı ümem Geldi Kuds'e irdi vübasdı kadem”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ Uşşâk	Makam Yazmıyor	Acem	Acem me'a Dügâh	Tiz Acem-Dügâh	Tiz Acem-Dügâh	Makam Yazmıyor	Tiz Acem	Acem	Tiz Acem	Tiz Acem	Acem	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Tiz Acem	Makam Yazmıyor	Tiz Acem Karar Hüseyinî	Makam Yazmıyor
37	“Enbiyâ ervâhı karşı geldiler Mustafâ'ya cümle ikrâm kıldılar”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü'minûn	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
38	“İder Hakdan ol dem ervâhında Kim kılalar Mustafâ'ya iktidâ”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
39	“Pes geçüp mihrâba ol Hayru'l-Enâm Enbiyâ ervâhına oldı imâm”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
40	“İki rekât kıldı aksâda namaz Oyle emir itmil idi ol bîniyâz”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Pençgâh durur	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
41	“Gördüler Nurdan olmuş nerdibân Nerdibândan oldılar göge divân”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseynî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
42	“Ol gice durmadı cevân eyledi Şöylekim eflâki seyran eyledi”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Segâh	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'IM ü'minû	Millî Küt. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Küt. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
43	“Her birinde dürli hikmet gördü ol Tâki varıp sidreyiirîşdi ol”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
44	“Cebrâilin menzîlidir ol makam Nû felek tâkim tutayilden nizâm”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
45	“Kıldî Cebrâil makamında hemân Dedi ki Rahmete’l-lilâlemîn”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
46	“Bilmez bu yollar ben nideyim Kim garîbim bunda kande giderim”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
47	“Cebrâil eydur Rasûle ey Habîb Sanmagıl bu yolda sen seni garîb”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Nevâ	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İM ü'minûn	Millî Kütüp. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
48	“Bâki böyle eydürürzü”l-Celâl ? bundan öte?”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
49	“Bunda hatmoldu benim seyrangâhım Mâverâsından dahî yok agâhım”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
50	“Gerçi kim bir zerre denklü ileru Yanarum baştan ayağa Ey Ulu”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
51	“Dedi Cebrâile ol Şâh ı Cihân Pes makamında dur imdi sen hemân”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
52	“Çün ezelden yakîn-i aşk oldu delil Yanarsam yanayım ben Ey Halîl”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Refref'in Belirmesi Bahrinin Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İM ü'minîn	Millî Kütüp. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Başlıklar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
53	“Râh ı aşkda sen sakındın cânı ki Yakacak görsen gerek cânânı ki”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
54	“İrdi olkigöge bunlar tamâm Kapı açıldı ve girdi ol hemân”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu bahir Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
55	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile Derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 64)	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu bahir Yok	Acem	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor

Grafik 6. Refref'in BelirmesiBahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Rast	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Nevâ	Tiz Nevâ	Nikriz	Evic	Tiz Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Segâh	Tiz Segâh	Bûselik	Acem	Tiz Acem	Muhayyer	Uzzâl	Gerdâniye	Çargâh	Uşşâk	Dügâh	Zâvil	Mâhûr	Irak	Nâgehân	Isfahân	Nişabûr	Nişabûrek	Zâkirî	Bülend	Hâfî	Bilinmeyen
1. Beyit	15	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2. Beyit	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
3. Beyit	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
4. Beyit	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
5. Beyit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
6. Beyit	2	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
7. Beyit	-	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
8. Beyit	-	2	3	6	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
9. Beyit	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	7
10. Beyit	-	5	2	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
11. Beyit	-	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	9
12. Beyit	-	2	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
13. Beyit	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	7
14. Beyit	-	2	4	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	7
15. Beyit	-	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	10

Beyitler	Rast	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Nevâ	Tiz Nevâ	Nikriz	Evic	Tiz Evic	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Segâh	Tiz Segâh	Bûselik	Acem	Tiz Acem	Muhayyer	Uzzâl	Gerdâniye	Çargâh	Uşşak	Dügâh	Zâvil	Mâhûr	Irak	Nâgehân	İsfahân	Nişabûr	Nişabûrek	Zâkirî	Bülend	Hâfî	Bililmeyen
16. Beyit	-	4	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	8
17. Beyit	-	1	-	10	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
18. Beyit	-	2	1	3	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
19. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
20. Beyit	-	7	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
21. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	13	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
22. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
23. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	3	8	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6
24. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
25. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
26. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	19	
27. Beyit	-	1	-	-	-	-	-	-	9	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
28. Beyit	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6
29. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
30. Beyit	-	-	-	-	-	-	3	2	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
31. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20

Beyitler	Rast	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Nevâ	Tiz Nevâ	Nikriz	Evic	Tiz Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Segâh	Tiz Segâh	Bûselik	Acem	Tiz Acem	Muhayyer	Uzzâl	Gerdâniye	Çargâh	Uşşâk	Diğâh	Zâvil	Mâhûr	Irak	Nâgehân	İsfahân	Nişabûr	Nişabûrek	Zâkirî	Bülend	Hâfî	Bilinmeyen
32. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7
33. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8
34. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
35. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
36. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
37. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
38. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
39. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
40. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
41. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
42. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
43. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
44. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
45. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
46. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
47. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19

Beyitler	Rast	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Nevâ	Tiz Nevâ	Nikriz	Evic	Tiz Evic	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Segâh	Tiz Segâh	Bûselik	Acem	Tiz Acem	Muhayyer	Uzzâl	Gerdâniye	Çargâh	Uşşâk	Dügâh	Zâvil	Mâhûr	Irak	Nâgehân	İsfahân	Nişabûr	Nişabûrek	Zâkirî	Bülend	Hâfî	Bilinmeyen
48. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
49. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
50. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
51. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
52. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
53. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
54. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
55. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13

Tablo 8 Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Miraç Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	Miraç Bahri Beyitleri	Mualim Cevdet No. 564 ²⁹	Mühimmâtü'l-İm ir' minin ³⁰	Millî Kütüp. (7940)	Mualim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Mualim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
1	“Söyleşür iken Cebrâil ile kelâm Geldi Refref önüne verdi selâm”	Irak	Der-makam Rast	Der-makam Irak	Irak	Irak	Evic Irak	Irak	Irak-Irak	Irak-Irak	Makam Yazmıyor	Irak	Irak	Irak	Irak	Irak	Irak	?- Irak	Irak	Makam Yazmıyor	Irak	Irak
2	“Aldı ol şâh-ı cihân ol zemân Sidreden getürdi vü gitti hemân”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Irak	Irak	Makam Yazmıyor	Irak-Irak	Irak-Irak	Makam Yazmıyor	Irak	Evic- Irak	Makam Yazmıyor	Irak	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	?- Irak	Irak	Makam Yazmıyor	Irak	Makam Yazmıyor
3	“Arşı ve kürsi görüb ol Hoca Geçdi yetmiş bin hicâb ol gice”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

²⁹ Bazı beyitlerin karşısındaki makam isimleri sayfa kenarları katlanmış olduğundan okunamamıştır.

³⁰ Bu nüshada beyitlerin yerleri karışık olarak yazılmıştır.

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm i' minin	Millî Kütü. (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nişası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nişası	Millî Kütü. (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Başlıklar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphanesi
4	“Gördüğün ehli ibâdetden kamu Her biri bir dürlüta’atde kamu”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
5	“Kimi takdîsü kimi temcîd okur Kimi tehîlîl kimi tahmîd okur”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
6	“Kim kıyâm içre kimi kılmış rukû’ Kimi Hakk’a secde kılmış bâ huşû”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
7	“Kimisini aşk ı Hak almışdır Vâlihu hayran mest kalmışdır”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
8	“Geçdi yetmiş bin avâlimden öte Vardı irişdi ol ulu Hazrete”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l-Mi' minin	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
9	“Hep gök ehli cümle karşı geldiler Mustafa'ya izzet ikrâm kıldılar”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Irak	Irak	Makam Yazmıyor	Dilkeş-Irak	Dilkeş-Irak	Bu Beyit Yok	Irak	Evic Irak	Pehlûvan-Irak	Irak	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	?-Irak	Irak	Makam Yazmıyor	Irak	Makam Yazmıyor
10	“Merhabenbik yâ Muhammed didiler Ey şefa'at kâni Ahmed didiler”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Irak	Makam Yazmıyor	Evic Irak	Tiz Dilkeş-Irak	Dilkeş-Irak	Bu Beyit Yok	Dilkeş	Evic- Irak	Nihâvend	Evic Irak	Evic	Makam Yazmıyor	?- Nişabür	Irak	?	Evic Irak	Evic Irak
11	“Her biri kutluladımı'râcını Didiler kim giydin seâdetâtını”	Irak	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Evic Irak	Tiz Evic	Makam Yazmıyor	Tiz Dilkeş-Irak	Evic- Irak	Bu Beyit Yok	Evic	Evic Irak	Nihâvend- Tiz Irak	Evic Irak	Tiz Evic	Makam Yazmıyor	Evic- Hüseyinî Teslim	Evic Irak	Makam Yazmıyor	Evic Irak	Makam Yazmıyor
12	“Yürü kim meydan senindir bu gice Top u hem çevgân senindir bu gice”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Dügâh- Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	?	Evic Irak	Makam Yazmıyor
13	“İrmedi evvel gelen bu devlete Kimse lâyük olmadı bu rif'ate”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Irak	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Dilkeş-Irak	Dilkeş-Irak	Bu Beyit Yok	Irak	Dügâh- Hüseyinî	Pehlûvân	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Irak	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm-i minin	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nişası	Hacı Mahmut Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nişası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
14	“Her ne hâcet dilesen makbuldurûr Cümle maksûdun senin” mahsûldurur	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Hüseyinî vechi Irak	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
15	“Göklerin her kanadına irdi ol Virdi irişdi ol ulu Hazrete”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
16	“Çünkü kamusun görüb geçti öte Vardı erişdi ol ulu hazrete”	Makam Okunmuyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Irak Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Dilkeş-Dügâh	Dilkeş-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Pehlûvân-Hüseyinî	Evic Irak	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî- Hüseyinî	Irak	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Dügâh
17	“Bî-hurûf-ı lafz u savt ol pâdişâh Mustafâ'ya söyledi bî-iştibâh”	Makam Okunmuyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Dügâh	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî- Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Geveşt- Nişabür	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Hüseyinî
18	“Söyleşüp ânı kılânı kılukâl Şöyle bîkeyf âna gösterdi cemâl”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Karâr	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l-İm i' minin	Millî Kütüp- (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüp- (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
19	“Didi kim mahbubu matlubun benem Sevdiğin cân ile ma'bûdun benem”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Irak	Irak	Hüseyinî	Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî- Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor
20	“Gice gündüz durmayıp istediğin N'ola kim görsem cemâlin didiğin”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Büselik	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor
21	“Gel Habîbim sana âşık olmuşam Cümle halkı sana bende kılmışam”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Irak	Tiz Hüseyinî	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Tiz Hüseyinî- Dügâh	Tiz Hüseyinî- Dügâh	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Uzzal	Tiz Hafî	Tiz Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî- Hseyinî	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor
22	“Çünkü ol Allah gördü yahşırak Dile benden ne dilerse didi Hak”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
23	“Ne murâdın var ise kılâm revâ Eyleyim bir derde bin dürlü devâ”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Büselik	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Dügâh	Muhâyyer- Dügâh	Makam Yazmıyor	Muhâyyer	Muhâyyer	Nevâ Karar Dügâh	Hüseyinî	Muhâyyer	Makam Yazmıyor	Hüseyinî- Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Büselik	Tiz Hüseyinî

No	Miraç Bahri Beyitleri				
29	“Yâ ilâhî hazretinden hâcetim Budurur kim ola makbul ümmetim”	Makam Okunmuyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
30	“Şunikim virdin bana yâzel-Kerîm Ümmetime dahî eyle dilerim”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
31	“Lutfidüb anlara ihsan idesin Bildiresin her birine neyilesin”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam yazmıyor
32	“Gerçi bunlarda yezuksuz yok değil İlâhî ey Hak rahmetinden çok değil”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Karâr
33	“Hak Teâlâ’dan irişdi bir nidâ Yâ Muhammed ben sana kıldım atâ”	Büselik	Makam Yazmıyor	Der-makam Acem	Acem
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik-Buselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik-Buselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Dügâh	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Tiz Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik- Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Acem	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
		Büselik	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l Mî' minin	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nişası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nişası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Başlıklar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
34	“Ümmetini sana verdim ey Habîb Cennetimi onlara kıldım nasib”	Acem	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Acem	Acem	Acem	Acem-Acem	Acem-Acem	Acem	Acem	Dügâh- Hüseyinî	Acem	Acem	Acem	Makam Yazmıyor	Acem-Acem	Acem	Tiz Hüseyinî	Tiz Acem	Acem
35	“Göklerdeki meleklerim varı Kim ibâdet üzre kâim her biri”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
36	“Cümlesinü'ta'atini bir yere Cem'kıldım işbu sırra kim ire”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
37	“Adını kodum anın beş vakit namaz Beni isteyen âni kılır komaz”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
38	“Vaktilekılun siz âni her zaman Kim bana olmaz behâ gün ve mekân”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l-Mi' minin	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nişası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nişası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
39	“İki rekât çün namaz kılarlar Cümle gök ehli sevâbın bulalar”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Karâr	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
40	“Ey Cemîl nedir ol ki diledin Bir avuç toprağa minnet eyledin”	Acem	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Acem Nevruz	Acem	Acem	Makam Yazmıyor	Tiz Acem-Acem	Tiz Acem-Acem	Nevruz	Nevruz	Acem	Acem	Tiz Acem	Muhâyyer Acem	Acem	Acem	Acem	Makam Yazmıyor	Tiz Acem	Makam Yazmıyor
41	“Ben sana âşık olıcak ey Şerif Senin olmaz mı dü âlem ey Latîf”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Tiz Acem	Acem	Acem	Tiz Acem-Nevâ Teslim	Acem- Nevâ	Acem	Nevruz Acem	Nevâ	Acem- Nevâ	Tiz Acem	Tiz Acem	Makam Yazmıyor	Tiz Acem- Acem	Acem	Makam Yazmıyor	Nevâ	Makam Yazmıyor
42	“Zâtıma mir'at edindim zâtını Bile yazdım adım ile adını”	Makam Okunmuyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Nevâ	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Nevâ	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Tiz Nevâ	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
43	“Hem didi kim yâ Muhammed benseni Bilirim görmeye doymazsın beni”	Makam Okunmuyor	Makam Yazmıyor	Der-makam Pencâh	Pencâh	Nevâ	Nevâ	Makam Yazmıyor	Nevâ-Nevâ	Nevâ-Nevâ	Acem	Nevâ	Nevâ	Nevâ- Hüdâ Teslim	Nevâ	Nevâ	Nevâ	Hüseynî-Hüseynî	Nevâ	Hüseynî	Nevâ	Nevâ

No	Miraç Bahri Beyitleri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'l-Mi' minin	Millî Kütüphane (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphane (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millî Kütüphane
49	“Didiler emridir Hakkın beş vakit namaz Kıluben mi’rac iden ilk namaz”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
50	“Didiler ey kible-i İslâm-ı dîn Kutlu olsun sana mi’rac-ı berîn”	Dügâh Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Peçgâh	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Büselik	Hüseyinî	Dügâh Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî-Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Tiz Hüseyinî
51	“Biz kamu kullarız sen şahsın Gönlümüz gözünde rûşenmâhsın”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Tiz Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor
52	“Ümmetin olduğumuz devlet yeter Hizmetin kıldığımız izzet yeter”	Dügâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Makam Yazmıyor	Acem	Hüseyinî Karar	Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî
53	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 68)	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok

Grafik 7. MiraçBahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Irak	Nişabûrek	Evic	Tiz Evic	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Dilkeş	Tiz Dilkeş	Bûselik	Muhayyer	Acem	Tiz Acem	Nevâ	Tiz Nevâ	Dügâh	Nihâvend	Nevrûz	Pencgâh	Rast	Geveşt	Tiz Hâfî	Pehlûvân	Uzzâl	Bilinmeyen
1. Beyit	17	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
2. Beyit	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
3. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
4. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
5. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
6. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
7. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
8. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
9. Beyit	6	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11
10. Beyit	2	6	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	9
11. Beyit	1	-	8	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8
12. Beyit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	19
13. Beyit	3	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	11
14. Beyit	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
15. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21

Beyitler	Irak	Nişabûrek	Evic	Tiz Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Dilkeş	Tiz Dilkeş	Bûselik	Muhayyer	Acem	Tiz Acem	Nevâ	Tiz Nevâ	Dügâh	Nihâvend	Nevrûz	Pençgâh	Rast	Geveşt	Tiz Hâfî	Pehlûvân	Uzzâl	Bilinmeyen
16. Beyit	2	-	1	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	8
17. Beyit	-	-	-	-	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	5
18. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
19. Beyit	2	-	-	-	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8
20. Beyit	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
21. Beyit	1	-	-	-	3	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	6
22. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
23. Beyit	-	-	-	-	5	1	-	-	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
24. Beyit	-	-	-	1	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
25. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
26. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
27. Beyit	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
28. Beyit	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	12
29. Beyit	-	-	-	-	3	8	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	6
30. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21

Beyitler	Irak	Nişabûrek	Evic	Tiz Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Dilkeş	Tiz Dilkeş	Bûselik	Muhayyer	Acem	Tiz Acem	Nevâ	Tiz Nevâ	Dügâh	Nihâvend	Nevrûz	Pençgâh	Rast	Geveşt	Tiz Hâfî	Pehlûvân	Uzzâl	Bilinmeyen
31. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
32. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
33. Beyit	-	-	-	-	-	1	-	-	13	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
34. Beyit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	14	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
35. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
36. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
37. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
38. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
39. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
40. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5
41. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	7
42. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
43. Beyit	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	13	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3
44. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
45. Beyit	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
46. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21

Beyitler	Irak	Nişabûrek	Evic	Tiz Evic	Hüseyinî	Tiz Hüseyinî	Dilkeş	Tiz Dilkeş	Bûselik	Muhayyer	Acem	Tiz Acem	Nevâ	Tiz Nevâ	Dügâh	Nihâvend	Nevrûz	Pençgâh	Rast	Geveşt	Tiz Hâfî	Pehlûvân	Uzzâl	Bilinmeyen
47. Beyit	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5
48. Beyit	-	-	-	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
49. Beyit	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
50. Beyit	-	-	-	-	10	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	6
51. Beyit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
52. Beyit	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	9
53. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21

Tablo 9.Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarındaki Münacaat Bahrinin Makamsal Mukayesesi

No	MünaacatBahri	Mualim Cevdet No. 564	Mühimmattü'İM ü'min'in	Millî Kütü- (7940)	Mualim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphane (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Mualim Cevdet No. 415	Hüdâî Nüshası	Millî Kütü- (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphane (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
1	“Yâ ilâhî ol Muhammed hakkıçün Ol şefaât kânî Ahmet hakkıçün”	Nevâ	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Pençgâh	Hüseyinî- Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh-Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Pençgâh	Nevâ	Geveşt-Nişabür	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Pençgâh	Pençgâh
2	“Sidrevü arş-ı muallâ hakkıçün Ol Sülûk-i seyr-i âlem hakkıçün”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Der-makam Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Rast Pençgâh
3	“Sırr-ı Furkân nûr-ı âzam hakkıçün Kuds ü Kâbe Merve Zemzem hakkıçün”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok
4	“Gözü yaşı hakkıçün âşıkların Bağrı başı hakkıçün sâdıkların”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bülend	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Evic	Evic-Pençgâh	Evic-Pençgâh	Hüseyinî	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Tiz Pençgâh	Makam Yazmıyor	Evic- Nişabür	Pençgâh	Makam Yazmıyor	Tiz Pençgâh	Rast Pençgâh

No	MünaacatBahri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İm ü' minin	Millî Kütüphanesi (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmut Kütüphanesi	Millî Kütüphanesi (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütüphanesi (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No. 742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphanesi (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
5	“Aşk odundan ciğeri pürân için Derd ile kan ağlayan giryân için”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor
6	“Sırrı pâki Ahmed i Muhtâr için Kibriyâyı lem’adîdâr için”	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
7	“Biz günahkâr âsi mücrim kulları Yarlığa kılğıl günahlardan beri”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Pencgâh	Pencgâh	Hüseyinî	Pencgâh-Dügâh	Pencgâh-Dügâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Pencgâh	Pencgâh-Dügâh	Hüseyinî	Tiz Pencgâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Hüseyinî	Pencgâh	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî
8	“Destgîrisin kamu üftâdenin Hem penâhı bende vüâzâdenin”	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Hâfî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Tiz Hüseyinî
9	“Sana lâyük kullar ile hemdem et Ehl-i derdin sohbetine mahrem et”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Okuma!	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî-Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî

No	MünaacatBahri	Muallim Cevdet No. 564	Mühimmatü'İM ü' minin	Millî Kütü- (7940)	Muallim Cevdet No. 425	Bursa Nüshası	Hacı Mahmud Kütüphanesi	Millî Kütüphanesi (TO 9)	Nadir Eserler No. 549	Koç Üniversitesi MS 323	Muallim Cevdet No. 415	Hüdaî Nüshası	Millî Kütü- (219)	Koç Üniversitesi MS 289	Michigan Kütüphanesi	Nadir Eserler No.742	Marmara İlahiyat	İBB. Belediye Yazmaları	Yazma Bağışlar	Millî Kütüphanesi (2576)	Topkapı Sarayı Müzesi	Millet Kütüphanesi
10	“Sıdk ile yolunda kâim kul için Hazretine doğru varan yol için”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
11	“Şol zaman kim müddet-i ömr ü hayât Âhir ola ire hengâm-ı memât”	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
12	“Afvedüb isyânımız ile mehdem et Ol Habîbin yüzü suyu hürmeti”	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Çargâh	Bu Beyit Yok	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Okuma!	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Tiz Hüseyinî	Makam Yazmıyor
13	“Pişuvâmız çün Habîbindir senin Lütf kıl kullar garibindir senin”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Nevâ	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor
14	“Hem Süleyman-ı fakire rahmet et Yoldaşın imân yerini cennet et”	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Bu Beyit Yok	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî-Dügâh	Hüseyinî	Hüseyinî	Hüseyinî Karar	Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Makam Yazmıyor	Hüseyinî- Hüseyinî	Hüseyinî	Makam Yazmıyor	Bu Beyit Yok	Hüseyinî

Grafik 8. Münâcaat Bahrinde Kullanılan Makamların Sayısal Grafiği

Beyitler	Pençgâh	Tiz Pençgâh	Hüseynî	Tiz Hüseynî	Nevâ	Evic	Çargâh	Rast	Dügâh	Geveşt	Muhayyer	Hâfî	Bülend	Bilinmeyen
1. Beyit	13	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	2
2. Beyit	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	17
3. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
4. Beyit	4	4	1	-	-	4	-	1	-	-	-	-	1	5
5. Beyit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
6. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
7. Beyit	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
8. Beyit	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	12
9. Beyit	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
10. Beyit	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	19
11. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
12. Beyit	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	17
13. Beyit	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	19
14. Beyit	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
15. Beyit	-	-	4	7	-	-	1	-	1	-	1	-	-	6
16. Beyit	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
17. Beyit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20

IV. BÖLÜM: SON DÖNEMİMİZDEKİ BAZI MEŞHUR MEVLİDHÂNLARIN MEVLİD İCRALARININ NOTASYONU VE MAKAMSAL ANALİZİ

4.1. Kani Karaca'nın Tevhid Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi

Dini musiki formlarının icrası konusunda zamanının büyük üstadı olan Kani Karaca, 1955 yılından başlayarak vefatına yakın tarihlere kadar Konya Mevlânâ ihtifallerine katılmış ve Kur'an-ı Kerim, ezan, gazel, kaside gibi serbest formların mahir icracılarından birisi olmuştur. (Tunçay, 2019: 16-17) Mevlid-i Şerif icrasında da çok hizmetleri olmuş bir mevlidhan olan Karaca, mevlide başladığı yılları şu şekilde ifade etmektedir: *“Eskiden Sadettin Kaynak devrinden bu yana, öyle çok mevlîd okurdum ki neredeyse Osman Ağa Camii ile Şişli Camii arasını, tabiri caizse suyolu yapmıştık. Sabahleyin evden çıkardım, gece yarısından evvel dönemezdim.”*

Kani Karaca'nın mevlid icrası ve bilgisi son derece üstün olduğu için Tevhid bahri kaydı çalışmamıza konu olmuştur. Böylelikle mevlid yazmalarındaki makam kayıtlarıyla, Kani Karaca'nın bu mevlid icrasının makamsal olarak karşılaştırma yapılması, neticede de geleneğe sadık kalınıp kalınmadığının en iyi bu şekilde ortaya koyulacağı düşünülmektedir.

Tablo 10. Kani Karaca'nın Tevhid Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları

Beyit No.	Sn.-Dk. Aralığı	Sn. Aralığında Okunan Beyit
Giriş	0.07-0.30	“Mefhâri mevcûdât Hz. Fahri âlem Muhammed Mustafa râ salavât”
1.	0.35-0.60	“Allah adın zıkr idelim evvelâ Vâcib oldur cümle işte her kula”
2.	1.01-1.26	“Allah adın her kim evvel ana Her işi âsân ider Allah ana”
3.	1.30-1.45	“Allah adı olsa her işin önü Hergiz ebter olmaya anın sonu”

4.	1.45-2.05	“Her nefeste Allah adın dî müdâm Allah adıyla olur her iş tamam”
5.	2.09-2.27	“Bir kez Allah dise aşk ile lisân Dökülür cümle günah misl-i hazan”
6.	2.30-2.55	“İsmi pâkin pâk olur zikreleyen Her murada erişür Allah diyen”
7.	3.00-3.22	“Aşk ile gel imdi Allah diyelim Derd ile göz yaş ile âh idelim”
8.	3.25-3.43	“Ola kim rahmet kıla ol pâdişah Ol Kerîm u ol Rahîm u ol ilâh”
9.	3.43-3.55	“Birdir ol birliğine şek yokdurur Gerçi yanlış söyleyenler çokdurur”
10.	4.06-4.22	“Cümle âlem yoğiken ol var idi Yaradılmışdan ganî Cebbâr idi”
11.	4.26-4.42	“Var iken ol yoğ idi ins ü melek Arş ü ferş ü ây ı gün hem nuh felek”
12.	4.43-5.01	“Sun ile bunları ol vâ eyledi Birliğine cümle ikrâr eyledi”
13.	5.05-5.19	“Kudretin ızhâr idüb ol Celîl Birliğine bunları kıldı delîl”
14.	5.20-5.44	“Ol dedi bir kerrevâr oldu cihân Olma derse mahvolur ol dem hemân”
15.	5.48-6.07	“Bâri ne hâcet kılavuz sözü çok Birdir Allah andan artık tanrı yok”

16.	6.12-6.29	“Pes Muhammed’dir bu varlığa sebep Sıdk ile ânın rızâsın kıl talep”
17.	6.31-6.46	“Ey azîzler işte başlarınız söze Bir vasiyet kılarız illâ size”
18.	6.49-7.06	“Ol vasiyet kim direm her kim tuta Mis gibi kokusu canlarda tüte”
19.	7.09-7.26	“Hak Teâlâ rahmet eyleye ana Kim beni ol bir duâ ile ana”
20.	7.28-8.05	“Her ki diler bu duâda buluna Fâtiha ihsân ide ben kuluna” Sosyal Medya Platformu Karekod:

4.1.1. Kani Karaca'nın Tevhid Bahri İcrasının Notasyonu

Sosyal Medya Platformu Karekod:

(Ers. 21.06.2022)

TEVHİD BAHRİ

Giriş

MEF HAR İ MEV CU DAT

HAZ RE Tİ FAH Rİ A LEM MU HAM MED MUS TA FA

RÂ SÂ LA VAT

1. Beyit

AL LAH A DİN ZİK Rİ DE LİM EV VE LÂ

VA CİB OL DUR CÜM LE İŞ TE

HER KU LA

2. Beyit

AL LAH A DİN

HER KİM OL EV VEL A NA

HER İ Şİ Â SÂN İ DER

AL LAH A NA

3. Beyit

AL LAH A Dİ OL SA HER İ ŞİN Ö NÜ HER GİZ EB TER OL MA

YA A NİN SO NU

4. Beyit

HER NE FES TE AL LAH A DİN Dİ MÜ DÂM

14
AL LAH A_____ DIY_____ LA O LUR HER_____

15
İŞ TA MAM_____

16 **5. Beyit**
BİR KEZ AL LAH_____ DE SE AŞ Kİ LE Lİ SAN_____ 3

17
DÖ KÜ LÜR_____ CÜM_____ LE GÜ NAH_____ MİS Lİ HA ZAN_____

18 **6. Beyit**
İS Nİ PÂ KİN_____ PÂK O LUR_____ ZİK_____

19
REY LE YEN_____

20
HER MU RA DA_____ E Rİ ŞÜR_____ AL LAH

21 **7. Beyit**
Dİ YEN_____ AŞK İ LE_____ GEL_____ İM Dİ AL LAH_____ 3

22
Dİ YE LİM_____ DER Dİ LE GÖZ YAŞ İ

23
LE ÂH_____ 3 İ DE_____

24 **8. Beyit**
LİM_____ O LA KİM RAH MET Kİ LA OL_____ PÂ Dİ ŞAH_____

25
OL KE RİM_____ 3

26
OL RA HİM_____ OL İ LAH

27 **9. Beyit**
BİR DİR OL BİR Lİ Ğİ NE ŞEK YOK DU RUR_____ GER Çİ YAN LIŞ

28 **10. Beyit**
 SÖY LE YEN LER ÇOK DU RUR CÜM LE Â LEM

29
 YO Ğİ KEN OL VA Rİ Dİ

30
 YA RA DIL MIŞ DAN GA Nİ CEB BAR İ Dİ

31 **11. Beyit**
 VAR İ KEN OL YOK İ Dİ İN SÜ ME LEK AR ŞÜ FER ŞÜ

32 **12. Beyit**
 A YÜ GÜN HEM NÜH FE LEK SU Nİ LE BUN

33
 LAR İ OL VAR EY LE Dİ BİR Lİ Ğİ NE CÜM LE İK RAR

34
 EY LE

35 **13. Beyit**
 Dİ KUD RE Tİ NİZ HÂR İ DÜP HEM OL CE

36
 LİL BİR Lİ Ğİ NE BUN LA Rİ KİL Dİ DE LİL

37 **14. Beyit**
 OL DE Dİ BİR KER RE VAR OL DU Cİ HÂN

38
 OL MA DER SE

39 **15. Beyit**
 MAH VO LUR OL DEM HE MAN BÂR İ NE

40
 HÂ CET KI LA VUZ SÖ ZÜ ÇOK BİR DİR AL LAH

41
 AN DAN AR TİK TAN RI YOK

4.1.2. Kani Karaca'nın Tevhid Bahri İcrasının Makam Analizi

Kani Karaca'nın Tevhid bahrinin icrasında kullanmış olduğu makamların, yukarıdaki notasyon da göz önünde bulundurularak aşağıdaki gibi analizi yapılmıştır.

“Mefhâri mevcûdât Hz. Fahr i âlem

Muhammed Mustafa râ salavât”

Tevhid bahrinin giriş kısmı olanbu beyte, Karaca tarafından Çargâh perdesinde Hicâz çeşnisi yaparak başlanıldığı görülmektedir. Devamında Dügâhta Sabâçeşnisi ile devam edilerek Dügâhta Hicâz çeşnisiylekarar verilmiştir. Böylelikle Tevhid bahrine Dügâh makamıyla başlandığı görülmektedir.

“Allah adın zıkr idelim evvelâ

Vâcib oldur cümle işte her kula”

Bu bahrin birinci beytine Dügâh makamında devam edilerek Acem perdesinden başlanmış ve Segâh'ta çeşnisiz asma kalış yapılmıştır. İkinci mısranın başında Çargâhta Hicâz çeşnisi ile başlanarak Nim Hisar'da hüzzam çeşnisiyle devam edilmiş, sonrasında Çargâhta Hicâz çeşnisi gösterilerek Segâh'ta çeşnisiz asma kalış yapılarak bu beyit sonlandırılmıştır.

“Allah adın her kim evvel ana

Her işi âsân ider Allah ana”

İkinci beyte, Dügâh perdesinde Hicâz çeşnisi yaparak başlanılmıştır. Devamında Çargâhta Hicâz çeşnisi gösterilerek bu beyit de Segâh perdesinde çeşnisiz asma kalış ile sonlandırılmıştır. Böylelikle bu beyitte de Dügâh makamına devam edildiği görülmektedir.

“Allah adı olsa her işin önü

Hergizebter olmaya anın sonu”

Bu beyte Acem perdesinden başlanarak nim hisar perdelerinde Hüzzam çeşnileri gösterilerek yine Segâhta çeşnisiz asma kalış ile beyit sonlandırılmıştır.

“Her nefeste Allah adın dimüdâm

Allah adıyla olur her iş tamam”

13. Porteden başlayan bu beytin birinci mısrasına Çargâhta Hicâz çeşnisiyle başlanmış ve Dügâhta Sabâ çeşnisiyle devam edilmiştir. İkinci mısrada ise Dügâh perdesi üzerinde Sabâ çeşnisi gösterildikten sonra yine Dügâh perdesinde Hicâz çeşnisi ile bu beyit sonlandırılmıştır. Genel olarak seyre bakıldığında bu beyitte de başka bir makama geçilmeden Dügâh makamında devam edilmiştir.

“Bir kez Allah dise aşk ile lisân

Dökülür cümle günah misl-i hazan”

16. porteden başlayan bu beyitte Karaca tarafından başka bir makama geçiş yapılarak Hüseyinî perdesinde Uşşâk çeşnisi gösterilmiştir. Birinci mısra bu çeşni ile tamamlandıktan sonra ikinci mısranın başında Nevâ perdesinde Rast çeşnisi yapılmış, ardından Dügâh perdesinde Hüseyinî çeşnisiyle karar verilerek bu beyit sonlandırılmıştır. Dolayısıyla bu beyitte Hüseyinî makamına geçiş yapılmıştır.

“İsmi pâkin pâk olur zikreleyen

Her murada erişür Allah diyen”

18. portedeki bu beyte Nevâda Rast çeşnisiyle başlanmış, sonrasında Hüseyinî’de Uşşâk çeşnileri gösterilerek sonlandırılmıştır.

“Aşk ile gel imdi Allah diyelim

Derd ile göz yaş ile âh idelim”

21. portedeki bu beyte Hüseyinî perdesinde Uşşâk çeşnisiyle devam edilmiş, ardından Nevâda Rast çeşnileri yapılmıştır. İkinci mısradaki “âh” ile başlayan kelimenin icrasında Nevâ perdesinde Hicâz çeşnisi gösterilerek Segâh perdesinde Segâh çeşni ile sonlandırılmıştır. Dolayısıyla bu beyitte Bayatî makamına geçiş yapıldığı görülmektedir.

“Ola kim rahmet kıla ol pâdişah

Ol Kerîm u ol Rahîm u ol ilâh”

24. porteden başlayan bu beytin icrasına Nevâ perdesinde, Rast çeşnisi ile başlanmış ve bu beytin birinci mısrasının sonunda Çargâhta nikriz çeşnisiyle son bulmuştur. İkinci mısrada ise Dügâh’ta Uşşâk çeşnisiyle son bulmuştur. Dolayısıyla bu beyitte de Bayatî makamına devam edilmiştir.

“Birdir ol birliğine şek yokdurur

Gerçi yanlış söyleyenler çokdurur”

27. portedeki bu beyit bir önceki beyitte olduğu gibi Dügâh üzerinde Uşşâk çeşnisiyle devam edilmiştir. Beytin sonu ise Dügâh’ta Hüseyinî ile sonlandırılmıştır. Burası Hüseyinî makamı gibi görülse de Dügâhta Hüseyinî çeşnisiyle karar vermek Bayatî makamının spesifik bir özelliğidir.

“Cümle âlem yoğ iken ol var idi

Yaradılmışdan ganî Cebbâr idi”

28. portedeki bu beyit Nevâda Hicâz çeşnisiyle icra edilmiş, ardından bu beytin sonunda tiz durakta kalış yapıldığı görülmüştür.

“Var iken ol yoğ idi ins ü melek

Arş ü ferş ü ây ı gün hem nuh felek”

31. porteden başlayan bu beyit de bir önceki beyitte olduğu gibi Nevâ perdesinde Hicâz çeşnisiyle gösterilerek devam edilmiştir. Beytin sonunda ise nim Hicâz perdesinde çeşnisiz asma kalış yapıldığı görülmektedir. Kani Karaca tarafından bu beyitte de başka bir makam kullanılmadan Bayatî makamıyla devam edildiği tespit edilmiştir.

“Sun ile bunları ol vâ eyledi

Birliğine cümle ikrâr eyledi”

32. dizeğin sonunda bulunan bu beytin başında, Nevâ perdesinde Rast çeşnisi yapılmış, ardından yine Nevâ perdesinde bûselik çeşnisi gösterilmiştir. Dolayısıyla Nevâ perdesi üzerinde bir Nevâ makam dizisi görülmektedir. Beytin sonunda ise Segâh perdesinde Segâh çeşnisi ile sonlandırılmıştır.

“Kudretin ızhâridüb ol Celîl

Birliğine bunları kıldı delîl”

35. portede bulunan bu beyitte Nevâ perdesinde Hicâz çeşnisi yapıldıktan sonra Rast perdesinde Rast çeşnisiyle son bulmuştur. Görüldüğü üzere bu beyitte de diğer beyitlerde olduğu gibi Bayatî makamıyla devam edilmiştir.

“Ol dedi bir kerre vâ oldu cihân

Olma derse mahvolur ol dem hemân”

Bu beytin başında Çargâhta Nikrîz çeşnisi gösterilerek Dügâh’ta Uşşâk çeşnisiyle birinci mısranın tamamlandığı görülmektedir. İkinci mısradaki Nevâda Hicâz çeşnisi yapılarak Dügâh’ta Uşşâk çeşnisi ile son bulmuştur. Görüldüğü üzere bu beyte kadar Bayatî makamıyla devam edilmekte iken bu beyitte Karciğâr makamına geçiş yapıldığı tespit edilmiştir.

“Bâri ne hâcet kılavuz sözü çok

Birdir Allah andan artık tanrı yok”

39. portenin sonundan başlayan bu beyte gerdâniye perdesinde Rast çeşnisi gösterilip daha sonra Rast perdesinde Rast çeşnisi yapılmıştır. Tekrar gerdaniyede Rast çeşnisi gösterilip bu beyit sonlandırılmıştır. Dolayısıyla burada inici bir Rast makamı dizisi görülmektedir.

“Pes Muhammed’dir bu varlığa sebep

Sıdk ile ânın rızâsın kıl talep”

Tevhid bahrinin son beyti olan bu beyitte Nevâ perdesinde Hicâzın 2. derecesinde çeşnisiz asma kalış yapıldığı görülmektedir. Daha sonra Çargâhta Nikrîz çeşnisi gösterilerek bu beyit sonlandırılmıştır. Genel olarak bu beyte bakıldığında Hicâzkâr makamı gösterildiği tespit edilmiştir.

Kani Karaca tarafından icra edilen Tevhid bahrinin makamsal olarak seyrine bakıldığında şu şekilde bir makam sıralaması ortaya çıkmaktadır: Bu bahrin giriş kısmına Karaca tarafından Dügâh makamıyla başlandığı görülmektedir. Beşinci beyte kadar Dügâh makamıyla devam edildikten sonra beşinci beyitte Hüseyinî makamına geçiş yapılmaktadır. Altıncı beytin ortasında Hüseyinî makamından Bayatî makamına geçiş yapıldığı görülmektedir. 15. beyte kadar bu makamda devam edilip 15. beyitte Karciğâr makamı gösterilmiştir. Bu makamdan sonra Tevhid bahri Hicâzkâr makamıyla son bulmuştur.

Daha önce de bahsedildiği üzere makam kayıtlı mevlid nüshalarının çoğunda Tevhid bahri ve Dua bahri ayrı olarak yazılmıştır. Kani Karaca tarafından Tevhid bahrinin icrasında bu bahirler ayrılmadan bir bütün halinde icraya devam edildiği görülmektedir. Çalışmamızda bu icra ile mevlid nüshalarındaki makam kayıtları mukayese edileceğinden, burada da Dua bahri ayrı bir başlık altında makamsal analiz değerlendirmesine tabi tutulacaktır.

“Ey azîzler işte başlarız söze

Bir vasiyet kılarız illâ size”

44. portede bulunan bu beytin başında Çargâhta nikriz çeşnisi gösterilmiştir. Ardından Nevâ perdesinde Hicâz çeşniyle sonlandırılmıştır. Dolayısıyla tevid bahrinin son beytinde başlayan Hicâzkâr makamına bu beyitte de devam edilmiştir.

“Ol vasiyet kim direm her kim tuta

Mis gibi kokusu canlarda tüte”

Bu beytin başında Nevâda Hicâz çeşnisi ile devam edilmiş ve karara giderken Acem ve Hüseyinî perdeleri kullanılarak beytin sonunda Segâhta, Segâh çeşniyle karar verilmiştir. Yani bu beyitte Segâh makamı gösterilmiştir.

“Hak Teâlâ rahmet eyleye ana

Kim beni ol bir duâ ile ana”

47. porteden başlayan bu beyitte Dügâhta Uşşâk çeşniyle başlanmış, ardından Yegâh perdesinde Rast çeşni gösterilerek Rast makamına geçiş yapıldığı tespit edilmiştir.

“Her ki diler bu duâda buluna

Fâtiha ihsân ide ben kuluna”

Bu bahrin son beytinde ise Dügâh perdesinde Uşşâk çeşni ile başlanarak Nevâda buselik çeşniyle devam edilmiş ve sonunda da Rastta, Rast çeşniyle karar verilerek bahrin icrası sonlanmıştır. Burada da Rast makamının kullanıldığı görülmektedir.

Genel olarak Dua bahrine müstakil olarak bakıldığında Tevhid bahriyle birlikte icra edildiğinden, Tevhid bahrinin sonunda kullanılan icazkâr makamının Dua bahrinin ilk beytinde de devam edildiği görülmektedir. Sonrasında 2 beyitte Segâh makamına geçiş yapılmaktadır. Bu bahir Rast makamıyla son bulmaktadır.

4.2. Hafız Kemal Bey’in Nur Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi

Mevlidi çok güzel icra eden Hafız Kemal Bey, okuyuş tavrını Said Paşa imamı Hasan Rıza Efendi’den almıştır. (Özcan, 1997: 92) Mevlid icrasının meşhur olmasından dolayı “*Mevlid Süleyman Çelebi tarafından yazılmış, Hafız Kemal tarafından okunmuştur*” iltifatına mazhar olmuştur. (Büyüker, 2007: 40) Dönemin en iyi mevlidhan ve gazelhanlarından Hafız Sami, Hafız Osman gibi önemli kişilerin arasında yer almıştır. (Özcan, 1997: 92)

Hafız Kemal Bey’in zamanın mevlid icracıları arasında bu denli meşhur olması sebebiyle çalışmamızda yer almıştır. Kendisinin okumuş olduğu Nur bahri nota altına alınıp, makamsal olarak analiz yapılarak, geçmişteki mevlid icralarında kullanılan makam seyirlerine bağlı kalıp kalmadığı bu vesileyle ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Tablo 11. Hafız Kemal Bey’in Nur Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları

Beyit No.	Sn.-Dk. Aralığı	Sn. Aralığında Okunan Beyit
Giriş	0.01-0.14	“Mefhâri mevcûdât Hz. Fahr i âlem Muhammed Mustafa râ salavât”
1.	0.17-0.34	“Hak Teâla çün yaratdı Âdemi Kıldı Âdem’le müzeyyen âlemi”

2.	0.39-1.00	“Âdem’e kıldı ferîşteler sücûd Hem ana çok kıldı ol lutf ıssı cûd”
3.	1.04-1.19	“Mustafa nûrını alnında kodi Bil Habîbim nûrudır bu nûr idi”
4.	1.22-1.52	“Kıldı ol nûr anın alnında karâr Kaldı ânında nîcerûzigâr”
5.	1.54-2.09	“Sonra Havvâ alnına naklitdi bil Durdu anda nîce ayı yıl”
6.	2.11-2.37	“Şît toğdı âna nakl itdi bu nûr Ânın alnında tecelli kıldı nûr”
7.	(İkinci Kayıt) 0.01-0.16	“İrdi İbrâhim ve ismâil ile hem Söz uzanır ger kılanı dîrûsem”
8.	0.18-0.35	“İşbu resm ile müselsel muttasıl Tâ olunca Mustafâ’ya müntakil”
9.	0.37-2.57	Arapça Kaside 1 2 Sosyal Medya Platformu Karekodları:

4.2.1. Hafız Kemal Bey'in Nur Bahri İcrasının Notasyonu

Sosyal Medya Platformu Karekodları: 1:

2:

(Ers. 21.06.2022)

NUR BAHRİ

Giriş

MEF HÂ RÎ MEV CU DÂT HAZ RE

2

Tİ FAH RÎ Â LEM MU HAM MED MÜS TA FA Â

3

1. Beyit

SA LA VÂT HAK TE Â LA ÇÜN YA RAT DI A DE

4

Mİ KİL Dİ A DEM LE

5

2. Beyit

MÜ ZEY YEN Â LE Mİ A DE ME KİL Dİ FE RİŞ TE

6

LER SÜ CÜD İE MANA ÇOK

7

KİL Dİ OL LUT FİS SİCÜD

8

3. Beyit

MÜS TA FA NU Rİ NU AL NİN

9

DA KO Dİ

10

BİL HA Bİ BİM NU RU DIR BU NUR İ Dİ

11

4. Beyit

KİL Dİ OL NUR A NİN AL NİN DA

2
12

KA RÂR

13

KAL DI A NIN İ LE Nİ CE

14

5. Beyit

RU Zİ GÂR SON RA HAV VA

15

3

AL NI NA NAK LİT Dİ BİL TUR DI AN DA

16

6. Beyit

DA HA Nİ CE A Yİ Nİ CE YİL ŞİT

17

TOĞ DI A NA NAL KİT Dİ BU NUR

18

A NIN AL NIN

19

DA TE CEL Lİ KİL DI

20

7. Beyit

NUR İR Dİ İB RÂ HİM VE İS MÂ İL LE HEM

21

3 3

SÖ Z U ZA NIR

22

8. Beyit

GER KI LA BI Dİ RŪ SEM İŞ BU RES Mİ

23

LE MŪ SEL SEL MUT TA SIL TA O LUN CA MUS TA

24

FÂ YA MŪN TA KİL

4.2.2. Hafız Kemal Bey'in Nur Bahri İcrasının Makam Analizi

Hafız Kemal Bey'in Nur bahrinin icrasında kullanmış olduğu makamların, yukarıdaki notasyon da göz önünde bulundurularak aşağıdaki gibi analizi yapılmıştır.

“Mefhâri mevcûdât Hz. Fahr-i âlem

Muhammed Mustafa râ salavât”

Hafız Kemal Bey tarafından, Nur bahrinin giriş kısmı olan beyte Nevâ perdesinde bûselik çeşnisiyle başlanmıştır. Ardından Dügâh üzerinde Hicâz çeşnisi gösterilerek giriş beyti sonlandırılmıştır. Böylelikle bu bahre Hicâz hümayûn makamı ile başlandığı görülmektedir.

“Hak Teâla çün yaratdı Âdemi

Kıldı Âdem’le müzeyyen âlemi”

Bu bahrin birinci beytinin tamamında Nevâ perdesi üzerinde bûselik çeşnili kalışlar yapılarak icraya devam edildiği görülmektedir.

“Âdem’e kıldı ferîşteler sücûd

Hem ana çok kıldı ol lutf ıssı cûd”

5. portede bulunan bu beytin başında Hafız Kemal tarafından Nevâ perdesi üzerinden bûselik makam dizisi gösterilip, ardından Hüseyinî üzerinden Kürdî çeşnisi yapıldıktan sonra bu beyit Hüseyinîde Uşşâk çeşnisi ile son bulmaktadır.

“Mustafa nûrını alnında kodi

Bil Habîbim nûrudır bu nûr idi”

8. portenin başında bulunan bu beytin tamamında Hüseyinî perdesinde Uşşâk çeşnili kalışlar gösterilerek icrâ edildiği görülmektedir.

“Kıldı ol nûr anın alnında karâr

Kaldı ânında nîcerûzigâr”

11. porteden başlayan bu beyitte Nevâ perdesinde bûselik çeşnileri gösterilerek devam edilmiş ve mısraların sonunda da nim Hicâz perdelerinde çeşnisiz asma kalışlar yapıldığı tespit edilmiştir.

“Sonra Havvâ alnına nakl itdi bil

Durdu anda nîce ayı yıl”

14. dizekte bulunan bu beyitte tiz bölgeye yönelik hareketle Nevâda Rast çeşnili çıkış, Acem perdesi kullanılarak yapıp yine bûselik çeşnisiyle dönüldüğü görülmektedir.

“Şît toğdı âna nakl itdi bu nûr

Ânın alnında tecelli kıldı nûr”

Bu beytin başında icracı tarafından Nevâ üzerinde Rast çeşnisi ile başlanıp, Nevâda buselik çeşnisi ile devam edilerek Dügâh üzerinde Hicâz çeşnisi ile karar verilmiştir. Ardından Nevâ üzerinde bûselik yapılarak Rast perdesinde Nikrîz çeşnisi gösterildikten sonra Dügâh üzerinden Hicâz çeşnisiyle son bulmuştur.

“İrdi İbrâhim ve ismâil ile hem

Söz uzanır ger kılanı dîrûsem”

20. portedeki bu beytin icrasının kaydı esnasında sesin kaydığı ve muhayyer perdesinin yarım ses kadar pestleştiği tespit edilmiş ve hemen portenin sonundaki muhayyer perdesine kadar bu durumun devam ettiği saptanmıştır. Kaydı notaya alırken yarım ses pestleşmiş şekilde yazmayı tercih ettik. Bu perdenin muhayyer perdesi olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla muhayyer perdesinde bûselik çeşnili kalış yapılmıştır. Nevâ perdesi üzerinde de Hicâz hümayûn makam dizisi gösterilmiştir. Sonra gerdâniyede Kürdî çeşnisi ile bu beyti son bulmuştur.

“İşbu resm ile müselsel muttasıl

Tâ olunca Mustafâ’ya müntakil”

Nur bahrinin son beytine bakıldığında Hafız Kemal tarafından gerdâniye perdesi üzerinde Kürdî çeşnisi ile başlandığı, devamında Nevâ üzerinde Hicâz hümayûn makamı gösterilerek son bulunduğu ve bu beyitten sonra da Arapça bir kasideye geçildiği tespit edilmiştir. Tezimizin kapsamı sadece mevlid icraları olduğundan bu kasidenin makamsal analizi yapılmamıştır.

Genel olarak bakıldığında Hafız Kemal Bey’in bu bahrin icrasında; makam olarak sadece Hicâz hümayûnu kullandığı ve mevcut beyitlerin hiçbirinde herhangi bir makama geçiş yapmadığı tespit edilmiştir.

4.3. Üsküdarlı Ali Efendi’nin Veladet Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi

Zamanının Türk din musikisini en iyi bilen kişisi olarak tanınan ve kendine has tavırla musiki makamlarını çok iyi uygulayarak Kur’an ı Kerim tilavet eden Üsküdarlı Ali Efendi, halk tarafından da bu sebeple büyük bir rağbetle beğenilerek dinlenilmiştir. Kur’an tilavetinin yanı sıra Süleyman Çelebi’nin mevlidini de yumuşak ama rebap gibi içli sesiyle, uzun soluğuyla, özel bir gırtlak yapısına sahip olmasıyla, musiki bilgisini ve makam geçkilerini ustaca kullanmasıyla gayet başarılı bir şekilde icra etmiştir. (Uzun, 2012: 56)

Kendine has musiki tavrı ile engin musiki bilgisini dini musiki formlarında da çok iyi uygulayan ve zamanının meşhur musikişinaslarından olan Üsküdarlı Ali Efendi'nin, günümüze ulaşan veladet bahri icrası çalışmamızda nota altına alınarak makamsal analizi yapılmaya çalışılmıştır. Netice olarak da veladet bahrinde uygulamış olduğu makamsal seyrin, makam kayıtlı mevlid nüshalarındaki makamsal seyre uyup uymadığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Tablo 12. Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları

Beyit No.	Sn.-Dk. Aralığı	Sn. Aralığında Okunan Beyit
2.	0.01-0.19	“Çünkü Abdullah’dan oldu hâmile Vakt irişdi hafta vü eyyâm ile”
3.	0.26-0.41	“Hem Muhammed gelmesi oldu yakın Çok alâmetler belürdi gelmedin”
4.	0.44-1.05	“Ol Rebîu’l-evvel ayı nicesi On ikinci gice isneyn gicesi”
5.	1.12-1.29	“Ol gice kim doğdu ol hayru’l-beşer Ânesi anda neler gördü neler”
6.	1.33-1.57	“Didi gördüm ol Habîb’inânesi Bir aceb nûr kim güneş pervânesi”
7.	2.03-2.29	“Berk urub çıktı evimden nâgehân Geldi üç Hûri bana oldu ayân”
8.	2.33-3.02	“Bazıları dirler ki ol üç dilberin Âsiyeydi biri ol meh peykerin”
9.	3.06-3.27	“Biri Meryem hâtun idi âşikâr Birisi hem hûrilerden bir nigâr”
10.	3.29-3.54	“Geldiler lutf ile ol üç mehcebîn Virdiler bana selâm ol dem hemîn”
11.	4.01-4.13	“Çevre yanıma gelüb oturdular

		Mustafa'yı birbirine muştular”
12.	4.17-4.41	“Dediler oğlun gibi hiçbir oğul Yaradılalıcihân gelmiş değil”
13.	4.46-5.19	“Bu senin oğlun gibi kadr-i cemîl Bir anâyâ vermemiştir ol Celîl”
14.	5.24-5.45	“Ulu devlet buldun ey dil-dâre sen (Âh) Doğıserdir senden ol hulk-ı hasen”
15.	5.48-6.04	“Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır Bu gelen tevhîd ü irfan kânıdır”
16.	6.07-6.33	“Bu gelen aşkına devr eyler felek Yüzüne müştâkdır ins-ü melek”
17.	6.41-6.54	“Bu gice ol gicedir kim ol şerîf Nûr ile âlemleri eyler latîf”
18.	6.59-7.18	“Bu gice dünyâyı ol cennet kılur Bu gice eşyâya Hak rahmet kılur”
19.	7.24-7.54	“Bu gice şâdân olur erbâbı dîl Bu giceye can verir ashâbı dîl”
20.	7.57-8.19	“Rahmete'l-lil âlemindir Mustafa Hem şefîa'l-müznibindir Mustafa”
21.	8.24-8.40	“Vasfını bu resme tertîb itdiler Ol mübârek nura terğîb itdiler”
22.	8.41-9.10	“Âmine iderçü vakt oldu tamâm Küm vücûda gele ol hayru'l-enâm”
23.	9.16-8.37	“Susadım gâyet harâretten kati Sundular bir câm dolusu şerbeti”

24.	8.44-10.10	“Kardan ağidi ve hem soğuk idi Dahi şirindi şekerden lezzeti”
-	10.11-10.21	Salavat-ı Şerife
25.	10.24-10.36	“İçdim ânı oldu vücudum nûra gark İdemezdim nûrdan kendimi fark”
-	10.38-10.48	Salavat-ı Şerife
26\1.	10.49-11.05	“Geldi bir akkuş kanadıyla revân”
-	11.04-11.18	Salavat-ı Şerife
26\2.	11.24-10.27	“Arkamı sığadı kuvvetle hemân”
-	11.28-11.37	Salavat-ı Şerife
27\1.	11.38-11.53	“Doğdu ol saatte ol Sultân ı dîn”
-	11.54-12.02	Salavat-ı Şerife
27\2.	12.03-12.13	“Nûra gark oldu semâvât ü zemîn”
28.	12.14-12.19	“Sallû aleyhi ve sellimû teslime Hattâ tenâlû cennete’v-ve naîme”
-	12.20-12.48	Salavat-ı Şerife Sosyal Medya Platformu Karekod:

4.3.1.Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet Bahri İcrasının Notasyonu

Sosyal Medya Platformu Karekod:

(Ers. 21.06.2022)

VELADET BAHİRİ

2. beyit

HA MİL LE

2

VAKT İ RİŞ Dİ HAF TA VÜ EY YÂM

3

3. Beyit

İ LE HEM MU HAM MED GEL ME Sİ OL DU YA KIN ÇOK A LÂ

4

MET LER BE LÜR Dİ GEL ME DİN

5

4. Beyit

OL RE Bİ UL EV VEL A Yİ Nİ CE Sİ ON İ

6

KİN Cİ Gİ CE İS NEYN

7

5. Beyit

Gİ CE Sİ OL Gİ CE KİM DOĞ

8

DU OL HAY RUL BE ŞER A NE Sİ AN DA NE LER

9

GÖR DÜ NE LER

10

6. Beyit

Dİ Dİ GÖR DÜM OL HA Bİ BİN Â NE Sİ Bİ R A CEB NUR

11

KİM GÜ

2
12

7. beyit

NEŞ _____ PER VÂ NE Sİ _____ BER KU

13

RUB ÇIK TI _____ E VİM DEN NÂ GE HÂN _____

14

15

GEL Dİ ÜÇ HÜ Rİ BA NA OL DU A _____

16

8. Beyit

YAN _____ BA ZI LAR DİR LER Kİ OL ÜÇ DİL BE RİN _____

17

A Sİ

18

YEY Dİ _____ Bİ Rİ

19

9. Beyit

OL MEH PEY KE RİN Bİ Rİ MER YEM HA TUN İ Dİ

20

A Şİ KÂR _____ Bİ Rİ Sİ HEM

21

HÜ Rİ LER DEN BİR Nİ GÂR _____

22

10. beyit

GEL Dİ LER LUT Fİ LE OL ÜÇ MEH CE BİN _____

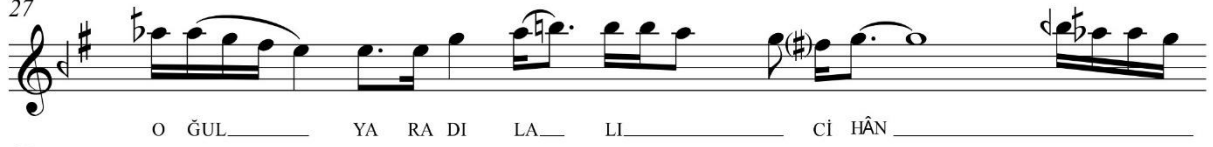
23

VİR Dİ LER BA NA SE LAM _____

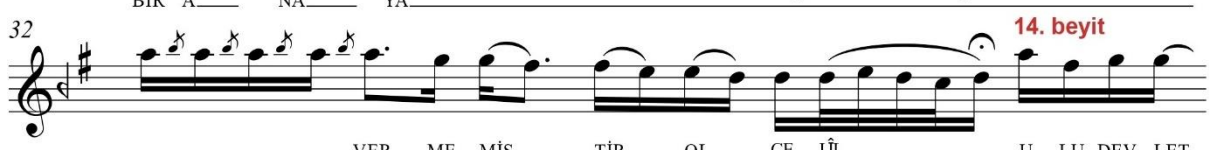
11. Beyit

12. Beyit

13. Beyit

14. beyit

15. beyit

4
36

LEN_ İL Mİ LE DÜN_ SUL TA NI DIR_

37

BU GE LEN_ TEV HİD Ū İR FAN_ KÂ NI DIR_

38 **16. beyit**

BU GE LEN_ AŞ KI NA DEV REY LER FE LEK_ 3

39

YÜ_ ZÜ NE MÜŞ TÂK_

40

DİR İN_ SÜ_ ME LEK

41 **17. Beyit**

BU Gİ CE OL Gİ CE DİR KÜM_ OL ŞE RÎF_

42

NU Rİ LE_ Â LEM LE Rİ_ EY LER_ LA İF_

43 **18. Beyit**

BU Gİ CE_ DÜN YA_ YI OL CEN NET KI LUR_ 3 3 BU Gİ

44

CE_ EŞ YA YA HAK RAH MET KI

45 **19. Beyit**

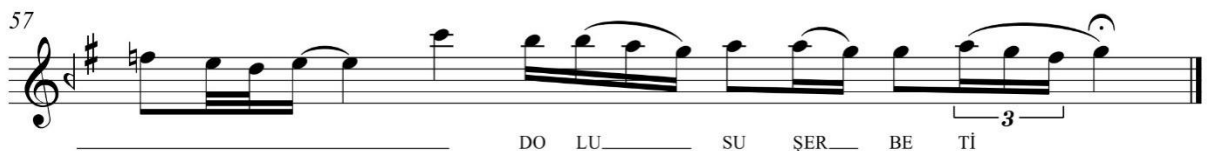
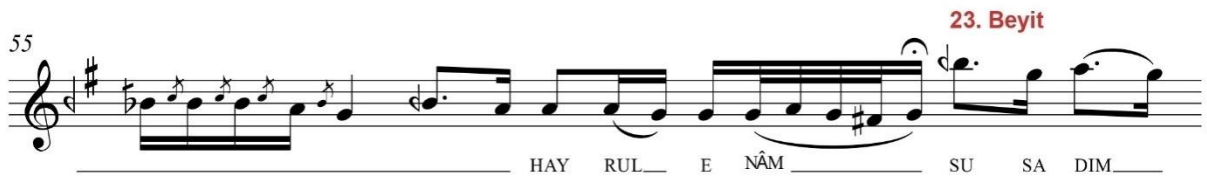
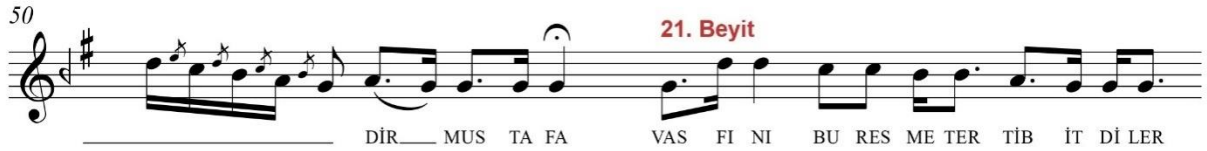
LUR_ BU GE CE ŞÂ DAN O LUR ER BÂ BI DİL_

46

BU Gİ

47 **20. Beyit**

CE_ YE CAN VE RİR AS HA_ BI_ DİL_ 3 RAH ME TEN LİL_

4.3.2.Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet Bahri İcrasının Makam Analizi

Üsküdarlı Ali Efendi'nin Velâdet bahrinin icrasında kullanmış olduğu makamların, yukarıdaki notasyon da göz önünde bulundurularak analizi aşağıdaki gibi yapılmıştır. Ali Efendi'nin elimizde bulunan veladet bahri kaydına bakıldığında ilk beytinin ve ikinci beytin ilk mısrasının başlarının kesildiği görülmektedir. Bu sebeple makamsal analiz eldeki verilere göre yapılmıştır.

“Çünkü Abdullah’dan oldu hâmile

Vakt irişdi hafta vü eyyâm ile”

Ali Efendi ikinci beytin sonundaki “hamile” kelimesini icra ederken Rast perdesinde Rast çeşnisi yapmaktadır. İkinci mısradaki ise Acemli Rast makam dizisini göstererek bu beyti sonlandırmıştır. Genel olarak bu beyte bakıldığında Rast makamının kullanıldığı görülmektedir.

“Hem Muhammed gelmesi oldu yakın

Çok alâmetler belürdi gelmedin”

Üçüncü beyte Nevâ perdesinde Rast çeşnisi yapılarak başlanmış, devamında Çargâh üzerinde Pençgâh çeşnisiyle devam edilmiştir. Devamında Segâh perdesi üzerinde Segâh çeşnisi yapılarak Nevâda Hicâz çeşnisi gösterildikten sonra Çargâhta nikriz çeşnisi ile bu beyit son bulmuştur. Dolayısıyla Ali Efendi tarafından bu beytin icrasında basit sûzinâk makamına geçildiği görülmektedir.

“Ol Rebîu’l-evvel ayı nicesi

On ikinci gice isneyn gicesi”

5. portede bulunan dördüncü beytin icrasında sadece Nevâ üzerinde Hicâz çeşnisi yapılarak icrası tamamlanmıştır. Görüldüğü üzere bu beyitte de aynı makamda kalınmıştır.

“Ol gice kim doğdu ol hayru’l-beşer

Ânesi anda neler gördü neler”

7. portedeki bu beytin başlangıcınca gerdâniye perdesinde Nikrîz çeşnisinin yapıldığı görülmektedir. Daha sonrasında yine aynı perde üzerinde bu sefer Rast çeşnisi yapılarak bu beyit sonlandırılmıştır.

“Didi gördüm ol Habîb’inânesi

Bir aceb nûr kim güneş pervânesi”

10. portede bulunan bu beytin başında gerdâniye üzerinde Rast çeşnisi yapılmış, ardından Acemli ast makam dizisi gösterilmiş, ardından gerdâniye perdesi üzerinde Rast çeşnisi yapılarak sonlandırılmıştır.

“Berk urub çıktı evimden nâgehân

Geldi üç Hûri bana oldu ayân”

12. portede bulunan bu beytin icrasına sadece gerdâniye perdesi üzerinden Rast çeşnisinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

“Bazıları dirler ki ol üç dilberin

Âsiyeydi biri ol mehpeykerin”

16. portede bulunan bu beytin ilk başında gerdâniye’de Rast yapıldığı görülmektedir. Devamında ise Nevâ perdesinde Hicâz çeşnisi yapılmış, hemen ardından Rast’ta Rast çeşnisi yapılarak, bu beyit Nevâ üzerinde Hicâz çeşnisi ile sonlandırılmıştır.

“Biri Meryem hâtun idi âşikâr

Birisi hem hûrilerden bir nigâr”

19. portenin ortasında bulunan bu beytin başında Nevâ üzerinde Hicâz çeşnisi yapılarak başlandığı görülmektedir. Ardından Çargâh perdesi üzerinde Nikrîz çeşnisi gösterilmiş, bundan sonra Nevâda Rast yapılarak beyit Çargâh üzerinde Pençgâh çeşnisi yapılarak sonlandırılmıştır.

“Geldiler lutf ile ol üç mehcebîn

Virdiler bana selâm ol dem hemîn”

22. portenin başında bulunan bu beyitte, rstta Hicâz çeşnisi gösterilerek başlanmış ve sonunda da aynı çeşni gösterilerek icra yapılmıştır. Dolayısıyla bu beyte kadar basit sûzinak makamı kullanılmışken bu beytin icrasında Hicâzkâr makamına geçildiği tespit edilmiştir.

“Çevre yanıma gelüb oturdular

Mustafa’yı birbirine muştular”

24. portede bulunan bu beytin icrasına bakıldığında sadece Nevâ perdesi üzerinde Hicâz çeşnisi kullanılmıştır.

“Dediler oğlun gibi hiçbir oğul

Yaradılalı cihân gelmiş değil”

Bu beytin icrasında nim Hicâz perdesi üzerinde çeşnisiz kalış yapıldığı görülmektedir. Ardından gerdâniye perdesinde Rast yapılmış, devamında da gerdâniye üzerinde Hicâz çeşnisi gösterilerek bu beyit sonlandırılmıştır.

“Bu senin oğlun gibi kadr-i cemîl

Bir anâya vermemiştir ol Celîl”

29. portede bulunan bu beytin icrasında sadece Nevâ perdesinde Hicâz çeşnisinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

“Ulu devlet buldun ey dil-dâre sen (Âh)

Doğıserdir senden ol hulk-ı hasen”

32. dizeğin sonundan başlayan bu beytin icrasında da neva perdesi üzerindeki Hicâz çeşnisinin bir tanini altındaki Çargâh perdesinde Nikrîz çeşnisi yapıldığı görülmektedir.

“Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır

Bu gelen tevhîd ü irfan kânıdır”

37. portenin sonunda bulunan bu beytin baş kısmında Nevâ perdesi üzerinde Hicâz çeşnisi kullanılmış, devamında da Rast üzerinde bûselik çeşnisinin yapıldığı görülmüştür. Bu beytin icrasında Ali Efendi tarafından Hicâzkâr makamından Nihâvend makamına geçiş yapılmıştır.

“Bu gelen aşkına devr eyler felek

Yüzüne müştâkdırins ü melek”

38. portenin başındaki bu beyitte sadece Rast perdesinde buselik çeşnisi yapılarak bir önceki makama devam edildiği tespit edilmiştir.

“Bu gice ol gicedir kim ol şerîf

Nûr ile âlemleri eyler latîf”

41. portenin başındaki bu beytin icrasında da gerdâniye perdesi üzerinde buselik çeşnisi yapılmaktadır.

“Bu gice dünyâyı ol cennet kılur

Bu gice eşyâya Hak rahmet kılur”

43. portenin başında bulunan bu beyitte gerdâniye perdesinde buselik çeşnisi yapılmıştır. Sonrasında Çargâhta nikriz çeşnisi yapılarak gerdaniyede buselik çeşnisiyle sonlandırılmıştır. Dolayısıyla Nihâvend makamına bu beyitte de devam edilmiştir.

“Bu gice şâdân olur erbâbıdîl

Bu giceye can verir ashâbıdîl”

Ali Efendi tarafından bu beytin icrasında Nevâ üzerinde kürdi çeşnisi gösterilerek devam edilmiş, ardından beyit nevada Hicâz çeşnisi ile son bulmuştur.

“Rahmete’l-lil âlemdir Mustafa

Hem şefîa’l-müznibindir Mustafa”

48. portede bulunan bu beytin icrasında da sadece Rast perdesi üzerinde bûselik çeşnisinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

“Vasfını bu resme tertîbitdiler

Ol mübârek nura terğîb itdiler”

50. portenin ortasından başlayan bu beyitte Rast perdesi üzerinde Rast çeşnisi gösterilerek devam edilmiştir. Dolayısıyla da bu beyitte Nihâvend makamından Rast makamına geçiş yapılmıştır.

“Âmine iderçü vakt oldu tamâm

Küm vücûda gele ol hayru’l-enâm”

Bu beytin icrasında başta Rastta Rast çeşnisi yapılmış, devamında Rast üzerinde Nikrîz çeşnisi gösterilerek tekrar Rast üzerinde Rast çeşnisi yapılarak Rast makamına devam edildiği tespit edilmiştir.

“Susadım gayet harâretten kati

Sundular bir câm dolusu şerbeti”

55. portenin sonunda bulunan bu beytin icrası gerdâniye üzerinde Rast çeşnisi kullanılarak başlanmıştır. Aynı perde üzerinden aynı çeşni ile bu beyit sonlandırılmıştır.

Bundan sonraki beyitlerde kaydın çok kötü olmasından dolayı sesler anlaşılmadığından devam eden beyitlerin makamsal analizi yapılamamıştır.

Genel olarak bakıldığında Üsküdarlı Ali Efendi’nin bu bahrin icrasında başlangıçta Rast makamı ile başladığı, 3. beyitte basit sûzinak makamına geçiş yaptığı, daha sonra 23. portedeki beyitten itibaren Hicâzkâr makamına geçiş yaptığı, bir müddet bu makam ile devam ettiği sonra Nihâvend makamına geçiş yaptığı görülmektedir. Son olarak da Nihâvend makamından Rast makamına geçerek bu bahri sonlandırdığı tespit edilmiştir.

4.4. Hafız Mecid Sesigür’ün Merhaba Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi

Hafız Mecid Sesigür, mevlid icrasındaki maharetiyle meşhur olmuştur. Eski mevlithanların aksine kendisi, mevlid okurken çok nağme yapmaktan kaçınmış, mevlid manzumesinin anlamını ön

plana çıkararak, kısa müzik cümleleriyle halkın, sözleri daha iyi anlamasını sağlamıştır. Bu şekilde de kendine has bir mevlid okuma tavrı oluşturmuştur. Merhum Emin Işık bu konuyla ilgili; “*Mevlid’de çığır açtı*” ifadesini kullanmıştır. 50’lerin ses kayıt teknolojisiyle birlikte yurtdışından getirdiği cihazlarla mevlid icralarını kaydetmiştir. (Karaduman, 2022: 48)

Hafız Mecid Sesigür kendisini yetiştirerek özellikle mevlid alanında sonraki mevlidhanlara da örnek olacak bir mevlid okuyuş tavrı geliştirmesi sebebiyle çalışmamızda yer bulmuştur. Bu vesilele aşağıda kendisinin, Süleyman Çelebi’nin Merhaba bahrinin icra örneği nota altına alınarak makamsal analizi yapılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde makam kayıtlı mevlid nüshalarıyla mukayese edilerek geçmiş dönemlerde icra edilen mevlid tavrına uyup uymadığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 13. Hafız Mecid Sesigür’ün Merhaba Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları

Beyit No.	Sn.-Dk. Aralığı	Sn. Aralığında Okunan Beyit
1.	0.01-0.15	“Yaradılmış cümle oldu şâdman Gam gidüp âlem yeniden buldu cân”
2.	0.16-0.41	“Cümle zerrât-ı cihan idüp nidâ Çağrışu ben didiler kim merhabâ”
3.	0.45-0.56	“Merhabâ ey âlî Sultan merhabâ Merhabâ ey kân-ı irfân merhabâ”
4.	0.59-1.22	“Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı cemâl Merhabâ ey âşinâ-yızü’l-Celâl”
5.	1.26-1.42	“Merhabâ ey rahmetenli’l-âlemîn Merhabâ sensin şefiu’l-müznibîn”
6.	1.44-1.56	“Ey cemâli gün yüzü bedr-i münîr Ey kamû düşmüşlere sen dest-gîr”
7.	1.57-2.08	“Dest-gîrisin kamu üftâdenin Hem penâhı bende vüâzadenin”

8.	2.09-2.21	“Ey risalet tahtının sen hâtemi Ey nübüvvet mührünün sen hatemi”
9.	2.22-2.32	“Çünkü nurun rûşenitdi âlemi Gül cemâlin Gülşen itdi âdemi”
10.	2.33-2.48	“Yâ Rasûlallah bize imdâd kıl Son nefes didâğım ile şâd kıl”
11.	2.53-7.55	Kaside (Nazar kıl yâRasûlallah)
12.	7.56-8.17	Salavât Sosyal Medya Platformu Karekod:

4.4.1.Hafız Mecid Sesigür'ün Merhaba Bahri İcrasının Notasyonu

Sosyal Medya Platformu Karekod:

(Ers. 21.06.2022)

MERHABA BAHİRİ

1. Beyit

YA RA DIL MIŞ CÜM LE OL DU ŞADÜ MÂN 3

2

GAM Gİ DÜR Â LEM YE Nİ DEN BUL DU CÂN

2. Beyit

3

CÜM LE ZER RÂ TI Cİ HAN İ 3 DÜP Nİ

4

DÂ 3 ÇAĞ RI ŞU BEN 3 3

5

3. Beyit

6

Dİ Dİ LER KİM MER HA BÂ MER HA BÂ EY Â Lİ SUL

7

TAN MER HA BÂ MER HA BÂ EY KÂ Nİ İR FÂN

4. Beyit

8

MER HA BÂ MER HA BÂ EY BÜL BÜ Lİ BA Ğİ

9

CE MÂL MER HA BÂ

10

EY Â Şİ NA Yİ ZÜL CE LÂL

21

5. Beyit

MER HA BÂ EY RAH ME TEN LİL

12

Â LE MİN MER HA BÂ SEN SİN ŞE

13

6. Beyit

Fİ UL MÜZ Nİ BİN EY CE MÂ Lİ GÜN

14

YÜ ZÜ BED Rİ MÜ NİR EY KA MÜ DÜŞ MÜŞ LE RE

15

7. Beyit

SEN DEST GİR DEST Gİ Rİ SİN KA MU ÜF TÂ

16

DE NİN HEM PE NÂ HI BEN DE VÜ Â ZA DE

17

8. Beyit

NİN EY Rİ SÂ LET TAH TI NİN SEN

18

HÂ TE Mİ EY NÜ BÜV VET MÜH RÜ NÜN SEN HA TE Mİ

19

9. Beyit

ÇÜN Kİ NU RUN RU ŞEN İT Dİ Â LE Mİ

20

10. Beyit

GÜL CE MÂ LİN GÜL ŞEN İT Dİ Â LE Mİ YÂ RE SÜL AL LAH

21

Bİ ZE İM DAT KİL SON NE FES Dİ DA

22

Ğİ Mİ LE ŞÂD KİL NA ZAR KİL YÂ RE SUL AL LAH

4.4.2.Hafız Mecid Sesigür’ün Merhaba Bahri İcrasının Makam Analizi

Hafız Mecid Sesigür’ün Merhaba bahrinin icrasında kullanmış olduğu makamların, yukarıdaki notasyon da göz önünde bulundurularak, analizi aşağıdaki gibi yapılmıştır.

“Yaradılmış cümle oldu şâdman

Gam gidüp âlem yeniden buldu cân”

Mecid Sesigür tarafından Merhaba bahrinin birinci beytine Dügâh perdesinde Hicâz çeşnisi yapılarak başlanmıştır. Beytin sonunda ise Rast perdesinde Nikrîz çeşnisi yapıldığı görülmektedir. Bu şekilde bakıldığında Sesigür bu bahrin icrasına Hicâz hümayûn makamıyla başlamıştır.

“Cümle zerrât-ı cihan idüp nidâ

Çağrışı ben didiler kim merhabâ”

3. porteden başlayan ikinci beytin başında Dügâh perdesi üzerinden Hicâz çeşnisi yapılmış, sonrasında muhayyer perdesi üzerinden bûselik çeşnisi yapılarak bu beyit Hicâz hümayûn makamı dizisi gösterilerek sonlandırılmıştır.

“Merhabâ ey âlî Sultan merhabâ

Merhabâ ey kân-ı irfân merhabâ”

6. portede bulunan bu beyit, Sesigür tarafından sadece Nevâ perdesinde Rast çeşnisi gösterilerek icra edildiği görülmektedir.

“Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı cemâl

Merhabâ ey âşinâ-yüzü’l-Celâl”

8. porte üzerinde başlayan bu beytin başında Hüseyinî perdesi üzerinde Uşşâk çeşnisi yapılmış, ardından Nevâ perdesi üzerinde basit sûzinak makam dizisinin gösterildiği tespit edilmiştir. Bu beytin sonu ise Hüseyinîde Uşşâk çeşnisi ile bitirilmiştir.

“Merhabâ ey rahmetenli’l-âlemîn

Merhabâ sensin şefîu’l-müznibîn”

11. portedeki altıncı beytin icrasında gerdâniyede Nikrîz çeşnisi ile başlanarak devamında Nevâ perdesi üzerinde basit sûzinak makam dizisi gösterilmiş, ardından Evic perdesinde Segâh çeşnisi ile bu beyit sonlandırılmıştır.

“Ey cemâli gün yüzü bedr-i münîr

Ey kamû düşmüşlere sen dest-gîr”

13. portedeki bu beytin başında Acem perdesinde Çargâh (nigâr) çeşnisi kullanıldığı görülmektedir. Hemen ardından Nevâ üzerinde bûselik çeşnisi ile devam edilmiş, beytin sonunda ise Rast perdesinde Nikrîz çeşnisi yapılarak sonlandırılmıştır. Dolayısıyla bu beytin icrasında Nikrîz makamına geçildiği tespit edilmiştir.

“Dest-gîrisin kamu üftâdenin

Hem penâhı bende vü âzadenin”

15. portede bulunan bu beyitte sadece Yegâh perdesi üzerinde basit sûzinak makam dizisini yapılarak icra edildiği görülmektedir.

“Ey risalet tahtının sen hâtemi

Ey nübüvvet mührünün sen hatemi”

17. portedeki bu beytin icrasında Sesigür tarafından sadece Nevâ üzerinde Rast çeşnisi yapılmıştır. Dolayısıyla bu beytin icrasında Nikrîz makamından Acemli Rast makamına geçildiği görülmektedir.

“Çünkü nurun rûşen itdi âlemi

Gül cemâlin Gülşen itdi âdemi”

19. porteden başlayan bu beyitte sadece Rast perdesinde Acemli Rast makam dizisi gösterilmiştir.

“Yâ Rasûlallah bize imdâd kıl

Son nefes didâğım ile şâd kıl”

Bu bahrin son beytinde ise Mecid Sesigür tarafından Dügâh perdesi üzerinde Uşşâk makam dizisinin gösterildiği görülmektedir. Bu şekilde bu bahir Uşşâk makamıyla son bulmaktadır. Hafız Mecid bu bahrin sonuna “Nazar kıl yâ Rasulallah” ile başlayan bir kaside eklemiş ve icrasına bu şekilde devam etmiştir. Bu kaside çalışmamız dışında kaldığından değerlendirilmeye alınmamıştır.

Genel olarak Hafız Mecid Sesigür’ün merhaba bahrinin icrasındaki makamsal seyre bakıldığında, ilk olarak bahre Hicâz hümayûn ile başlamış, ardından Nikrîz makamına geçiş yapmıştır. Devam eden beyitlerde bu makamdaki sonra Acemli Rast makamına geçmiş, son olarak da bu bahri şşâk makamıyla sonlandırmıştır.

4.5. Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi

Yusuf Gebzeli'nin günümüze kadar ulaşan, gür ve güzel sesi ile okumuş olduğu dini musiki alanındaki çeşitli icraları arasında, Süleyman Çelebi'ye ait mevlidin Miraç bahri icrası, nota altına alınarak makamsal analizi yapılmaya çalışılmıştır. Bu vesile ile günümüze en yakın zamanda yaşamış meşhur mevlidhanlardan olan Gebzeli'nin mevlid okuyuşunda kullanmış olduğu makamlar, Miraç bahri üzerinden incelenerek geçmiş dönemlerde kullanılan mevlid okuyuşuna bağlı kalıp kalmadığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 14.Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri de Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları

Beyit No.	Sn.-Dk. Aralığı	Sn. Aralığında Okunan Beyit
Giriş	0.01-0.23	“Seyyidi kâinât Hz. Fahri Âlem Muhammed Mustafa râ salavât”
1.	0.28-0.50	“Söyleşür iken Cebrâil ile kelâm Geldi Refref önüne verdi selâm”
2.	0.51-1.09	“Aldı ol şâh-ı cihânı ol zemân Sidreden getürdi vü gitdi hemân”
3.	1.13-1.35	“Bir fezâ oldu o demde rû nümâ Ne mekân var anda ne arzu semâ”
4.	1.36-1.53	“Kim ne halidir ne mali ol mahâl Aklü fikretmez o hali fehm ü hâl”
5.	1.54-2.19	“Ref olub şahâyetmiş bin dicâb Nûri tevhîd açdı vechinden hicâb”
6.	2.25-2.52	“Her birisinden geçerken ilerü Emrolundu yâ Muhammed gel berû”
7.	2.58-3.18	“Yürü kim meydan senindir bu gice Sohbeti Sultan senindir bu gice”

8.	3.23-3.35	“İrmedi evvel gelen bu devlete Kimse lâıyk olmadı bu rif’ate”
9.	3.38-3.49	“Çünkü kâmusun görüb geçti öte Vardı erişdi ol ulu Hazrete”
10.	3.50-4.05	“Şeş cihedden ol münezzeh Zül’Celâl Bî kem ü keyf ona gösterdi Cemâl”
11.	4.05-4.22	“Zaten ol Sultanı mâzağâl basâr Eylemişdi Hakka tahsisi nazâr”
12.	4.28-4.55	“Âşıkâre gördü Rabbü’l İzzeti Âhirette öyle görür ümmeti”
13.	4.59-5.15	“Bî-hurûf-ı lafz u savt ol pâdişâh Mustafâ’ya söyledi bî-iştibâh”
14.	5.19-5.33	“Mustafa’ya söyledi bî-iştibâh Didi kim mahbubu matûbun benem”
15.	5.37-5.57	“Gice gündüz durmayıp istediğın N’ola kim görsem cemâlin didiğın”
16.	6.00-6.13	“Gel Habîbim sana müştâk olmışam Cümle halkı sana bende kılmışam”
17.	6.14-6.32	“Ne murâdın var ise kılâm revâ Eyleyim bir derde bin dürlü devâ”
18.	6.36-6.47	“Mustafâ didi eyâ Rabbe’r-Rahîm Ey hatâ-pûşî atâsı çok Kerîm”
19.	6.48-7.08	“Ol zaîf ümmetlerin hâli n’ola Hazretine nice anlar yol bula”

20.	7.15-7.32	“Gice gündüz işleri isyân kamu Korkarım ki yerleri ola tamu”
21.	7.33-7.54	“Yâ ilâhî hazretinden hâcetim Budurur kim ola makbul ümmetim (Şefâat yâ Rasûlallah)”
22.	8.03.13.15	Kaside (Yâ Rasûlallah Sevdim seni ben)
23.	13.21-13.36	“Hak Teâlâ’dan irişdi bir nidâ Yâ Muhammed ben sana kıldım atâ”
24.	13.38-14.01	“Ümmetini sana verdim ey Habîb Cennetimi onlara kıldım nasîb”
25.	14.02-14.15	“Yâ Habîbim nedir ol kim diledin Bir avuç toprağa minnet eyledin”
26.	14.17-14.29	“Ben sana âşık olıcak ey Şerîf Senin olmaz mı dü âlem ey Latîf”
27.	14.31-14.49	“Zâtıma mir’at edindim zâtını Bile yazdım adım ile adını”
28.	14.50-15.02	“Hem didi kim yâ Muhammed ben seni Bilirim görmeye doymazsın beni”
29.	15.04-15.14	“Lîk varub davet et kullarımı Tâ gelüben göreler dîdârımı”
30.	15.14-15.24	“Hazretine ol şâh ı cihân Ümmühânı evine geldi hemân”
31.	15.25-15.37	“Her ne vâkî’ oldu ise serteser Cümlesin ashâbına verdi haber”

32.	15.43-15.56	“Didiler ey kible-i İslâm-ı dîn Kutlu olsun sana mi’râc-ı berîn”
33.	15.58-16.14	“Biz kamu kullarız sen şâhsın Gönlümüz gözündə rûşen mâhsın”
34.	16.16-16.26	“Ümmetin olduğumuz devlet yeter Hizmetin kıldığımız izzet yeter” Sosyal Medya Platformu Karekod:

4.5.1. Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri İcrasının Notasyonu

Sosyal Medya Platformu karekod:

(Erş. 21.06.2022)

MİRAC BAHİRİ

Giriş

SEY Yİ Dİ KÂ İ NÂT FAH Rİ Â LEM MU HAM MED

MUS TA FA RÂ SA LA

1. Beyit

VÂT SÖY LE ŞÜR İ

KEN CEB RÂ İL İ LE KE LÂM GEL Dİ REF REF Ö NÜ

NE VER Dİ SE LÂM

2. Beyit

AL DI OL ŞÂH İ Cİ HA NI OL ZE MAN

SİD RE DE GİT Dİ VE GE TÜR Dİ HE MÂN

3. Beyit

BİR FE ZÂ OL DU O DEM DE RÜ NÜ MÂ

NE ME KÂN VAR AN DA NE AR

4. Beyit

ZU SE MA KİM NE HA Lİ DİR NE MA

2
11

Lİ OL MA HÂL³ AK LU FİK RET MEZ

12

O HA Lİ FEH MÛ HÂL REF O LUP OL ŞA HÂ YET MİŞ

13

BİN Dİ CÂB NU RI TEV HÛ

14

AÇ TI VEC HİN DEN Nİ KÂB

15

HER Bİ Rİ SİN DEN GE ÇER

16

KE N İ LE RÛ EM RO LUR DU YÂ

17

MU HAM MED GEL BE RÛ

18

YÛ RÛ KİM MEY DAN SE NİN DİR

19

BU Gİ CE SOH BE Tİ SUL TAN

20

SE NİN DİR BU Gİ CE

21

İR ME Dİ EV VEL GE LEN BU DEV LE TE

5. Beyit

6. Beyit

7. Beyit

8. Beyit

22 (8) 9. Beyit
KİM SE LA YİK OL MA DI BU Rİ FA TE ÇÜN Kİ

23 (8)
KA MÜ SUN GÖ RÜB GEC Tİ Ö TE VAR DI E RİS Dİ OL U LU

24 (8) 10. Beyit
OL HAZ RE TE ŞEŞ Cİ HET TEN OL MÜ NEZ ZEH ZÜL CE

25 (8)
LÂL B3 KEM Ü KEYF

26 (8) 11. Beyit
A NA GÖS TER Dİ CE MÂL ZA TEN OL SUL

27 (8)
TA NI MA ZA ÇÂL BA SAR EY LE MİS Dİ

28 (8) 3
HAK KA TAH Sİ

29 (8) 3 (2 Oktav üstte) 8va 12. Beyit
Sİ NA ZÂR A Şİ KÂ RE GÖR DÜ RAB BUL İZ ZE

30 (8)
Tİ A Hİ RET DE

31 (8)
ÖY LE GÖ RÜR

32 (8) (b)
ÜM ME Tİ

33 (8)
BİR HU RÜ Fİ LAF ZU SAVT OL PA Dİ ŞÂH

4
34 (8) MUS TA FA YA SÖY LE Dİ Bİ İŞ Tİ BÂH

35 (8) Dİ Dİ KİM MAH BÜ BU MAT LÜ BUN BE NEM SEV Dİ ĞİN CÂN

36 (8) İ LE MA' BÜ DUN BE NEM GE CE 15. Beyit

37 (8) GÜN DÜZ DUR MA YIP İŞ TE Dİ ĞİN 3

38 (8) NO LA KİM GÖR SEM

39 (8) CEM Â LİN Dİ Dİ ĞİN GEL HA Bİ BİM 16. Beyit

40 (8) SA NA MÜŞ TE HAK OL MU ŞUM CÜM LE HAL KI SA NA

41 (8) BEN DE KİL MI ŞAM NE MU RA DIN VAR İ 17. Beyit

42 (8) SE Kİ LAM RE VÂ EY LE

43 (8) YİM BİR DER DE BİN DÜR LÜ DE VÂ

44 (8) 18. Beyit MUS TA FA Dİ Dİ EY RAB BER RA HİM EY HA Tİ PÜ Şİ

45 (8) 19. Beyit A TA Sİ ÇOK KE RİM OL ZA İF ÜM MET LE RİN

46 (8) HÂ Lİ NO LA HAZ RE Tİ NE

47 (8) Nİ CE

48 (8) AN LAR YOL BU LA Gİ CE GÜN

49 (8) DÜZ İŞ LE Rİ İS YÂN KA MU KOR KA RIM Kİ

50 (8) YER LE Rİ O LA TA MU

51 (8) 21. Beyit YÂ İ LA Hİ HAZ RE

52 (8) TİN DEN HÂ CE TİM BU DU RUR KİM

53 (8) OL A MAK BÜL ÜM ME TİM ŞE FÂ AT YÂ RE SÜL

54 (8) AL LAH YÂ RE SÜL AL LAH

55 (8) 22. Beyit SE Nİ BEN HAK TE Â LA DA Nİ RİŞ Dİ BİR Nİ DÂ YÂ

56 MU HAM MED BEN SA NA KİL DİM A

57 (8) 23. Beyit TÂ ÜM ME Tİ Nİ SA NA VER DİM EY HA

6
58

BİB CEN NE Mİ

59

ON LA RA KIL DIM NA SİB

60

24. Beyit

YÂ HA Bİ BİM NE DİR

61

OL KİM Dİ LE DİN BİR A VUÇ TOP RA ĞA

62

25. Beyit

MİN NET EY LE DİN BEN SA NA Â ŞİK O LI ÇAK

63

EY ŞE KİF SE NİN OL MAZ MI DÜ Â LEM EY LA

64

26. Beyit

TİF ZÂ TI MA MİR A TE DİN DİM ZÂ TI

65

NI Bİ LE YAZ DİM

66

27. Beyit

A DİM İ LE A Dİ Nİ HEM Dİ Dİ KİM YÂ MU HAM MED

67

BEN SE Nİ Bİ Lİ RİM GÖR ME YE DOY MAZ SIN

68

28. Beyit

BE Nİ LİK VU RUB DA VET ET KUL LA RI MI TÂ

69

29. Beyit

GE LÜ BEN GÖ RE LER Dİ DÂ RI MI HAZ RE Tİ NE OL ŞA HI

70

 CÍ HÂN _____ ÜM MŨ HÂ NI E VÌ NE GEL DÍ_____ HE MÂN

71 **30. Beyit**

 HER NE VÂ KÍ OL DU İ SE SER_____ TE SER_____

72

 CŪM LE SİN AS HÂ Bİ N VER Dİ HA BER_____

73 **31. Beyit**

 _____ Dİ Dİ LER_____ EY_____ KİB LEİ_____ İS LÂ MI

74

 DİN_____ KUT LU OL SUN SA_____ NA Mİ RÂ Cİ BE RİN_____

75 **32. Beyit**

 _____ BİZ KA MU_____ KUL LA RİZ SEN ŞÂH_____

76

 _____ SİN_____ GÖN LŪ MŪZ GÖ ZŪN_____ DE_____ RŪ_____ ŞEN_____

77 **33. Beyit**

 MÂH_____ SİN_____ ÜM ME TİN OL DU ĞU_____

78

 MUZ DEV_____ LET YE TER_____ HİZ ME TİN_____ KİL Dİ Ğİ MİZ İZ ZET YE TER

4.5.2. Yusuf Gebzeli'nin Miraç Bahri İcrasının Makam Analizi

Yusuf Gebzeli'nin okumuş olduğu Miraç bahrinin yukarıdaki notasyonuna bakıldığında; özellikle 15. portedeki meyana çıktığı bölümden itibaren olmak üzere, kaydın çok büyük bir kısmında makamsal prensiplere ve belirli bir akorda bağlı olmaksızın ortaya konulmuş bir icra görülmektedir. Bu sebeple kayıt notaya alınırken sesler, icra bütünlüğünü bozmamak adına olduğu gibi yazılmıştır. Bu haliyle de alışlagelmişin dışında transpozeler görülmektedir. Makamsal analizde ise çoğunlukla icracının tercih ettiği makamların sadece ismine yer verilmiş, kalıplardaki çeşnilerin isimleri belirtilmemiştir.

Yukarıda verilen bilgiler göz önünde bulundurularak bakıldığında; Yusuf Gebzeli'nin bu bahrin icrasına hüzzam makamı ile başladığı görülmektedir. Ardından 16. portedeki altıncı beytin icrasında Hicâz makamına geçiş yapmıştır. Devamında Uşşâk makamını gösterdikten sonra 29. portede Sabâmakamına geçiş yaptığı tespit edilmiştir. Bu makamı da kısaca gösterip kürdili Hicâzkâr makamına geçiş yapmıştır. 40. portede Uşşâk makamını göstererek, 44. portede kısa bir Rast makamı gösterip, tekrar Uşşâk makamına dönmüştür. Uşşâk makamıyla bir müddet devam eden icrada 56. porteden itibaren Acemaşiran makamına geçilmiştir. Bundan sonra 61. ve 62. portelerde kısa bir Acem Kürdî gösterildikten sonra Uşşâk makamına geçiş yapılmıştır. Yusuf Gebzeli tarafından Miraç bahri bitiminde hemen ardından Uşşâk makamıyla Münacaat bahrine devam edildiği görülmüştür.

4.6. Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahri İcrasının Notasyonu ve Makamsal Analizi

Daha küçük yaşlardan itibaren babasından aldığı musiki eğitimiyle mevlid okumaya başlayan Bekir Sıdkı Sezgin, sonrasında meşhur hocalardan da aldığı mevlid meşkiyle zamanının meşhur mevlidhanlarından olmuştur. (Gedik, 2005:100) Bu vesileyle çalışmamızda, yakın tarihimizde yaşamış olan Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat bahri icrası nota altına alınarak makamsal analizi yapılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde Süleyman Çelebi mevlidinin Münacaat bahri Sezgin tarafından makam kayıtlı mevlid nüshalarına yansıdığı kadarıyla geleneksel olarak icra edilen mevlidin makam seyrine bağlı kalınarak mı okunmuştur? dolayısıyla da bu mevlid okuyuş geleneği meşhur mevlidhanlar tarafından günümüze kadar ulaşmış mıdır? Soruların cevapları bulunmaya çalışılmıştır.

Tablo 15. Bekir Sıdkı Sezgin’in Münacaat Bahrinde Okuduğu Beyitler ve Sn.\Dk. Aralıkları

Beyit No.	Sn.-Dk. Aralığı	Sn. Aralığında Okunan Beyit
1.	0.01-0.16	“Yâ ilâhî ol Muhammed hakkiçün Ol şefaât kânı Ahmet hakkiçün”
2.	0.18-0.43	“Sidrevü arş-ı muallâ hakkiçün Ol Sülûk-i seyr-i âlem hakkiçün”
3.	0.46-1.12	“Ol gice söyleşilen söz hakkiçün Ol nice Hakkı gören göz hakkiçün”
4.	1.14-1.40	“Sırr-ı Furkânnûr-ı âzam hakkiçün Kuds ü Kâbe Merve Zemzem hakkiçün”
5.	1.42-2.05	“Sıdk ile yolunda kâim kul içün Hazretine doğru varan yol içün”
6.	2.06-2.32	“Şol zaman kim müddet-i ömr ü hayât Âhir ola ire hengâm-ı memât”
7.	2.34-2.57	“Yâ ilâhî saklagıl îmânımız Verelim îmân ile tâcânımız”
8.	3.00-3.18	“Biz günahkâr âsî mücrim kulları Yarlığa kılğıl günahlardan beri”
9.	3.20-3.42	“Kabrimiz îmân ile pür nûr kıl Mûnisîngılmân ile hem nûr kıl”
10.	3.44-4.07	“Hem dahîmîzânımız eyle sakîl Cennete girmeye lütfun kıl delîl”
11.	4.08-7.43	Kaside (Kendimin sandığın eşyâ yalandır)

12.	7.45-7.59	“Sana lâıyk kullar ile hemdem et Ehl-i derdin sohbetine mahrem et”
13.	8.01-8.29	“Hem Süleyman-ı fakîre rahmet et Yoldaşın îmân yerini cennet et”
14.	8.33-9.19	“Yâ ilâhi kılma bizi dâllîn Bu duâya cümleliz deyin âmîn âmîn âmîn”
15.	9.21-10.16	“Ümmetinden râzı olsun ol Mu’în Rahmetullâhi aleyhim ecma’în” Sosyal Medya Platformu Karekod:

4.6.1. Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahri İcrasının Notasyonu

Sosyal Medya Platformu Karekod:

(Erş. 21.06.2022)

MÜNACÂT BAHRİ

1. Beyit

YÂ İ LÂ HÎ OL MU HAM MED HAK Kİ ÇÜN OL ŞE FÂ AT KÂ

2. beyit

NI AH MET HAK Kİ ÇÜN SİD RE VÜ AR

3

Şİ MU AL LÂ HAK Kİ ÇÜN OL

4

SÜ LÜ Kİ SEY Rİ A LÂ

3

3. Beyit

HAK Kİ ÇÜN OL Gİ CE SÖY LE Şİ LEN

6

SÖZ HAK Kİ ÇÜN OL

7

3

Nİ CE HAK Kİ GÖ REN GÖZ

8

4. Beyit

HAK Kİ ÇÜN SIR RI FUR KÂN NÜ RI Â ZAM

9

HAK Kİ ÇÜN KUD SÜ KÂ BE

10

MER VE ZEM ZEM HAK Kİ

2
11 **5. Beyit**

ÇÜN_____ SİD KI LA YO LUN DA KÂ_____ İM KU Lİ

12

ÇÜN_____ HAZ RE Tİ NE_____ DOĞ RU VA RAN_

13

_____ YOL_____

14 **6. Beyit**

İ ÇÜN_____ ŞOL ZA MAN KİM_____ MÜD DE Tİ ÖM_____ RÜ HA YAT_

15

_____ Â HİR O_____

16

LA_____ İ RE HEN GÂ MI_____ ME MÂT_

17 **7. Beyit**

YÂ İ LÂ Hİ_____ SAK LA GIL_____ İ MÂ

18

NI MİZ VE_____ RE LİM İ MÂ

19 **8. Beyit**

_____ Nİ LE TÂ CÂ NI MİZ BİZ GÜ NAH

20

KÂR A Sİ MÜC RİM KUL LA RI YAR LI ĞA KİL

21

GİL GÜ NAH LAR DAN

22 **9. Beyit**

BE Rİ KAB Rİ MİZ İ MÂN İ LE

23
PÜR NÜR KIL MÜ Nİ SİN ĞİL MÂN

24
İ LE HEM HÜR KIL

25
10. Beyit
HEM DA Hİ Mİ ZÂ Nİ MİZ EY LE SA

26
KİL CEN ME TE ĞİR ME YE LU FIN KIL DE LİL

27
Kasidenin İlk Beyti
KEN Dİ MİN SAN DI ĞİN EŞ YA YA LAN DIR

28
11. Beyit
SA NA LA YIK KUL LAR İ LE HEM DE MET EH Lİ DER SİN

29
12. Beyit
SOH BE Tİ NE HEM

30
SÜ LEY MA NI FA Kİ RE RAH MET ET

31
YOL DA ŞIN İ MÂN MA KÂ MIN

32
13. beyit
CEN NET ET YÂ İ LÂ Hİ KIL

33
MA Bİ Zİ DÂL LİN

34
BU DU Â YA CÜM LE NİZ

4
35

Dİ YE LİM Â MİN Â MİN Â MİN

36

14. Beyit

ÜM ME TİN DEN RÂ Zİ OL SUN

37

OL MU İN

38

RAH ME TUL LÂ

39

Hİ A LEY HİM EC MA İN

4.6.2. Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat Bahri İcrasının Makam Analizi

Bekir Sıdkı Sezgin'in Münacaat bahrinin icrasında kullanmış olduğu makamların, yukarıdaki notasyon da göz önünde bulundurularak aşağıdaki gibi analizi yapılmıştır.

“Yâ ilâhî ol Muhammed hakkıçün

Ol şefaât kânı Ahmet hakkıçün”

Bekir Sıdkı Sezgin tarafından Münacaat bahrinin ilk beytine, Nevâ perdesi üzerinde Rast çeşnisiyle başlandığı görülmektedir. Devamında ise Dügâhta Hicâz çeşnisiyle bu beyit sonlandırılmıştır. Dolayısıyla bakıldığında Sezgin tarafından bu bahrin girişinde Hicâz makamı ile başlanmaktadır.

“Sidrevü arş-ı muallâ hakkıçün

Ol Sülûk-i seyr-i âlem hakkıçün”

İkinci beytin başında dik Kürdîde çeşnisiiz asma kalış yapılmış, sonrasında Dügâh perdesinde Hicâz çeşnisi gösterilerek bu beyit sonlandırılmıştır.

“Ol gice söyleşilen söz hakkıçün

Ol nice Hakkı gören göz hakkıçün”

5. portenin ortasından başlayan üçüncü beytin başında Dügâh üzerinde Hicâz çeşnisi gösterildikten sonra ırak perdesi üzerinde hüzzam çeşnisi yapılarak, bu beyitte ırak perdesi üzerinde hüzzam makamına geçiş yapılmıştır.

“Sırr-ı Furkân nûr-ı âzam hakkıçün

Kuds ü Kâbe Merve Zemzem hakkıçün”

8. portenin ortasından başlayan dördüncü beytin icrasına, yerinde Evic makam dizisi gösterilerek başlanmış, beytin son kısmında ise Evic perdesi üzerinde Segâh çeşnisi gösterilmiştir. Dolayısıyla bakıldığında bu beytin icrasında Evic makamı geçilmiştir.

“Sıdk ile yolunda kâim kul için

Hazretine doğru varan yol için”

11. portede bulunan bu beytin icrasında, Nevâ perdesi üzerinde bûselik çeşnisi ile devam edilerek beytin bitimine doğru Segâh perdesi üzerinde müsteâr çeşnisi yapılmıştır. Bu beytin icrasına bakıldığında; Uşşâk makamına geçildiği görülmektedir.

“Şol zaman kim müddet-i ömr ü hayât

Âhir ola ire hengâm-ı memât”

14. porte üzerinde bulunan bu beyte, Nevâ perdesi üzerinde Rast çeşnisi ile başlanmış, sonrasında ise Segâh perdesinde Segâh çeşnisi kullanılmıştır.

“Yâ ilâhî saklagıl îmânımız

Verelim îmân ile tâcânımız”

Yedinci beytin icrasında, gerdâniye perdesi üzerinde Rast çeşnisi gösterildikten sonra, devamında karcıgâr geçkisi yapılarak, beyit Segâh perdesi üzerinde Segâh çeşnisi ile sonlandırılmıştır.

“Biz günahkâr âsî mücrim kulları

Yarlığa kılğıl günahlardan beri”

20. portedeki bu beyitte ise Segâh perdesinde egâh çeşnisi yapılarak devamında Dügâhta Uşşâk çeşnisiyle bitirilmiştir.

“Kabrimiz îmân ile pür nûr kıl

Mûnisîn ğilmân ile hem nûr kıl”

Bu bahrin dokuzuncu beytinde Nevâ perdesi üzerinde bûselik çeşnisinin yapıldığı görülmektedir. Devamında ise Dügâhta Uşşâk çeşnisi yapılmış ve Segâhta Segâh çeşnisi gösterilerek sonlandırılmıştır.

“Hem dahî mîzânımız eyle sakîl

Cennete girmeye lütfun kıl delîl”

25. dizekteki bu beytin başında, Dügâh perdesi üzerinde Uşşâk çeşnisi gösterilmiştir. Ardından bu beytin son kısmında neva perdesinde Rast çeşnisi yapılarak Rast makamına geçiş yapılmıştır.

Bu beyitten sonra Sezgin araya bir kaside eklemiştir ve bu kasidenin de Rast makamından devam ettiği görülmektedir. Çalışmamızın kapsamını mevlid icraları oluşturduğu için, buradaki kaside hem notasyondan çıkarılmış hem de makam analizinde değerlendirilmesi yapılmamıştır.

“Sana lââyık kullar ile hemdem et

Ehl-i derdin sohbetine mahrem et”

Onuncu beyitten sonra icra edilen kasideden sonra 28. portenin başında on birinci beyte devam edilmiştir. Bu beyte Rast perdesi üzerinde Rast çeşnisi ile başlanmıştır. Elimizde bulunan kayda bakıldığında bu beytin son kısmında bir kesiklik olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple beytin sonunda hangi çeşni kullanıldığı bilinmemiştir.

“Hem Süleyman-ı fakîre rahmet et

Yoldaşın îmân yerini cennet et”

30. portenin sonundan başlayan bu beytin icrasında sadece Yegâh perdesi üzerinde Rast çeşnisinin kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu beyitte Yegâhta Rast makamının yapıldığı belirlenmiştir.

“Yâ ilâhi kılma bizi dâllîn

Bu duâyâ cümleliz deyin âmîn âmîn âmîn”

Bu beytin icrasında ise başta gerdâniye perdesi üzerinde Rast çeşnisi kullanılmıştır. Ardından Nevâ üzerinde Hicâz geçkisi yapılarak bu beyit sonlandırılmıştır. Böylelikle bu beyitte Bayatî makamına geçiş yapılmıştır.

“Ümmetinden râzı olsun ol Mu’în

Rahmetullâhi aleyhim ecma’în”

Bu bahrin son beytinde ise, Nim Hicâz perdesi üzerinde çeşnisiz asma kalış yapılmış, devamında ise Dik Kürdî perdesinde çeşnisiz asma kalış yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu beytin sonunda ise Dügâh üzerinde Uşşâk çeşnisi yapılarak bu bahir Bayatî makamı ile sonlandırılmıştır.

Bu bahrin icrasındaki makamsal seyre genel olarak bakıldığında Bekir Sıdkı Sezgin ilk olarak ikinci beytin sonuna kadar Hicâz makamıyla giriş yapmıştır. Ardından ırak perdesi üzerinde hüzzam makamına geçiş yapılmıştır. Dördüncü beyitte hüzzam makamından Evic makamına geçiş yapıldığı görülmektedir. Evic makamı da kısaca gösterildikten sonra Uşşâk makamına geçiş yapılmıştır. Daha sonra bahrin ortasında geçtiği kasideden önce Rast makamına geçtiği görülmektedir. Kasideden sonra ise Yegâh perdesi üzerinde Rast makamını göstermiştir. Son olarak da bu bahri Bayatî makamıyla sonlandırmıştır. Dolayısıyla bu icradaki makam sıralaması şu şekilde olmuştur: Hicâz, hüzzam, Evic, Uşşâk, Rast, Bayatî.

V. BÖLÜM: SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NİN MAKAM KAYITLI YAZMA NÜSHALARI İLE SON DÖNEMİMİZDEKİ BAZI MEŞHUR MEVLİDHÂNLARIN MEVLİD İCRALARININ MAKAMSAL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarının Beyit ve Makam Kayıt Oranları

Bu bölümde makam kayıtlı mevlid nüshalarının hem beyit hem de beyitlerin derkenarlarındaki makam kayıtları ve bunların sayı oranlarının genel olarak değerlendirilmesi yapılacaktır.

Aşağıda verilen tablolarda, Süleyman Çelebi'ye ait makam kayıtlı mevlid nüshalarının hangi bahrinde kaç beyit olduğu ve kaçının karşısında makam kaydının bulunduğu gösterilmektedir.

Tablo 16. Atatürk Kitaplığı 564 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	4
Dua Bahri	4	3
Nur Bahri	7	5
Velâdet Bahri	16	13
Merhabâ Bahri	11	8
Mîraç Bahri	36	18
Refref'in Belirmesi	31	10
Münâcaat Bahri	13	2
Toplam	128	63

Vesîletü'n-Necat'ın 128 beytinin bulunduğu bu nüshada, 63 beytin başında makam ismi yazmaktadır. Diğer nüshalara göre Nur bahrindeki en az beyit bu nüshadadır ve 7 beyit bulunmaktadır. Münacaat bahrinde ise 2 beytin başında makam ismi yazmaktadır.

Tablo 17. Mühimmâtü'l-mü'minîn

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	2
Dua Bahri	4	1
Nur Bahri	8	2
Velâdet Bahri	24	0
Merhabâ Bahri	12	0
Mîraç Bahri	37	3
Refref'in Belirmesi	33	1
Münâcaat Bahri	8	0
Toplam	136	9

Bu makam kayıtlı mevlid nüshasında 136 adet mevlid beyti bulunmaktadır. Karşılaştırma yaptığımız nüshalar içerisinde 9 adet makam kaydıyla en az makam kaydı bu nüshada bulunmaktadır. Her makamın başında '*Der makam*' ibaresi yazmaktadır. Velâdet, Merhabâ ve Münâcaat bahirlerinde hiç makam kaydı bulunmamaktadır. Dua bahri tüm nüshalarda 4 beyit olarak yazılmıştır.

Tablo 18. Milli Kütüphane 7940 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	2
Dua Bahri	4	2
Nur Bahri	8	1
Velâdet Bahri	22	6
Merhabâ Bahri	9	3

Mîraç Bahri	36	7
Refref'in Belirmesi	24	6
Münâcaat Bahri	8	2
Toplam	121	29

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere bu nüshada bulunan mevlid toplam 121 beyitten oluşmaktadır. 29 beytin karşısında makam kaydı bulunmaktadır. Bahirler arasında en az makam kaydı bulunan Nur bahrinde 1 adet makam ismi bulunmaktadır. Bu nüshada en fazla beyit ve makam kaydı Mîraç bahrinde bulunmaktadır.

Tablo 19. Atatürk Kitaplığı 425 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	14	1
Dua Bahri	4	1
Nur Bahri	9	2
Velâdet Bahri	27	7
Merhabâ Bahri	20	3
Mîraç Bahri	36	11
Refref'in Belirmesi	37	11
Münâcaat Bahri	13	3
Toplam	160	39

Atatürk Kitaplığı'nda makam kayıtlı nüshadaki bu mevlid, toplamda 160 beyitten oluşmaktadır. 39 adet beytin derkenarında makam kaydı bulunmaktadır. Bu şekilde incelediğimiz nüshalar arasında Süleyman Çelebi mevlidi'nin en fazla beyti bu nüshada bulunmaktadır. Bu nüshada bulunan fazladan beyitler Tevhid, Velâdet ve Merhaba bahirlerinde bulunmaktadır.

Tablo 20. Bursa Orhan Kütüphanesi Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	7
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	18	0
Merhabâ Bahri	10	5
Mîraç Bahri	36	0
Refref'in Belirmesi	25	25
Münâcaat Bahri	8	4
Toplam	118	53

Bursa Orhan Kütüphanesi'nde bulunan bu nüshada toplam 118 adet mevlid beyti bulunmaktadır. 53 beytin başında makam kaydı bulunmaktadır. Dua, Nur ve Refref'in Belirmesi bahrilerindeki beyitlerin tamamının başında makam kaydı bulunmaktadır. Miraç bahrinde ise hiç makam kaydı bulunmamaktadır.

Tablo 21.Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	5
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	5
Velâdet Bahri	19	15
Merhabâ Bahri	10	9

Mîraç Bahri	36	30
Refref'in Belirmesi	29	23
Münâcaat Bahri	11	5
Toplam	126	96

Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı'nda bulunan bu nüshadaki mevlid toplam 126 beyitten oluşmaktadır. 96 beytin karşısında makam kaydı bulunmaktadır. Dua bahrinin tüm beyitleri makam kayıtlıdır. Merhaba bahrinde ise sadece bir beytin başında makam kaydı yoktur.

Tablo 22. Millî Kütüphane TO 9 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	7
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	6
Velâdet Bahri	17	10
Merhabâ Bahri	11	9
Mîraç Bahri	32	19
Refref'in Belirmesi	29	15
Münâcaat Bahri	8	6
Toplam	119	76

Bu nüshada bulunan mevlidde toplam 119 adet beyit bulunmaktadır. 76 beytin karşısında ise makam kaydı vardır. Dua bahrinin tamamında makam kaydı vardır. En fazla makam kaydı Miraç bahrinde bulunmaktadır.

Tablo 23. Nadir Eserler Kütüphanesi 549 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	9
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	16	16
Merhabâ Bahri	10	10
Mîraç Bahri	33	33
Refref'in Belirmesi	24	24
Münâcaat Bahri	8	8
Toplam	112	112

İnceleme yaptığımız nüshalar arasında mevlid beyitlerinin sayısının aynıdır. Tamamının karşısında da makam kaydı bulunan 2 nüshadan bir tanesi budur. Diğerisi ise Koç Üniversitesi'ndeki 323 no'lu nüshadır. Her iki nüshada da 112 beyit bulunmakta ve aynı şekilde 112 makam kaydı yazmaktadır. Her iki nüshada da beyit ve makam sayıları aynı olmasına rağmen bu nüshada Merhaba bahri 10 beyitten oluşurken, diğer nüshada 9 beyit bulunmaktadır. Velâdet bahri ise bu nüshada 16 beyit, diğer nüshada ise 17 beyittir. Ayrıca bu iki nüshada mevlid beyitlerinin hem başında hem de sonunda makam kaydı bulunmaktadır. Makam benzerliği ise neredeyse aynı olmakla birlikte bazı farklılıklar vardır. Bu makam farklılıkları III. bölümde bulunan makamsal mukayese tablolarında gösterilmiştir.

Tablo 24. Koç Üniversitesi 323 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	9
Dua Bahri	4	4

Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	17	17
Merhabâ Bahri	9	9
Mîraç Bahri	33	33
Refref'in Belirmesi	24	24
Münâcaat Bahri	8	8
Toplam	112	112

Yukarıdaki nüshada da belirtildiği gibi Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 549 no'lu nüshayla bu nüsha hem beyit açısından hem de makam kaydı sayısı açısından benzer eserlerdir. Yukarıda bu benzerlikler ile ilgili yeterli bilgi verildiğinden burada tekrar değinilmeyecektir.

Tablo 25. Atatürk Kitaplığı 415 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	4
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	9	7
Velâdet Bahri	23	11
Merhabâ Bahri	11	5
Mîraç Bahri	36	15
Refref'in Belirmesi	28	10
Münâcaat Bahri	8	5
Toplam	129	61

Atatürk Kitaplığı'nda tespit ettiğimiz makam kayıtlı nüshalardan bir tanesi olan bu mevlid mecmuasında toplam 129 adet beyit bulunmaktadır. 61 beytin karşısında ise makam ismi yazmaktadır. Diğer tüm nüshalarda olduğu gibi bu nüshada da Dua bahri 4 beyitten oluşmaktadır. Tamamının başında makam kaydı vardır. En az makam kaydının Tevhid bahrinde olduğu görülmektedir. Bu nüshada en fazla makam kaydı Miraç bahrinde bulunmaktadır.

Tablo 26. Hüdaî Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	9
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	17	16
Merhabâ Bahri	11	10
Mîraç Bahri	36	33
Refref'in Belirmesi	29	26
Münâcaat Bahri	7	4
Toplam	121	110

Bu nüshada bulunan mevlidde toplam 121 adet beyit bulunmaktadır. 110 beytin karşısında ise makam ismi yazmaktadır. Tevhid, Dua ve Nur bahirlerinde beyitlerin tamamının başında makam ismi yazmaktadır. Merhaba ve Miraç bahri beyitlerinde ise birer beyitte makam ismi bulunmamaktadır. En fazla makam kaydı beyti de en fazla olan Miraç bahrinde bulunmaktadır.

Tablo 27. Millî Kütüphane 219 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	8
Dua Bahri	4	4

Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	17	16
Merhabâ Bahri	8	8
Mîraç Bahri	36	35
Refref'in Belirmesi	31	31
Münâcaat Bahri	11	10
Toplam	124	120

Bu nüshada bulunan mevlidde toplam 124 adet beyit vardır. 120 beytin başlarında ise makam kaydı yazmaktadır. Bu nüshayı diğer nüshalardan ayıran özelliği, Miraç ve Refref'in Belirmesi bahri beyitlerinde diğer nüshalara göre en fazla makam kaydının bulunmasıdır. 36 beyitten oluşan Miraç bahrinin sadece bir beytinde makam ismi yazmamaktadır. 31 beyitten oluşan Refref'in belirmesi beyitlerinin tamamında makam kaydı bulunmaktadır. Dua ve Merhabâ bahrilerinin de tamamında makam kaydı bulunup Tevhid ve Münacaat bahrilerinde birer beytin başında makam kaydı bulunmamaktadır.

Tablo 28. Koç Üniversitesi 289 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	8
Dua Bahri	4	3
Nur Bahri	8	6
Velâdet Bahri	17	13
Merhabâ Bahri	0	0
Refref'in Belirmesi	33	24

Miraç Bahri	29	23
Münâcaat Bahri	9	6
Toplam	109	83

Merhaba bahrinin bulunmadığı bu nüshada toplamda 109 adet beyit bulunmaktadır. 83 beytin karşısında da makam kaydı yazmaktadır. En fazla beyit ve makam kaydı Miraç bahrinde bulunmaktadır. En az makam ismi ise Dua bahrindedir.

Tablo 29. Michigan Üniversitesi Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	9
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	6
Velâdet Bahri	17	16
Merhabâ Bahri	10	10
Mîraç Bahri	36	32
Refref'in Belirmesi	29	24
Münâcaat Bahri	9	7
Toplam	122	108

Bu nüshadaki mevlidde toplam 122 adet beyit bulunmakta olup 108 beytin karşısında ise makam ismi yazmaktadır. Tevhid, Nur, Merhaba bahirlerinde bulunan beyitlerin tamamı makam kayıtlıdır. Velâdet bahrinin bir beytinde makam kaydı yoktur.

Tablo 30. Nadir Eserler Kütüphanesi 742 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	8
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	17	14
Merhabâ Bahri	10	10
Mîraç Bahri	32	27
Refref'in Belirmesi	29	20
Münâcaat Bahri	10	5
Toplam	119	96

Bu nüshadaki mevlidde toplam 119 adet beyit bulunmaktadır. 96 beytin derkenarında makam kaydı vardır. En fazla makam kaydı 32 beyitlik Miraç bahrinin 27 beytinde bulunmaktadır. Tevhid bahrinin bir beytinde makam ismi yazmamaktadır.

Tablo 31.Marmara İlahiyat Kütüphanesi Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	1
Dua Bahri	4	1
Nur Bahri	9	0
Velâdet Bahri	17	7
Merhabâ Bahri	9	3

Mîraç Bahri	45	12
Refref'in Belirmesi	29	6
Münâcaat Bahri	9	2
Toplam	131	32

Marmara İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunan bu nüshada toplam 131 adet mevlid beyti vardır. Ancak 32 tane beytin karşısında makam ismi yazmaktadır. Diğer 20 nüsha ile yapılan mukayesede Miraç bahri beyti, en fazla bu nüshada bulunmaktadır ve 45 beyittir. 12 beytinin karşısında makam kaydı vardır. Nur bahrinde hiç makam ismi bulunmamakta olup, Tevhid ve Dua bahirlerinde ise birer beytin başında makam ismi yazmaktadır.

Tablo 32. Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	8
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	9	8
Velâdet Bahri	17	17
Merhabâ Bahri	10	10
Mîraç Bahri	0	0
Refref'in Belirmesi	20	20
Münâcaat Bahri	7	7
Toplam	76	74

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere bu nüshada toplam 76 adet mevlid beyti bulunmaktadır. 74 beytin karşısında da makam ismi yazmamaktadır. Beyit sayılarının mukayese edilen diğer nüshalara göre az olmasının sebebi bu nüshada miraç bahrinin bulunmamasıdır. Diğer

nüshalarda en fazla beyit sayısı miraç bahrinde bulunurken müstensih tarafından bu nüshaya miraç bahri yazılmamıştır. Bu nüshada Tevhid ve Nur bahri dışında diğer tüm bahirlerindeki beyitler makam kayıtlıdır.

Tablo 33. Yazma Bağışlar Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	9	7
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	8
Velâdet Bahri	18	17
Merhabâ Bahri	10	10
Mîraç Bahri	36	32
Refref'in Belirmesi	26	25
Münâcaat Bahri	8	7
Toplam	119	110

Bu nüsha bulunan mevlidde toplam 119 adet beyit bulunmaktadır ve 110 beytin karşısında makam kaydı vardır. Dua, Nur ve Merhaba bahirlerinin tamamı makam kayıtlıdır. Velâdet, Refref'in belirmesi ve Münacaat bahir beyitlerinde ise birer tane makam kaydı yoktur. En fazla makam kaydı Miraç bahrinde bulunmaktadır.

Tablo 34. Millî Kütüphane 2576 No'lu Nüsha

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	0
Dua Bahri	4	3

Nur Bahri	10	10
Velâdet Bahri	15	5
Merhabâ Bahri	9	0
Mîraç Bahri	31	7
Refref'in Belirmesi	28	7
Münâcaat Bahri	7	2
Toplam	114	34

Bu nüshada toplam 114 adet mevlid beyti bulunmaktadır. 34 beytin derkenarında makam ismi yazmaktadır. Sadece bu nüshadaki Tevhid bahrinde hiç makam kaydı yoktur. Mühimmâtü'l-mü'minîn'deki mevlidde de olduğu gibi bu nüshadaki merhaba bahrinde de hiç makam kaydı bulunmamaktadır. Nur bahri beyitlerinin tamamının başında makam ismi yazmaktadır.

Tablo 35. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	12	12
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	10	10
Velâdet Bahri	19	19
Merhabâ Bahri	11	11
Mîraç Bahri	32	32
Refref'in Belirmesi	30	25
Münâcaat Bahri	8	5
Toplam	126	118

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan bu nüshadaki mevlid 126 beyitten oluşmaktadır. Bu beyitlerin 118'inin başında makam ismi yazmaktadır. Diğer nüshalar ile mukayese edildiğinde Tevhid bahrinde en fazla makam kaydı bu nüshada bulunmaktadır ve 12 beytin karşısında makam ismi vardır. Refrefin belirmesi ve Münacaat bahirleri dışındaki tüm bahirlerin beyitlerinde makam kaydı tamdır.

Tablo 36.Millet Kütüphanesi Nüshası

Bahir İsimleri	Beyit Adedi	Makamlı Beyit Adedi
Tevhid Bahri	10	9
Dua Bahri	4	4
Nur Bahri	8	7
Velâdet Bahri	22	12
Merhabâ Bahri	12	10
Mîraç Bahri	36	20
Refref'in Belirmesi	35	15
Münâcaat Bahri	15	9
Toplam	142	86

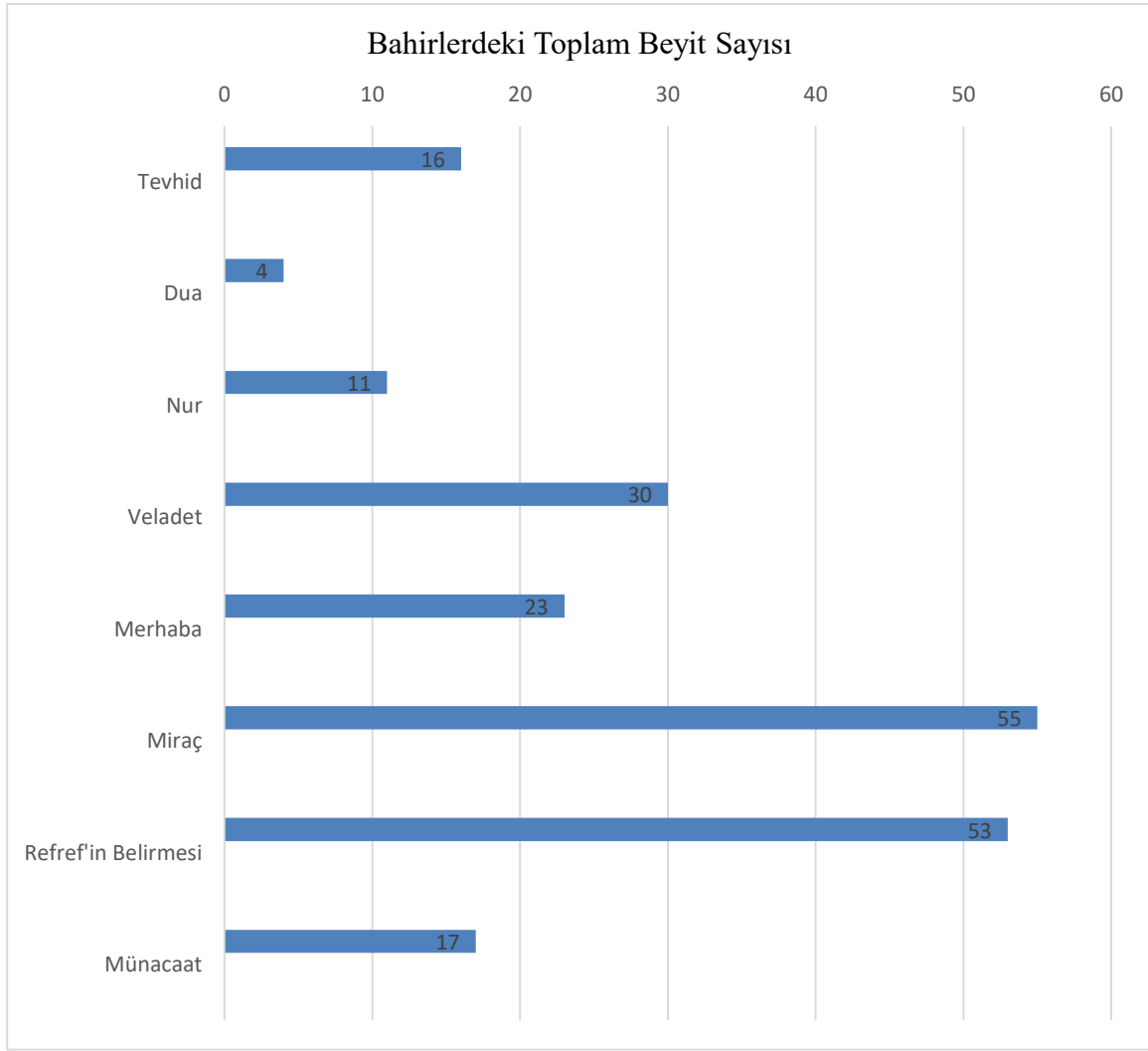
Mukayese ettiğimiz son mevlid nüshası olan bu mecmuada toplamda 142 adet mevlid beyti bulunmaktadır. 86 beytin derkenarında da makam ismi yazmaktadır. Diğer nüshalara oranla Refref'in Belirmesi bahrinde en çok bu nüshada beyit bulunmaktadır ve 35 adet beyit vardır. Bu 35 beytin 15'inde makam kaydı bulunmaktadır. Bu nüshada en fazla makam kaydı ise miraç bahrinde vardır.

5.2. Makam Kayıtlı Mevlid Nüshalarının Beyit ve Makam Kayıt Oranlarının Değerlendirilmesi

Çalışma yaptığımız tüm nüshaların mukayesesinde toplamda; Tevhid bahrinde 16 beyit, Dua bahrinde 4 beyit, Nur bahrinde 11 beyit, Velâdet bahrinde 30 beyit, Merhaba bahrinde 23 beyit, Miraç bahrinde 55 beyit, Refrefin Belirmesi bahrinde 53 beyit, Münacaat bahrinde ise 17 beyit bulunmaktadır.

Aşağıdaki grafikte tüm nüshalarda bulunan bahirlerdeki toplam beyit sayıları gösterilmiştir.

Grafik 9

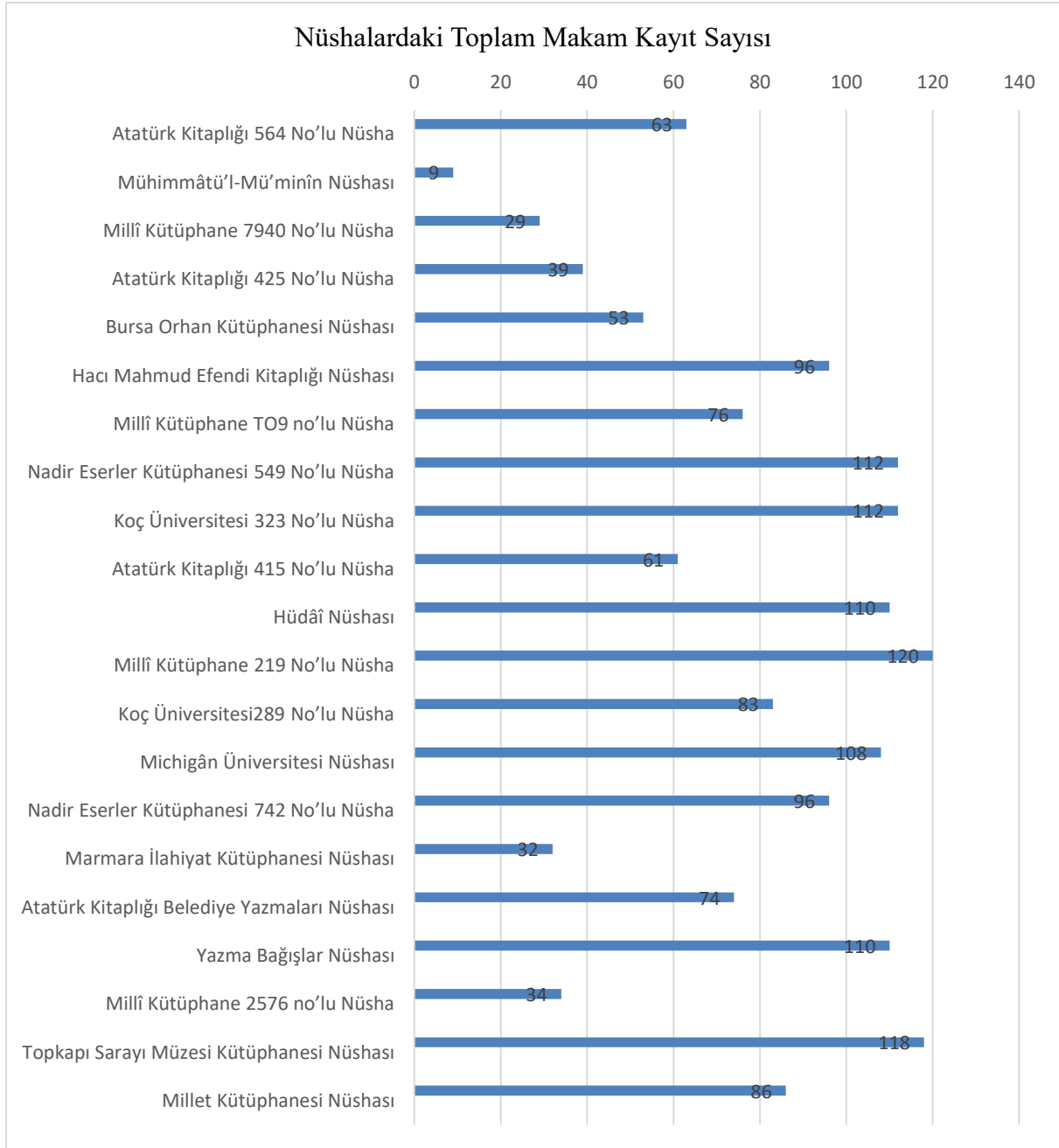

Bazı nüshalarda, Dua ve Münacaat bahirleri bir önceki bahirlerin devamı gibi ayırım yapılmadan devam edildiği görülmüştür. Bu gibi durumlarda bu bahirlerin ilk beyti esas alınarak müstakil bir değerlendirmeye alınmıştır. Bu durumun hangi nüshalarda ve hangi bahrilerde olduğu yukarıda bulunan her bir bahrin makam kayıtlarının analizi başlığı altında belirtilmiştir.

Süleyman Çelebi mevlidinin mukayese edilen nüshaları arasında en fazla beyit, 160 beyit ile Atatürk Kitaplığı'ndaki 425 no'lu nüshada bulunmaktadır. En az beyit ise 76 ile yine aynı kitaplıktaki Belediye Yazmaları Nüshası'ndadır.

Aşağıdaki grafikte mukayese edilen mevlid nüshalarındaki bahirlerde bulunan toplam makam kayıt sayıları gösterilmiştir.

Grafik 10

Nüshalar arasında en fazla makam kaydı 120 makam kaydı ile Millî Kütüphane 219 no'lu nüshada bulunmaktadır. En az makam kaydı 9 kayıt ile Mühimmâtü'l-mü'minîn adlı eserdeki mevlidde bulunmaktadır. Beyitlerin tamamının karşısında makam kaydı bulunan 2 adet nüsha bulunmaktadır. Bunlardan ilki Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 549 no'lu nüsha, diğeri ise Koç Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan nüshadadır. Her ikisinde de 112 adet beyit ve makam kaydı vardır. Bu benzerlik, bahir sayılarında farklılık göstermektedir. Bu konuyla ilgili detaylı bilgi 23 ve 24 no'lu tablolarda gösterilmiştir.

Yukarıda verilen grafiklere göre her bir bahirdeki beyit\makam kaydı oranları aşağıdaki gibi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tüm nüshalara bakıldığında Tevhid bahrinin en çok beyti,14 beyitle Atatürk Kitaplığı'ndaki 425 No'lu nüshada bulunmaktadır. Tevhid bahrinde en fazla makam kaydı ise 12 makam isminin yazdığı Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüshada bulunmaktadır.

Dua bahri'nin beyitleri 21 nüshada da aynıdır. Her nüshada 4 beyit bulunmakla beraber nüshalardaki her beytin karşısında makam kaydı olup olmadığı değişkenlik göstermektedir.

Nur bahrine bakıldığında en fazla beyit sayısı 10 beyit ile Milli Kütüphane'deki 2576 no'lu nüshada ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüshada bulunmaktadır. En fazla makam kaydı ise yine bu iki kütüphanedeki nüshalarda yazmaktadır. Beyitlerin tamamının karşısında makam kaydı bulunmaktadır.

Veladet bahrinde en fazla beyit sayısı 27 beyit ile Atatürk Kitaplığı'nda bulunan 425 no'lu nüshada yazmaktadır. Beyitlerin derkenarında en fazla makam kaydı bulunan nüsha Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan nüshadır ve 19 adet makam ismi yazmaktadır.

Mukayeseler neticesinde nüshalar arasında Merhaba bahri beytinin en fazla olduğu nüsha Atatürk Kitaplığı 425 no'lu nüshadadır. Koç Üniversitesi 289 no'lu nüshada Merhaba bahrine hiç yer verilmemiştir. Merhaba bahrinin en fazla makam kayıtlı nüshası Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki nüshadadır ve 11 makam ismi yazdığı görülmüştür.

Bahirler arasında en çok beyit sayısına sahip bahir miraç bahridir. 45 adet beytin bulunduğu Marmara İlahiyat Kütüphanesi'ndeki nüshada en fazla Miraç bahri beyti bulunmaktadır. Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları Bölümü'nde kayıtlı olan nüshada Miraç bahrine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bahirde en fazla makam kaydı ise 35 makam kaydıyla Milli Kütüphane'deki 219 no'lu nüshada bulunmaktadır.

Refrefin belirmesi bahrinde en fazla beyit Atatürk Kitaplığı'nda kayıtlı 425 no'lu nüshada bulunmaktadır. 37 beytin başında makam kaydı bulunmaktadır. En fazla makam kaydı Milli Kütüphanede kayıtlı 219 no'lu nüshada bulunmaktadır. Bu nüshada 30 beytin bulunduğu bu bahirde tamamının derkenarında makam kaydı bulunmaktadır.

Münacaat bahrinde en fazla beyit Millet Kütüphanesi'ndeki mevlid nüshasında bulunmaktadır. Toplamda 15 adet beyit bulunmaktadır. En fazla makam ismi de Milli Kütüphane 219 no'lu nüshada yazmaktadır. 11 nüshalık bu bahrin 10 beytinin başında makam ismi yazmaktadır.

Sonuç olarak buraya kadarki yapılan mukayeselerde çalışmaya konu olan mevlid nüshalarının bahir beyitlerinin sayı oranları ve bu bahirlerdeki makam kayıtlı beyitlerin de sayılarının oranları

gösterilmeye çalışılmıştır. Görülmüştür ki Süleyman Çelebi'ye ait Vesiletü'n-Necât adlı mevlid zaman içerisinde beyit açısından oldukça farklı sayılarda istinsah edilmiştir. Bazen hiçbir nüshada olmayan bir beytin günümüze en yakın tarihli bir nüshaya bile eklendiği görülmektedir.

Makam kaydı açısından da birbirleri arasında benzerliklerin olmasının yanı sıra farklılıklar da oldukça fazladır. Aynı beyit sayılarında olduğu gibi makam kaydı açısından da çeşitlilik fazladır. Yukarıda da görüldüğü üzere bazı nüshaların tamamında makam kaydı bulunurken bazı nüshalarda da oldukça az sayıda makam kaydı yazmaktadır.

5.3. Makamlı Mevlid Nüshalarının Makamsal Olarak Genel Değerlendirilmesi

Bu bölümde, III. bölümde yer alan makam kayıtlı mevlid nüshalarının makamsal analizinden yola çıkılarak mevlid bahirlerinin her bir beytinde en fazla okunan makamın yüzdelik tabloları oluşturulmuştur. Böylelikle zaman içerisinde istinsah edilen mevlid nüshaları arasında makamsal benzerlikler ne orandadır ve tezimizin de asıl gayesi olan geçmişte bestelenmiş olan mevlid, günümüze kadar makamsal olarak nasıl değişiklikler yaşamıştır? Sorusunun cevabı bulunmaya çalışılmıştır. Her bir grafiğin değerlendirmesi altına yazılmış, bu grafiklerin sonunda da genel bir değerlendirme ve analize gidilmiştir.

Grafik 11. Tevhid Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Dügâh	95
2. Beyit	Sabâ	40
3. Beyit	Nevâ	45
4. Beyit	Kûçek	60
5. Beyit	Bilinmeyen ³¹	95
6. Beyit	Bilinmiyor	100
7. Beyit	Hüseynî	60

³¹ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseynî' makamında okunmuştur.

8. Beyit	Bilinmeyen ³²	40
9. Beyit	Bilinmiyor ³³	95
10. Beyit	Bilinmiyor	100
11. Beyit	Bilinmiyor ³⁴	95
12. Beyit	Hüseyinî	40
13. Beyit	Bilinmiyor	100
14. Beyit	Bilinmiyor ³⁵	35
15. Beyit	Bilinmiyor	100
16. Beyit	Hüseyinî	50

5.3.1. Tevhid Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Yukarıdaki tablo ve grafiklerde de görüldüğü üzere Milli Kütüphane 2576 no'lu nüshadaki Tevhid bahrinde herhangi bir makam kaydı bulunmamaktadır. Bu sebeple 20 nüsha üzerinden makamsal değerlendirme yapılacaktır. Bu bahire, elimizdeki nüshalarımız arasında sadece Mühimmâtü'l-mü'minîn'deki mevlidde Rast makamı ile başlanmıştır. Bunun dışında geriye kalan 19 nüshada Tevhid bahrine Dügâh makamında giriş yapılmıştır. İkinci beyte, 4 nüshada yine Dügâh makamıyla devam edilmiş, ancak ilk beytinde Dügâh makamıyla başlanan 8 nüshanın ikinci beytinde Sabâ makamına geçiş yapıldığı görülmektedir. Dokuz nüshada ikinci beyte makam kaydı düşülmemiştir. Makam kaydının yazılmamasının sebebi olarak aynı makamda devam edildiği için yazılmamış olabileceği düşünülmektedir. Üçüncü beyte 3 nüshada Dügâh makamıyla 2 nüshada da Sabâ makamıyla devam edilmiştir. Ancak bu beytin 9 nüshada Nevâ makamıyla okunduğu görülmüştür. Dördüncü beyit 6 nüshada Hüseyinî makamında okunmuş olup 12 nüshada ise Kûçek makamı tercih edilmiştir. Beşinci beyit sadece 5 nüshada bulunmaktadır ve bunlardan bir tanesinde Hüseyinî makamı kullanıldığı tespit edilmiştir. Altıncı beyit sadece Muallim

³² Bu beyit 7 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

³³ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

³⁴ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

³⁵ Bu beyit 6 nüshada 'Hüseyinî' 6, nüshada da 'Muhayyer' makamında okunmuştur.

Cevdet 425 no'lu nüshada yazmakta olup, hangi makamda okunduğu bilinmemektedir. Yedinci beyit 2 nüshada Hüseyinî makamıyla okunurken iki nüshada ise Tiz Hüseyinî kaydı düşülmüştür. Sekizinci beyit 10 nüshada hangi makamla okunduğu belirtilmemiştir. Ancak nüshaların 7'sinde Hüseyinî makamıyla okunduğu kaydı bulunmaktadır. Dokuzuncu beyit sadece iki nüshada yazmaktadır. Makam kaydı ise Topkapı Sarayı nüshasında Hüseyinî olarak kaydedilmiştir. Onuncu beyit 3 nüshada bulunmaktadır. Ancak hangi makamda okunduğu kaydı düşülmemiştir. On birinci beyit ise 2 nüshada bulunmaktadır ve sadece birinde Hüseyinî makamı kaydı yazılmıştır. On ikinci beyit nüshalara bakıldığında 8'inde Hüseyinî ve 5'inde de Tiz Hüseyinî ile okunduğu görülmektedir. On üçüncü beyit sadece Millet Kütüphanesi nüshasında bulunmakta olup makam kaydı yazılmamıştır. On dördüncü beyte bakıldığında mukayese edilen nüshalar arasında en fazla Muhayyer makamında okunduğu tespit edilmiştir. On beşinci beyit en eski tarihli nüsha olan Mühimmâtü'l-mü'minîn'de bulunmaktadır. Ancak hangi makamda okunduğu bilinmemektedir. Tevhid bahrinin son beyti de 1 nüshada Sabâ makamı tercih edilmiş, geriye kalan 10 nüshada Hüseyinî makamı kalan 10 nüshada da makam kaydı düşülmemiştir.

Genel olarak Tevhid bahrinde kullanılan makamlara bakıldığında Milli Kütüphane 2576 no'lu nüshada makam kaydı olmadığından değerlendirilmeye alınmamış olup geriye kalan 1 nüsha haricinde bu bahre Dügâh makamı ile giriş yapıldığı, daha sonraki beyitlerde çoğunlukla Sabâ ve Nevâ makamları kullanıldığı görülmektedir. Bu bahirde Kûçek makamı sadece 4 beyitte kullanılmış ve daha sonraki beyitlerde ağırlıklı olarak Hüseyinî ve Tiz Hüseyinî makamı kullanılarak bu şekilde bu bahrin icrası sonlanmıştır.

Bu bahrin ilk beytine bir nüsha haricinde Dügâh makamıyla başlanması, bizlere besteli mevlid hakkında önemli bir ipucu vermektedir. Devam eden beyitlerde farklı makamlar kullanılmış olsa da benzer makamların kullanılma oranı oldukça yüksektir.

Grafik 12. Dua Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Dügâh	90,4
2. Beyit	Sabâ	61,9
3. Beyit	Kûçek	61,9
4. Beyit	Hüseyinî	52,3

5.3.2. Dua Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Mukayese edilen nüshalara bakıldığında Dua bahri, bazen Tevhid bahrinin devamı gibi istinsah edilerek müstakil bir başlık koyulmamış, bazen de bu bahrin ayrı bir başlık altında yazıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra bu nüshalarda Dua bahrinin beyitlerinin aynı sayıda olduğu ve 4 beyitten oluştuğu gözlemlenmiştir.

Her ne kadar bu bahirdeki beyitler aynı olsa da icra bakımından makamsal olarak bazı farklılıklar bulunmaktadır. Mühimmâtü'l-mü'minîn'de Tevhid bahrinde olduğu gibi bu bahre de 'der makam' ekiyle Rast makamıyla başlanmıştır. Milli Kütüphane 2576 no'lu nüshada Tevhid bahrinde daha önce de belirttiğimiz gibi makam kaydı bulunmamaktadır ve bu nüshada makam kaydı Dua bahrinin ikinci beytinden sonra başlamaktadır. Dolayısıyla dua bahrinin ilk beytinin hangi makamla başladığına dair not düşülmemiştir. Geriye kalan tüm nüshalarda Dua bahrine aynı Tevhid bahrinde olduğu gibi Dügâh makamında başlanmıştır. Millet Kütüphanesi nüshasında Dügâh makamının yanına Hüseyinî kaydının da eklendiği görülmektedir.

İkinci beyitte, 13 nüshada Sabâ makamına geçilmiştir. Çift makam kayıtlı nüshalarda, yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere bu beyitte Sabâ yapıldıktan sonra tekrar Dügâha dönülmüştür. Bu beyitte bir nüshada Hüseyinîye bir nüshada da muhayyer makamına geçildiği tespit edilmiştir.

Üçüncü beyit 13 nüsha da kûçek makamında okunmuştur. Diğer nüshalarda ise Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Sabâ ve Evic makamları kullanıldığı yazmaktadır.

Son beyit ise 11 nüshada Hüseyinî makamıyla okunmuştur. Bunun yanısıra Dügâh, Sabâ ve Çargâh makamlarının da kullanıldığı görülmektedir.

Genel olarak bu bahirde en çok kullanılan makamlara bakılarak, Dügâh ile başlanıp Sabâ ve kûçek makamlarıyla devam edilmiştir. Son beyitte ise Hüseyinî makamıyla karar verildiği söylenebilir. Böylelikle de seyir olarak Tevhid bahrine benzer bir şekilde makamsal olarak icra yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Aynı Tevhid bahrinde olduğu gibi Dua bahrinde de yüksek bir oranda Dügâh makamı kullanılmış ve devam eden beyitlerde de benzer makamların oranı yüzde 50'nin üzerindedir. Buradan da açıkça görülmektedir ki geleneksel mevlidin izleri makamlı mevlid nüshalarında bulunmaktadır.

Grafik 13. Nur Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Dügâh	90
2. Beyit	Sabâ	40
3. Beyit	Kûçek	55
4. Beyit	Hüseyînî	65
5. Beyit	Hüseyînî	50
6. Beyit	Tiz Hüseyînî	40
7. Beyit	Bilinmiyor ³⁶	95
8. Beyit	Muhayyer	40
9. Beyit	Hüseyînî	50
10. Beyit	Bilinmiyor ³⁷	95
11. Beyit	Bilinmiyor	100

5.3.3. Nur Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Nur bahrine bakıldığında, Marmara İlahiyat nüshasında hiç makam kaydı yazmamaktadır. Bu yüzden makamsal mukayese 20 nüsha üzerinden değerlendirilmeye alınacaktır. İlk iki bahirde olduğu gibi Mühimmâtü'l-mü'minîn'deki Nur bahrine de 'Der makam Rast' kaydı ile başlanmıştır. Bunun yanı sıra tabloda görüldüğü üzere bir nüshada bu bahre Hüseyînî ile başlanmış, diğer tüm nüshalarda ilk beyit Dügâh makamında okunmuştur. Millî Kütüphane'deki 7940 no'lu nüshada bu bahirde ilk beyte Dügâh makamıyla başlanmış, son beytin derkenarına 'Karâr' ifadesi yazılmıştır. Aradaki beytlere herhangi bir makam kaydının düşülmediği görülmüştür. Bu durum, bu nüshadaki Nur

³⁶Bu beyit sadece Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüsha 'da 'Tiz Hüseyînî' okunmuştur.

³⁷ Bu beyit sadece Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüsha 'da 'Hüseyînî' okunmuştur. Atatürk Kitaplığı 425 No'lu nüsha 'da ise 'karar' yazmaktadır.

bahrinin sadece Dügâh makamıyla okunduğu ve son beyitte de bu makam ile karar verildiği kanaatine varılmıştır.

İkinci beyte 6 nüshada makam kaydı yazılmamış, 3 nüshada Dügâh ile devam edilmiş, 8 nüshada ise Sabâmakamına geçilmiştir. Geriye kalan nüshalarda ise Hüseyînî, tiz Hüseyînî ve Çargâh makamı kullanılmıştır.

Üçüncü beyitte en çok kullanılan makam kûçek makamıdır. 11 nüshada bu makam geçilmiştir. 4 nüshada ise Hüseyînî makamı kaydı yazılmıştır.

Bu beyitlerden sonraki beyitlere bakıldığında, ağırlıklı olarak Hüseyînî makamı kullanılmıştır. 8. beyitte ise nüshalar arasında en fazla muhayyer makamının kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra bu beyitte Nikrîz ve Segâh makamları da kullanılmıştır. Bu beyitten sonra yukarıda da görüldüğü üzere yine ağırlıklı olarak Hüseyînî makamı kullanılmıştır.

On birinci beyit sadece İBB. Belediye Yazmaları nüshasında yazmasına rağmen hangi makamda okunduğu belirtilmemiştir.

Genel olarak nüshaların mukayesesinde bu bahrin de aynen Tevhid bahrindeki gibi bir makamsal seyir izlendiği görülmektedir. Yani çoğunlukla Dügâh ile başlayıp Sabâ ve Kûçek makamına geçkiler yapılmış, daha sonra 8. beyitte muhayyer gösterilerek Hüseyînî makamında karar verildiği görülmüştür. Bu bahirde de farklı makamların kullanılması bu makam seyrinin kesin olmadığının göstergesidir. Ancak yukarıdaki grafikte de görülmektedir ki makam benzerliği hem kendi bahrin içerisinde hem de bir önceki bahirde kullanılan makam seyriyle yüksek oranda benzerlik göstermektedir.

Grafik 14. Velâdet Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Rast	73,6
2. Beyit	Bilinmeyen ³⁸	47,3
3. Beyit	Bilinmeyen ³⁹	42,1

³⁸ Bu beyit 7 nüshada ‘Rast’ makamında okunmuştur.

³⁹ Bu beyit 8 nüshada ‘Rast’ makamında okunmuştur.

4. Beyit	Nikrîz	31,5
5. Beyit	Pençgâh	63,1
6. Beyit	Mâhûr	31,5
7. Beyit	Bilinmeyen	100
8. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁰	89,4
9. Beyit	Bilinmeyen	100
10. Beyit	Bilinmeyen	100
11. Beyit	Bilinmeyen	100
12. Beyit	Bilinmeyen ⁴¹	89,4
13. Beyit	Pençgâh	78,9
14. Beyit	Pençgâh	42,1
15. Beyit	Pençgâh	26,3
16. Beyit	Evic	31,5
17. Beyit	Bilinmeyen	100
18. Beyit	Bilinmeyen	100
19. Beyit	Nevâ	68,4
20. Beyit	Bilinmeyen	100
21. Beyit	Nikrîz	78,9

⁴⁰ Bu beyit 2 nüshada ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁴¹ Bu beyit 2 nüshada ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

22. Beyit	Nevâ	68,4
23. Beyit	Bilinmeyen ⁴²	89,4
24. Beyit	Tiz Nevâ	57,8
25. Beyit	Bilinmeyen	100
26. Beyit	Bilinmeyen ⁴³	94,7
27. Beyit	Pençgâh	63,1
28. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁴	42,1
29. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁵	84,2
30. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁶	94,7

5.3.4. Velâdet Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Mukayese edilen nüshalar arasındaki Mühimmâtü'l-mü'minîn ve Bursa nüshalarında bulunan Veladet bahirlerinde herhangi bir makam kaydı bulunmadığından bu bahrin makamsal analizi 19 nüsha üzerinden yapılacaktır. Kullanılan makam kayıtlarına bakıldığında geriye kalan nüshaların 3'ünde bu bahre Pençgâh, 14'ünde de Rast makamında başlangıç yapılmıştır. İkinci ve üçüncü beyitlere bakıldığında makam kaydı bulunmayan beyitleri de eklediğimizde çoğunlukla Rast makamında devam edildiği gözlemlenmektedir. Dördüncü beyitte 6 nüshada Nîkrîz makamı kullanılırken, diğer nüshalarda Rast, mâhûr, Nevâ, hisâr, zâvil ve Karcigâr makamlarının da kullanıldığı görülmektedir. Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere beşinci beytin icrâsında 12 nüshada Pençgâh makamı tercih edilmiştir.

⁴² Bu beyit 2 nüshada 'Nevâ' makamında okunmuştur.

⁴³ Bu beyit 1 nüshada 'Tiz Nevâ' makamında okunmuştur.

⁴⁴ Bu beyit 7 nüshada 'Pençgâh' makamında okunmuştur.

⁴⁵ Bu beyit 2 nüshada 'Pençgâh' makamında okunmuştur.

⁴⁶ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseynî' makamında okunmuştur.

Yedinci beyitle ilgili burada çok önemli bir hususa değinmek gereklidir. Bu bahirde bulunan *“İndiler gökten melekler saf saf, Kâbe gibi kıldılar evin tavaf”* beyti günümüzdeki icralara bakıldığında, mevlidhanlar tarafından kullanılan makamın tiz perdelerine çıkılarak okunmaktadır. Ancak mukayese edilen 21 nüshada bu beyit sadece istinsah tarihi en eski olan ilk üç nüshada bulunmaktadır. Geriye kalan 18 nüshada böyle bir beyte rastlanılmamıştır. Beytin bulunduğu ilk 3 nüshada da bu beytin hangi makamda okunduğuna dair bir makam kaydı bulunmamaktadır.

Sekizinci beyit, nüshaların dördünde bulunmakta olup sadece ikisinde Pençgâh makamı kaydı bulunmaktadır. Dokuz, on ve on birinci beyitlerin hangi makamda okunduklarına dair bir bilgi bulunmamaktadır. On üçüncü beyte bakıldığında 15 nüshada bu beytin Pençgâh makamında okunduğu notu düşülmüştür. On dört ve on beşinci beyitler de Pençgâh ve tiz Pençgâh makamları daha fazla kullanılmıştır. On yedinci beyit 3 nüshada ve on sekizinci beyitte 2 nüshada bulunmaktadır. Bu beyitlerin hangi makamda okunduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. 13 nüshada on dokuzuncu beytin Nevâ makamında okunduğu yazılmıştır. Yirminci beyti ise 3 nüsha da bulunmakta olup herhangi bir makam kaydı bulunmamaktadır. Bu beyitten yirmi yedinci beyte kadar ağırlıklı olarak tiz Nevâ kullanılmıştır. Yirmi yedinci beyitten sonra da en fazla kullanılan makam Pençgâh makamıdır. Son beyit olan otuzuncu beyit ise 5 nüshada yazmakta olup sadece bir nüshada Hüseyinî makamının kullanıldığı belirtilmektedir.

Bu bahirde nüshalar arasında en çok kullanılan makamlara genel olarak bakıldığında; Rast makamıyla giriş yapıp, Pençgâh makamıyla devam edildiği, daha sonra ağırlıklı olarak mahûr ve gerdâniye makamları gösterildikten sonra tekrar Pençgâh makamına dönüldüğü gözlemlenmektedir. On dokuzuncu beyitte Nevâ makamına geçildikten sonra yirmi birinci beyitte nikriz makamı kullanılmıştır. Daha sonraki beyitlerde Nevâ makamı kullanılarak tekrar Pençgâh makamıyla bu bahir icrâ edilmiştir.

Bu seyir, nüshalardaki makamsal çeşitlilikten dolayı kesin değildir. Bu bahrin ilk beytinde kullanılan makamın yüzdesel olarak oranına bakıldığında Tevhid, Dua ve Nur bahirlerinde olduğu gibi yüksek bir oran yoktur. Ancak benzerlik yüzde 73,6 oranındadır ve Rast makamı kullanıldığı görülmektedir. Devam eden beyitlerin bazılarında da benzer makam oranı yüksektir. Bu durumda da besteli mevlidin izlerini bu bahride de görmek mümkündür.

Grafik 15. Merhaba Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Pençgâh	78,9
2. Beyit	Bilinmeyen	100
3. Beyit	Evic	36,8
4. Beyit	Pençgâh	47,3
5. Beyit	Bilinmeyen	100
6. Beyit	Bilinmeyen	100
7. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁷	89,4
8. Beyit	Bilinmeyen	100
9. Beyit	Bilinmeyen	100
10. Beyit	Bilinmeyen	100
11. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁸	42,1
12. Beyit	Bilinmeyen ⁴⁹	94,7
13. Beyit	Hüseynî	68,4
14. Beyit	Tiz Hüseynî	52,6
15. Beyit	Bilinmeyen	100
16. Beyit	Bilinmeyen	100
17. Beyit	Çargâh	47,3

⁴⁷ Bu beyit bir nüshada ‘Hüseynî’, bir nüshada da ‘İsfahân’ makamında okunmuştur.

⁴⁸ Bu beyit 3 nüshada ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁴⁹ Bu beyit 2 nüshada ‘Hüseynî’ makamında okunmuştur.

18. Beyit	Bilinmeyen	100
19. Beyit	Çargâh	57,8
20. Beyit	Hüseyinî	57,8
21. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁰	94,7
22. Beyit	Bilinmeyen	100
23. Beyit	Hüseyinî	47,3

5.3.5. Merhaba Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Mukayese edilen mevlid nüshaları arasındaki Koç Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan 289 no'lu nüsha incelendiğinde, merhaba bahrinin koyulmadığı görülmüştür. Ayrıca Mühimmâtü'l-mü'minîn ve Millî Kütüphane 2576 no'lu nüshalardaki merhaba bahirlerinde de makam kaydına rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu bahirlerdeki makam kayıtlarının değerlendirilmesi 19 nüsha üzerinden yapılacaktır. Bursa nüshasına bakıldığında bu bahirdeki makam kaydı ilk beyitlerde bulunmamakta olup ilk makam kaydı on dördüncü beyitte bulunmaktadır.

Yukarıdaki tablo ve grafiklerdeki veriler doğrultusunda; merhaba bahrinin ilk beyti 19 nüshanın 15'i Pençgâh makamında, 1'inde ise nişabur makamında okunduğu görülmektedir. İkinci beytin hangi makamda okunduğuna dair hiçbir nüshada herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Üçüncü beytin bazı nüshalarında Pençgâh ve Tiz Pençgâh makamlarında okunduğu 7 nüshada ise Evic makamına geçildiği görülmektedir. Dördüncü beyte 9 nüshada Pençgâh makamında devam edildiği görülmektedir. Beş ve altıncı beyit sadece Muallim Cevdet 425 no'lu nüshada yazmaktadır. Hangi makamda okunduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Yedinci beytin günümüze en yakın tarihli olduğu düşünülen nüshalarda makam kaydı bulunmaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere bu nüshaların birinde ısfahan, diğerinde ise Hüseyinî makamında okunduğu belirtilmiştir. Sekiz ve dokuzuncu beyitler sadece birer nüshada yazmakta olup herhangi bir makam kaydı yazılmamıştır. Onuncu beyitte de makam kaydı hiçbir nüshada yoktur. 11 beyit nüshalar arasında çeşitli makamlarda okunduğu görülmektedir. Bu makamlar; Pençgâh, Hüseyinî, Dügâh, ısfahân, geveşt, uzzaldir. On ikinci beyit sadece Topkapı Sarayı Müzesi nüshasında Hüseyinî makamında okunduğu tespit edilmiştir. On üç ve on dördüncü beyitlerin icrasında Hüseyinî ve tiz Hüseyinî makamlarının kullanıldığı görülmektedir. On

⁵⁰ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

beşinci beyit 2 nüshada, on altıncı beyit ise sadece 1 nüshada bulunmaktadır. Bu beyitlerin hangi makamlarda okunduğuna dair bir kayıt yoktur. On yedinci beyitte bazı nüshalarda yine Hüseyinî ve tiz Hüseyinî makamlarında devam edilmiştir. 9 nüshada ise Çargâh makamına geçiş yapılmıştır. On sekizinci beyit sadece Muallim Cevdet 425 no'lu nüshada yazmaktadır ve hangi makamda okunduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. On dokuzuncu beytin nüshalar arasında en fazla Çargâh makamında okunan beyt olduğu görülmektedir. Yirminci beyit 11 nüsha da Hüseyinî makamıyla okunmuştur. Yirmi birinci beyitte sadece bir nüshada Hüseyinî makamı tercih edilmiştir. Yirmi ikinci beyit yalnız en eski tarihli ilk iki beyitte yazmakta olup makam kaydı düşülmemiştir. Bu bahrin son beyti, 9 nüshada Hüseyinî makamında, 1 nüshada ise Dügâh makamında okunduğu tespit edilmiştir.

Merhaba bahrinin hangi makamlar ile okunduğuna genel olarak bakıldığında, ilk olarak Pençgâh makamı ile başlanıp tiz Pençgâh da kullanılarak bazı nüshalarda Evic makamına geçiş yapılmıştır. Daha sonra çoğunluk nüshada tekrar Pençgâh makamına dönmüştür. On üçüncü beyitten on yedinci beyte kadar ağırlıklı olarak Hüseyinî ve tiz Hüseyinî makamlarının kullanıldığı görülmektedir. On yedinci beyit ise 9 nüshada Çargâh makamı gösterilmiştir. On dokuzuncu beyitte 11 nüshada Çargâh makamıyla devam edilse de nüshaların 3'ünde saba makamına geçişler olduğu görülmektedir. Bu beyitten sonra da ağırlıklı olarak Hüseyinî makamıyla bu bahir sonlandırılmıştır. Yukarıdaki verilerde de görüldüğü üzere hiçbir beyitte makam birliği bulunmamaktadır. Bu yüzden makam seyri olarak bu bahirde de elimizde kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak özellikle ilk beyitteki makam benzerliğinin yüksek oluşu ve devam eden beyitlerde de ilk beyit kadar olmasa bile benzer makamların oranının yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Grafik 16. Refref'in belirmesi Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Rast	75
2. Beyit	Bilinmeyen ⁵¹	45
3. Beyit	Bilinmeyen ⁵²	60

⁵¹ Bu beyit 8 nüshada 'Rast' makamında okunmuştur.

⁵² Bu beyit 6 nüshada 'Rast' makamında okunmuştur.

4. Beyit	Bilinmeyen ⁵³	65
5. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁴	95
6. Beyit	Pençgâh	65
7. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁵	50
8. Beyit	Nevâ	30
9. Beyit	Pençgâh	55
10. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁶	30
11. Beyit	Pençgâh	45
12. Beyit	Nikrîz	70
13. Beyit	Pençgâh	55
14. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁷	35
15. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁸	50
16. Beyit	Bilinmeyen ⁵⁹	40
17. Beyit	Nevâ	50
18. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁰	35

⁵³ Bu beyit 3 nüshada ‘Rast’ makamında okunmuştur.

⁵⁴ Bu beyit 1 nüshada ‘Rast’ makamında okunmuştur.

⁵⁵ Bu beyit 9 nüshada ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁵⁶ Bu beyit 5 nüshada ‘Nevâ’ makamında, 5 nüshada da ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁵⁷ Bu beyit 4 nüshada ‘Tiz Pençgâh’ makamında, 4 nüshada da ‘Evic’ makamında okunmuştur.

⁵⁸ Bu beyit 7 nüshada ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁵⁹ Bu beyit 4 nüshada ‘Nevâ’ makamında, 4 nüshada da ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁶⁰ Bu beyit 3 nüshada ‘Nevâ’ makamında okunmuştur.

19. Beyit	Bilinmeyen ⁶¹	90
20. Beyit	Bilinmeyen ⁶²	45
21. Beyit	Hüseyinî	65
22. Beyit	Hüseyinî	35
23. Beyit	Tiz Hüseyinî	40
24. Beyit	Hüseyinî	40
25. Beyit	Bilinmeyen ⁶³	45
26. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁴	95
27. Beyit	Hüseyinî	45
28. Beyit	Segâh	40
29. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁵	45
30. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁶	45
31. Beyit	Bilinmeyen	100
32. Beyit	Hüseyinî	50
33. Beyit	Hüseyinî	45
34. Beyit	Bûselik	65
35. Beyit	Acem	60

⁶¹ Bu beyit 2 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁶² Bu beyit 7 nüshada ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁶³ Bu beyit 8 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁶⁴ Bu beyit 1 nüshada ‘Bülend’ makamında okunmuştur.

⁶⁵ Bu beyit 3 nüshada ‘Tiz Segâh’ makamında, 3 nüshada da ‘Uzzâl’ makamında okunmuştur.

⁶⁶ Bu beyit 3 nüshada ‘Evic’ makamında okunmuştur.

36. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁷	40
37. Beyit	Bilinmeyen	100
38. Beyit	Bilinmeyen	100
39. Beyit	Bilinmeyen	100
40. Beyit	Bilinmeyen	100
41. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁸	95
42. Beyit	Bilinmeyen ⁶⁹	95
43. Beyit	Bilinmeyen	100
44. Beyit	Bilinmeyen	100
45. Beyit	Bilinmeyen	100
46. Beyit	Bilinmeyen	100
47. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁰	95
48. Beyit	Bilinmeyen	100
49. Beyit	Bilinmeyen	100
50. Beyit	Bilinmeyen	100
51. Beyit	Bilinmeyen	100
52. Beyit	Bilinmeyen	100

⁶⁷ Bu beyit 7 nüshada ‘Acem’ makamında okunmuştur.

⁶⁸ Bu beyit 1 nüshada ‘Hüseynî’ makamında okunmuştur.

⁶⁹ Bu beyit 1 nüshada ‘Segâh’ makamında okunmuştur.

⁷⁰ Bu beyit 1 nüshada ‘Nevâ’ makamında okunmuştur.

53. Beyit	Bilinmeyen ⁷¹	95
54. Beyit	Bilinmeyen ⁷²	95
55. Beyit	Bilinmeyen ⁷³	65

5.3.6. Refref'in Belirmesi Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Mukayese edilen nüshalar arasında İBB. Belediye Yazmaları nüshasında Miraç bahrinin yazılmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple Miraç bahrindeki makamsal değerlendirme 20 adet nüsha üzerinden yapılacaktır. Miraç bahrinin ilk beyti 15 nüshada Rast makamında icra edilmiştir. 3 nüshada Pençgâh, 1 nüshada da Acem makamıyla başlanmıştır. Daha sonra altıncı beyte kadar Gerdaniye, Tiz Acem ve Nikriz makamları uygulanmışsa da çoğu nüshada ilk beyitte olduğu gibi Rast makamında devam edildiği görülmektedir. Altıncı beyitte ise 6 nüshada makam kaydı yazılmamıştır. Bu durum da daha önce belirtildiği gibi yukarıdaki beyitle aynı makam ile okunuyorsa bu şekilde müstensih tarafından tekrar yazmamanın tercih edildiğinden dolayı olabileceği düşünülmektedir. Bu beyit 13 nüshada Pençgâh makamında okunmuştur. 11. Grafiğe bakıldığında bazı nüshalarda 19 beyte kadar nençgâh ve Tiz Pençgâh makamlarının kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra bu beyitlerin Nevâ, Evic, Hüseyinî ve Nikriz makamlarına da geçiş yapıldığı görülmektedir. 12. beyitte nüshaların 14'ünde Nikriz makamı kullanılmıştır. Onuncu beyitte ise ağırlıklı olarak Nevâ makamının gösterildiği tespit edilmiştir. Bu bahrin mukayesesinde özellikle 17. beyitten sonra Hüseyinî makamı yoğun olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Yukarıdaki tablo ve grafiklerde de görüldüğü üzere nüshalar arasında ortak bir makam birliği bulunan herhangi bir beyit yoktur. Bu beyitlerin icrasında bir hayli çeşitte makamsal farklılıklar bulunmaktadır.

Nüshalar arasında yapılan mukayeselerde Miraç bahrinin beyit yoğunluğuyla alakalı bu kısımda bir hususa dikkat çekmek gerektiği düşünülmektedir. Yukarıdaki 8 no'lu tablo incelendiğinde özellikle 37. beyitten itibaren, nüshalar arasında beyitlerin bulunup bulunmaması bakımından sayısal olarak büyük farklılıklar yoktur. Mühimmâtü'l-mü'minîn, Hüdâî ve Marmara İlahiyat nüshalarındaki Miraç bahirlerine bakıldığında sadece bu üç nüshada bulunduğu halde diğer nüshalarda bulunmayan beyitlerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Özellikle Marmara İlahiyat nüshasına bakıldığında diğer

⁷¹ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

⁷² Bu beyit 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

⁷³ Bu beyit 6 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

nüshalarda olmayan birçok beytin bu nüshaya eklenmiş olduğu görülmektedir. Burada iki ihtimalin olduğu düşünülmektedir. Bunlardan bir tanesi Miraç bahrinin beyit sayısının fazla olmasından dolayı icrayı kısa tutmak için çoğu beytin nüshalara koyulmamasıdır. Diğer bir ihtimal de bu beyitlerin sonradan eklenmiş olabileceğidir. Yukarıdaki nüshalardan bir tanesi en eski tarihlilerden olduğundan bu beyitlerin sonradan eklenme ihtimali zayıf görünmektedir.

Miraç bahrinde en çok kullanılan makamlar göz önünde bulundurulduğunda, seyir olarak şöyle bir makamsal akış ortaya çıkmaktadır: Bu bahrin ilk beytine ağırlıklı olarak Rast makamıyla giriş yapılmıştır. Daha sonraki beyitlerde ise Pençgâh makamına geçiş yoğun olarak görülmektedir. Bu makamdan sonra on ikinci beyte kadar Nevâ makamı da sıklıkla kullanılmıştır. On ikinci beyit 14 nüshada Nikriz makamıyla okunduğu görülmektedir. Evic makamı da nadir olarak buraya kadarki bazı beyitlerde kullanılmıştır. Daha sonrasında Pençgâh, Tiz Pençgâh, Nevâ ve Tiz Nevâ makamları kullanılmış olsa da Miraç bahrinin son beyitlerinde Hüseyinî ve tiz Hüseyinî makamlarının daha fazla tercih edildiği göze çarpmaktadır. Ayrıca son beyitlerde son beyitlerde Segâh makamının da kullanıldığı gözlemlenmektedir. Mukayese tablosunda da görüldüğü üzere çok fazla makamsal çeşitlilik olduğundan bu seyir kesinlik ifade edememektedir.

Yukarıdaki yüzdesel tablodan yola çıkarak mevlid bestelenmiş olsa bile zamanla makamsal değişiklikler oldukça fazladır. Bu durum da bizlere geleneksel mevlid okuyuşuna pek bağlı kalınmadığını göstermektedir.

Grafik 17. Miraç Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Irak	80,9
2. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁴	52,3
3. Beyit	Bilinmeyen	100
4. Beyit	Bilinmeyen	100
5. Beyit	Bilinmeyen	100
6. Beyit	Bilinmeyen	100

⁷⁴ Bu beyit 9 nüshada ‘Irak’ makamında okunmuştur.

7. Beyit	Bilinmeyen	100
8. Beyit	Bilinmeyen	100
9. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁵	52,3
10. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁶	42,8
11. Beyit	Evic	38
12. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁷	90,4
13. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁸	52,3
14. Beyit	Bilinmeyen ⁷⁹	90,4
15. Beyit	Bilinmeyen	100
16. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁰	38
17. Beyit	Hüseyinî	47,6
18. Beyit	Bilinmeyen	100
19. Beyit	Bilinmeyen ⁸¹	38
20. Beyit	Bilinmeyen ⁸²	80,9
21. Beyit	Tiz Hüseyinî	42,8

⁷⁵ Bu beyit 6 nüshada ‘Irak’ makamında okunmuştur.

⁷⁶ Bu beyit 6 nüshada ‘Nişabûrek’ makamında okunmuştur.

⁷⁷ Bu beyit; 1 nüshada ‘Dügâh’ makamında, bir nüshada da ‘Evic’ makamında okunmuştur.

⁷⁸ Bu beyit bazı nüshalarda ‘Hüseyinî’, ‘Irak’, ‘Dügâh’, ‘Pehlûvân’ ve ‘Dilkeş’ makamlarında okunmuştur.

⁷⁹ Bu beyit 2 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁸⁰ Bu beyit 6 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁸¹ Bu beyit 7 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁸² Bu beyit 2 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

22. Beyit	Bilinmeyen	100
23. Beyit	Bilinmeyen ⁸³	38
24. Beyit	Bûselik	80,9
25. Beyit	Bilinmeyen	100
26. Beyit	Bilinmeyen	100
27. Beyit	Hüseyinî	33,3
28. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁴	57,1
29. Beyit	Tiz Hüseyinî	38
30. Beyit	Bilinmeyen	100
31. Beyit	Bilinmeyen	100
32. Beyit	Bilinmeyen	100
33. Beyit	Bûselik	61,9
34. Beyit	Acem	66,6
35. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁵	95,2
36. Beyit	Bilinmeyen	100
37. Beyit	Bilinmeyen	100
38. Beyit	Bilinmeyen	100
39. Beyit	Bilinmeyen	100
40. Beyit	Acem	42,8

⁸³ Bu beyit 5 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁸⁴ Bu beyit 5 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

⁸⁵ Bu beyit 1 nüshada ‘Nevâ’ makamında okunmuştur.

41. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁶	33,3
42. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁷	80,9
43. Beyit	Nevâ	61,9
44. Beyit	Bilinmeyen	100
45. Beyit	Tiz Nevâ	42,8
46. Beyit	Bilinmeyen	100
47. Beyit	Hüseyinî	33,3
48. Beyit	Hüseyinî	47,6
49. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁸	95,2
50. Beyit	Hüseyinî	52,3
51. Beyit	Bilinmeyen ⁸⁹	95,2
52. Beyit	Hüseyinî	42,8
53. Beyit	Bilinmeyen	100

5.3.7. Miraç Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Refref'in Belirmesi bahrine bakıldığında tüm nüshalarda makam kaydı bulunmaktadır. Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada makam kaydı yirmi birinci beyitten itibaren, Millî Kütüphane 2576 no'lu nüshada ise onuncu beyitten itibaren makam kaydı yazılmıştır. Mukayese edilen nüshalara bakıldığında 17 nüshada bu bahre ırak makamında başladığı görülmektedir. İkinci beyitte ise 9 nüshada yine Irak makamıyla devam edilmiştir. Üçüncü beyit sadece Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada bulunmakta olup makam kaydı bulunmamaktadır. Dört, beş ve altıncı beyitlere bakıldığında

⁸⁶ Bu beyit 6 nüshada 'Acem' makamında okunmuştur.

⁸⁷ Bu beyit 3 nüshada 'Nevâ' makamında okunmuştur.

⁸⁸ Bu beyit 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

⁸⁹ Bu beyit 1 nüshada 'Tiz Hüseyinî' makamında okunmuştur.

sadece bu beyitlerin mukayese edilen en eski tarihlilerden ikinci sırada yer alan Mühimmâtü'l-mü'minîn ile en yeni tarihli olanlar arasında bulunan Millet Kütüphanesi nüshasında yazdığı görülmektedir. Arada kalan nüshalarda bu beyitler bulunmamaktadır. Yedinci beyit ise sadece Millet Kütüphanesi nüshasında yazmaktadır. Bu beyitlerin hangi makamlarda okunduğuna dair bir bilgi verilmemiştir. Sekizinci beyit ise en eski tarihlilerden Milli Kütüphane 7940 no'lu nüshada ve ona en yakın tarihli olan Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada bulunmaktadır. Aynı şekilde bu beytin de hangi makamda okunduğuna dair bu nüshalarda makam kaydı bilgisi verilmemiştir. Bahsi geçen bu beyitlerin çoğu nüshada bulunmayışı, bu bahrin uzun olduğu ve icra süresini kısa tutmak için beyitlerin yazılmadığı şeklinde düşünülebilir. Dokuzuncu beytin nüshalar arasında en fazla Irak makamında okunan beyit olduğu görülmektedir. Onuncu beyit 6 nüshada Nişaburek makamı tercih edilmiştir. On birinci beyitte ise Evic ve Tiz Evic makamları ağırlıklı olarak kullanılmıştır. On beşinci beyit sadece Millet Kütüphanesi'ndeki nüshada bulunmaktadır ve hangi makamda icrâ edildiğine dair bilgi bulunmamaktadır. Yukarıdaki makamların sayısal grafik tablosuna bakıldığında On altıncı beyitten yirmi üçüncü beyte kadar ağırlıklı olarak Hüseyî ve Tiz Hüseyî makamlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu aradaki sadece yirmi ikinci beytin bir nüshada yazdığı bunun da hangi makamda okunduğuna dair bir bilginin olmadığı tespit edilmiştir. Yirmi dördüncü beyitte nüshaların 17'sinde Bûselik makamının tercih edildiği görülmektedir. Yirmi beş ve yirmi altıncı beyitler sadece Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada bulunmaktadır ve hangi makamda okunduğu bildirilmemiştir. Yirmi yedinci beyitten otuzuncu beyte kadar yine ağırlıklı olarak Hüseyî ve Tiz Hüseyî makamları kullanılmış ancak bazı nüshalarda da Acem, Dügâh ve Nevruz makamının da kullanıldığı görülmektedir. Otuz ve otuz birinci beyit yine sadece Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada bulunmaktadır. Bu nüshalarda makam kaydı bulunmamaktadır. Otuz üçüncü beytin nüshaları arasında yaygın olarak Bûselik makamının kullanıldığı, devamındaki beyitte ise Acem ve Tiz Acem makamlarının fazlaca kullanıldığı görülmektedir. Otuz beşinci beşinci beyit yine sadece Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada bulunmaktadır. Bu beytin karşısında Nevâ makamı kaydı düşülmüştür. Daha sonraki otuz altı ve otuz dokuzuncu beyitler sadece bu beyitte bulunmakta olup, otuz dokuzuncu beyitte 'Karâr' ifadesi yazmaktadır. Bu durumunda Nevâ makamıyla başlanıp aradaki beyitlere yine Nevâ makamıyla devam edilmiş ve otuz dokuzuncu beyitte de bu makam ile karar verildiği anlaşılmaktadır. Kırkinci beyitten kırk altıncı beyte kadar nüshalar arasında yoğun olarak Acem, Tiz Acem, Nevâ ve Tiz Nevâ makamlarının kullanıldığı görülmektedir. Kırk altıncı beyit 3 nüshada bulunmasına rağmen hangi makamda okunduğuna dair kayıt bulunmamaktadır. Bundan sonraki beyitlerin de çoğunlukla Hüseyî ve Tiz Hüseyî makamı kullanılarak bu bahrin icrâsında karar verilmiştir.

Genel olarak bakıldığında bu bahre Muallim Cevdet 415 no'lu nüshada diğer bahirlere göre farklı beyitlerin eklendiği görülmektedir. Bu beyitlerin çoğunun da hangi makamda okunduğuna dair

bilgi verilmemiştir. Yukarıdaki tablo ve grafiklerden yola çıkarak bu bahrin icrâsında ağırlıklı olarak şöyle bir seyir izlendiği görülmektedir: İlk olarak bu bahre azımsanmayacak sayıdaki nüshada Irak makamında giriş yapıldığı görülmektedir. Daha sonraki beyitlerde yine bu makam ile devam edilmiş, bunun yanı sıra Nişaburek, Evic ve Dilkeş makamlarının da kullanıldığı görülmektedir. On altıncı beyitten itibaren yirmi üçüncü beyte kadar Hüseyinî ve bu makamın tiz perdelerinin kullanıldığı görülmektedir. Yirmi dördüncü beyitte nüshaların büyük bir bölümünde Bûselik makamına geçiş yapıldığı görülmektedir. Daha sonraki beyitlerde yine Hüseyinî makamına dönüş yapılmış bunun yanı sıra Acem makamını kullananlar da olmuştur. Özellikle otuz dördüncü beyit nüshaların 14’ünde bu makamın tercih edildiği görülmektedir. Kırk birinci beyitten itibaren Nevâ makamı da kullanılmaya başlanmış, kırk üçüncü beyitte ise 13 nüshada bu makam tercih edilmiştir. Bu bahrin son beyitlerinde de ağırlıklı olarak Hüseyinî makamının tercih edildiği görülmektedir.

Diğer bahirlerin icrâsında da olduğu gibi bu bahirde de icra esnasında makam yoğunluğunun oluştuğu beyitler bulunmakla birlikte yukarıdaki tablolarda da görüldüğü üzere oldukça fazla makam çeşitliliği bulunmaktadır. Bu yüzden kesin bir makam seyrinden söz etmek mümkün değildir.

Grafik 18. Münâcaat Bahrinde En Çok Kullanılan Makamların Yüzdelik Oranı

Beyitler	En Çok Tercih Edilen Makam İsmi	Yüzdelik Oranı
1. Beyit	Pençgâh	65
2. Beyit	Bilinmeyen ⁹⁰	85
3. Beyit	Bilinmeyen	100
4. Beyit	Bilinmeyen ⁹¹	25
5. Beyit	Bilinmeyen ⁹²	95
6. Beyit	Bilinmeyen	100
7. Beyit	Pençgâh	35

⁹⁰ Bu beyit; 1 nüshada ‘Rast’ makamında, bir nüshada ‘Hüseyinî’ makamında, bir nüshada da ‘Pençgâh’ makamında okunmuştur.

⁹¹ Bu beyit; 4 nüshada ‘Pençgâh’ makamında, 4 nüshada ‘Tiz Pençgâh’ makamında, 4 nüshada da ‘Evic’ makamında okunmuştur.

⁹² Bu beyit 1 nüshada ‘Hüseyinî’ makamında okunmuştur.

8. Beyit	Bilinmeyen ⁹³	60
9. Beyit	Hüseyinî	60
10. Beyit	Bilinmeyen ⁹⁴	95
11. Beyit	Bilinmeyen	100
12. Beyit	Bilinmeyen ⁹⁵	85
13. Beyit	Bilinmeyen ⁹⁶	95
14. Beyit	Hüseyinî	55
15. Beyit	Tiz Hüseyinî	30
16. Beyit	Bilinmeyen ⁹⁷	50
17. Beyit	Bilinmeyen	100

5.3.8. Münâcaat Bahrinin Makamsal Analizinin Değerlendirilmesi

Münâcaat bahrinin Mühimmâtü'l-mü'minîn'deki mevlid bölümünde beyitleri bulunmasına rağmen herhangi bir makam kaydına rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu bahirdeki makamsal mukayese 20 nüsha üzerinden değerlendirmeye alınacaktır. Milli kütüphane 2576 no'lu nüshada ise sadece iki beytin derkenarında makam kaydı bulunmaktadır. Ayrıca bu bahir 9 nüshada bir önceki bahir olan refrefin belirmesi bahrinin devamı gibi, araya herhangi bir boşluk veya başlık konulmadan beyitlere bitişik olarak devam edilmiştir. Bu 9 nüsha şunlardır; Milli Kütüphane'deki 7940 no'lu nüsha, Muallim Cevdet 425 no'lu nüsha, Bursa nüshası, Hüdaî nüshası, Millî Kütüphane nüshası, Koç Üniversitesi 289 no'lu nüsha, Muallim Cevdet 564 no'lu nüsha, Marmara İlahiyat ve İBB. Belediye

⁹³ Bu beyit 6 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

⁹⁴ Bu beyit 1 nüshada 'Nevâ' makamında okunmuştur.

⁹⁵ Bu beyit; 1 nüshada 'Hüseyinî' makamında, 1 nüshada 'Tiz Hüseyinî' makamında, 1 nüshada da 'Çargâh' makamında okunmuştur.

⁹⁶ Bu beyit 1 nüshada 'Nevâ' makamında okunmuştur.

⁹⁷ Bu beyit 10 nüshada 'Hüseyinî' makamında okunmuştur.

Yazmalarında bulunan nüshalardır. Bu nüshalardaki Münacaat bahri beyitleri müstakil olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

Bu bahrin makamsal olarak analizine bakıldığında ilk beytin 13 nüshada Pençgâh makamında okunduğuna dair kayıtlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra bu bahre Hüseyinî, Nevâ hatta Geveşt makamıyla başlayan nüshalar da vardır. Devamındaki beyitlerde bir makam bütünlüğü bulunmamakla birlikte makam kaydı bulunmayan beyitler çoğunluktadır. Hüseyinî ve bu makamın tiz perdelerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Üçüncü beyit sadece Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 742 no'lu mevlid nüshasında yazmaktadır. Hangi makamda okunduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Altıncı beyit ise tarihsel olarak sadece en eski nüsha ile en yeni tarihlilerden olan nüshanın birinde yazmaktadır ve herhangi bir makam kaydı eklenmemiştir. On birinci beyit ise 3 nüshada yazmaktadır ve makam kayıtsızdır. Son beyit de On birinci beyit gibi aynı nüshalarda bulunmakla beraber bu beyitte de makam kaydı yazılmamıştır.

Genel olarak münacaat bahrinin makamsal seyrine bakıldığında kesin olmamakla birlikte en fazla kullanılan makamların yoğunluğuna göre şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Bu bahrin ilk beytine çoğunlukla Pençgâh makamında giriş yapılmıştır. Daha sonraki beyitlerde bu makamın tiz perdelerinin de kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra Hüseyinî tiz perdeleri, Nevâ ve Evic makamları da kullanılmıştır. 15. grafiğe bakıldığında makamsal yoğunluk açısından Pençgâh ve Hüseyinî makamlarının çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. Bu bahirde de diğer bahirlerde olduğu gibi 21 nüshanın hiçbirinde aynı makamla okunan bir beyit bulunmamaktadır. Makamların tiz olanları da sayıldığında 13 adet makam çeşidi bulunmaktadır. Böylelikle bu bahirde de kesinlik ifade eden bir makamsal seyirden söz edilememektedir.

Sonuç olarak bakıldığında mukayese edilen nüshalar arasında hiçbir beytin tamamının aynı makamla okunduğu tespit edilememiştir. Nüshalardaki makamsal benzerliklerin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Örneğin Tevhid ve Dua bahirlerinin ilk beyitlerinde 1 nüsha dışında aynı makam kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen nüshaların bilindiği kadarıyla istinsah tarih aralıkları da göz önünde bulundurulduğunda, meşk yöntemiyle aktarılan besteli mevlidde zaman içerisinde farklı makamlar kullanılmıştır veya makam sıralaması değiştirilmiştir. Genele bakıldığında kendine has bir üslupla bestelenen mevlidin makam seyri izlerinin görüldüğü söylenilebilir.

5.4. Nüshalarda En Fazla Kullanılan Makam Oranına Göre Bahirlerin Makam Seyri

Mevlid-i Şerif bahirlerinin okunuşunda en fazla kullanılan makamlar göz önünde bulundurulmuş ve aşağıdaki şekilde bir makam seyrinin kullanıldığı görülmüştür. Yukarıdaki mukayese tablolarında da görüldüğü üzere bazı beyitlerin sadece bir nüshada yazdığı, bazı beyitlerin

de makamsız olduğu gör÷lmektedir. Bu durumdaki beyitler tamamen çıkarılmak yerine, başına soru işareti “?” konularak ifade edilmeye çalışılmıştır.

5.4.1. Tevhid Bahri

Dügâh “Allah adın zikr idelim evvelâ
Vâcib oldur cümle işte her kula”

Sabâ “Allah adın her kim evvel ana
Her işi âsân ider Allah ana”

Nevâ “Allah adı olsa her işin önü
Hergiz ebter olmaya anın sonu”

Kûçek “Her nefeste Allah adın di müdâm
Allah adıyla olur her iş tamam”

Hüseyinî “Bir kez Allah dise aşk ile lisân
Dökülür cümle günah misl-i hazan”

? “İsmi pâkin pâk olur zikreleyen
Her murada erişür Allah diyen”

Hüseyinî “Aşk ile gel imdi Allah diyelim
Derd ile göz yaş ile âh idelim”

Hüseyinî “Ola kim rahmet kıla ol pâdişah
Ol Kerîm u ol Rahîm u ol ilah”

Hüseyinî “Oldurur Allah Kuddûsü’s-Selâm
Rabbü Bâki lâ-yemût ü lâ-yenâm”

? “Oldurur hem pâdişâhı bî zevâl
Bî-şebîh ü bî-nazîr ü bî-misâl”

Hüseyinî “Âlim ü Allâm ü Gaffârü’z-Zünûb
Şâni ü Tevvâb ü Settârü’l-Uyûb”

Hüseyinî “Birdir ol birliğine şek yokdurur
Tiz Hüseyinî Gerçi yanlış söyleyenler çokdurur”

? “Cümle âlem yoğiken ol var idi
Yaradılmışdan ganî Cebbâr idi”

Muhayyer “Bâri ne hâcet kılavuz sözü çok
Birdir Allah andan artık tanrı yok”

? “Haşredek ger dinilürse bu kelâm
Nîce haşrola bu olmaya temâm”

Hüseyinî “Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile Derd ile idin es-Salât”

5.4.2. Dua Bahri

Dügâh	“Ey azîzler işte başlarız söze Bir vasiyet kılarız illâ size”
Saba	“Ol vasiyet kim direm her kim tuta Mis gibi kokusu canlarda tüte”
Kûçek	“Hak Teâlâ rahmet eyleye ana Kim beni ol bir duâ ile ana”
Hüseynî	“Her ki diler bu duâda buluna Fâtiha ihsân ide ben kuluna” (Akkuş, Derman, 2017: 49)

5.4.3. Nur Bahri

Dügâh	“Hak Teâla çün yaratdı Âdemi Kıldı Âdem’le müzeyyen âlemi”
Sabâ	“Âdem’e kıldı ferîşteler sücûd Hem ana çok kıldı ol lutf ıssı cûd”
Kûçek	“Mustafa nûrını alnında kodi Bil Habîbim nûrudır bu nûr idi”
Hüseynî	“Kıldı ol nûr anın alnında karâr Kaldı ânında nîce rûzigâr”
Hüseynî	“Sonra Havvâ alnına nakl itdi bil Turdı anda nîce ay nîce yıl”

Tiz Hüseyinî “Şit toğdı âna nalk itdi bu nûr
Ânın alnında tecellî kıldı nûr”

Tiz Hüseyinî “İrdi İbrâhim ve ismâil ile hem
Söz uzanır ger kılanı dîrüssem”

Muhayyer “İşbu resm ile müselsel muttasıl
Tâ olunca Mustafâ’ya müntakil”

Hüseyinî “Geldi çün ol rahmeten li’l-âlemin
Vardı nûr anda karâr itdî hemin”

Hüseyinî “Andan artuk kimseye nakl itmedi
Çünkü yirin buldı ayruk gitmedi”

? “Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile Derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 50)

5.4.4. Velâdet Bahri

Rast “Âmine hâtûn Muhammed ânesi
Ol sadeften doğdu ol dîr dânesi”

Rast “Çünkü Abdullah’dan oldu hâmile
Vakt irişdi hafta vü eyyâm ile”

Rast “Hem Muhammed gelmesi oldu yakın
Çok alâmetler belürdi gelmedin”

Nikrîz	“Ol Rebîu’l-evvel ayı nicesi On ikinci gice isneyn gicesi”
Pençgâh	“Didi gördüm ol Habîb’in ânesi Bir aceb nûr kim güneş pervânesi”
Mahûr	“Berk urub çıktı evimden nâgehân Göklere dek nûr ile doldu cihân”
?	“İndiler gökten melekler saf saf Kâbe gibi kıldılar evin tavaf”
Pençgâh	“Hem hevâ üzre döşendi bir döşek Adı Sündüs döşeyen ânı melek”
?	“Üç alem dahi dikildi üç yire Her birisi aydayun nire-nire”
?	“Mağrib ü maşrıkda ikisi ânun Biri damında dikilde Kâbe’nin”
?	“Bildim anlardan kim ol halkın yeni Kim yakîn oldu cihânda gelmeni”
Pençgâh	“Yarılıb dîvar çıkıdı nâgehân Üç bile hûri bana oldu ayân”

Pençgâh “Çevre yanıma gelüb oturdular
Mustafa’yı birbirine muştular”

Pençgâh “Dediler oğlun gibi hiçbir oğul
Yaradılalı cihân gelmiş değil”

Pençgâh “Bu senin oğlun gibi kadr-i cemîl
Bir anâya vermemiştir ol Celîl”

Evic “Ulu devlet buldun ey dil-dâre sen
Doğıserdir senden ol hulk-ı hasen”

? “Bu gice ol gicedir kim ol şerîf
Nûr ile âlemleri eyler latîf”

? “Bu gice dünyâyı ol cennet kılur
Bu gice eşyâya Hak rahmet kılur”

Nevâ “Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır
Bu gelen tevhîd ü irfan kânıdır”

? “Bu gelen aşkına devr eyler felek
Yüzüne müştâkdır ins ü melek”

Nikrîz “Vasfını bu resme tertîb itdiler
Ol mübârek nûra terğîb itdiler”

Nevâ	“Âmine ider çü vakt oldu tamâm Küm vücûda gele ol hayru’l-enâm”
Nevâ	“Hûriler cennet kapısını açdılar Cümle gelüb âna saçı saçtılar”
Tiz Nevâ	“Susadım gâyet harâretten kati Sundular bir câm dolusu şerbeti”
?	“Kardan ağidi ve hem soğuk idi Dahi şirindi şekerden lezzeti”
Tiz Nevâ	“İçdim ânı oldu vücûdum nûra gark İdemezdim nûrdan kendimi fark”
Pençgâh	“Geldi bir akkuş kanadıyla revân Arkamı sığadı kuvvetle hemân”
Pençgâh	“Doğdu ol saâtde ol Sultân-ı dîn Nûra gark oldu semâvât ü zemîn”
Pençgâh	“Sallû aleyhi ve sellimû teslime Hattâ tenâlû cennete’v-ve naîme”
Hüseynî	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile Derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 54)

5.4.5. Merhabâ Bahri

Pençgâh “Yaradılmış cümle oldu şâdman
Gam gidüp âlem yeniden buldu cân”

“Ol münevver nuri çünkim gördüler
Yüzlerini ayağına sürdüler”

Evic “Cümle zerrât-ı cihan idüp nidâ
Çağrışuben didiler kim merhabâ”

Pençgâh “Merhabâ ey âlî Sultan merhabâ
Merhabâ ey kân-ı irfân merhabâ”

“Merhabâ ey âlemin Mustafâsı sen
Merhabâ ey Hâlıkın mahbûbı sen”

“Merhabâ ey cân-ı cânân merhabâ
Merhabâ ey mâh-ı tâyân merhabâ”

Hüseynî İsfahan “Merhabâ ey sırr-ı Furkân merhabâ
Merhabâ ey derde dermân merhabâ”

“Merhabâ ey cümlelerin maksudu sen
Merhabâ ey Hâlıkın mahbûbu sen”

“Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı cemâl
Merhabâ ey âşinâ-yı zü’l-Celâl”

? “Merhabâ ey mâh ı hurşîd-i Hüdâ
Merhabâ Hak’dan olmayan cüdâ”

Pençgâh “Merhabâ ey âsî ümmet melcei
Merhabâ ey çaresizler eşfa’i”

Hüseyinî “Merhabâ ey cân-ı bâkî merhabâ
Merhabâ Uşşâka sâkî merhabâ”

Hüseyinî “Merhabâ ey kurretü’l-aynı Halîl
Merhabâ ey hâs mahbûb-ı Celîl”

Tiz Hüseyinî “Merhabâ ey rahmeten li’l-âlemîn
Merhabâ sensin şefîu’l-müznibîn”

? “Merhabâ ey pâdişah-ı dü-cihân
Senin için oldu kevn ile mekân”

? “Çün cemâlin rûşen itdi âlemi
Gül cemâlin Gülşen itdi âlemi”

Çargâh “Ey cemâli gün yüzü bedr-i münîr
Ey kamû düşmüşlere sen dest-gîr”

? “Dest-gîrisin kamû üftâdenin
Hem penâhı bende vü âzadenin”

Çargâh	“Ey gönüller derdinin dermânı sen Ey yaratılmışların Sultânı sen”
Hüseyinî	“Sensin ol Sultân-ı cümle enbiyâ Nûr-ı çeşm-i evliyâ vü asfiyâ”
Hüseyinî	“Ey risalet tahtının sen hâtemi Ey nübüvvet mührünün sen hatemi”
?	“Aşıkısın sen âna ey nîk-nâm Aşk ile di es-Salât ü ve’s-Selâm”
Hüseyinî	“Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşk ile derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 54)

5.4.6. Refref’in Belirmesi Bahri

Rast	“Gel berü ey aşk oduna yanıcı Kendüyü ma’şûka âşık sanıcı”
Rast	“Dinle gel mi’râcın ol şâhın ayân Âşık isen aşk oduna durma yan”
Rast	“Bir dü-şenbe gicesi tahkîk haber Leyle-i Kadr idi ol gice meğer”

Rast “Nâgehân ol gice ol şâh-ı güzîn
Ümmühânî evine geldi hemîn”

Rast “Ol hümâyûn baht ol kadri yüce
Ümmü Hânî hânesindeydi gice”

Pençgâh “Anda iken nâgehân ol yüzü ak
Cennete var didi Cebrâil’le Hak”

Pençgâh “Bir murassa’ tâc bir hulle kemer
Hem dahi al bir burâk-ı mu’teber”

Nevâ “Ol Habîb’ime ilet binsin anı
Arşımı seyr eylesün görsün beni”

Pençgâh “Cebrâil çün cennete vardı revân
Gördü kim bî-had burâkotlar hemân”

Pençgâh\Nevâ “İçlerinde bir Burak ağlar katı
Yimez içmez kalmamış hiç tâkatı”

Pençgâh “Gözlerinden yaşı ceyhûn eylemiş
Ciğerini derd ile hûn eylemiş”

Nikrîz “Didi Cebrâil nedir ağladığın
Hüzn ile cân u ciğer dağladığın”

Pençgâh “Bâkî yoldaşın yiyüb içüb gezer
Sen ne inilersin cânın ne sezer”

Tiz Pençgâh\ Evic “Didi kırk bin yıl durur kim yâ emîn
Aşkdır bana yemek içmek hemîn”

Pençgâh “Nâgehân bir ün işitdi kulağım
Gitdi aklım bilmezem solım sağım”

Pençgâh\Nevâ “Yâ Muhammed deyüben çağırdılar
Bir sadâ birle ki yürekler deler”

Nevâ “Ol zamândan bilmezemki nolmuşam
Ol adın ıssına âşık olmuşam”

Nevâ “Yüreğim içinde eridi yağım
Âşık oldu görmeden bu kulağım”

Hüseynî “Cenneti başıma aşkı dar ider
Gice gündüz işim âh u zâr ider”

Pençgâh “Gerçi zahir cennet içre dururam
Ma’nâda hasret azâbın görürem”

Hüseynî “Ger iremezsem visâline anun
İdiserem terkini cân u tenin”

Hüseyinî “Dedi Cebrâîl Burâk’a ey Burâk
Virdi Hak maksûdunu kılma firâk”

Tiz Hüseyinî “Kimde kim aşkın nişânı vardurur
Âkıbet ma’şûka anı irgörür”

Hüseyinî “Gel berü ma’şûkuna irgöreym
Yüreğin zahmına merhem urayım”

Hüseyinî “Aldı Cebrâîl burâkı ol zaman
Tâ cenâb-ı Ahmed’e geldi revân”

? “Dedi yâ Ahmed icazet var mıdır?
İçeru girmeye işâret var mıdır?”

Hüseyinî “Hak selâm itdi sana yâ Mustafâ
Kim mübârek hâtırın bulsun safâ”

Segâh “Didi kim gelsün konuklaram anı
Arşımı seyr eylesün görsün beni”

Tiz Segâh “Dâim ister hazretimden her melek
Arş ü ferş ây gün hem nüh felek”

Evic “Cümlesi anın yüzün görmek diler
Ayağına yüzlerin sürmek diler”

? “Bu gice zâhir olur esrâr ı dost
Gösteriserdir sana dîdâr ı dost”

Hüseyinî “Gel gidelim Hazrete Yâ Mustafâ
Muntazırdır anda ashâb-ı safâ”

Hüseyinî “Sana cennetten getürdüm bir burâk
Da’vet-i Rahman’dır ey nûr-ı Hak”

Bûselik “Durdu yerinden hemân-dem Mustafâ
Koydu tâcı başına ol pür-safâ”

Acem “Çekdi ol demde burâkı Cebrâîl
Önüne düşdü ana oldu delîl”

Tiz Acem “Tarfetü’l-ayn içre Sultân-ı ümem
Geldi Kuds’e irdi vü basdı kadem”

? “Enbiyâ ervâhı karşı geldiler
Mustafâ’ya cümle ikrâm kıldılar”

? “İder Hakdan ol dem ervâhında
Kim kılalar Mustafâ’ya iktidâ”

? “Pes geçüp mihrâba ol Hayru’l-Enâm
Enbiyâ ervâhına oldu imâm”

? “İki rekât kıldı aksâda namaz
Oyle emir itmil idi ol bî niyâz”

Hüseyinî “Gördüler nurdan olmuş nerdibân
Nerdibândan oldılar göge divân”

Segâh “Ol gice durmadı cevân eyledi
Şöylekim eflâki seyran eyledi”

? “Her birinde dürli hikmet gördü ol
Tâki varıp sidreyi irişdi ol”

? “Cebrâilin menzîlidir ol makam
Nû felek tâkim tutayilden nizâm”

? “Kıldı Cebrâil makamında hemân
Dedi ki Rahmete’l-lilâlemîn”

? “Bilmez bu yollar ben nideyim
Kim garîbim bunda kande giderim”

Nevâ “Cebrâil eydur Rasûle ey Habîb
Sanmagıl bu yolda sen seni garîb”

? “Bâki böyle eydürür zü’l-Celâl
? bundan öte?”

? “Bunda hatmoldu benim seyrangâhım
Mâverâsından dahî yok agâhım”

? “Gerçi kim bir zerre denklü ileru
Yanarum baştan ayağa Ey Ulu”

? “Dedi Cebrâile ol Şâh ı Cihân
Pes makamında dur imdi sen hemân”

? “Çün ezelden yakîn-i aşk oldu delîl
Yanarsam yanayım ben Ey Halîl”

Hüseyinî “Râh ı aşkda sen sakındın cânı ki
Yakacak görsen gerek cânânı ki”

Hüseyinî “İrdi olki göge bunlar tamâm
Kapı açıldı ve girdi ol hemân”

Hüseyinî “Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile Derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 64)

5.4.7. Miraç Bahri

Irak “Söyleşür iken Cebrâil ile kelâm
Geldi Refref önüne verdi selâm”

Irak “Aldı ol şâh-ı cihânı ol zemân
Sidreden getürdi vü gitdi hemân”

? “Arş1 ve kürsî görüb ol Hoca
Geçdi yetmiş bin hicâb ol gice”

? “Gördüğün ehli ibâdetden kamu
Her biri bir dürlü ta’atde kamu”

? “Kimi takdîsü kimi temcîd okur
Kimi tehlîl kimi tahmîd okur”

? “Kim kıyâm içre kimi kılmış rukû’
Kimi Hakk’a secde kılmış bâ huşû”

? “Kimisini aşk ı Hak almışdır
Vâlihu hayran mest kalmışdır”

? “Geçdi yetmiş bin avâlimden öte
Vardı irişdi ol ulu Hazrete”

Irak “Hep gök ehli cümle karşı geldiler
Mustafa’ya izzet ikrâm kıldılar”

Nişaburek “Merhabenbik yâ Muhammed didiler
Ey şefaât kânı Ahmed didiler”

Evic “Her biri kutluladı mi’râcını
Didiler kim giydin seâdet tâcını”

Evic “Yürü kim meydan senindir bu gice
Top u hem çevgân senindir bu gice”

Irak\Hüseynî “İrmedi evvel gelen bu devlete
Kimse lââyık olmadı bu rif’ate”

Hüseynî “Her ne hâcet dilesen makbuldurûr
Cümle maksûdun senin mahsûl durur”

? “Göklerin her kanadına irdi ol
Virdi irişdi ol ulu Hazrete”

Hüseynî “Çünkü kamûsun görüb geçti öte
Vardı erişdi ol ulu Hazrete”

Hüseynî “Bî-hurûf-ı lafz u savt ol pâdişâh
Mustafâ’ya söyledi bî-iştibâh”

? “Söyleşüp ânı kılanı kîlu kâl
Şöyle bî keyf âna gösterdi cemâl”

Hüseynî “Didi kim mahbûbu matlûbun benem
Sevdiğin cân ile ma’bûdun benem”

Hüseynî “Gice gündüz durmayıp istediğin
N’ola kim görsem cemâlin didiğin”

Tiz Hüseyinî “Gel Habîbim sana âşık olmuşam
Cümle halkı sana bende kılmışam”

? “Çünkü ol Allah gördü yahşırak
Dile benden ne dilerse didi Hak”

Hüseyinî “Ne murâdın var ise kılam revâ
Eyleyim bir derde bin dürlü devâ”

Bûselik “Mustafâ didi eyâ Rabbe’r-Rahîm
Ey hatâ-pûşî atâsı çok Kerîm”

? “Senden özge hiç muradım yokdur
Hazretinden gayrı varım yokdur”

? “Bir muradım vardır ey Hak hemân
Ümmetime dilerim bir armağan”

Hüseyinî “Ol zaîf ümmetlerin hâli n’ola
Hazretine nice anlar yol bula”

Hüseyinî “Gice gündüz işleri isyân kamu
Korkarım ki yerleri ola tamu”

Tiz Hüseyinî “Yâ ilâhî hazretinden hâcetim
Budurur kim ola makbul ümmetim”

? “Şunıkim virdin bana yâ zel-Kerîm
Ümmetime dahî eyle dilerim”

? “Lutf idüb anlara ihsan idesin
Bildiresin her birine neyilesin”

? “Gerçi bunlarda yezuksuz yok degil
İlâhi ey Hak rahmetinden çok değil”

Bûselik “Hak Teâlâ’dan irişdi bir nidâ
Yâ Muhammed ben sana kıldım atâ”

Acem “Ümmetini sana verdim ey Habîb
Cennetimi onlara kıldım nasîb”

? “Göklerdeki meleklerim varı
Kim ibâdet üzre kâim her biri”

? “Cümlesinün ta’atini bir yere
Cem’kıldum işbu sırra kim ire”

? “Adını kodum anın beş vakit namaz
Beni isteyen ânı kılır komaz”

? “Vaktile kılun siz ânı her zaman
Kim bana olmaz behâ gün ve mekân”

? “İki rekât çün namaz kılalar
Cümle gök ehli sevâbın bulalar”

Acem “Ey Cemîl nedir ol ki diledin
Bir avuç toprağa minnet eyledin”

Acem “Ben sana âşık olıcak ey Şerîf
Senin olmaz mı dü âlem ey Latîf”

Nevâ “Zâtıma mir’at edindim zâtını
Bile yazdım adım ile adını”

Nevâ “Hem didi kim yâ Muhammed ben seni
Bilirim görmeye doymazsın beni”

? “Her ne istediye Hak’dan ol Rasul
Lütf idüb virdi âna kıldı kabul”

Tiz Nevâ “Lîk varub davet et kullarımı
Tâ gelüben göreler dîdârımı”

? “Sen ki mi’râc eyledin kıldın niyâz
Ümmetin mi’râcını kıldım namâz”

Hüseynî “Hakk’ın emri birle ol şâh-ı güzîn
Ümmühânî evine geldi hemîn”

Hüseyinî “Her ne vâkî’ oldu ise serteser
Cümlesin ashâbına verdi haber”

Hüseyinî “Didiler emridir Hakkın beş vakit namaz
Kıluben mi’rac iden ilk namaz”

Hüseyinî “Didiler ey kible-i İslâm-ı dîn
Kutlu olsun sana mi’râc-ı berîn”

Tiz Hüseyinî “Biz kamu kullarız sen şâhsın
Gönlümüz gözünde rûşen mâhsın”

Hüseyinî “Ümmetin olduğumuz devlet yeter
Hizmetin kıldığımız izzet yeter”

? “Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 68)

5.4.8. Münâcaat Bahri

Pençgâh “Yâ ilâhî ol Muhammed hakkıçün
Ol şefaât kânı Ahmet hakkıçün”

Pençgâh “Sidre vü arş-ı muallâ hakkıçün
Ol Sülûk-i seyr-i âlem hakkıçün”

? “Sırr-ı Furkân nûr-ı âzam hakkıçün
Kuds ü Kâbe Merve Zemzem hakkıçün”

Pençgâh\Tiz Pençgâh

“Gözü yaşı hakkıçün âşıkların
Bağrı başı hakkıçün sâdıkların”

Hüseynî

“Aşk odundan ciğeri pürân için
Derd ile kan ağlayan giryân için”

?

“Sırrı pâki Ahmed i Muhtâr için
Kibriyâyı lem’a dîdâr için”

Pençgâh

“Biz günahkâr âsî mücrim kulları
Yarlığa kılğıl günahlardan beri”

Hüseynî

“Dest gîrisin kamu üftâdenin
Hem penâhı bende vü âzâdenin”

Hüseynî

“Sana lâyük kullar ile hemdem et
Ehl-i derdin sohbetine mahrem et”

Nevâ

“Sıdkile yolunda kâim kul için
Hazretine doğru varan yol için”

?

“Şol zaman kim müddet-i ömr ü hayât
Âhir ola ire hengâm-ı memât”

Hüseynî

“Afv edüb isyânımız ile mehdem et
Ol Habîbin yüzü suyu hürmeti”

? “Pişuvâmız çün Habîbindir senin
Lütf kıl kullar garibindir senin”

Hüseyinî “Hem Süleyman-ı fakîre rahmet et
Yoldaşın îmân yerini cennet et”

Tiz Hüseyinî “Yâ ilâhi kılma bizi dâllîn
Bu duâya cümleliz deyin âmîn”

Hüseyinî “Ümmetinden râzı olsun ol Mu’în
Rahmetullâhi aleyhim ecma’în”

? “Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-Salât” (Akkuş, Derman, 2017: 68)

5.5. Makamlı Mevlid Nüshaları ile Yakın Zamanımızdaki Meşhur Mevlidhanların Mevlid İcralarının Mukayesesi

Daha önceki bölümlerde içerisinde makam kaydı bulunan 21 adet mevlid nüshasının makam analizi yapılmış ve mevlid bahirlerinde hangi beyitlerin hangi makamlarda okunduğu ve bu okunan makamların oranları verilmiştir. Ayrıca yakın zamanımızda meşhur olmuş mevlidhanlarımızın mevlid icralarındaki örnekleri nota altına alınarak makamsal analizi yapılmıştır. Bu bölümde de nüshalardaki ve mevlidhanların icralarında kullanılan makamların mukayesesi yapılacaktır. Böylelikle geçmişten günümüze mevlid icralarında makamsal olarak benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

5.5.1. Tevhid Bahrinin Mukayesesi

Nüshalardaki Tevhid bahrinin icrasında en fazla kullanılan makam oranlarına bakıldığında genel olarak sırasıyla şu şekilde bir makam seyri ortaya çıkmaktadır: Dügâh, Sabâ, Nevâ, Kûçek, Muhayyer ve Hüseyinî. Kani Karaca’nın bu bahrin icrasında kullandığı makam seyrine bakıldığında ise

sırasıyla şu şekilde bir makam sıralaması bulunmaktadır: Dügâh, Hüseyî, Bayâtî, Karcığâr ve Hicâzkâr.

Çalışmamıza konu olan makamlı mevlid nüshalarına bakıldığında, Tevhid bahrindeki bir nüshada makam kaydı yoktur. Bunun için diğer 20 nüshada, biri hariç Dügâh makamında başlanmaktadır. Kani Karaca'nın Tevhid bahrinin icrasına bakıldığında da yine aynı şekilde Dügâh makamıyla başlanıldığı görülmektedir. Yukarıda da görüldüğü üzere nüshalar ile Karaca'nın icrası mukayesesinde sadece giriş beyitlerinin aynı makamda okunduğu, geriye kalan beyitlerin icrâsındaysa herhangi bir makamsal benzerliğin bulunmadığı tespit edilmiştir. Üstelik bu mukayesede sadece Dügâh ve Hüseyî makamlarının ortak makamlar olduğu, bunun dışındaki diğer makamların farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumun da bizlere yakın zamanımızdaki mevlid icralarında kullanılan makamların geçmişteki mevlid icralarında kullanılan makamlar ile uyuşmadığı, böylece kendine has bir üslupla bestelenen mevlidin günümüze kadar ulaşmadığı görülmüştür.

5.5.2. Dua Bahrinin Mukayesesı

Nüshalarda bulunan Dua bahirlerine bakıldığında daha önce de belirtildiği üzere çoğu nüshada Tevhid bahri ile Dua bahri ayrı olarak yazılmıştır. Kani Karaca'nın icrasına bakıldığında ise Tevhid bahri ile Dua bahrini ayırmadığı görülmektedir.

Nüshalarda bu bahrin icrasında kullanılan makamlara bakıldığında şöyle bir sıralama bulunmaktadır: Dügâh, Sabâ, Kûçek, Hüseyî. Kani Karaca ise bu bahri icra ederken Tevhid bahrinin son beyitlerinde kullandığı Hicâzkâr makamını bu bahrin ilk beyitlerinde de devam ettirmiş, ardından kısa bir Segâh makamını gösterdikten sonra bu bahri Rast makamıyla sonlandırmıştır.

Nüşalara bakıldığında Tevhid bahri ile Dua bahirlerindeki makam sıralamasının neredeyse aynı olduğu görülmektedir. Karaca'nın Dua bahri icrasındaki makamlar ne Tevhid bahriyle ne de nüshalarda kullanılan makamların hiçbirisiyle uyuşmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Tevhid bahrinde olduğu gibi Dua bahrinde de makamlı mevlid nüshalarından yola çıkarak, yakın zamandaki mevlid icralarında, geçmişteki mevlid icralarında kullanılan makamların artık kullanılmadığı tespit edilmiştir.

5.5.3. Nur Bahrinin Mukayesesı

Nüşalardaki Nur bahirlerinde kullanılan makam kayıtlarına bakıldığında, ağırlıklı olarak Dügâh makamıyla başlanıp, Sabâ'ya geçilmiştir. Ardından Kûçek makamı gösterildikten sonra icrada Hüseyî makamıyla devam edilmiştir. Bahrin sekizinci beytine bakıldığında 8 nüshada Muhayyer makamı gösterilip tekrar Hüseyî makamına dönülerek bu bahir sonlandırılmıştır.

Hafız Kemal Bey'in Nur bahri icrasına bakıldığında ise daha önce de belirtildiği üzere sadece

Hicâz Hümayûn makamının kullanıldığı görülmektedir. Nüshalardaki Nur bahrinin derkenarları incelendiğinde hiçbirinde bu makamın kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Dolayısıyla Nur bahrinin makam kayıtlı mevlid nüshaları ile yakın zamanımızda mevlid icrasıyla meşhur olmuş Hafız Kemal Bey'in icrasına bakıldığında makamsal olarak herhangi bir benzerliğinin olmadığı saptanmıştır. Bu da bizlere Nur bahrinde icra bakımından geçmişte kullanılan makam seyirlerine uyulmadığını göstermektedir.

5.5.4. Velâdet Bahrinin Mukayesesi

Daha önceki bölümlerde Velâdet bahrinde makam kayıtlı nüshalara bakılarak o zamanlarda hangi makamların kullanıldığı detaylı bir şekilde belirtilmişti. Ayrıca yakın zamanımızda mevlidhanlığı ile meşhur olmuş Üsküdarlı Ali Efendi'nin de bu bahrin icrası nota altına alınarak makamsal analizi yapılmıştı. Bu başlık altında bu iki kaynaktan gelen bilgiler ışığında makamsal olarak mukayeseye bakıldığında nüshalardaki bu bahre ilk önce çoğunlukla Rast makamıyla başlandığı görülmektedir. Aynı şekilde Ali Efendi de Rast makamı ile başlangıç yapmıştır. Devamındaki beyitlerde, Rasttan Nîkrîze geçildiği bir beyit sonra Pençgâh makamı gösterildiği, bu makamla bir beyit okunduktan sonra Mahûr makamının gösterildiği tespit edilmiştir. Ardından sırasıyla Pençgâh, Nevâ Nîkrîz makamları yapıldıktan sonra, bu bahrin çoğunlukla sonlara doğru Nevâ makamıyla bitirildiği tespit edilmiştir.

Ali Efendi'nin icrasında ise ilk başlardaki makam birliğinden sonra Rasttan Basit Sûzinâk makamına geçildiği, ardından Hicâzkâr yapıldığı, uzunca bir süre beyitler bu makamla okunduktan sonra Nihâvend makamına geçiş yapıldığı tespit edilmiştir. Nihâvend makamından da son olarak bu bahrin Rast makamıyla sonlandırıldığı gözlemlenmiştir.

Görüldüğü üzere bu bahrin icrasında makam benzerliği sadece ilk başta bulunmaktadır. Sonraki beyitlerin icrasında, geçmişteki icralarda kullanılan makamlar ile yakın zamanımızdaki icralarda kullanılan makamlar değişikliklere uğramıştır. Bu değişiklik makamsal sıranın karışmış olmasından öte tamamen farklı makamların kullanılmasıyla ilgilidir.

5.5.5. Merhaba Bahrinin Mukayesesi

Elimizdeki makamlı mevlid nüshalarına bakıldığında, Merhaba bahrinin icrasında çoğunlukla Pençgâh makamıyla başlandığı görülmektedir. Hafız Mecid Sesigür'ün bu bahre Hicâz Hümayûn makamı ile giriş yaptığı bilinmektedir. Nüshaların mukayesesinde bu bahrin devam eden beyitlerinde Evic makamına geçildiği, ardından tekrar Pençgâh'a dönüldüğü, daha sonra Hüseyinî makamına geçiş yapıldığı ve kısa bir Çargâh makamı gösterildikten sonra tekrar Hüseyinî makamına dönülerek bu bahrin sonlandırıldığı görülmektedir. Sesigür'ün icrasına bakıldığında ise ilk beyitlerde kullanılan

Hicâz hümayûn makamından sonra kısa bir Nikriz geçki yapıp, ardından Acemli Rast makamına geçilmiştir. Bahrin son kısmında ise Uşşâk makamına geçildiği görülmüştür.

Nüshalar ile Hafız Mecid'in icrasındaki makam seyrine bakıldığında, hiçbir ortak makamın bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu da bizlere geçmişte hocadan talebeye meşk usulüyle aktarılan mevlid okuyuşunun yakın zamanımızda kullanılmadığını göstermektedir.

5.5.6. Miraç Bahrinin Mukayesesi

Miraç bahrinin geçmişten günümüze makamsal seyrine bakıldığından mukayese edilen 21 nüshada, çoğunlukla Irak makamıyla bu bahre başlanmıştır. Ardından 10. beyitte yoğun olarak Nişaburek makamının kullanıldığı görülmüştür. Bir beyit sonra Evic makamı kullanılmıştır. 16. ve 17. beyitlerden itibaren Hüseyinî makamı kullanılmaya başlanmıştır. 24. beyte gelindiğinde 21 nüshanın 17'sinde Bûselik makamı gösterilmiştir. Ardından 27. beyte bakıldığında kullanılan makamlar arasında en fazla Hüseyinî makamı bulunmaktadır. 33. beyte bakıldığında nüshaların 13'ünde Bûselik makamının gösterildiği tespit edilmiştir. Sonrasında Acem makamına geçilmiş, ardından 43. beyitte Nevâ makamı yapıldıktan sonra bu bahir ağırlıklı olarak Hüseyinî makamıyla sonlandırılmıştır.

Yusuf Gebzeli'nin bu bahrin icrasında kullandığı makamlara bakıldığında ise sırasıyla şöyle bir seyir yapmıştır: Hüzâm, Hicâz, Uşşâk, Sabâ, Kürdîli Hicâzkâr, Uşşâk, Rast, Uşşâk, Acem Aşîrân, Acem Kürdî ve Uşşâk.

Görüldüğü üzere makamlı mevlid nüshaları ile Gebzeli'nin icrası karşılaştırıldığında makamsal seyir olarak herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır. Hatta her iki örnek karşılaştırıldığında kullanılan herhangi bir ortak makamın dahi bulunmadığı tespit edilmiştir.

5.5.7. Münacaat Bahrinin Mukayesesi

Münacaat bahrinin icrasına bakıldığında ise nüshalarda genel olarak Hüseyinî veya Nevâ makamlarıyla giriş yapıldığı görülmektedir. Bekir Sıdkı Sezgin ise bu bahre Hicâz makamı ile giriş yapmıştır. Devam eden beyitlerde genellikle Hüseyinî makamı ile devam edilmiş aralarda Dügâh makamı kısaca gösterilmiştir.

Bekir Sıdkı Sezgin'in icrasında ise Hicâzdan sonra Hüzâm makamına geçilip, kısa bir Evic makamı gösterildikten sonra uzunca bir süre Uşşâk makamında kalınmış, araya konulan kasideden önceki beytin sonunda Rast makamına geçilmiştir. Kasideden sonra ise Yegâh perdesi üzerinde Rast makamına geçilip bu bahre Bayatî makamıyla karar verilmiştir.

Her iki kaynak makamsal olarak karşılaştırıldığında herhangi bir makam benzerliğinin olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla Bekir Sıdkı Sezgin'in de geçmişte mevlid icralarında kullanılan makam seyrini kullanmadığı tespit edilmiştir.

5.6. Analiz ve Yorumlar

Bu başlık altında, birinci bölümde bulunan alt problemlere ait değerlendirmeler ve elde edilen bulgular ışığında yorumlamalar yapılmaya çalışılmıştır. Her bir alt problem müstakil bir başlık altında değerlendirilmiştir.

5.6.1. 1.3.1. No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar

Makam kayıtlı mevlid nüshalarındaki bahirlerde kullanılan makamların analizi sonucunda oldukça fazla sayıda makamın kullanıldığı görülmektedir. Tüm nüshaların mukayesesi sonucunda bahirlerde kullanılan makamlar aşağıda verilmiştir.

Tevhid bahrinde kullanılan makamlar: Dügâh, Sabâ, Nevâ, Kûçek, Rast, Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Hicâz, Uzzâl, Muhayyer, Hafî.

Dua bahrinde kullanılan makamlar: Dügâh, Sabâ, Kûçek, Hüseyinî, Rast, Çargâh, Tiz Hüseyinî, Muhayyer, Evic.

Nur bahrinde kullanılan makamlar: Dügâh, Sabâ, Kûçek, Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Muhayyer, Rast, Nevâ, Mâhûr, Bûselik, Çargâh, Pençgâh, Nikriz, Hâfî, Segâh.

Velâdet bahrinde kullanılan makamlar: Rast, Nikriz, Pençgâh, Tiz Pençgâh, Mâhûr, Nevâ, Tiz Nevâ, Hüseyinî, Hisâr, Dügâh, Hicâz, Zâvil, Geveşt, Çargâh, Muhayyer, Gerdâniye, Tiz Gerdâniye, Karciğâr, Nişabûr, Nişabûrek, Evic, Zâkirî, Yekrîz, Bülend.

Merhaba bahrinde kullanılan makamlar: Pençgâh, Tiz Pençgâh, Evic, Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Çargâh, Sabâ, Dügâh, Isfahân, Geveşt, Nişabûr, Acem, Uzzâl.

Refrefin belirmesi bahrinde kullanılan makamlar: Rast, Pençgâh, Tiz Pençgâh, Nevâ, Tiz Nevâ, Nikrîz, Evic, Tiz Evic, Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Segâh, Tiz Segâh, Bûselik, Acem, Tiz Acem, Muhayyer, Uzzâl, Gerdâniye, Çargâh, Uşşâk, Dügâh, Zâvil, Mâhûr, Irak, Nâgehân, Isfahân, Nişabûr, Nişabûrek, Zâkirî, Bülend, Hâfî.

Miraç bahrinde kullanılan makamlar: Irak, nişabûrek, Evic, Tiz Evic, Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Dilkeş, Tiz Dilkeş, Bûselik, Muhayyer, Acem, Tiz Acem, Nevâ, Tiz Nevâ, Dügâh, Nihâvend, Nevrûz, Pençgâh, Rast, Geveşt, Tiz Hâfî, Pehlûvân, Uzzâl.

Münacaat bahrinde kullanılan makamlar: Pençgâh, Tiz Pençgâh, Hüseyinî, Tiz Hüseyinî, Nevâ, Evic, Çargâh, Rast, Dügâh, Geveşt, Muhayyer, Hâfî, Bülend.

Yukarıda görüldüğü gibi mevlid bahirlerinde kullanılan makam sayısı oldukça fazladır. Bu durum da bizlere o zamanlarda uzun bir form olan mevlid-i şerifi icra edenlerin müzikal kabiliyetlerinin oldukça iyi olduğunu göstermektedir. Daha önce bahsedildiği gibi bazı nüshalarda beyitlerin hem başına hem de sonuna hatta beytin ortasına bile makam kaydının düşüldüğü görülmektedir. Bir beyitte makam geçkilerinin bu kadar sık yapılması, bu kişisel mevlid nüshalarını hazırlayan kişilerin icra yönünden oldukça maharetli ve donanımlı olduğunu göstermektedir.

5.6.2. 1.3.2.No’lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar

Farklı tarihlerde istinsah edilmiş makam kayıtlı mevlid nüshalarına bakıldığında makamsal olarak birbirine en fazla benzeyen iki nüsha olduğu görülmektedir. Bunlar Nadir Eserler Kütüphanesi’nde bulunan 549 No’lu nüsha ve Koç Üniversitesi Kütüphanesi’nde bulunan 323 no’lu nüshadır. Her iki nüshada da 112 beyit bulunmakta ve aynı şekilde 112 makam kaydı yazmaktadır. Ayrıca bu iki nüshada mevlid beyitlerinin hem başında hem de sonunda makam kaydı bulunmaktadır. Makam benzerliği ise neredeyse aynı olmakla birlikte bazı farklılıklar vardır. Bu benzerlik ve farklılıklar yukarıdaki makamsal analiz tablolarında detaylı bir şekilde gösterildiği için burada tekrar değinilmeyecektir.

Makamsal olarak en fazla benzerlik olan bahir ise Dua bahridir. Mukayese edilen 21 nüshada da beyit sayısı aynı olmakla birlikte makamsal olarak benzerlik diğer nüshalara göre oldukça fazladır. Bu bahrin ilk beyti, yüzde doksan oranında Dügâh makamıyla başlamıştır. Daha sonrasında Sabâ ve Kûçek makamları kullanılarak Hüseyinî makamıyla bu bahir sonlandırılmıştır. Bu bahirle ilgili detaylı bir analiz yukarıda belirtilmiştir.

Beyit olarak bakıldığında en fazla yüzde doksan beş oranında makamsal benzerlikler bulunmaktadır. Bu benzerlikler bahirlerin farklı beyit sıralarında olmakla birlikte bahirlerin ilk beyitlerindeki makamsal benzerlikler yüzdesel olarak oldukça fazladır.

Daha önce de değinildiği gibi kendine has bir üslupla yani küçük makam kalıplarıyla bir seyir yapılarak bestelenen mevlidin bu seyri bilen kişiler tarafından silsile yoluyla aktarımı yapıldığı kaynaklarda geçmektedir. Makam kayıtlı mevlidin bulunduğu nüshalara bakıldığında, bahirlerdeki makamsal benzerliklerin azımsanmayacak kadar fazla olması, bu durumun bir tesadüften öte, mevlid bestesinin kalıntıları olduğu söylenebilir.

5.6.3. 1.3.3.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar

Mukayese edilen makam kayıtlı mevlid nüshalarına bakıldığında hiçbir bahrin veya beytin yüzde yüz oranda aynı makamda okunduğu tespit edilememiştir. Farklı makamların genellikle bahirlerin orta kısımlarındaki beyitlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bir önceki konuda da belirtildiği gibi bahir başlarındaki makamsal benzerlik oldukça fazladır. Bu durum bahir sonlarına doğru da yaklaşık aynı oranlardadır. Besteli mevlidin meşk usulüyle aktarıldığı düşünüldüğünde makamsal farklılıkların zamanla artması gerekirken en eski tarihli nüshalarda bile farklı makamların kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun da kesin olarak bir açıklaması bulunmamakla birlikte makam geçkilerinin kişisel bir zevke dayalı olduğu düşünülmektedir. Makamsal farklılıklar oldukça fazla olduğundan burada tekrar gösterilmesi mümkün değildir.

5.6.4. 1.3.4.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar

Yakın zamanımızdaki mevlid icralarında kullanılan makamları belirlemek için bu konuda meşhur olmuş altı adet mevlidhan seçilmiş ve bu kişilerin yaptığı bazı mevlid icrası kaydı örnekleri nota altına alınarak bunların makamsal analizi yapılmıştır. Her ne kadar seçilen bu isimler ve kullandığımız kayıtlar iyi icracılar/ okuyuşlar olsa da aynı kişilerin aynı bahirleri okudukları başka kayıtlara bakıldığında da yine aynı makamları kullandığını iddia edemeyiz. Zaten sesli kayıtlara yansıdığı kadarıyla mevlid icrasında yeknesak bir makam sırası tercihi bulunmamaktadır. Dolayısıyla burada çıkarılan makam sıraları seçtiğimiz örnekleme bağlı olarak değişebilir.

Yapılan analizler neticesinde hangi bahirde hangi makamın kullanıldığı sırasıyla şu şekildedir:

Kani Karaca, Tevhid bahri; Dügâh, Hüseyinî, Bayâtî, Karcığâr ve Hicâzkâr.

Kani Karaca, Dua bahri; Hicâzkâr, Segâh, Rast.

Hafız Kemal Bey, Nur bahri; Hicâz Hümayûn.

Üsküdarlı Ali Efendi, Velâdet bahri; Rast, Basit Sûzinâk, Hicâzkâr, Nihâvend.

Mecid Sesigür, Merhabâ bahri; Hicâz Hümayûn, Nikriz, Acemli Rast, Uşşâk.

Yusuf Gebzeli, Miraç bahri; Hüzzâm, Hicâz, Uşşâk, Sabâ, Kürdîli Hicâzkâr, Rast, Acem Aşîrân ve Acem Kürdî.

Bekir Sıdkı Sezgin, Münacaat bahri; Hicâz, hüzzam, Evic, Uşşâk, Rast, Bayâtî.

5.6.5. 1.3.5.No'lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar

Makam kayıtlı mevlid nüshaları ile günümüzdeki mevlid icralarında kullanılan ortak makamlara bakıldığında, çok az sayıda makamsal benzerliğin olduğu tespit edilmiştir. Örneğin Tevhid

bahrindeki benzerlik, giriş kısmında kullanılan Dügâh makamında ve devamında farklı beyitlerde kullanılan Hüseyinî makamındadır. Velâdet bahrinde sadece giriş kısmında kullanılan Rast makamı benzerdir.

5.6.6. 1.3.6.No’lu Alt Probleme İlişkin Analiz ve Yorumlar

Makam kayıtlı mevlid nüshaları ile yakın zamanımızdaki mevlid icraları arasında yapılan mukayesede, yukarıda da belirtildiği üzere makamsal benzerliğin çok az olduğu tespit edilmiştir. Bu benzerlik sadece iki bahirde bulunmakta olup geriye kalan bahirlere bakıldığında herhangi bir ortak makamın bulunmadığı tespit edilmiştir. Yukarıda her bir bahrin makamsal mukayesesi detaylı bir şekilde yapıldığından tekrara gitmemek amacıyla, burada hangi makamların farklı olduğu tekrar belirtilmeyecektir.

5.7. Hipotez Sonuçları

5.7.1. 1. Hipoteze Ait Değerlendirme

“Farklı tarihlerde yazılmış mevlid nüshalarındaki makam isimleri birebir uyumaktadır.”

Hipotez yanlış: Mukayese edilen 21 makam kayıtlı mevlid nüshasının detaylı bir şekilde analizi yapılmış ve neticesinde, mevlid nüshalarının hiçbirisi makamsal olarak birbiriyle tamamen uyumadığı görülmüştür.

5.7.2. 2. Hipoteze Ait Değerlendirme

“Geçmişte mevlidin bahirlerinin icralarında birden fazla makam kullanılmıştır.”

Hipotez doğru: Makam kayıtlı mevlid nüshalarına bakıldığında mevlid bahirlerinin icrasında oldukça yoğun bir şekilde makamsal çeşitlilik vardır. Bu çeşitlilik bazen bahrin tamamına yayılmışken bazen de bir beytin icrasında iki hatta üç farklı makamın bile kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu çeşitlilik yukarda bulunan tablo ve grafiklerde detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

5.7.3. 3. Hipoteze Ait Değerlendirme

- “Geçmiş ile günümüz karşılaştırıldığında mevlid icralarında aynı makamlar kullanılmıştır.”

Hipotez yanlış: Çalışmamıza konu olan 21 adet makamlı mevlid nüshası ile yakın zamanımızda meşhur olmuş bazı mevlidhanların icraları karşılaştırıldığında, tamamen aynı makamların kullanıldığı bir icraya rastlanılmamıştır. Yukarıda detaylı bir şekilde yapılan analize bakıldığında sadece birkaç bahrin giriş kısmındaki makamlar uyumakta, devamında ise bu benzerlik kaybolmaktadır. Bu sebeple

geçmişteki mevlid icralarında kullanılan makam seyriyle yakın zamandaki mevlid icralarında yapılan makam seyirlerinde farklı makamlar kullanılmıştır.

SONUÇ

Yüzyıllar boyunca, Müslümanların gönlündeki Allah aşkını ve Peygamber (sav.) sevgisini coşkulu bir şekilde dile getiren Vesîletü'n-Necât, günümüzde dahi sadece Müslüman Türkler arasında değil, diğer Müslüman coğrafyanın da geniş bir bölümünde, mevlid, doğum, ölüm, sünnet, evlenme ve askere gönderme vb. vesilelerle mevlid okutmak bir geleneğe dönüşmüştür.

Süleyman Çelebi mevlidinin bazı dini musiki formlarında olduğu gibi bestelenmesi, konuyla alakalı birtakım kaynaklarda geçmektedir. Kaynaklarda üç kişinin mevlidi bestelemiş olabileceği ileri sürülmektedir. Bunlar; Süleyman Çelebi, Sinaneddin Yusuf ve Bursalı Sekban'dır. Ancak bu kişilerin mevlidi besteleyip bestelediği, besteledilerse de ne şekilde beste yaptıklarıyla alakalı elimizde net bir somut delil veya belge bulunmamaktadır. Sadece İsmail Belîğ yazmış olduğu eserinde Sekban'ın yapmış olduğu besteyi bazı kimselere öğrettiği bilgisini vermektedir. Diğer iki isimle ilgili de Sadettin Nüzhet Ergun, mevlidi bestelemiş olabileceklerinden bahsetmektedir. Bunun yanı sıra bazı kütüphanelerde bulunan makam kayıtlı mevlid nüshaları, besteli mevlide dair bazı ipuçları verebilmektedir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla, Süleyman Çelebi'ye ait, muhtelif tarihlerde istinsah edilmiş 21 adet makam kayıtlı mevlid nüshası arasında yapılan makamsal mukayese sonucunda görülmüştür ki; mevlid bahirlerinin icrasında kullanılan makam çeşitliliği oldukça fazladır. Bu durumunda bizlere mevlidin zamanında bestelenmiş olsa dahi çok sık aralıklarla makamsal geçiş yapıldığından günümüzdeki gibi bir bestenin olamayacağından, sadece makamsal bir sıralamanın yapılmış olabileceğini göstermektedir.

Bazı nüshalara bakıldığında beyitlerin tamamında makam kaydı bulunurken bazı nüshalarda ise oldukça az sayıda makam kaydı yazdığı görülmüştür. Yapılan mukayese neticesinde hiçbir nüsha birbiriyle makam kaydı açısından birebir uyuşmamaktadır. Üstelik bu makamsal farklılıklara tarihsel olarak bakıldığında, sistematik olarak bir artış veya azalış bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra özellikle de mevlid bahirlerinin ilk beyitleri başta olmak üzere, benzer makam kullanma oranında oldukça yüksek benzerlik bulunmaktadır. Örneğin; Tevhid bahrine bir nüsha hariç diğer bütün nüshalarda Dügâh makamıyla başladığı gözlemlenmiştir. Dua bahrinin ilk beytinde de Tevhid bahrinde olduğu gibi yüzde doksanın üzerinde Dügâh makamıyla başlayan bir benzerlik bulunmaktadır. Geriye kalan bahirlerin ilk beyitlerinde de yüksek oranlarda benzerlikler bulunmaktadır. Ancak bu benzerlikler

bahirlerin sonlarına doğru orantısız bir şekilde azaldığı gözlemlenmiştir. Bu durumunda bizlere geçmişte mevlid icralarında kendine has makamsal olarak bir geleneğin bulunduğu ancak bu durumun sonraki dönemlere düzenli bir şekilde aktarılmadığını göstermektedir.

Makam kayıtlı mevlid nüshaları ile yakın zamanımızda meşhur olmuş mevlithanlardan seçtiğimiz yedi mevlidhanın icraları karşılaştırıldığında;

Tevhid bahrinde; nüshalar ile Kani Karaca'nın icrası mukayesesinde sadece giriş beyitlerinin aynı makamda okunduğu, geriye kalan beyitlerin icrâsındaysa herhangi bir makamsal benzerliğin bulunmadığı tespit edilmiştir. Üstelik bu mukayesede sadece Dügâh ve Hüseyinî makamlarının ortak makamlar olduğu, bunun dışındaki diğer makamların farklı olduğu ortaya çıkmıştır.

Nüshalara bakıldığında Tevhid bahri ile Dua bahirlerindeki makam sıralamasının neredeyse aynı olduğu görülmektedir. Karaca'nın Dua bahri icrasındaki makamlar ne Tevhid bahriyle ne de nüshalarda kullanılan makamların hiçbirisiyle uyuşmadığı tespit edilmiştir.

Nur bahrinin makam kayıtlı mevlid nüshaları ile yakın zamanımızda mevlid icrasıyla meşhur olmuş Hafız Kemal Bey'in icrasına bakıldığında makamsal olarak herhangi bir benzerliğinin olmadığı saptanmıştır.

Velâdet bahrinde, nüshalar ile Ali Efendi 'nin icrasının mukayesesinde makam benzerliği sadece ilk baştaki beyitlerde bulunmaktadır. Sonraki beyitlerin icrasında, geçmişteki icralarda kullanılan makamlar ile Ali Efendi'nin icrasında kullanılan makamlar değişikliklere uğramıştır.

Merhaba bahrinde, Nüshalar ile Hafız Mecid'in icrasındaki makam seyrine bakıldığında, hiçbir ortak makamın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Miraç bahrinde ise makamlı mevlid nüshaları ile Gebzeli'nin icrası karşılaştırıldığında makamsal seyr olarak herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır. Hatta her iki örnek karşılaştırıldığında kullanılan herhangi bir ortak makamın dahi bulunmadığı tespit edilmiştir.

Son olarak Münacaat bahrine bakıldığında, her iki kaynak makamsal olarak karşılaştırıldığında herhangi bir makam benzerliğinin olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla Bekir Sıdkı Sezgin'in de geçmişte mevlid icralarında kullanılan makam seyrini kullanmadığı tespit edilmiştir.

Dolayısıyla Yakın zamanımızda mevlid icralarıyla meşhur olmuş mevzu bahis yedi mevlithanın mevlid icralarına bakıldığında makamlı mevlid nüshaları üzerinden belirlediğimiz makam seyirleriyle herhangi bir benzerliğin olmadığı görülmüştür. Hatta bu icralarda birkaç benzer makam haricinde, çoğunlukla farklı makamların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu durum da bizlere göstermiştir ki küçük makam kalıplarının sıralanmasıyla bestelendiğini düşündüğümüz mevlidin bazı kalıntılarını, muhtelif tarihlerde istinsah edilmiş mevlid nüshalarındaki

makamsal benzerliklerde görülebilmektedir. Yakın zamanımızdaki icralara bakıldığında ise besteli mevlidin izlerinin büyük oranda kaybolduğunu ve geçmişteki mevlid okuyuşundan tamamen uzaklaşıldığını ifade edebiliriz.

Çalışmamız içerisinde, nüshalar üzerinde yaptığımız mukayeseler sonucunda mevlidin bir bahri çoğunlukla hangi makamla okundu ise o makamların bir seyir çizelgesi oluşturulmuştur. Böylelikle geçmişte bestelenen mevlidde kullanılan makam sıralamasına en yakın okuyuşun bir örneği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu vesileyle günümüzdeki ve gelecekteki mevlid icracıları için geçmişte kullanılan mevlid icralarındaki makam seyrine yakın bir okuyuş örneği, çalışmamız neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu makamsal seyir örnek alınarak yapılan icraların; bizi, geçmişteki mevlid okuyuşuna daha da yaklaştıracığını düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- Akbulut, Y. (2018), Ed. Şimşek, A., *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Âlî, G. M. (2014), *Künhü'l-Ahbâr Dördüncü Rûkn: Osmanlı Tarihi*, (Çev. A. Uğur, A. Çavuşoğlu), Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Ateş, E. (2007), “*Mevlid icraları ve Mevlidhanlar*” Kara, M., Kemikli, B. (Ed.), *Süleyman Çelebi ve Mevlid, Yazılışı, Yayılışı ve Etkileri*, (2. Baskı), Bursa: Kayhan Matbaacılık, 437-446.
- Baykal, K. (1952), *Mevlidi Şerifi Yazan Süleyman Çelebi Türbesi Münasebetiyle*, Bursa: Bursa Aysan Matbaası.
- Behar, C. (2020), *Orada Bir Musiki Var Uzakta... XVI. Yüzyıl İstanbul’unda Osmanlı\Türk Musiki Geleneğinin Oluşumu*, İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Beliğ, İ. (1998), Çev. Abdulkerimoğlu A., *Güldeste-i Riyaz-ı İrfan ve Vefeyat-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*, Ankara: Anıl Matbaası.
- Düzdağ, M. E., (2010), *Mehmet Akif Ersoy Safahat*, (4. Baskı), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Ergun, S. N., (2017), *Türk Musikisi Antolojisi*, (2. Baskı), İstanbul: Vadi Yay.
- Işık, E. (2010), “*Mevlid Nasıl Okunur ve Nasıl Okunmalı?*” Kemikli, B., Çetin, O. (Ed.), *Bir Kutlu Doğum Şaheseri Mevlid ve Süleyman Çelebi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 541-546.
- İsen, M. (1999), *Latîfî Tezkiresi*, (1. Baskı), Ankara: Akçağ Yay.
- Kahraman, A. (1972), *Süleyman Çelebi ve Mevlid*, (1. Baskı), İstanbul: Toker Yay.
- Karadeniz, E. (1965), *Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları*, (1. Baskı), Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kemikli, B. (Ed.), (2016), *Mevlid Külliyyatı “Süleyman Çelebi Vesîletü’n-Necâd ve Tercümeleri”* (2. Baskı), Ankara: DİB. Yay.
- Kepecioğlu, K. (2009), *Bursa Kütüğü*, (4. Cilt), Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yay.
- Mermutlu, B. (2008), “*Besteli Mevlid Meselesi*”, Kara, M., Kemikli, B. (Ed.), “*Süleyman Çelebi ve Mevlid, Yazılışı, Yayılışı ve Etkileri*”, (2. Baskı), Bursa: Kayhan Matbaacılık, 414-430.

Özcan, N. (2010), “*Klasik Mevlid Okuyuşları ve Tevşih İlahileri*”, Kemikli, B., Çetin, O. (Ed.) “*Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslararası Mevlid Sempozyumu*”, (1. Baskı), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay, 487-498.

Özkan, İ. H. (2017), *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri*, (8. Baskı), İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Pekolcay, A. N. (2018), *Mevlid, Süleyman Çelebi*, (6. Baskı), İstanbul: Dergâh Yay.

Pekolcay, A. N. (1967), *İslâmî Türk Edebiyatı*, İstanbul: Cağaloğlu Yay.

Sağman, A. (1951), *Mevlid Nasıl OkuNur? Ve Mevlidhanlar*, İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Saraç, M. A. (2016), *Osmanlı Müellifleri*, (1.cilt), Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Timurtaş, F. K. (1970), *Süleyman Çelebi, Mevlid, Vesiletü'n-Necât*, (1. Baskı), İstanbul: Milli Eğitim Yay.

Turabi, A. H. (2018), *Türk Din Musikisi*, (3. Baskı), İstanbul: Grafiker Yay.

Tezler

Pekolcay, A. N. (1950), *Türkçe mevlid metinleri*, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.

Makaleler

Benlioğlu, S. (2022), *Mevlid Nasıl OkuNurdu? Yazma Nüshalardaki Makam Kayıtları Üzerine Bir Değerlendirme*, Cumhuriyet İlahiyat Dergisi, 26/1: 191-211. Doi.org/ 10.18505/cuid.1060776

Büyüker, K. (2007), *Mevlid'i Okuyan Adam: Hâfız Kemal*, Din ve Hayat Dergisi, TDV Yay. Matbaası, 1/40-41.

Çelebi, V. (1927), “*Süleyman Çelebi Mevlidi ve Mehazları*”, Hayat Dergisi, (2. Cilt), 45: 15.

Gedik, G. (2005), “*Bekir Sıdkı Sezgin, Dini Musiki ve Meşk Usulü*”, Musikişinas Dergisi, Boğaziçi Üniversitesi Türk Müziği Yay. 05\07: 100-104.

Karaduman, E. H. (2022), “*Hafız Mecid Sesigür*”, *Makam Müzik Dergisi*, 22\17: 48.

<https://doi.org/10.1371/>

Köksal, M. F., Kütük, R. (2022), “*Vesiletü'n-Necât'ın En Eski Nüshası ve Süleyman Çelebi'nin Bilinmeyen Şiirleri*”, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 28: 381-418. Doi Number: <http://dx.doi.org/10.15247/dev.3052>

Mermutlu, B. (2014), “Mevlid Musikisinde Makam Seyri Üzerine Nadir Nüshalara Dayalı Karşılaştırmalı bir Çalışma” *Türklük Bilgisi Araştırmaları Dergisi*, Harvard Üni. 42: 165-193.
DoiNumber: 70-131003

Elektronik Kaynaklar

Kubbealtı Lügati, “Bahir”, <http://lugatim.com/s/bahir#>, Erişim Zamanı: 11.08.2023.
Kubbealtı Lügati, “Şemse”, <http://lugatim.com/s/%C5%9EEMSE>, Erişim Zamanı: 21.08.2023.
Kubbealtı Lügati, “Zencirek”, <http://lugatim.com/s/ZENC%C3%8EREK>, Erişim Zamanı: 21.08.2023.
Türk Dil Kurumu Sözlükleri, "Mevlid". <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Zamanı: 10. 07. 2023.
Türk Dil Kurumu Sözlükleri, "Perde". <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Zamanı 15. 06. 2023.

Ansiklopedi

Baltacı, C. (1998), “Hünkâr İmamı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 18: 487-488.
Bozkurt, N., Kaya, N. (2001), “İstinsah” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 23: 369-371.
Çetin, A. (1994), “Derkenar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 9: 179.
Derman, M. U., (2007), “Nesih”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 33: 1.
Duran, G., (2009), “Serlevha”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 36: 567-569.
İpşirli, M. (1993), “Çelebi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 8: 259.
Özcan, N. (1997), “Hâfız Kemal”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 15: 92-93.
Özel, A. (2004), “Mevlid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 29: 475-479.
Özkan, İ. H. (2003), “Makam”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 27: 410-412.
Öztuna, T. Y. (1969), “Karâr”, *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, 1: 328.
Pekolcay, A. N. (2004), “Mevlid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 29: 485-486.
Serin, M. (2008), “Rik’a”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 35: 109-110.
Tunçay, Paçacı, G. (2019), “KARACA, Kâni”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ek-2: 16-17.
Uzun, M., (2012), (Ed.) Kahraman A., “Ali Üsküdarlı, Hafız,” *Üsküdarlı Meşhurlar Ansiklopedisi*, 55-56, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları: 23
Uzun, M. İ. (2003), “Mecmua”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 28: 265-268.

EKLER

1. İLGİLİ LİTERATÜR

1.1. İçerikli Literatür Tablosu

Tablo 37

Eser Adı	Yazar Adı	Yılı	Yayınevi	Yayın Yeri	Konusu, Kapsamı	Eserden Notlar
“Ali Üsküdarlı, Hafız” Maddesi: Üsküdarlı Meşhurlar Ansiklopedisi,	Mustafa Uzun Ed. Alim Kahraman	2012	Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları: 23	İstanbul	İstanbul’un Üsküdar semtinde yaşamış olan meşhur kişilerin hayatları hakkında bilgiler verilmektedir.	Eserde Üsküdarlı Ali Efendi’nin hayatı ve mevlidhanlığına dair bu kaynaktaki bilgilerden de yararlanılmıştır.
“Bahir” Maddesi	Kubbealtı Lügati	-	Kubbealtı Lügati	İnternet (int.)	Bahir kelimesinin anlamları hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızın konusu olan mevlidin, bölümleri anlamında kullanılan bahir kelimesi hakkında bilgi alınmıştır.
Bekir Sıdkı Sezgin, Dini Musiki ve Meşk Usulü	Gülay Gedik	2005	Boğaziçi Üniversitesi Türk Müziği Yay.	İstanbul	Bekir Sıdkı Sezgin’in hayatı ve eserleri hakkında bilgi veren bir çalışmadır.	Bekir Sıdkı Sezgin’in mevlidhanlığına dair bilgilerden yararlanılmıştır.
Besteli Mevlid Meselesi	Bedri Mermutlu Ed: Mustafa Kara Bilal Kemikli	2008	Kayhan Matbaacılık	Bursa	18-20 Ekim 2007 Tarihlerinde yapılan Uluslararası Süleyman Çelebi Sempozyumunun Kitabıdır.	Süleyman Çelebi mevlidinin bestelenmesiyle alakalı çeşitli bilgilerden yararlanılmıştır.
Besteli Mevlid Üzerine İki Yazma Eser	Ubeydullah Sezikli	2008	Çukurova Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi	Adana	Süleyman Çelebi’nin iki makam kayıtlı yazma nüshasının karşılaştırılmasının yapıldığı bir makaledir.	Makalede geçen iki makam kayıtlı nüsha çalışmamızda mukayese edilen nüshalar arasında bulunmaktadır.
Bursa Kütüğü	Kamil Kepecioğlu	2009	Bursa Büyükşehir Belediyesi Yay.	Bursa	Eserde Bursa’da yaşamış önemli kişilerin hayatları hakkında bilgiler verilmektedir.	Süleyman Çelebi’nin türbesi hakkında bilgilerden yararlanılmıştır.
“Çelebi” Maddesi	Mehmet İpşirli	1993	DİA. TDV. Yay. C: X	İstanbul	Çelebi ünvanı hakkında bilgi verilmektedir.	Süleyman Çelebi’nin Çelebi ünvanıyla ilgili bilgi edinmek için bu kaynak kullanılmıştır.

“Derkenar” Maddesi	Atilla Çetin	1994	DİA. TDV. Yay. C: IX	İstanbul	Derkenar maddesi hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızda Makamlı mevlid nüshalarından bahsederken derkenar ifadesi fazlaca kullanıldığından bu kavram hakkında bilgi verilmiştir.
Güldeste-i Riyâz-ı İrfan ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân	İsmail Belig Çeviren (Çev): Abdulkerim Abdulkadiroğlu	1998	Anıl Matbaası	Ankara	İsmail Belig’in hazırlamış olduğu, Bursa’da yaşamış olan meşhur şahsiyetlerinin biyografisine yer verilen bir eserdir.	Mevlidi Şerifin bestelenmesiyle ilgili eserde verilen bilgilerden yararlanılmıştır.
“Hâfız Kemal” Maddesi	Nuri Özcan	1997	DİA. TDV. Yay. C: XV	İstanbul	Hafız kemal Bey’in hayatının ve Türk musikisine katkılarının ele alındığı ve mevlid icrasındaki önemine değinildiği bir makaledir.	Bu kaynaktan Hafız Kemal Bey’in hayatı ve mevlidhanlığı hakkında bilgiler alınmıştır.
Hafız Mecid Sesigür	Erman Harun Karaduman	2022 22\17	Makam Müzik Dergisi	İstanbul	E. Harun Karaduman’ın Hafız Mecid Sesigür’ün hayatı hakkında bilgi verdiği bir yazıdır.	Tezimize konu olan H. Mecid Sesigür’ün hayatı hakkında bilgi için bu kaynağa başvurulmuştur.
“Hünkâr İmamı” Maddesi	Cahit Baltacı	1998	DİA. TDV. Yay. C: IX	İstanbul	Hünkâr İmamlığının ne olduğuyla alakalı bilgiler verilmektedir.	Süleyman Çelebi’nin bir dönem Hünkâr İmamlığı yapmasından dolayı bu maddeyle ilgili bilgi edinilmiştir.
İslâmî Türk Edebiyatı	Ayşe Necla Pekolcay	1967	Cağaloğlu Yay.	İstanbul	İslâmî Türk Edebiyatı hakkında bilgiler, eserler ve bu eserlerin müellifleri hakkında bilgiler verilmektedir.	Süleyman Çelebi’nin kaç yılında doğduğuna dair bilgi bulunduğundan bu kaynaktan yararlanılmıştır.
“İstinsah” Maddesi	Nebi Bozkurt, Nevzat Kaya	2001	DİA. TDV. Yay. C: XXIII	İstanbul	İstinsah kelimesinin ne anlama geldiğiyle alakalı bilgi verilmektedir.	Çalışmamıza konu olan mevlid nüshaları birer istinsah eser olduklarından istinsahın ne olduğuyla alakalı bilgi verilmiştir.
Karaca, Kâni	Gönül Paçacı Tuncay	2019	DİA. TDV. Yay. Ek-2	Ankara	Türk Musikisinin önemli şahsiyetlerinden Kani karacanın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmektedir.	Kani Karaca çalışmamıza konu olduğundan hayatı ve mevlidhanlığı hakkında bu ansiklopedideki maddeden bilgi edinilmiştir.

“Karar” Maddesi	T. Yılmaz Öztuna	1969	Milli Eğitim Bakanlığı Yay.	İstanbul	Bu madde Türk Musikisi Ansiklopedisinden alınmıştır.	Çalışmamızdaki mevlid nüshalarında sıkça karşılaşılan “Karar” ifadesinin anlamı bu kaynaktan alınmıştır.
Klasik Mevlid Okuyuşları ve Tevşih İlahileri, (Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslararası Mevlid Sempozyumu)	Nuri Özcan Ed.: Bilal Kemikli, Osman Çetin	2010	Türkiye Diyanet Vakfı Yay.	Ankara	Bu makalede mevlidin icrasında dikkat edilmesi gereken hususlar ve yapılan hatalar üzerinde durulmuştur.	Besteli mevlidin meşk ile intikalinin zorluğundan ve günümüze kadar ulaşamamasından bahsederken bu makaledeki çeşitli bilgilerden yararlanılmıştır.
Kühü'l-Ahbâr Dördüncü Rûkn: Osmanlı Tarihi	Gelibolulu Mustafa Âli Çev.: Ahmet UğurAli Çavuşoğlu	2014	Türk Tarih Kurumu	Ankara	Bu eserde başlangıçtan Eğri Seferi (1005-1596)'ne kadar olan Osmanlı Tarihini ihtiva eder.	Süleyman Çelebi'nin hayatı hakkında bilgi içerdiği için bu eserden yararlanılmıştır.
Latîfî Tezkîresi	Mustafa İsen	1999	Akçağ Yay.	Ankara	Edebî olan kişileri, eserlerini ve bunların çevreye olan etkilerini konu edinen biyografik bir eserdir.	Süleyman Çelebi'nin hayatı hakkında bu eserdeki bilgilerden yararlanılmıştır.
“Makam” Maddesi	İsmail Hakkı Özkan	2003	DİA. TDV. Yay. C: XXVII	Ankara	Musikide kullanılan bir terim olan makam ifadesi hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızda sıkça geçen “makam” ifadesi hakkında bilgi bu kaynaktan alınmıştır.
Maşuk'un Nefesi	Murat Pay	2014	Albaraka Türk Yay.	İstanbul	Mevlid-i Şerif'in Meşkinin konu alan bir belgesel filmidir.	Mevlid-i Şerif'i okumayı öğrenmek isteyenler için örnek teşkil edecek güzel bir belgesel filmidir.
“Mecmua” Maddesi	Mustafa İsmet Uzun	2003	DİA. TDV. Yay. C: XXVIII	Ankara	Mecmua kavramının ne olduğuyla alakalı bilgiler verilmektedir.	Çalışmamızda sıkça geçen mevlid mecmuası ifadesindeki “mecmua” kelimesinin ne anlama geldiğiyle alakalı bu kaynaktan bilgi alınmıştır.
Mehmet Akif Ersoy, Safahat	M. Ertuğrul Düzdağ	2010	Türkiye Diyanet Vakfı Yay.	Ankara	Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinin yer aldığı meşhur eserdir.	M. Akif Ersoy'un Süleyman Çelebi'yle ilgili yazdığı bir mısra ile ilgili bu esere başvurulmuştur.

Mevlid Geleneğinde Velâdet Bahri İcrâlarınınTahlîli	Abdurrahim Arpaguş	2023	Ankara Hacı Bayram Veli Üni. Yüksek Lisans Tezi	Ankara	Süleyman Çelebi'ye ait mevlidde bulunan Veladet Bahrinin müzikal analizinin yapıldığı bir tezdır.	Bizim çalışmamızda da Veladet bahri icrasında Üsküdarlı Ali Efendi'nin icra örneği alınarak makamsal analizi yapılmış ve mukayese edilmiştir.
Mevlid icraları ve Mevlidhanlar, (Süleyman Çelebi ve Mevlid, Yazılışı, Yayılışı ve Etkileri)	Erdoğan Ateş, Ed.: Mustafa Kara, Bilal Kemikli	2007	Kayhan Matbaacılık	Bursa	Süleyman Çelebi'nin hayatı, mevlidi ve diğer bazı mevlidler hakkında bilgi veren bir sempozyum kitabıdır.	Süleyman Çelebi'nin mevlidinin icrası hakkında bu makalede bilgi edinilmiştir.
“Mevlid” Maddesi	Ahmet Özel	2004	DİA. TDV. Yay. C: XXIX	Ankara	Mevlid kelimesinin ne anlama geldiğiyle alakalı bilgi veren bir maddedir.	Mevlid kelimesi hakkında bilgiden bu kaynaktan yararlanılmıştır.
“Mevlid” Maddesi	A. Necla Pekolcay	2004	DİA. TDV. Yay. C: XXIX	Ankara	Süleyman Çelebi ve Vesiletü'n-Necât adlı mevlidinden bahsedilmektedir.	Süleyman Çelebi ve Vesiletü'n-Necât adlı mevlidi hakkındaki bilgilerden yararlanılmıştır.
“Mevlid” Maddesi	TDK	Erş. 10 Tem. 2023	https://sozluk.gov.tr/	İnt.	Mevlidin kelime kökeni hakkında bilgi verilmiştir.	Bu kaynaktan mevlidin ne anlama geldiğiyle alakalı bilgi alınmıştır.
Mevlid Okumayı Öğrenme Hususunda Bir Metot Önerisi	Muhammet Sevinç	2023/48	Eskiyei Dergisi	İnt.	Mevlidi Şerifi icra etmek isteyen İmam Hatip, İlahiyat Öğrencileri ve Din Görevlileri için hazırlanmış Fatih Koca'nın mevlid icrasının örnek alındığı bir makaledir.	Bizim çalışmamızda da makam kayıtlı nüshalar mukayese edilerek bahirlerin en çok okunduğu makamlar tespit edilmiş ve ortaya örnek bir mevlid icra seyri konulmaya çalışılmıştır.
Mevlid'i “Okuyan” Adam: Hâfız Kemal	Kamil Büyüker	2007/1	Din ve Hayat Dergisi	İnt.	Hafız kemal Bey'in hayatının ve Türk musikisne katkılarının ele alındığı ve mevlid icrasındaki önemine değinildiği bir makaledir.	Bu kaynaktan Hafız Kemal Bey'in hayatı ve mevlidhanlığı hakkında önemli bilgiler alınmıştır.
Mevlidi Şerifi Yazar Süleyman Çelebi Türbesi Münasebetiyle	Kazım Baykal	1952	Bursa Aysan Matbaası	Bursa	Süleyman Çelebi'nin Türbesi'nin yapılışı süreci hakkında bilgi verilen bir kitaptır.	Süleyman Çelebi'nin vefatından sonra yapılan türbeyle ilgili verilen bilgilerden yararlanılmıştır.

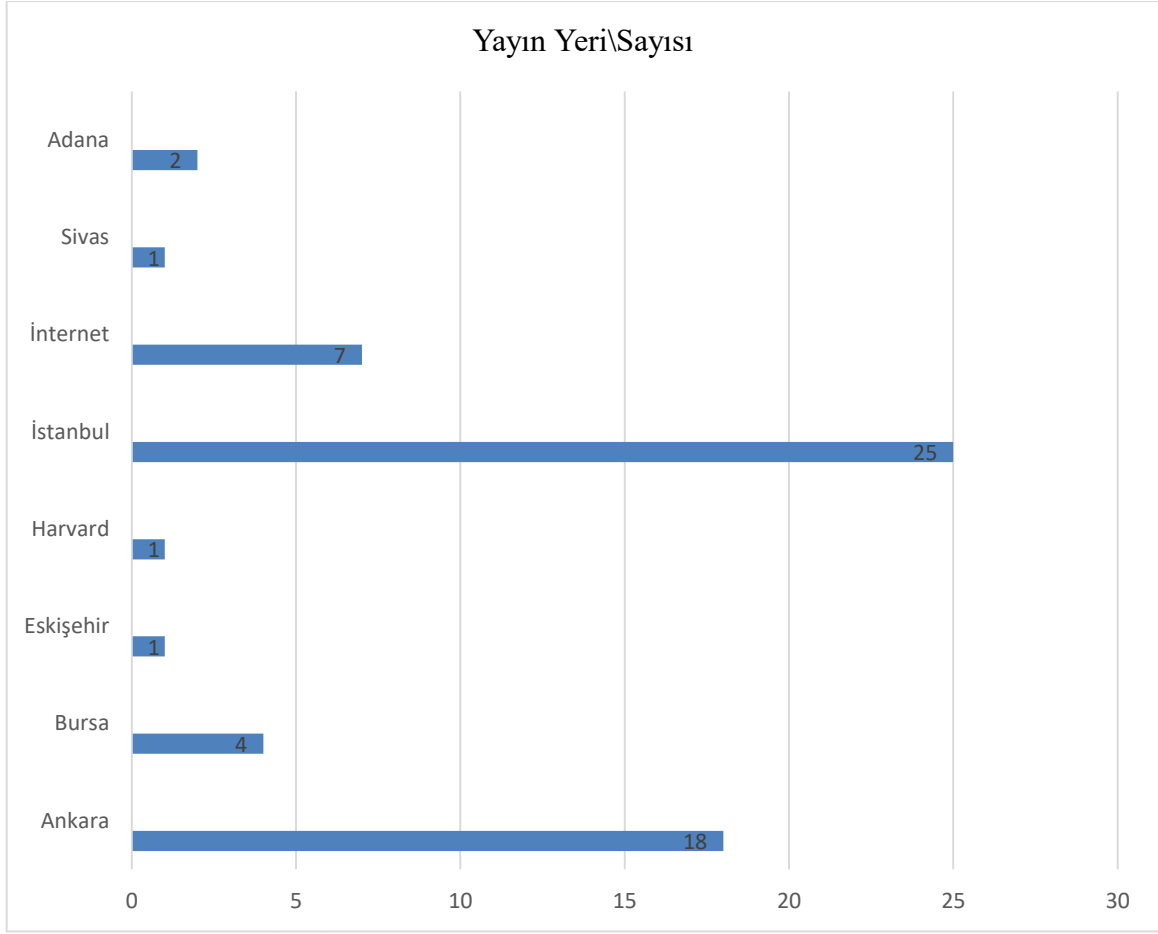
Mevlid Külliyyatı “Süleyman Çelebi Vesiletü’n-Necât ve Tercümelere”	Ed.: Bilal Kemikli	2016	DİB. Yay.	Ankara	Süleyman Çelebi’nin hayatı, mevlidi ve diğer bazı mevlidler hakkında bilgi veren üç ciltlik bir eserdir.	Süleyman çelebi ve mevlidi hakkında çeşitli bilgilerden yararlanılmıştır.
Mevlid Musikisinde Makam Seyri Üzerine Nadir Nüshalara Dayalı Karşılaştırmalı bir Çalışma	Bedri Mermutlu	2014	Türklük Bilgisi Araştırmala rı Dergisi	Harvard Üni.	Süleyman Çelebi’nin makam kayıtlı mevlid nüshalarının incelendiği bir makaledir.	Çalışmamızda fazlaca yararlandığımız yol gösterici bir makaledir.
Mevlid Nasıl Okunurdu? Yazma Nüshalardaki Makam Kayıtları Üzerine Bir Değerlendirme	Selman Benlioğlu	2022	Cumhuriyet İlahiyat Dergisi	Sivas	Süleyman Çelebi’nin makam kayıtlı mevlid nüshalarının incelendiği bir makaledir.	Çalışmamızda fazlaca yararlandığımız yol gösterici bir makaledir.
Mevlid Nasıl Okunur? Ve Mevlidhanlar	Ali Rıza Sağman	1951	Fakülteler Matbaası	İstanbul	Süleyman Çelebi’nin mevlidinin icrasında dikkat edilmesi gereken meseleler ile ilgili ve zamanın meşhur mevlidhanları hakkında da bilgilerin verildiği bir eserdir.	Mevlid ve mevlidin icrasıyla ilgili bilgilerden faydalanılmıştır.
Mevlid Nasıl Okunur ve Nasıl Okunmalı? (Bir Kutlu Doğum Şaheseri Mevlid ve Süleyman Çelebi Sempozyumu)	Emin Işık, Ed.: Bilal Kemikli, Osman Çetin	2010	Türkiye Diyanet Vakfı Yay.	Ankara	Bu makalede mevlidin icrasında dikkat edilmesi gereken hususlar ve yapılan hatalar üzerinde durulmuştur.	Bu makalede Merhum Emin Işık’ın bahsettiği bir makam kayıtlı mevlid hakkındaki bilgiden ve mevlidin icrasıyla ilgili bilgiden yararlanılmıştır.
Mevlid, Süleyman Çelebi	A. Necla Pekolcay	2018	Dergâh Yay.	İstanbul	Bu kitapta Süleyman Çelebi’nin hayatı ve mevlidi hakkında detaylı bilgiler verilmektedir.	Çalışmamızdaki temel kaynaklardan bir tanesi olan bu eserden sıkça faydalanılmıştır.
“Nesih” Maddesi	M. Uğur Derman	2007	DİA. TDV. Yay. C: XXXIII	İstanbul	Aklâm-ı Sitte’den olan Nesih hattıyla ilgili bilgi verilmektedir.	Çalışmamızdaki mevlid mecmualarının çoğu Nesih hattıyla yazıldığından bu yazı çeşidiyle ilgili bilgilerden yararlanılmıştır.

Orada Bir Musiki Var Uzakta... XVI. Yüzyıl İstanbul’unda Osmanlı\Türk Musiki Geleneğinin Oluşumu	Cem Behar	2020	Yapı Kredi Yay.	İstanbul	Bu eserde özellikle Osmanlı dönemindeki musikin gelişimi ve dönüşümü hakkında bilgiler bulunmaktadır.	Çalışmamızdaki makam kavramının geçmişten günümüze kullanımı hakkındaki bilgi için bu kaynağa başvurulmuştur.
Osmanlı Müellifleri C:1	M. Yekta Saraç	2016	Türkiye Bilimler Akademisi	Ankara	Bursalı Mehmed Tâhir’in hazırladığı Osmanlı İmparatorluğunun son dönemindeki bibliyografya ve biyografya kitabıdır.	Çalışmamızdaki mevlid nüshalarından birisinin müstensihisi olan Hüsameddin Bursevî hakkındaki bilgiye bu kaynaktan faydalanılmıştır.
“Perde” Maddesi	TDK.	Erş.: 15 Haz. 2023	https://sozlu.k.gov.tr/	İnt.	Müzik ilmindeki Perde kavramı hakkında bil verilen maddedir.	Çalışmamızdaki makam-perde arasındaki ilişkiden bahsederken bu kaynaktan faydalanılmıştır.
“Rik’a” Maddesi	Muhittin Serin	2008	DİA. TDV. Yay. C: XXXV	İstanbul	Aklâm-ı Sitte’den olan Rik’a hattıyla ilgili bilgi verilmektedir.	Çalışmamızdaki mevlid mecmualarının bazılarında Rik’a hattıyla yazıldığından bu yazı çeşidiyle ilgili bilgilerden yararlanılmıştır.
“Serlevha” Maddesi	GülNur Duran	2009	DİA. TDV. Yay. C: XXXVI	İstanbul	Serlevha kavramı hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızdaki mevlid nüshalarının bazılarında serlevha bulunduğundan bu kavram hakkında bilgi için bu kaynağa başvurulmuştur.
Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	Yavuz Akbulut, Ed.: Ali Şimşek	2018	Anadolu Üniversitesi Yay.	Eskişehir	Sosyal Bilimlerdeki çeşitli araştırma yöntemleri hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızda bilimsel araştırma yöntemlerinden biri olan yaklaşım metotlarının Bağıntısı Model modeli kullanıldığından bu kaynaktan faydalanılmıştır.
Süleyman Çelebi Mevlidi ve Mehazları	Veled Çelebi	1927	Hayat Dergisi, (2. Cilt), 45	Ankara	Cumhuriyet rejiminin dayandığı fikrî ve kültürel temellerin oluşturulmasında ve bunların okur yazar kitle tarafından benimsenmesi amacıyla hazırlanan bir dergidir.	Süleyman Çelebi’nin Vesiletü’n-Necât’ı yazarken istifade ettiği kaynaklardan bahsederken bu makaleden faydalanılmıştır.

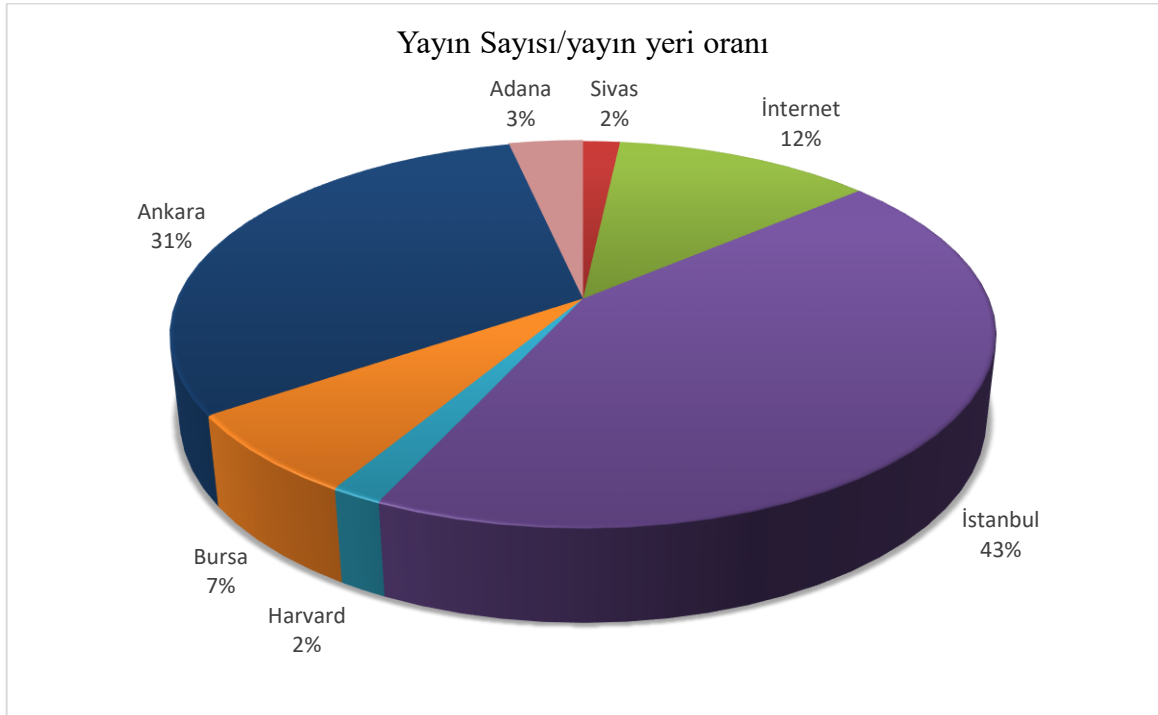
Süleyman Çelebi, Mevlid, Vesiletü'n-Necât	Faruk Kadri Timurtaş	1970	Milli Eğitim Yay.	İstanbul	Süleyman Çelebi ve mevlidi hakkında bilgi veren bir eserdir.	Mevlidin neden yazıldığı ile ilgili bilgi verirken bu kaynaktan da yararlanılmıştır.
Süleyman Çelebi ve Mevlid	Ahmet Kahraman	1972	Toker Yay.	İstanbul	Süleyman Çelebi ve mevlidi hakkında bilgi veren bir eserdir.	Süleyman Çelebi'nin hayatı hakkındaki bölümde bu eserden de faydalanılmıştır.
“Şemse” Maddesi	Kubbealtı Lügati	Erş.:21 Ağu. 2023	http://lugati.m.com/s/%C5%9EEEMSE	İnt.	Eski yazma kitap kapaklarını süslemek için kullanılan Şemse kavramı hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızdaki yazma mevlid nüshalarının tanıtımı yapılırken Şemse kavramını açıklamak için bu kaynağa başvurulmuştur.
Tarihsel süreç içinde mevlid icrası / Execution of mevlid in the historical process	Aykut KARAÇAM	2022	Hacettepe Üni. Yüksek Lisans Tezi	Ankara	Zaman İçerisindeki Mevlid icralarını ele alan bir yüksek lisans tezidir.	Çalışmamızdaki bilgiler ile bu tezdeki bilgiler mukayese edilmiştir.
Türkçe mevlid metinleri	A. Necla Pekolcay	1950	İstanbul Üni. Doktora Tezi	İstanbul	Süleyman Çelebi'nin mevlidi ve diğer mevlidler hakkında bilgi verilen, bazı yazma mevlid nüshaları karşılaştırılarak Vesiletü'n-Necat'ın beyitlerinin mukayese edildiği bir tezdur.	Çalışmamızda mukayese ettiğimiz makam kayıtlı mevlid nüshaları hakkında bilgiler bulunduğundan bu kaynaktan istifade edilmiştir.
Türk Din Musikisi	Ed.: Ahmet Hakkı Turabi	2018	Grafiker Yay.	İstanbul	Dini Musiki ve bu musikinin formları hakkında bilgi veren bir kitaptır.	Mevlid hakkında verilen bilgilerden faydalanılmıştır.
Türk Din Müsikişinde Mevlid Formu (Bekir Sıtkı Sezgin Velâdet Bahri Örneğinin Notasyonu ve Makam Analizi)	Mehmet Öncel	2018	Çukurova Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi	Adana	Süleyman Çelebi'ye ait mevlidin bir bölümü olan Veladet bahrinin Bekir Sıtkı Sezgin tarafından icrasının makamsal olarak analizinin yapıldığı bir makaledir.	Bizim çalışmamızda da Bekir Sıtkı Sezgin'in Münacaat bahri icrasının makamsal analizi yapılarak mukayese edilmiştir.
Türk Musikisi Antolojisi	Sadeddin Nüzhet Ergun	2017	Vadi Yay.	İstanbul	Türk Musikisinin geçirdiği evreleri asır asır bölümler halinde anlatıldığı ve bu asırlardaki meşhur musikişinasların hayatlarının ele alındığı bir kitaptır.	Hafız Kemal Bey hakkında bilgilerden yararlanılmıştır. Ayrıca mevlidin bestelendiğini ifade edenlerden birisi de Sadeddin Nüzhet Ergun olduğundan bu eserinde yararlanılmıştır.

Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları	Ekrem Karadeniz	1965	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	Ankara	Türk Musikisinde kullanılan makamlar ve Usuller ve musiki formları hakkında bilgi veren bir kitaptır.	Mevlîd'in bestelenmesi ile ilgili bilgilerden yararlanılmıştır.
Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri	İsmail Hakkı Özkan	2017	Ötüken Neşriyat	İstanbul	Türk Musikisinde kullanılan makamlar ve Usuller hakkında bilgi veren bir kitaptır.	Çalışmamızda makamın ne olduğu ile ilgili bilgi verilirken bu kaynaktan da yararlanılmıştır.
Türk Mûsikîsi'nde Mevlîd Geleneği ve Kani Karaca'nın Mevlîd İcrâlarının Tahlîli	Mustafa Yıldırım	2021	Ankara Hacı Bayram Veli Üni. Doktora Tezi	Ankara	Türk Musikisindeki Mevlîd geleneğinden ve Kani Karaca'nın Süleyman Çelebi mevlîdinin icralarının analiz edildiği bir tezdır.	Bizim çalışmamızda da Kani Karaca'nın Tevhid ve Dua bahirleri icralarının makamsal analizi yapılarak mukayese edilmiştir.
Vesîletü'n-Necât'ın En Eski Nüshası ve Süleyman Çelebi'nin Bilinmeyen Şiirleri	M. Fatih Köksal Rıfat Kütük	2022	Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi	İstanbul	Süleyman Çelebi'nin mevlîdi'nin bilinen en eski tarihli nüshasının ele alındığı bir makaledir.	Çalışmamızda Süleyman Çelebi'nin mevlîdinden başka bir eseri olup olmadığından bahsedilirken bu makaleden bilgi edinilmiştir.
"Zencirek" Maddesi	Kubbealtı Lügati	Erş: 21 Ağu. 2023	http://lugati.m.com/s/ZENCIREK	İnt.	Eski yazma kitap kapaklarını süslemek için kullanılan Zencirek kavramı hakkında bilgi verilmektedir.	Çalışmamızdaki yazma mevlîd nüshalarının tanıtımı yapılırken Zencirek kavramını açıklamak için bu kaynağa başvurulmuştur.

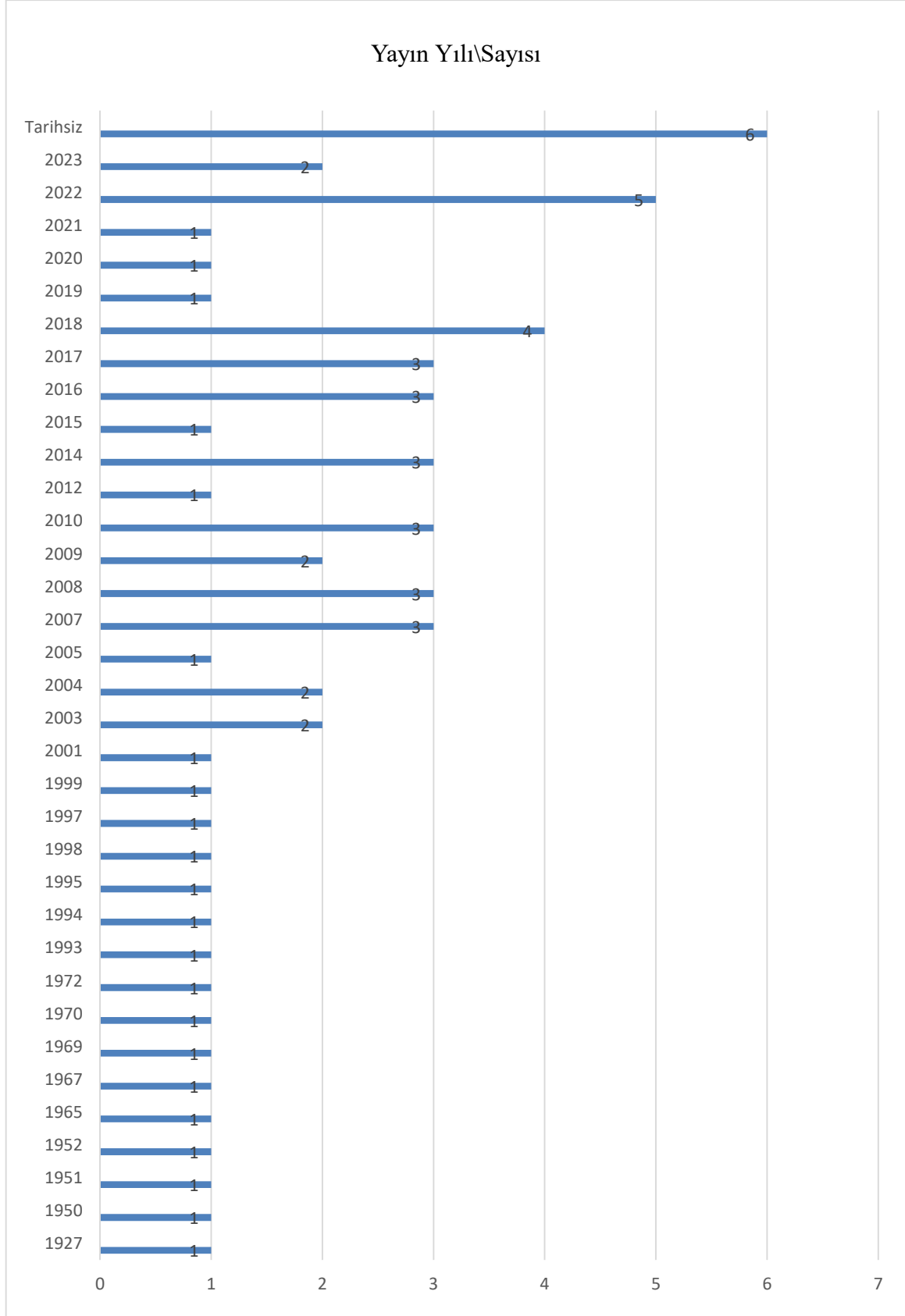
Grafik19

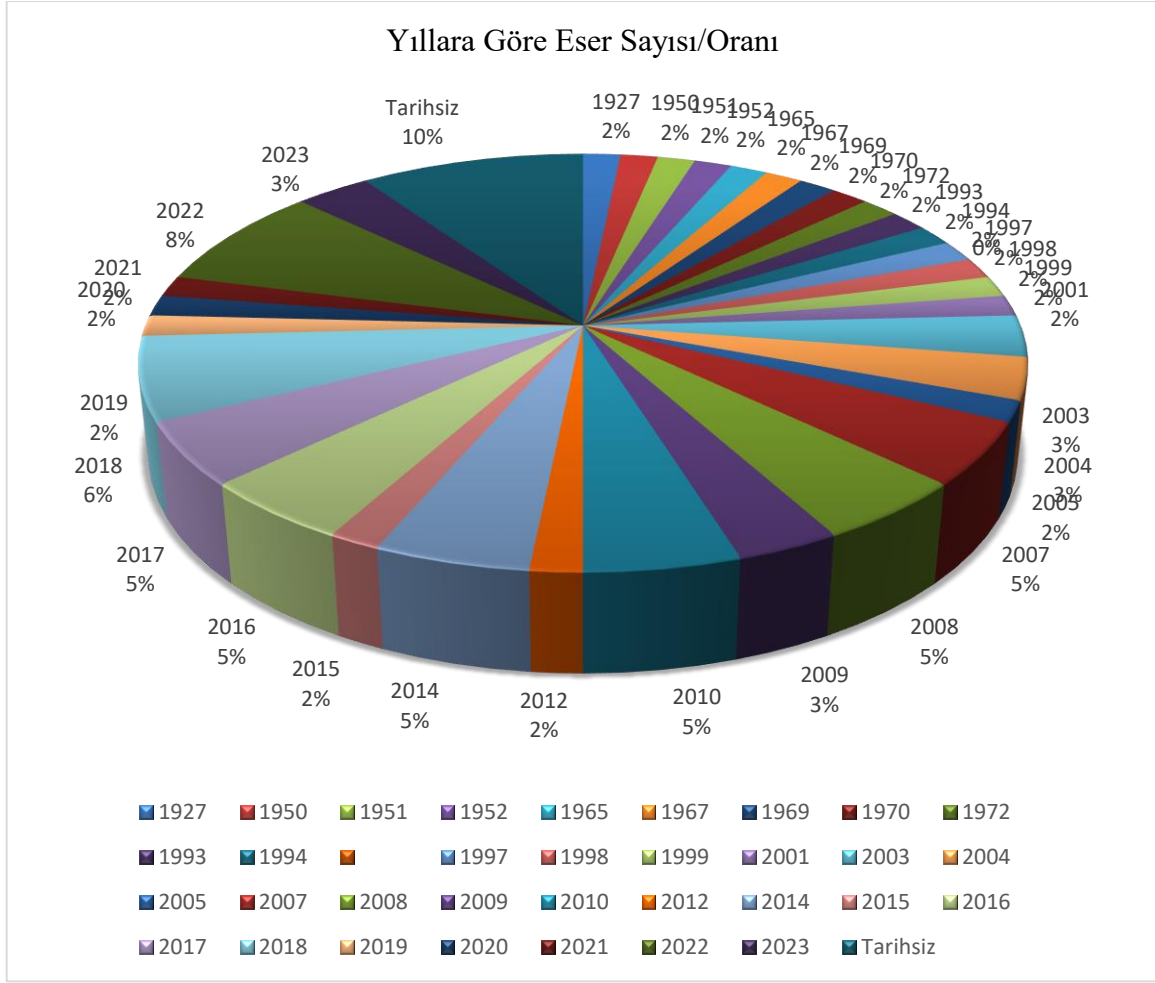
Grafik20

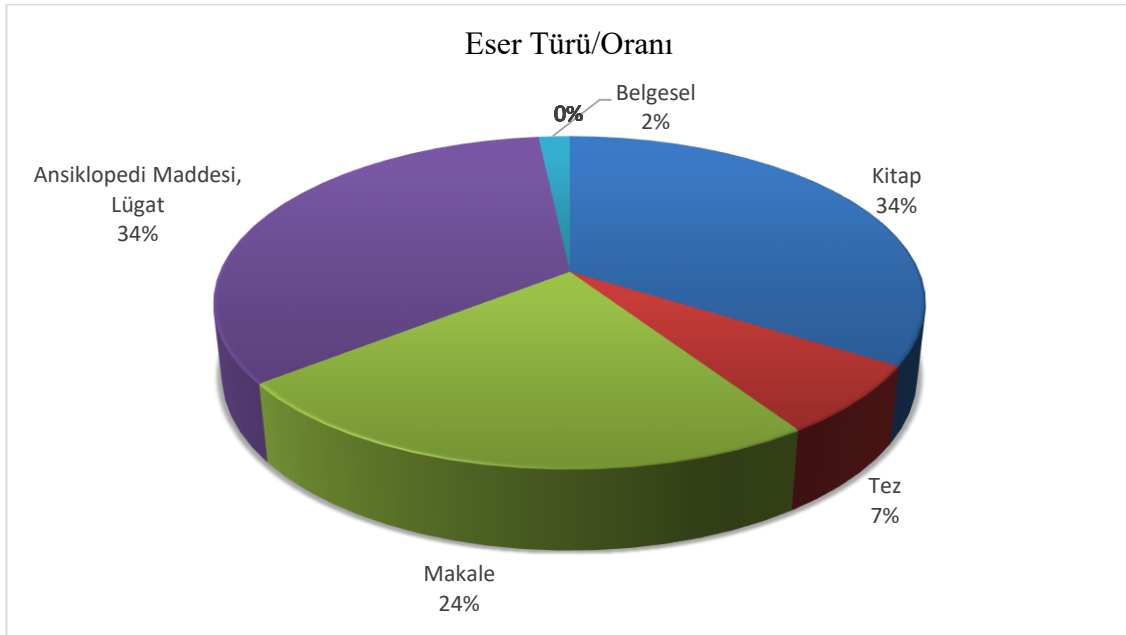
Grafik21

Grafik22

Grafik 23

1.2. Literatür Çalışması ile İlgili Genel Bir Değerlendirme

Yukarıdaki 19 no'lu grafikte literatür içerisinde yer alan eserlerin yayın yeri ve sayısı verilmektedir. Grafikte de görüldüğü üzere en fazla eser İstanbul ilinde yayınlanmıştır. 20 no'lu grafiğe bakıldığında İstanbul'da yayınlanan eserler diğer yayın yerlerine göre yüzde 43 oranındadır. Daha sonrasında yüzde 31 ile Ankara gelmektedir. Üçüncü sırada ise yüzde 12 ile internette yayınlanan eserler yer almaktadır. Süleyman Çelebi'nin Bursa'da yaşamış ve Vesiletü'n-Necât'ı burada yazmış olmasına rağmen literatüre bakıldığında bu ilde yayınlanan eser sayısı dördüncü sırada yer almaktadır. Yüzdelik oran ise yüzde 7'dir.

Literatürde yer alan eserlerin yayınlanma yıllarına bakıldığında 1927 ile 2023 yılları arasında bulunmaktadır. Bu yıllar arasındaki bazı yıllarda bu alanda hiçbir eserin yayınlanmadığı tespit edilmiştir. İnternette yayınlanan 6 eserin yayın tarihine ulaşamamıştır. Literatürün yıllara göre yayınlanma oranları 21. grafikte tarihi belli olmayanlar çıkarıldığında en fazla 2022 ve 2018 yıllarında eser yayınlandığı görülmektedir. En eski tarihten 2001 yılına kadar tespit edilebildiği kadarıyla birer eserin yayınlandığı görülmektedir. 22. grafikte yıllara göre eserlerin yayınlanma oranlarına bakıldığında tarihsizlerden sonra en fazla eserin yayınlandığı 2022 yılıdır ve eser yayınlanma oranı yüzde 8'ye tekabül etmektedir.

Grafik 23'de eser türü ve oranları görülmektedir. Burada türlerine göre en fazla oran yüzde 34 Ansiklopedi maddesi\lügat yayınları ve kitap yayınlarıdır. Literatürde bir yayınla en az belgesel alanında yayın bulunmaktadır.

Literatür alanında yapılan analizler göstermektedir ki bu alanda yapılan çalışmalar yeterli değildir. Bu yüzden yapmış olduğumuz tez çalışması bu alanda önemli bir yeri dolduracağı düşünülmektedir.